

**MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUKTA HAKSIZ FİİL BAĞLAMINDA
KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI**

CEMRENUR COŞKUN

TEMMUZ 2022

**ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**[ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS TEZİ]**

**MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUKTA HAKSIZ FİİL BAĞLAMINDA
KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI**

CEMRENUR COŞKUN

TEMMUZ 2022

ÖZET

MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUKTA HAKSIZ FİİL BAĞLAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

COŞKUN, Cemrenur

[Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezi]

Danışman:[Prof. Dr. Feriha Bilge TANRIBİLİR]

[Temmuz 2022, 132 sayfa]

Kişisel veri, kimliği belli bir kişi ile ilişkilendirilebilen her türlü bilgidir. Kişisel veriler, günümüzde ekonomik bir değer taşımakta olup gelişen teknoloji karşısında kişisel verilerin işlenmesi giderek kolaylaşmaktadır. Bu sebeple de işlenen kişisel veri miktarı katlanarak artmaktadır. Bu durum kişisel verilerin korunması ile ilgili düzenlemelerin getirilmesini gerekli kılmıştır. Kişisel verilerin korunması hakkı, Türk hukukunda kişilik hakkı kapsamında yer almaktadır. Kişisel verilerin işlenmesi suretiyle gerçekleşen kişilik hakkının ihlâli, haksız fiil sorumluluğunu doğurabilmektedir. Dijitalleşme ile kişisel verilerin uluslararası dolaşımı gün geçtikçe artmakta ve bu durum haksız fiil bağlamında kişisel verilerin korunması hakkı ihlâllerinden kaynaklanan yabancı unsurlu uyuşmazlıkları da artırmaktadır. Kişisel verilerin işlenmesinden kaynaklanan yabancı unsurlu uyuşmazlıklara uygulanacak hukuk, 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun hükümleri uyarınca tespit edilecektir. Kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yolu ile kişilik hakkı ihlâline uygulanacak hukuka ilişkin bağlama kuralı, MÖHUK m. 35/3 hükmü ile özel olarak düzenlemiştir. Bu tür uyuşmazlıklarda, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi ise MÖHUK m. 40 gereğince, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisinin iç hukukun yer itibariyle yetki kurallarına göre tayin edilecektir

Anahtar Kelimeler: [Kişilik hakkı, Kişisel verilerin işlenmesi, Kişisel verilerin korunması, Haksız Fiil, Uygulanacak hukuk, Bağlama kuralı, Milletlerarası yetki,

ABSTRACT

[PROTECTION OF PERSONAL DATA WITHIN THE CONTEXT OF TORT LIABILITY IN PRIVATE INTERNATIONAL LAW]

[COŞKUN, Cemrenur

M.A. in Private Law]

[Supervisor: Prof. Dr. Feriha Bilge TANRIBİLİR

July 2022, 132 pages]

Personal data is any information that can be associated with a certain person. Nowadays, personal data has a financial value, and processing personal data is becoming easier as a result of technological advancements. For this reason, the amount of personal data processed is increasing exponentially. Regulations pertaining to the protection of personal data had to be introduced as a result of this circumstance. The right to protection of personal data is included in the scope of personal rights in Turkish law. Violation of personal rights by processing personal data may result in tort liability. With the advent of digital technology, the international circulation of personal data is growing daily, which also raises the number of disputes containing foreign elements. The law applicable to disputes containing foreign elements arising from the processing of personal data will be determined in accordance with the provisions of the Law No. 5718 of the Turkish Code on Private International Law and International Civil Procedure (MOHUK). The rule regarding the law to be applied in case of violating the right to personal data by processing personal data or limiting the right to receive information about personal data has been regulated specifically in Article 35 (3) of MOHUK. In such disputes, the international jurisdiction of Turkish courts will be determined according to the jurisdictional rules of domestic law in compliance with Article 40 of MOHUK.

Keywords: [Personal right, Processing of personal data, Protection of personal data, Tort, Applicable law, International jurisdiction]

TEŞEKKÜR

[Bu alıőma sırasında; tez konumun belirlenmesinden baőlayarak tezimin her aőamasında değerli vaktini esirgemeden sorularımı hiçbir zaman cevapsız bırakmayan, danıőtıęım tım sorunları güler yüzüyle zen, tez çalıőmam sürecinde tecrübesi ve içtenliğiyle beni bilgilendiren ve aydınlatan tez danıőmanım çok değerli hocam Sayın Prof. Dr. Feriha Bilge TANRIBİLİR'e en içten duygularıyla teőekkürü borç bilirim.

Kıymetli zamanlarını ayırarak tez jrime katılan, değerli görüş, öneri ve eleőtirileriyle tezime katkılarını sunan hocalarım Sayın Doç. Dr. Sema ÖRTOęLU KOCA'ya ve Sayın Dr. Öęr. Üyesi Glce GÜMÜŞLÜ TUNAęIL'a teőekkürlerimi sunarım.

Tüm hayatımda olduğu gibi tez çalıőmamın hazırlanması sürecinde de hep destek olan ve anlayıő gösteren eőim Gürkan COŞKUN'a her daim yanımda olduğu için en içten duygularıyla teşekkür ederim.]

İÇİNDEKİLER

TEZDE İNTİHAL OLMADIĞINA DAİR BEYAN SAYFASI.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xiv
GİRİŞ	1
BÖLÜM I KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER.....	4
1.1. KİŞİSEL VERİ KAVRAMI.....	4
1.2. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINA İLİŞKİN BAŞLICA DÜZENLEMELER	6
1.2.1. Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Uluslararası Hukukta Yer Alan Düzenlemeler	6
1.2.1.1. Birleşmiş Milletler Düzenlemeleri.....	6
1.2.1.2. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) Düzenlemeleri	8
1.2.1.3. Avrupa Konseyi Düzenlemeleri.....	9
1.2.1.3.1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	9
1.2.1.3.2. 108 Sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi.....	10
1.2.2. Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Avrupa Birliği Düzenlemeleri ..	12
1.2.2.1. 95/46/EC Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Direktifi.....	12
1.2.2.2. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı	13
1.2.2.3. Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü	14
1.2.3. Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Türk Hukukunda Yer Alan Düzenlemeler	18

1.2.3.1.	Anayasal Düzenlemeler	18
1.2.3.2.	5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu.....	19
1.2.3.3.	6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK).....	19
1.2.3.4.	Diğer Kanun ve Yönetmeliklerdeki Düzenlemeler	22
1.3.	KİŞİSEL VERİLERİN UNSURLARI VE TÜRLERİ	25
1.3.1.	Genel Olarak	25
1.3.2.	Kişisel Verilerin Unsurlar	26
1.3.2.1.	Her Türlü Bilgi.....	26
1.3.2.2.	Kimliği Belirli veya Belirlenebilir Kişi Olma	27
1.3.2.3.	Bilginin Kişiyeye İlişkin Olması	29
1.3.3.	Kişisel Verilerin Türleri.....	30
1.3.3.1.	Genel Nitelikli Kişisel Veriler	30
1.3.3.2.	Özel Nitelikli Kişisel Veriler	30
1.4.	KİŞİSEL VERİLERİN HUKUKİ NİTELİĞİ	31
1.4.1.	Mülkiyet Hakkı Görüşü	32
1.4.2.	Fikri Mülkiyet Hakkı Görüşü	33
1.4.3.	Kişilik Hakkı Görüşü	34
1.5.	TÜRK HUKUKUNDA YER ALAN DÜZENLEMELER KAPSAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI.....	39
1.5.1.	Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin İlişkin Temel Kavramlar.....	39
1.5.1.1.	Kişisel Verilerin İşlenmesi.....	39
1.5.1.2.	Kişisel Verilerin İşlenmesinde Sorumlu Kişiler	42
1.5.1.2.1.	Veri Sorumlusu	42
1.5.1.2.2.	Veri İşleyen.....	45
1.5.2.	Kişisel Verilerin Korunmasına Hâkim Olan İlkeler	45
1.5.2.1.	Genel Olarak	46
1.5.2.2.	Hukuka ve Dürüstlük Kurallarına Uygun İşlenmesi İlkesi.....	48
1.5.2.3.	Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma İlkesi	49
1.5.2.4.	Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşlenme İlkesi	49
1.5.2.5.	İşlendikleri Amaçla Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olma İlkesi.....	50
1.5.2.6.	İlgili Mevzuatta Öngörülen veya İşlendikleri Amaç İçin Gerekli Olan Süre Kadar Muhafaza Edilme İlkesi	51
1.5.3.	Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sahibine Tanınan Haklar.....	51

BÖLÜM II MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUKTA HAKSIZ FİİL BAĞLAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HAKKI İHLÂLİ..... 55

2.1. MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUKTA HAKSIZ FİİL BAĞLAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HAKKI İHLÂLİNE UYGULANACAK HUKUKUN TESPİTİ.....	56
2.1.1. Yabancılık Unsuru	56
2.1.1.1. Genel Olarak.....	56
2.1.1.2. Kişisel Verilerin Korunmasında Yabancılık Unsurunun Tespiti... ..	58
2.1.2. Vasıflandırma.....	61
2.1.2.1. Genel Olarak.....	61
2.1.2.2. Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması Hakkı İhlâlinin Vasıflandırılması.....	63
2.1.2.3. Kişisel Verilerin Korunması Hakkı İhlâlinden Kaynaklı Yabancı Unsurlu Özel Hukuk Uyuşmazlıkları Bakımından Taleplerin Yarışması	64
2.1.3. Haksız Fiil Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı İhlâline Uygulanacak Hukukun Tespiti	68
2.1.3.1. Haksız Fiillere Uygulanacak Hukukun Tespiti.....	69
2.1.3.1.1. Genel Olarak.....	69
2.1.3.1.2. MÖHUK m. 34 Uyarınca Haksız Fiillere Uygulanacak Hukuk	70
2.1.3.1.2.1.Haksız Fiilin İşlendiği Yer Hukuku.....	70
2.1.3.1.2.2.Hukuk Seçimi.....	72
2.1.3.1.2.3.Bağlama Kuralının Uygulama Alanı.....	72
2.1.3.2. Özel Haksız Fiil Türlerinden Olan Kişilik Haklarının İhlâlinde Uygulanacak Hukukun Tespiti	73
2.1.3.2.1. Kişilik Hakları İhlâlinin Özel Bir Haksız Fiil Türü Olarak Düzenlenmesinin Amacı.....	73
2.1.3.2.2. MÖHUK m.35 Uyarınca Kişilik Hakkının İhlâlinde Uygulanacak Hukuk.....	75
2.1.3.2.2.1.Genel Olarak.....	75
2.1.3.2.2.2.MÖHUK m. 35/1 Uyarınca Uygulanacak Hukuk	76
2.1.3.2.2.3.MÖHUK m. 35/2 Uyarınca Cevap Hakkı	78
2.1.3.2.2.4.Bağlama Kuralının Uygulama Alanı	78

2.1.3.3. Haksız Fiil Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı İhlâline Uygulanacak Hukukun Tespiti	79
2.1.3.3.1. Genel Olarak	79
2.1.3.3.2. MÖHUK m. 35/3 Uyarınca Uygulanacak Hukuk	80
2.1.3.3.2.1. Zarar Görenin Seçimine Göre, Zarar Görenin Mutad Mesken Hukuku	80
2.1.3.3.2.2. Zarar Görenin Seçimine Göre, Zarar Verenın İşyeri veya Mutad Mesken Hukuku	83
2.1.3.3.2.3. Zarar Görenin Seçimine Göre Zararın Meydana Geldiği Yer Hukuku	84
2.1.3.3.3. Haksız Fiillerde Hukuk Seçimi ve Kişisel Verilerin Korunmasında Davacıya Tanınan Bağlama Noktasını Tercih Yetkisi	87
2.1.3.3.4. Bağlama Kuralının Uygulama Alanı	89
2.1.3.4. Yabancı Hukukun Uygulanmasını Engelleyen Hâller	91
2.1.3.4.1. Kamu Düzenine Aykırılık	92
2.1.3.4.2. Doğrudan Uygulanan Kurallar	97
2.2. HAKSIZ FİİL BAĞLAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HAKKI İHLÂLLERİNDE TÜRK MAHKEMELERİNİN MİLLETLERARASI YETKİSİ	101
2.2.1. Genel Olarak	101
2.2.2. Haksız Fiil Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı İhlâllerinde Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisinin Belirlenmesi	103
2.2.2.1. Genel Olarak	103
2.2.2.2. İç Hukukun Yer İtibariyle Yetki Kuralları Uyarınca Haksız Fiil Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı İhlâllerine İlişkin Davalarda Yetki	104
2.2.2.2.1. İç Hukukta Genel Yetkili Mahkeme	105
2.2.2.2.2. İç Hukukta Özel Yetkili Mahkeme ve Haksız Fiillerde Yetkili Mahkemenin Tayini	106
2.2.3. Yetki Anlaşması	110
2.2.3.1. Yetki Anlaşması Gereğince Haksız Fiil Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı İhlâllerinde Yabancı Mahkemelerin Yetkisinin Belirlenmesi	110

2.2.3.2. Yetki Anlaşması Gereğince Haksız Fiil Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı İhlâllerinde Türk Mahkemesinin Yetkisinin Belirlenmesi.....	112
SONUÇ	115
KAYNAKÇA.....	118
ÖZGEÇMİŞ	132

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AB Direktifi	: 95/46/EC Sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi (Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the Protection of Individuals With Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data)
ABTHŞ	: Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AK	: Avrupa Konseyi
AK 108 No.lu Sözleşme	: Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tâbi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi (Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data)
agb.	: Adı geçen bildiri
age.	: Adı geçen eser
agm.	: Adı geçen makale
agt.	: Adı geçen tez
AÜSBFD	: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	: Esas Sayılı

EC.	: European Community
Ed.	: Editör
ET.	: Erişim Tarihi
GDPR	: Genel Veri Koruma Tüzüğü (General Data Protection Regulation)
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İÜHFMD	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İKÜHFD	: İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
K.	: Karar Sayılı
KVKK	: 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
m.	: Madde
MHB	: Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni
MÜHFHAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
MÖHUK	: 5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
MÜHFD	: Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (Organisation For Economic Cooperation And Development)
OECD Rehber İlkeleri	: Özel Yaşamın Korunması ve Kişisel Verilerin Sınır Ötesi Akışına İlişkin Rehber İlkeler (Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data)
RG.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfadan Sayfaya
S.	: Sayı
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.	: Tarih
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi

TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK	: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
vd.	: Ve devamı
VERBİS	: Veri Sorumluları Sicili Bilgi Sitemi

GİRİŞ

Günümüzde bilişim ve teknolojinin hızla gelişmesi, internet kullanımının yaygınlaşması, bilgiye ulaşımı kolaylaştırdığı gibi bilgiyi daha değerli bir hâle getirmiştir. Söz konusu gelişmelerin günlük hayatı kolaylaştırdığı bir gerçektir. Ekonomiyi olumlu anlamda etkileyen bu gelişmelerin birer yansıması olarak, e-ticaret sitelerinden, sosyal medya platformlarından, çevrimiçi eğitim programlarından, dijital bankacılık hizmetlerinden bahsetmek mümkündür. Fakat bu gelişmelerin getirdiği birtakım riskler de mevcuttur.

Teknolojik gelişmeler sonucunda bilginin giderek daha değerli bir hâle gelmesi ve ekonomik bir güce dönüşmesi, bir bilgi türü olan kişisel verileri ve kişisel verilerin korunması konusunu gündeme getirmiştir. Kişisel veriler, kimliği belirli veya belirlenebilir bir kişiye ilişkin tüm bilgilerdir. Örneğin kişinin ismi, adresi, telefon numarası, dini inancı, cinsel yönelimi birer kişisel veridir. Kişisel veriler üzerinde gerçekleştirilen tüm işlemler ise kişisel verilerin işlenmesi olarak tanımlanabilir. Teknoloji de yaşanan gelişmeler, kişisel verilerin işlenmesini yaygınlaştırmakla birlikte hızlı ve basit bir şekilde yapılabilir hâle getirmiştir.

Günümüzde kamu kurum ve kuruluşları veya özel sektör ile ilişki içinde olunan pek çok durumda kişisel verilerin işlenmesi mümkündür. Birçok şirket, kamu kurum ve kuruluşu, yabancı kurum veya gerçek kişi kendi faaliyetlerini gerçekleştirirken bir takım kişisel verileri elde etmektedir. Kişisel verilerin toplanması, hizmetlerinin daha etkin bir şekilde yürütülebilmesini sağlamakta olup; ayrıca toplanan kişisel verilerin analizi de başlı başına bir gelir sağlamaktadır. Günlük hayatta özellikle bankacılık ve sigorta hizmetlerinde, e-ticaret sitelerinde, sosyal medya hesaplarında çok sayıda kişisel veri elde edilmekte ve kullanılmaktadır.

Teknoloji ve bilişim alanındaki gelişmeler, işte bu noktada birtakım riskleri meydana getirmektedir. Zira kişisel verilerin işlenmesi her ne kadar kolaylık ve ekonomik avantajlar sağlasa da kişinin, verileri üzerindeki hâkimiyetinin azalmasına da neden olmaktadır.

Kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde elde edilmesi, saklanması, paylaşılması kişinin temel hak ve özgürlüklerinin ihlâl edilmesi riskini ortaya çıkarmaktadır. Bu durum karşısında kişisel verilerin korunması ihtiyacı doğmuş ve bu ihtiyaç beraberinde bir takım ulusal ve uluslararası düzenlemeleri getirmiştir. Kişisel verilerin korunması, kişisel verilerin dolaşımını engellenmek anlamına gelmemektedir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeler, veri sahibinin temel hak ve özgürlüklerini koruyarak, veri sahibinin verileri üzerindeki hâkimiyetini kaybetmeden, kişisel verilerin belirli ilkeler çerçevesinde işlenmesini sağlamaktadır.

Özellikle Covid-19 salgını ile kişisel verilerin korunması konusu daha da önemli ve gerekli hâle gelmiştir. Örneğin, uzaktan çalışma veya eğitim sırasında internet üzerinden hizmet veren yurtdışı bağlantılı uygulamaların kullanılması, bu kapsamda görüntülü aramaların yapılması, toplu taşımada, kapalı alanlara girişte ateş ölçümünün yapılması birer kişisel veri işleme faaliyetidir. Salgının yayılmasını önlemek adına gerek yetkili kamu kurum ve kuruluşları gerekse özel kurum ve kuruluşlar tarafından kişilerin verileri işlenmiştir. Bu süreçte kişisel verilerin hangi sınırlar dahilinde işlenmesi gerektiğinin belirlenmesi giderek önemli bir hâle gelmiştir. Kişisel verilerin milletlerarası özel hukuk bağlamında korunması meselesi de bu dönemde giderek önem kazanmıştır. İnternet ve bulut sistemleri yapıları gereği sınır ötesi karakterli olup kişisel verilerin uluslararası dolaşımı gün geçtikçe artmaktadır. Bu durumda kişisel verilerin, yabancı unsurlu ilişkilerin konusunu oluşturması muhtemeldir. Yukarıda bahsedilen uzaktan çalışma örneğinde görüntülü aramalar için tercih edilen uygulamalar, çevrimiçi (online) alışveriş, bulut depolama hizmetlerinin yaygınlaşması, uluslararası seyahatler ile kişisel verilerin korunması hakkı ihlâlleri gibi durumlar, milletlerarası özel hukukta kişilik hakkı kapsamında kişisel verilerin korunmasını, giderek önem kazanan bir konu hâline getirmiştir.

Bu hususlar göz önüne alınarak hazırlanan çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel kavramlardan bahsedilmiştir. Bu kapsamda kişisel verilerin unsurlarına, türlerine, kişisel verilerin korunmasına ilişkin uluslararası ve ulusal hukuk düzenlemelerine yer verilmiştir. Bu kısımda, kişisel verilerin hukukî niteliğine ilişkin görüşler eleştirileri ile beraber ele alınmıştır. Türk maddi hukuk kuralları gereğince kişisel verilerin işlenmesinde sorumlu olan kişiler ve bu kişilerin hangi ilkeler çerçevesinde kişisel verileri işleyeceği incelenmiş; kişisel verilerin işlenmesi neticesinde veri sahibine tanınan haklar da bu bölümde ele alınmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunu m.35/3 uyarınca kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yolu ile kişilik hakkı ihlallerinde uygulanacak hukuk konusuna ayrılmıştır. Kişisel verilerin korunması hakkı ihlâli, taraflar arasındaki sözleşme ilişkisi içerisinde meydana gelebileceği gibi sözleşme ilişkisinin hiç bulunmadığı durumlarda da gerçekleşmesi mümkündür. Ancak, sözleşme ilişkisi içerisinde gerçekleşen ihlaller başlı başına ayrı ve geniş bir çalışma konusu olması nedeniyle çalışmamızın kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu nedenle, çalışmamızda kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yolu ile kişilik haklarının ihlâlinden kaynaklanan yabancı unsurlu uyuşmazlıklara uygulanacak hukukun tespitine dair ilkeler, haksız fiil bağlamında ele alınmıştır.

Bu kapsamda, ilk olarak kişisel verilerden kaynaklı uyuşmazlıkların hangi hâllerde yabancılık unsuru içerebileceğinin üzerinde durulmuştur. Türk hukukunda kişisel verilerin korunması hakkı ihlâlinin vasıflandırılması incelenmiş, kişisel verilerin korunması hakkı ihlâlinden kaynaklı yabancılık unsuru içeren özel hukuk uyuşmazlıkları bakımından taleplerin yarışması hususu üzerinde durulmuştur. Daha sonra, genel olarak haksız fiillere ilişkin bağlama kuralı incelenmiş, ardından haksız fiil bağlamında kişisel verilerin korunması hakkı ihlâline uygulanacak hukukun bağlama kurallarınca tespiti ve yabancı hukukun uygulanmasını engelleyen hâllerden bahsedilmiştir.

Çalışmamızın son bölümünde ise, kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yolu ile kişilik hakkı ihlallerinden kaynaklanan yabancı unsurlu uyuşmazlıklarda Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi incelenmiştir. Haksız fiil bağlamında kişisel verilerin korunması hakkı ihlallerinde Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisinin belirlenmesi ve yetki anlaşması gereğince yabancı mahkemelerinin ve Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisinin belirlenmesi ayrı ayrı ele alınmıştır.

BÖLÜM I

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.1. KİŞİSEL VERİ KAVRAMI

Kişisel veri kavramına ilişkin açıklama yapmadan önce “*kişisel*” ve “*veri*” kavramlarının tanımlanması, kişisel verinin kapsamının belirlenmesinde fayda sağlayacaktır. Hukukî anlamda kişi, haklara ve borçlara sahip olabilen varlıkları ifade etmektedir¹. Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük’te “*kişisel*” kavramı, “*kişi ile ilgili, kişiye ilişkin, kişinin kendi malı olan, şahsi, zatî*”² olarak tanımlanırken; “*veri*” kavramı ise “*olgu, kavram veya komutların, iletişim, yorum ve işlem için elverişli biçimli gösterimi; bilgi, data*”³ olarak tanımlanmaktadır. O hâlde, kelimelerin sözlük anlamları dikkate alındığında kişisel verinin kişi ile ilgili, kişiye ilişkin bilgi, data anlamına geldiği görülmektedir⁴.

Hukukî anlamda hangi bilgilerin kişisel veri olarak değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin hem uluslararası hem ulusal düzenlemelerde birbiri ile uyumlu şekilde kişisel veri tanımı yapılmıştır⁵.

Kişisel verilerin korunması ile ilgili yayınlanmış ilk uluslararası düzenleme⁶ olarak, 1980 yılında Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OCED) tarafından yayınlanan “*Özel Yaşamın Korunması ve Kişisel Verilerin Sınır Ötesi Akışına İlişkin*

¹ Bilge ÖZTAN (2021), *Kişiler Hukuku, Gerçek Kişiler*, 11.Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, s.36; M.Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY ÖZDEMİR (2021), *Kişiler Hukuku*, 20.Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, s.2.

² Türk Dil Kurumu (TDK) Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> (ET.22.06.2022).

³ TDK, <https://sozluk.gov.tr/> (ET. 22.06.2022).

⁴ Elif KÜZECİ (2020), *Kişisel Verilerin Korunması*, 4.Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, s.10; Süleyman YILMAZ ve Gökçe Filiz ÇAVUŞOĞLU (2020), *Kişisel Verileri Koruma Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, s.19; Murat Volkan DÜLGER (2020), *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 3.Bası, Hukuk Akademisi Yayıncılık, İstanbul, s.65.

⁵ Elif KÜZECİ 2020, age. s.10; Murat Volkan DÜLGER 2020, age. s.66; Şehriban İpek AŞIKOĞLU (2018), *Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel verilerin Korunması ve Büyük Veri*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, s.5.

⁶ Elif KÜZECİ 2020, age. s.131; Murat Volkan DÜLGER 2020, age. s.86,87.

*Rehber İlkeleri*⁷ olup m.1/b’de kişisel veri, “*tanımlanmış veya tanımlanabilir bir kişi (veri sahibi) ile ilgili herhangi bir bilgi anlamına gelir*” şeklinde tanımlanmıştır.

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin kabul edilmiş ilk bağlayıcı belge⁸ olan Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan 108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına İlişkin Sözleşme⁹ m.2/a gereğince kişisel veri, “*kişisel veri, kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişi hakkındaki tüm bilgileri ifade eder*” olarak tanımlanmıştır.

Türk hukukunda ise kişisel verilerin korunması konusunda temel düzenleme niteliğinde olan 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun (KVKK)¹⁰ 3.maddesine göre, “*Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*” kişisel veri olarak nitelendirmiştir.

Günümüzde kişisel verilerin korunmasına ilişkin hazırlanan yasal düzenlemelere temel¹¹ oluşturan Avrupa Birliği (AB) düzenlemelerinden AB 95/46/EC sayılı “Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi”¹² kişisel veriyi, “*tanımlanmış veya tanımlanabilen gerçek bir kişi ile ilgili herhangi bir bilgi*” anlamına gelecek şekilde tanımlamıştır.

AB Direktifi tanımlanabilen kişiyi, doğrudan veya dolaylı olarak özellikle bir kimlik numarasına veya kişinin fiziksel, ekonomik, kültürel veya sosyal kimliğine mahsus bir veya birden fazla faktöre atıfla tanımlanabilen kişi olarak belirlemektedir.

⁷ Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) *Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data*, (Özel Yaşamın Korunması ve Kişisel Verilerin Sınırlanması Akışına İlişkin Rehber İlkeleri) (Çalışmanın devamında “OECD Rehber İlkeleri” olarak anılacaktır.),<https://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecdguidelinesonthe protectionofprivacyandtransborderflowsofpersonaldata.htm> (ET.22.06.2022).

⁸ Elif KÜZECİ 2020, age. s.126; Ayşe Nur AKINCI (2019), *Büyük Veri Uygulamalarında Kişisel Veri Mahremiyeti, Uzmanlık Tezi*, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Yayın No: 0001, Ankara, s.62.

⁹ Council of Europe (Avrupa Konseyi), *Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data*, (Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi) (Çalışmamızın devamında AK 108 No.lu Sözleşme olarak anılacaktır.) European Treaty Series No. 108, 28.01.1981 <https://rm.coe.int/1680078b37> (ET.22.06.2022).

¹⁰ RG. S.29677, T. 07.04.2016.

¹¹ Elif KÜZECİ 2020, age. s.183; Murat Volkan DÜLGER 2020, age. s.62.

¹² Directive 95/46/EC Of The European Parliament and of the Council Of 24 October 1995 on the Protection of Individuals With Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data” (95/46/EC Sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi) (Çalışmamızın devamında AB Direktifi olarak anılacaktır.), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A31995L0046> (ET.22.06.2022).

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevcut düzenlemelerin en günceli olan 2016/679 Genel Veri Koruma Tüzüğü'nde (GDPR)¹³ m.4 uyarınca kişisel veri,

“...tanımlanmış veya tanımlanabilir bir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgidir (“veri sahibi”); tanımlanmış bir gerçek kişi özellikle bir isim, kimlik numarası, konum verileri, çevrim içi tanımlayıcı ya da söz konusu gerçek kişinin fiziksel, fizyolojik, genetik, ruhsal, ekonomik, kültürel veya toplumsal kimliğine özgü bir ya da daha fazla sayıda faktöre atıfta bulunularak doğrudan veya dolaylı olarak tanımlanabilen bir kişidir.”.

Tanımda hangi verilerin kişisel veri olarak değerlendirileceği de tahdidi olmamakla beraber örneklendirilmiştir¹⁴. Uluslararası ve ulusal düzenlemelerde yer alan ortak tanımlardan hareketle kişisel veri kapsamının çok soyut ve geniş tutulmuş olduğunu ifade etmek mümkündür.

1.2. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINA İLİŞKİN BAŞLICA DÜZENLEMELER

1.2.1. Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Uluslararası Hukukta Yer Alan Düzenlemeler

Kişisel verilerin korunmasına dair uluslararası hukukta yer alan düzenlemeler, kişisel verilerin korunması konusunun tarihsel gelişimini incelemeye imkân vermektedir. Yine söz konusu düzenlemeler, kişisel veri kapsamının tespiti ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel ilkelerin belirlenmesi bağlamında da önem taşımaktadır.

1.2.1.1. Birleşmiş Milletler Düzenlemeleri

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948 tarihinde kabul edilen “*Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*”¹⁵ direkt kişisel

¹³ 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the Protection of Natural Persons With Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data, and Repealing Directive 95/46/EC (Kişisel Verilerin İşlenmesi Bakımından Gerçek Kişilerin Korunmasına, Serbest Veri Akışına ve 95/46 numaralı Direktifin Kaldırılmasına İlişkin 2016/679 Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü) (Çalışmanın devamında GDPR olarak anılacaktır.), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679> (ET.22.06.2022).

¹⁴ Emine HİZARCI (2020), *6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun AB Veri Koruma Hukuku Işığında Değerlendirilmesi*, Yetkin Yayınları, Ankara, s.26; Oğulcan ÖZKAN (2020), *Kişisel Verilerin Korunması*, Yetkin Yayınları, Ankara, s.7.

¹⁵ İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, (Universal Declaration on Human Rights), Türkiye tarafından 06.04.1949'da 3/9119 Sayılı “*İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı*”, ile Türkçeye çevrilmiş ardından karar, 27 Mayıs 1949 tarihli 7217 sayılı Resmî Gazete’ de

verilere ilişkin bir düzenleme içermemektedir. Ancak bu belgede, özel hayat, aile hayatı, düşünce özgürlüğü gibi kişisel verilerin korunması ile ilişkili değerleri kapsayan hükümler bulunmaktadır¹⁶. Bu sebeple bildiride yer alan temel ilkelerin ilerde kişisel verilerin korunması hususunda kaynak oluşturacağı ifade edilebilir¹⁷. Birleşmiş Milletler tarafından kişisel verilerin korunması, Beyannamenin 12. maddesi uyarınca koruma altına alınan özel yaşamın gizliliği kapsamında ele alınmıştır¹⁸.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından, doğrudan kişisel verilerin korunması yönelik düzeleme, “*Bilgisayarla İşlenen Kişisel Veri Dosyalarına İlişkin Yönlendirici İlkeler*”¹⁹ olup, 4 Eylül 1990 tarihinde kabul edilmiştir²⁰. İlkelerin uygulama alanına yalnızca bilgisayarla işlenen kişisel veriler girmektedir²¹. Üye ülkeler için BM Rehber İlkeleri, tavsiye niteliğinde olup ülkelere direkt yükümlülük yüklememekte; yalnızca iç düzenlemelerine getirecekleri asgari standartları göstermektedir²². BM Rehber İlkeleri ise, “*yasal ve meşru yollarla veri toplama ve işleme ilkesi*”, “*doğruluk ilkesi*”, “*amacın belirliliği ilkesi*”, “*ilgili kişinin erişimi ilkesi*”, “*ayrımcılık yapmama ilkesi*”, “*güvenlik ilkesi*”, “*denetim ve yaptırım ilkesi*” ve “*sınır ötesi veri akışı ilkesi*” olarak sıralamak mümkündür²³. Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan bu Rehber İlkeleri önemli kılan özellik ise, m.8 uyarınca, kişisel verilerin işlenmesini denetleyecek tarafsız, bağımsız, teknik uzmanlığa sahip yetkili bir veri koruma otoritesi kurulmasını öngören ilk uluslararası belge olmasıdır²⁴.

yayımlanmıştır.[https://www.tbmm.gov.tr/Arama/Sonuc?q=insan+haklar%C4%B1+evrensel+beyanne+mesi\(ET.22.06.2022\)](https://www.tbmm.gov.tr/Arama/Sonuc?q=insan+haklar%C4%B1+evrensel+beyanne+mesi(ET.22.06.2022)).

¹⁶ Firdevs YÜZBAŞI TOBAZ (2021), *Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Trabzon Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, s.128.

¹⁷ Elif KÜZECİ 2020, age. s.133-135; Firdevs YÜZBAŞI TOBAZ 2021, agt. s.128.

¹⁸ Elif KÜZECİ 2020, age. s. 133; Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.41.

¹⁹ United Nations, “Guidelines for the Regulation of Computerized Personal Data Files”, (Bundan böyle BM Rehber İlkeleri olarak anılacaktır.) <https://www.refworld.org/pdfid/3ddcafaac.pdf> (ET.22.06.2021).

²⁰ Hüseyin Can AKSOY (2010), *Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması*, Çakmak Yayınevi, Ankara, s.6.

²¹ Elif KÜZECİ 2020, age. s.136; Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.6.

²² Furkan Güven TAŞTAN (2017), *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, 2.Bası, (Çevrimiçi sürüm), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, s.12; Hayrunisa ÖZDEMİR (2009) *Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması*, Seçkin Yayınları, Ankara, s.19; Firdevs YÜZBAŞI TOBAZ 2021, agt. s.139.

²³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Elif KÜZECİ 2020, age. s.136.

²⁴ Elif KÜZECİ 2020, age. s. 137; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s. 13; Oğuz ŞİMŞEK (2008), *Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, Beta Yayınları İstanbul, age. s.16.

1.2.1.2. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) Düzenlemeleri

Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı 1961 yılında Türkiye'nin de içinde bulunduğu yirmi ülkenin katılımı ile ekonomik, sosyal ve çevre ile ilgili sorunlara karşı iş birliği oluşturmak amacı kurulmuştur²⁵. OECD, kişisel verilerin korunması hususunu uluslararası alanda gündeme getiren ilk örgüttür²⁶. Örgütün kişisel verileri gündeme getirme amacı ise üye devletlerin ticari ve ekonomik yönden gelişmesine katkı sağlamaktır²⁷.

Bu bağlamda, kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilk uluslararası belgelerden olan “*OECD Rehber İlkeleri (Özel Yaşamın Korunması ve Kişisel Verilerin Sınır Ötesi Akışına İlişkin Rehber İlkeler)*” 1980 tarihinde örgüt tarafından hazırlanmıştır.²⁸ OECD Rehber İlkeleri bağlayıcı nitelikte olmamakla birlikte hem Avrupa ülkeleri hem de ABD tarafından mutabık kalınarak hazırlanmış bir metindir²⁹. Kendisi tavsiye niteliği taşısa da daha sonradan hazırlanmış bağlayıcı hukukî metinlere kaynak olmuştur³⁰. Anılan metinde kişisel verilerin korunmasına ekonomik açıdan bakılmış, kişisel verilerin uluslararası alanda dolaşımı ticaretin gelişmesine katkı sağlayacağından ekonomik yönden önemi vurgulanmıştır³¹.

Kişisel veri koruması ve verilerin uluslararası alanda serbestçe dolaşımı arasında denge kurmaya çalışan bu ilkeler, “*veri toplamanın sınırlı olması ilkesi (m.7)*”, “*veri kalitesi ilkesi (m.8)*”, “*amacın belirli olması ilkesi (m.9)*”, “*kullanımın sınırlı olması ilkesi (m.10)*”, “*veri güvenliği ilkesi (m.11)*”, “*açıklık ilkesi (m. 12)*”, “*bireysel katılım ilkesi (m.13)*” ve “*hesap verebilirlik ilkesi (m.14)*” olmak üzere toplam sekiz ilkeden oluşmaktadır³². Üye devletlerin bu ilkeler doğrultusunda iç hukuklarında düzenlemeler yapmaları, bu ilkelerin uygulamada geçerlilik kazanması

²⁵ OECD'nin günümüzde 37 üye ülkesi bulunmaktadır. OECD'nin kuruluş aşaması, amaçları ve üye listesi için bkz. <http://www.oecd.org/>. (ET.22.06.2022).

²⁶ Elif KÜZECİ 2020, age. s. 129; Aydın AKGÜL (2014), *Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması*, Beta Basım Yayın, İstanbul s.170.

²⁷ Elif KÜZECİ 2020, age. s.130; Aydın AKGÜL 2014, age. s.170.

²⁸ Elif KÜZECİ 2020, age. s.129; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.12; Şehriban İpek AŞIKOĞLU 2018, age. s.35.

²⁹ Elif KÜZECİ 2020, age. s.129; Murat Volkan DÜLGER 2020, age. s.87; Ayşe Çiğdem AYÖZGER ÖNGÜN (2019), *Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Özel Düzenlemeler Dahil Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 2.Bası, Beta Yayınları, İstanbul, s.67.

³⁰ Şehriban İpek AŞIKOĞLU 2018, age. s.34; Ayşe Nur AKINCI 2019, age. s.65; Oğuz ŞİMŞEK (2008), *Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, Beta Yayınları, İstanbul, s.12.

³¹ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.5; Aydın AKGÜL 2014, age., s.170.

³² Elif KÜZECİ 2020, age. s.131; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.12; Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.38.

için de iş birliği içinde olmaları tavsiye edilmiş olup³³ anılan ilkeler ileride incelenecektir³⁴.

1.2.1.3. Avrupa Konseyi Düzenlemeleri

1.2.1.3.1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Türkiye'nin de kurucu üyeleri arasında yer aldığı Avrupa Konseyi, insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü değerlerini temel alarak 1949 yılında kurulmuştur³⁵. Avrupa Konseyi'nin temel belgesi sayılan "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi" (AİHS)³⁶ 04.11.1950 tarihinde imzalanmıştır. Türkiye tarafından aynı tarihte imzalanmış olsa da 19.03.1954 tarihinde iç hukukta yürürlüğe girmiştir³⁷.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, kişisel verilere özgü ayrı bir düzenleme içermemektedir. Ancak AİHS'nin "Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı" başlıklı 8. maddesi kapsamında kişisel verilerin korunması hakkında söz edilebilir³⁸. AİHS m.8/1 uyarınca, "*Herkes özel hayatına, aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.*" AİHS m.8/2'de, hakka müdahalenin meşru sayıldığı hâller belirtilmiş olup, buna göre,

"Bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesi, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda zorunlu olan ölçüde ve yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabilir."

Şu hâlde, bu hakkın mutlak ve dokunulmaz olduğu AİHS m.8/2 hükmü uyarınca söylenemeyecektir³⁹. Kişisel verilerin AİHS m.8 kapsamında ele alınması, iç hukukta kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemesi bulunmayan ülkelerde de kişisel verilerin korunmasına imkân sağlamaktadır⁴⁰.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) içtihatlarından, kişisel verilerin, AİHS m.8 kapsamında korunduğu anlaşılmaktadır.⁴¹ Kişisel verilerin, özel

³³ Elif KÜZECİ 2020, age. s. 131; Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.38.

³⁴ Bkz.1.5.2.

³⁵ Kemal GÖZLER (2018), *İnsan Hakları Hukuku*, 2.Bası, Ekin Yayınları, Bursa, s. 495.

³⁶ Council of Europe, European Convention on Human Rights, https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf (ET.22.06.202).

³⁷ RG. S.8662, T. 19.03.2016.

³⁸ Elif KÜZECİ 2020, age. s.151; Oğuz ŞİMŞEK 2008, age. s.30.

³⁹ Elif KÜZECİ 2020, age. s.160.

⁴⁰ Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.35.

⁴¹ Nilgün BAŞALP (2004), *Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması*, Yetkin Yayınları, Ankara, s.26; Elif KÜZECİ 2020, age. s.153; Oğuz ŞİMŞEK 2008, age. s.37; Saadet YÜKSEL (2012), *Özel Yaşamın*

hayatın gizliliği içinde bir değer olarak görülmesi hâlinde özel hayatın tanımlanması gündeme gelecektir. Özel hayat kavramının çerçevesini belirlemek de zor olacağından, kavramın somut olaya göre yorumlanması gerektiği söylenebilir⁴². AİHM tarafından verilen kararlarda da özel hayatın gizliliği, somut olay doğrultusunda geniş yorumlanmıştır. Örneğin; kişinin ev telefonu gibi iş telefonunun da dinlenmesi⁴³, kamuya açık bir alanda sistemli şekilde kaydedilerek görüntüsünün alınması⁴⁴, kişinin ev adresinin paylaşılması,⁴⁵ sağlık verilerinin usulsüz paylaşılması⁴⁶ kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında değerlendirilmiş ve m.8 kapsamında özel hayatın gizliliği hakkının ihlâl edildiği yönünde kararlar verilmiştir⁴⁷. Ancak günümüz koşulları ve hızla gelişen teknoloji göz önüne alındığında, AİHM'nin AİHS m.8 hükmünü geniş yorumlaması, kişisel verileri koruma kapsamını sınırlı tutacaktır⁴⁸.

1.2.1.3.2. 108 Sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi

OECD tarafından yayımlanan Rehber İlkeler bağlayıcı nitelikte olmadığı için Avrupa Komisyonu bağlayıcı bir sözleşme hazırlama gayesi ile çalışmalara başlamış, 29 Ocak 1981 tarihinde kişisel verilerin korunmasına ilişkin anlaşma metnini üye ülkelerin imzasına açmıştır⁴⁹. “*Kişisel Nitelikteki Verilerin Otomatik İşleme Tâbi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına İlişkin 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi*”, uluslararası alanda kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlenen ilk bağlayıcı metin olması ve kişisel verilerin korunmasını temel hak kapsamında değerlendirmesi ile önem taşımaktadır⁵⁰. Ayrıca sözleşmenin etki gücünü arttırmak

Bir Parçası Olarak Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Gizliliğine Önleyici Denetimle Müdahale, Beta Yayınları, İstanbul s. 101.

⁴² Seda ARSLAN DURMUŞ (2020), “İşçinin Özel Yaşamının İş İlişisine Etkisi”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XXV, S. 42, s. 138; Yusuf Ziya POLATER (2010), *Türk Hukukunda ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması*, Adalet Yayınevi, Ankara, s.6-7.

⁴³ AİHM B. No: 20605/92, T. 25.06.1997, Halford v. Birleşik Krallık.

⁴⁴ AİHM B. No: 44647/98, T.28.04. 2003, Peck v. Birleşik Krallık.

⁴⁵ AİHM B. No: 14310/88, T. 28.10.1994, Murray v. Birleşik Krallık.

⁴⁶ AİHM B. No: 20511/03, T. 17.7.2008, I v. Finland, B.No: 22009/93, 25.02.1997, Z v. Finland,

⁴⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ayşenur OCAK (2021), “İnsan Hakları Açısından Devlet Tarafından İşlenen Kişisel Verilerin Açıklanması” *Ankara Barosu Dergisi*, C. LXXVIII, sayı. 4, s. 37-74.

⁴⁸ Firdevs YÜZBAŞI TOBAZ 2021, agt. s. 164.

⁴⁹ FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) (2018), *Handbook on European Data Protection Law- 2018 Edition*. Luxembourg Publications Office, s. 24, <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/handbook-european-data-protection-law> (ET.22.06.2022); Hüseyin Can AKSOY 2010, age.s.7; Elif KÜZECİ 2020, age. s.144.

⁵⁰ FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) 2018, age. s 25; Elif KÜZECİ 2020, age. s.146; Oğuz ŞİMŞEK 2008, age. s. 21; Ayşe Nur AKINCI 2019, agt. s. 62; Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s. 39.

adına Avrupa Komisyonu üyesi olmayan ülkelerin de imzasına açılmıştır⁵¹. Türkiye ise, 28 Ocak 1981 tarihinde sözleşmeyi imzalayan ilk ülkelerden biri olsa da sözleşme, sözleşmenin yürürlüğe girmesi 17 Mart 2016 tarih ve 29656 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanması ile gerçekleşmiştir⁵². Sözleşmenin temel amacı,

“...her üye ülkede, uyruğu veya ikametgâhı ne olursa olsun gerçek kişilerin, temel hak ve özgürlüklerini ve özellikle kendilerini ilgilendiren kişisel nitelikteki verilerin otomatik yollarla işleme tâbi tutulması karşısında özel yaşam haklarını güvence altına almaktır.”⁵³.

OECD Rehber İlkelerinden farklı olarak, Sözleşmenin kapsamı (m.3), gerçek kişilere ait, kamusal ve özel sektör tarafından sadece otomatik yollarla işlenen verilere ilişkindir⁵⁴.

Sözleşmede veri koruma ile ilgili yer alan tüm hükümler, kişisel verileri koruma açısından asgari sınır teşkil etmektedir⁵⁵. Bu durum üye devletlerin yapacakları düzenlemelerle daha fazla koruyucu önlem alabilmelerine imkân tanımaktadır⁵⁶. Ayrıca sözleşmenin, kişisel verilerin güvenli olarak uluslararası alanda serbest dolaşımını sağlamak amacı ile katı hükümlerden oluşmadığını söylemek mümkündür⁵⁷.

Bilişim alanının hızla gelişmesi ile kişisel verilerin korunmasına yönelik ihtiyaçlar değişmiş, daha sert koruma mekanizmalarına ihtiyaç duyulmuştur⁵⁸. Bu sebeple Avrupa Konseyi tarafından 108 No'lu sözleşme yeniden gözden geçirilerek günümüz şartlarına uygun olarak “*Kişisel Verilerin İşlenmesi Karşısında Bireylerin Korunması İçin Modernize Edilmiş Sözleşme (108+)*”⁵⁹ 18 Mayıs 2018'de kabul

⁵¹ FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) 2018, age. s 26; Elif KÜZECİ 2020, age. s.144; Şehriban İpek AŞIKOĞLU 2018, age. s.42.

⁵² Kadir Can ÖZEL (2020) “Ana Hatlarıyla Kişisel Verilerin Korunmasının Tarihsel Süreci İle Amacı Ve Kişisel Verilerin Korunması Hakkı”, *İstanbul Barosu Dergisi*, C.MCMXCIV, S.2, s.243.

⁵³ KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2018b), *Kişisel Verilerin Korunması Alanında Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler*, Ankara,s.3,<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4183/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Alaninda-Uluslararası-ve-Ulusal-Düzenlemeler>, (ET.22.06.2022).

⁵⁴ Elif KÜZECİ 2020, age. s. 145; Oğuz ŞİMŞEK 2008, age. s.22.

⁵⁵ Elif KÜZECİ 2020, age. s.146.

⁵⁶ AK 108 No.lu sözleşme, m. 11.

⁵⁷ Türkay HENKOĞLU (2015), *Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması*, Yetkin Yayınları, Ankara, s.54

⁵⁸ Murat Volkan DÜLGER 2020, age. s.92.

⁵⁹ Council of Europe, *Modernised Convention for the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data* (Kişisel Verilerin İşlenmesi Karşısında Bireylerin Korunması İçin Modernize Edilmiş Sözleşme) <https://rm.coe.int/convention108-convention-for-the-protection-of-individuals-with-regar/16808b36f1> (ET.22.06.2022).

edilmiştir⁶⁰. Türkiye bu sözleşmeyi 8 Kasım 2001’de imzalamış, 5 Mayıs 2016 tarihli 29703 Sayılı Resmi Gazete ile de yürürlüğe konulmuştur⁶¹.

1.2.2. Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Avrupa Birliği Düzenlemeleri

1.2.2.1. 95/46/EC Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Direktifi

Avrupa Birliği tarafından 24.10.1995 tarihinde kabul edilen “95/46/EC Sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi”⁶² (AB Direktifi), kişisel verilerin korunması konusunda en önemli metinler arasındadır⁶³.

AB Direktifi’nin başlıca amacı, kişisel verilerin korunmasına ilişkin hukukî düzenlemelerin üye devletler arasında uyumlu olmasını sağlamaktır⁶⁴. Bu sayede Avrupa Birliği’nin ortak pazar politikasına da katkı sağlamış olacaktır⁶⁵. Direktif, üye ülkeler açısından iç hukuklarında kişisel verilerin korunması konusunda yapacakları düzenlemelerde asgari koruma ilkelerini göstermektedir; ancak şekil ve yöntem açısından bağlayıcı değildir⁶⁶.

Direktifin belirlediği ilkeler, kişisel verilerin sınır ötesi alanda serbest dolaşımını amaçlarken kişisel verilerin korunmasını ikinci plâna atmadan, denge kurmayı amaçlayarak kişinin temel haklarını da güvence altına almıştır⁶⁷. AB Direktifi’nin kapsamı 3. maddede düzenlenmiştir. Söz konusu hüküm uyarınca Direktif, bir dosyalama sisteminin parçasını oluşturması istenen veya bir dosyalama sisteminin parçasını oluşturan kişisel verilerin otomatik araçlar dışında işlenmesine ve kısmen veya tamamen otomatik araçlarla kişisel verilerin işlenmesine uygulanacaktır.

⁶⁰ Ayrıntılı bilgi için Elif KÜZECİ 2020, age. s.138-151.

⁶¹ KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU 2018b, age. s.4.

⁶² “Directive 95/46/EC Of The European Parliament And Of The Council Of 24 October 1995 On The Protection Of Individuals With Regard To The Processing Of Personal Data And On The Free Movement Of Such Data”

<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0046:en:HTML> (ET.22.06.2022).

⁶³ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s. 7; Türkay HENKOĞLU 2015, age. s.57.

⁶⁴ Elif KÜZECİ 2020, age. s.184; Nilgün BAŞALP 2004, age. s.16; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.15; Oğuz ŞİMŞEK 2008, age. s.42.

⁶⁵ Elif KÜZECİ 2020, age. s.184; Nilgün BAŞALP 2004, age. s.16; Oğuz ŞİMŞEK 2008, age. s.42; Ayşe Çiğdem AYÖZGER ÖNGÜN 2019, age. s.79.

⁶⁶ Direktifler doğrudan bağlacı olmamakla birlikte üye ülkelerin direktifte yer alan temel ilkeleri kendi iç hukuklarına aktarmaları gerekmektedir. FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) 2018, age. s.29,30; Nurullah TEKİN (2014), “Kişisel Verilerin Korunması İle İlgili Türkiye’deki Kanun Tasarısının Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Işığında Değerlendirilmesi” Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, C.0, S.4, s. 226.

⁶⁷ Elif KÜZECİ 2020, age. s.185; Nilgün BAŞALP 2004, age. s.16; Oğuz ŞİMŞEK 2008, age. s.42; Ayşe Çiğdem AYÖZGER ÖNGÜN 2019, age. s.79; Türkay HENKOĞLU 2015, age. s. 58.

Direktife göre gerçek kişilere ait veriler, otomatik yolla işlenmesi dahi veri kayıt sisteminin bir parçası olduğunda koruma altına alınacaktır⁶⁸.

AB Direktifi m.28 gereğince, üye devletlerin direktifi iç hukuka aktarması ve sonrasında işleyişini denetlemek adına bağımsız denetim organı kurmaları öngörülmüştür. Direktifle getirilen bir diğer önemli düzenleme ise m.29 hükmü ile kurulan “Çalışma Grubu”dur. Anılan Çalışma Grubu bağımsız nitelikte bir danışma organı olup kişisel verilerin korunması alanında önemli çalışmaları olmuştur⁶⁹.

Gelişen teknoloji karşısında AB Direktifi’ni tamamlamak adına 2002/58/EC Sayılı “Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Özel Hayatın Gizliliğinin Korunmasına İlişkin Direktif”⁷⁰ ve 2006/24/EC Sayılı “İletişim Trafik Verilerinin Saklanması Direktifi”⁷¹ kabul edilmiştir⁷².

25.05.2018’e kadar yürürlükte olan AB Direktifi, Avrupa Birliği ve diğer ülkelerde kişisel verilerin korunması kapsamında hazırlanan birçok hukukî düzenlemeye rehberlik etmiştir. Nitekim Türk hukuku açısından da KVKK, anılan direktif esas alınarak hazırlanmıştır⁷³.

1.2.2.2. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı

7 Aralık 2000’de imzalanan Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı (ABTHŞ)⁷⁴ ile Avrupa Birliği’ne üye ülkelerin saygı göstermeleri ve korumaları gereken temel hakların hangileri olduğunu belirlenmiştir⁷⁵.

⁶⁸ Türkay HENKOĞLU 2015, age. s.58; Metin TURAN (2021), *Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması*, 4.Bası, Seçkin Yayınları, Ankara, s.171.

⁶⁹ Ayşe Çiğdem AYÖZGER ÖNGÜN 2019, age. s.79; Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.44.

⁷⁰ “Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002”, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002L0058&from=EN>. (ET.22.06.2022)

⁷¹ “Directive 2006/24/EC of the European Parliament and of the Council of 15 March 2006” <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0024>. (ET.22.06.2022).

⁷² Ayrıntılı bilgi için bkz. Elif KÜZECİ 2020 age. s.210-221; FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) 2018, age. s.33 vd.

⁷³ Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.42.

⁷⁴ ABTHŞ (Charter of Fundamental Rights of the European Union), İngilizce metni için bkz.

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2012.326.01.0391.01.ENG&toc=OJ%3AC%3A2012%3A326%3ATOC; Türkçe metin için bkz. https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Avrupa_Birligi_Temel_Haklar_Sarti%E2%80%8B.pdf (ET.22.06.2022).

⁷⁵ ABTHŞ, AB Anayasası’nın II. Bölümüne temel haklar kataloğu olarak dâhil edilmiş ve şarta atıfta bulunan 2007 tarihli Lizbon Antlaşması’nın, 01 Aralık 2009 tarihinde yürürlüğe girmesi ile şart bağlayıcılık kazanmıştır. 2012/C 326/02 Sayılı ABTHŞ, 26 Ekim 2012 tarihinde, C 326/391 Sayılı Avrupa Toplulukları Resmî Gazetesi’nde (Official Journal of the European Union) yayımlanmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Yüksel METİN (2002), “Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı”, *AÜSBFD*, C. LVII, S.IV. ss.35-63.

ABTHŞ m.8’de kişisel verilerin korunması hakkı temel haklar arasında yer almaktadır. Bu noktada, kişisel verilerin korunması hakkının, özel yaşamın gizli hakkından bağımsız bir hak olarak ayrıca düzenlenmiş olması, kişisel verilerin korunması açısından önemli bir husustur⁷⁶.

1.2.2.3. Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü

Teknolojinin hızla gelişmesi, kişisel verilerin korunmasında konusunda yeni sorunların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Yeni sorunlar ve değişen ihtiyaçlara karşı, Avrupa Parlamentosu tarafından onaylanarak kabul edilmiş olan “*Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü*”, 4 Mayıs 2016’da Resmi Gazetede yayınlanarak, 25 Mayıs 2018’de yürürlüğe girmiştir. GDPR’ın yürürlüğe girmesi ile AB Direktifi yürürlükten kalkmıştır⁷⁷. Bu düzenleme ile Avrupa Parlamentosu kişileri daha etkin bir şekilde korumayı amaçlamıştır⁷⁸.

GDPR’ın, AB Direktifi’nin günümüz şartlarına uyarlanmış hâli olduğu söylenebilir⁷⁹. İki düzenleme arasındaki temel farklarından birisi, GDPR’ın, AB Direktifi’nin aksine, her üye ülke tarafından doğrudan uygulanacak olmasıdır⁸⁰. Bu sayede kişisel verilerin korunması ile ilgili üye ülkelerde yeknesaklık sağlanmıştır⁸¹. Ayrıca AB üyesi ülkelerle yapılan bütün ticari ilişkilerde ve iş sözleşmelerinde GDPR’a uyum arandığından, AB ülkesi dışında birçok ülkenin iç düzenlemelerinde de ticari hayatın sağlıklı ilerleyebilmesi amacı ile GDPR etkili olmuştur⁸².

AB Direktifi ile karşılaştırıldığında, GDPR m.3/2 hükmü daha geniş bir uygulama alanına sahiptir. Anılan maddeye göre,

⁷⁶ İleride kişisel verilerin hukukî niteliği konusu ayrıntılı olarak incelenecek olup kişisel verilerin korunmasının bağımsız bir hak olarak görülmesi bu bakımdan önem arz etmektedir. Bkz.1.5.2. Ayrıca ABTHŞ’de kişisel verilerin korunması hakkının ayrı bir hak olarak görülmesinin önemine ilişkin bkz. Elif Küzeci 2020 age. s. 178-182.

⁷⁷ GDPR m. 94, m.99.

⁷⁸ Murat Volkan Dülger 2019, agm. s.103; Ayşe Nur AKINCI (2017) “Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”, *Kalkınma Bakanlığı-Çalışma Raporu-6*, T.C. Kalkınma Bakanlığı, İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Ankara, s.13; Ayşe Çiğdem AYÖZGER ÖNGÜN 2019, age. s.87.

⁷⁹ Ayrıntılı bilgi için Emine HİZARCİ 2020, age. s.67-124.

⁸⁰ Elif KÜZECİ 2020, age. s. 224; Emine HİZARCİ 2020, age. s.74; Nilgün BAŞALP (2015), “Avrupa Birliği Veri Koruması Genel Regülasyonu’nun Temel Yenilikleri”, *MÜHFHAD*, C.XXI, S.1, s. 83; Hüseyin Murat DEVELİOĞLU (2017), *6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul age. s.12.

⁸¹ Emine HİZARCİ 2020, age. s.74; Nilgün BAŞALP 2015, agm. s. 83; Ayşe Nur AKINCI 2017, agm. s. 14.

⁸² Süleyman YILMAZ ve Gökçe Filiz ÇAVUŞOĞLU 2020, age. s. 24.

“Veri sorumlusu veya veri işleyen AB sınırlarında olmasa dahi, AB’deki ilgili kişilerin kişisel verilerinin işlendiği iki durumda: AB’deki ilgili kişilere mal ya da hizmet sunulması durumunda veya AB’deki ilgili kişilerin AB içindeki davranışlarının izlenmesi durumunda GDPR uygulanır.”.

Bu sayede AB içinde bulunmayan veri sorumluları da maddede belirtilen hâllerde tüzük hükümlerinden sorumlu olacaktır⁸³. Ayrıca “AB’deki ilgili kişiler” ile AB vatandaşı olmayan fakat AB’de bulunan kişilerin de kişisel verilerinin korunduğunu söylemek mümkündür⁸⁴. Tüzük kapsamında, işlenen kişisel verilerin AB dışına veya uluslararası kuruluşlara aktarımı m.45 uyarınca özel olarak düzenlenmiştir. Kişisel verilerin, AB dışına veya uluslararası kuruluşlara aktarılması hâlinde, söz konusu kişisel veriler GDPR korumasını kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalmaması amacı ile veri aktarımına özel düzenlemeler getirmiştir⁸⁵. Anılan bu hüküm, ileride bahsedilecek olan KVKK. m.9 hükmü ile benzerdir.

AB Direktifi’ne nazaran GDPR kapsamında birçok yeni düzenleme bulunmaktadır. GDPR ile gelen başlıca yenilikler, “unutulma hakkı (m.17)”, “veri koruma etki değerlendirmesi (m.35)”, “veri koruma görevlisi (m.37)”, “Avrupa Veri Koruma Kurulu (m.68)”, “veri taşınabilirliği hakkı (m.20)” ve “idari para cezalarıdır (m.83)”.

GDPR’ın getirmiş olduğu yeniliklerden en önemlisi unutulma hakkı kavramıdır. Unutulma hakkının temeli ile kişisel verilerin korunması temeli aynı değerlere, insan onuruna ve kişiliğin serbest gelişimine dayanmaktadır⁸⁶. Bu bağlamda iki hakkın birbiri ile ilişkili olduğu söylenebilir. GDPR m.17 uyarınca, veri sahibinin tüzükte belirlenen şartların gerçekleşmesi hâlinde, veri sorumlusundan kendisine ait kişisel verilerin ortadan kaldırılmasını talep etme hakkı olacaktır⁸⁷. Anılan hüküm, unutulma hakkının istisnalarını da düzenlemiş olup; ifade ve bilgi edinme hakkının

⁸³ Emine HİZARCI 2020, age. s.75; Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.50.

⁸⁴ Mesut Serdar ÇEKİN (2019), Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, 2.Bası. On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, s. 36.

⁸⁵ BİLGİ TEKNOLOJİ VE HUKUK ENSTİTÜSÜ, (2020), *Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Düzenlemeler Çerçevesinde Uluslararası Veri Aktarımı Yeni Gelişmeler ve Uygulamaya İlişkin Hukuki Değerlendirmeler* s.17,

https://itlaw.bilgi.edu.tr/media/2020/3/30/Final%20Veri_Aktarimi_Raporu_30.03.2020.pdf (ET.22.06.2022).

⁸⁶ Aydın AKGÜL (2015), “Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: ‘Unutulma Hakkı’ ve AB Adalet Divanı’nın ‘Google Kararı’”, *TBBD*, S.116, s.14.

⁸⁷ Aydın AKGÜL 2015, agm. s.16-17; Nilgün BAŞALP 2015, agm. s.97-99.

kullanılması ile kamu yararını haiz olması hâlinde unutulma hakkının sınırlanması söz konusudur⁸⁸.

Tüzük, ilgili kişinin verileri üzerinde daha fazla söz sahibi olmasını amaçlanmış bu sebeple veri sahibinin rızası ayrıntılı düzenlenmiştir⁸⁹. GDPR gereğince veri sorumlusu, ilgili kişinin rızası dahilinde işlediğini ispatlamalı (m.7/1), veri sahibi de rızasını istediği an geri alabilmelidir (m.7/3). GDPR’da yer alan unutulma hakkı Türk hukukunda açıkça düzenlenmemiştir⁹⁰. Ancak tam karşılığı sayılmasa da 5651 sayılı Kanun’da internette “içeriğin kaldırılması ve erişimin engellenmesi” düzenlemeleri bulunmaktadır⁹¹.

Yeniliklerden bir diğeri GDPR m.20 hükmü ile getirilen “*veri taşınabilirliği hakkı*” kavramıdır⁹². Söz konusu hüküm gereğince, ilgili kişi, kendisiyle ilgili işlenen kişisel verileri yapılandırılmış, yaygın şekilde kullanılan ve makine tarafından okunabilecek bir formatta alma hakkına ve başka bir veri sorumlusuna iletme hakkına sahiptir. Bu hakkın kullanılabilmesi için veri işleme, rızaya veya sözleşmeye dayanmalıdır. Ayrıca bu hakkın kullanılabilmesi için veri işleme faaliyetinin otomatik yolla gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

GDPR kapsamında veri sorumlusuna, veri koruma etki değerlendirmesi yapma yükümlülüğü getirilmiştir⁹³. Kişisel verilerin işlenmesi gerçek kişilerin hak ve özgürlükleri bakımından ciddi bir tehlike oluşturuyorsa, veri sorumlusu GDPR m.35 uyarınca “*veri koruma etki değerlendirmesi*” yapmakla yükümlüdür⁹⁴. Bu sebeple veri sorumlusunun, veri işleme faaliyetinin tehlike oluşturup oluşturmadığını tespit edebilmesi için öncesinde risk analizleri yaptırması gerektiği belirtilmektedir⁹⁵.

Kişisel verileri daha etkin bir şekilde korumak adına GDPR ile “*veri koruma görevlisi*” kavramı düzenlenmiştir. GDPR m. 37/1 gereğince,

“Veri sorumlusu ve veri işleyen tarafından; kişisel veri işlenmesinin mahkemeler haricindeki bir kamu kuruluşu veya organı tarafından gerçekleştirilmesi durumunda; veri sorumlusunun veya veri işleyenin ana faaliyetlerin doğası, kapsamı veya amaçları gereği ilgili kişinin büyük ölçekte, düzenli ve sistematik bir şekilde izlenmesini

⁸⁸ GDPR m.17/3.

⁸⁹ GDPR m.7.

⁹⁰ KVKK kapsamında veri sahibinin hakları için bkz. 1.5.3.

⁹¹ Türkay HENKOĞLU 2015, age. s. 108.

⁹² Veri taşınabilirliği hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Armağan Ebru BOZKURT YÜKSEL (2016), *Bulut Bilişiminde Kişisel Verilerin Korunması*, Yetkin Yayınları, Ankara, s.172.

⁹³ Emine HİZARCI 2020, age. s.106.

⁹⁴ Ayşe Nur AKINCI 2019, agt. s. 154-155.

⁹⁵ Emine HİZARCI 2020, age. s.107; Mesut Serdar ÇEKİN 2019, age. s.115-116.

gerektiren bir veri işleme olması durumunda; veri sorumlusunun veya veri işleyenin ana faaliyetinin hassas veri veya suçlara ilişkin kişisel verilerin işlenmesinden oluşması durumlarında veri koruma görevlisi atanması gerekmektedir.”.

Veri koruma görevlisinin temel görevi, atandığı veri sorumlusu ya da veri işleyenin GDPR ile uyumlu şekilde kişisel verileri işleyip işlemediğini takip etmektir⁹⁶. GDPR m.39 düzenlenen veri koruma görevlisinin görevlerini, tüzük ile düzenlenen yükümlülükler konusunda bilgilendirmek, tavsiye vermek, uyumluluğu denetlemek, veri koruma etki değerlendirmesinin hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin danışmanlık yapmak ve denetim makamı ile iş birliği yapmak olarak sıralamak mümkündür⁹⁷.

GDPR ile gelen bir başka değişiklik, AB Direktifi doğrultusunda kurulan 29. Madde Çalışma grubu yerine kurulan “Avrupa Veri Koruma Kurulu”dur (European Data Protection Board-EDPB)⁹⁸. Ancak, Avrupa Veri Koruma Kurulu çalışmalarında 29. Madde Çalışma Grubu’nun benimsediği görüşleri ve rehber ilkeleri esas almıştır⁹⁹.

GDPR m.83 kapsamında sert bir yaptırım olarak idari para cezaları düzenlenmiştir. Tüzüğün ihlâli hâlinde, 20 milyon Euro’ya kadar veya şirketin yıllık cirosunun 20 milyon Euro’dan daha fazla olması hâlinde şirketin dünya çapındaki yıllık cirosunun %4’üne kadar ceza öngörülmüştür. Bu düzenleme ile GDPR’ın üye ülkeler tarafından daha sıkı uygulanması amaçlanmıştır¹⁰⁰.

Gelişen teknoloji ve değişen ihtiyaçlar kapsamında düzenlenmiş olan GDPR’ın ardından, 9 Şubat 2020 tarihinde Avrupa Komisyonu, yeni dijital stratejisi olan *Avrupa Veri Stratejisi’ni (A European Strategy for Data)* yayımlamıştır¹⁰¹. Avrupa Veri Stratejisi, Avrupa'nın küresel rekabet gücünü ve veri egemenliğini sağlayacak tek bir veri pazarı yaratmayı amaçlamakta, ekonomide ve toplumda daha fazla verinin kontrollü bir şekilde kullanılmasını sağlayacaktır¹⁰².

⁹⁶ Oğulcan ÖZKAN 2020, age. 60.

⁹⁷ Mesut Serdar ÇEKİN 2019, age. s.115.

⁹⁸ Murat Volkan Dülger 2019, agm. s.86.

⁹⁹ Nazlı ELBİR (2020), *Kişiliğin Korunması Bağlamında İşçiyeye Ait Kişisel Verilerin Korunması*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s.81.

¹⁰⁰ Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.64.

¹⁰¹ Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions A European Strategy For Data (Avrupa Veri Stratejisi)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0066> (ET.22.06.2022).

¹⁰² Avrupa Veri Stratejisi çalışmalarına örnek olarak AB’deki son düzenlemeleri açıklamak gerekirse, 06 Nisan 2022 tarihinde Avrupa Parlamentosu tarafından, 16 Mayıs 2022 tarihinde ise Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen *Veri Yönetişim Yasası (Data Governance Act)*, 3 Haziran 2022 tarihinde Resmi Gazete ‘de yayınlanmış olup, henüz yürürlüğe girmemiştir. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the

1.2.3. Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Türk Hukukunda Yer Alan Düzenlemeler

1.2.3.1. Anayasal Düzenlemeler

12 Eylül 2010 tarihli 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun m.2 ile, Anayasa'nın¹⁰³ “Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması” başlıklı 20. maddesine eklenen üçüncü fıkrasında kişisel veriler koruma altına alınmıştır¹⁰⁴. Anılan hüküm uyarınca,

“Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.”

Anayasadaki bu düzenleme ile veri sahibinin korunması amaçlanmıştır¹⁰⁵. Korunmak istenen değer kişisel veriden ziyade kişinin kendisidir¹⁰⁶. Anayasada yer alan kişisel verilerin korunması hakkının sınırsız bir hak olmadığını belirtmek gerekir¹⁰⁷. Kişisel verilerin korunması hakkının Anayasa m.13 kapsamında sınırlandırılması mümkündür. Anayasa m.13 gereğince, temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın sadece Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı şekilde ve ancak kanunla sınırlanabilir. Ancak bu sınırlamalar, Anayasanın

processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) (Veri Yönetişim Yasası) <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/868/oj> (ET.22.06.2022). Avrupa Komisyonu, 23 Şubat 2022 tarihinde, “Veri Yasası: Verilere Adil Erişim Ve Veri Kullanımına İlişkin Uyumlaştırılmış Kurallar Tüzük Tasarısı (Data Act: Proposal For A Regulation On Harmonised Rules On Fair Access To And Use Of Data)” olarak adlandırılan yeni bir regülasyon taslağı yayınlamıştır. Data Act: Proposal For A Regulation On Harmonised Rules On Fair Access To And Use Of Data (Veri Yasası: Verilere Adil Erişim Ve Veri Kullanımına İlişkin Uyumlaştırılmış Kurallar Tüzük Tasarısı) <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/data-act-proposal-regulation-harmonised-rules-fair-access-and-use-data> (ET.22.06.2022) AB Veri Yasası Taslağı, GDPR ile uyumlu bir metin olduğunu “Teklifin nedenleri ve amaçları” başlığında açıkça ifade etmektedir AB Veri Yasası Taslağı, kişisel olmayan verilerle ilgili düzenlemeler de içermesi bakımından da önem taşımaktadır. Söz konusu düzenlemenin GDPR’a halel getirmeyeceğini ve GDPR’la birlikte uygulanacağını belirlemek mümkündür. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7277/Carsamba-Semineri-Avrupa-Birligi-ndeki-Son-Veri-Duzenlemeleri-Isiginda-Kisisel-Veriler>. (ET.22.06.2022).

¹⁰³ RG. S. 17863 (mükerrer), T. 18.10.1982.

¹⁰⁴ Doğan KILINÇ (2012), “Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması”, *AÜHFĐ*, C. LXI, S. 3, s. 1132; Mesut Serdar ÇEKİN 2019, age. s.8.

¹⁰⁵ A. Eda MANAV, “İş İlişkisinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması”, *GÜHFĐ*, C. XIX, S. 2, 2015, s. 98.

¹⁰⁶ Damla GÜRPINAR (2017), “Kişisel Verilerin Korunamamasından Doğan Hukukî Sorumluluk” *DEÜHFĐ*, Prof. Dr. Şeref Ertuş’a Armağan, C. XIX, Özel Sayı, s.684.

¹⁰⁷ Mesut Serdar ÇEKİN (2016), “6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkına Kanun’un Big Data (Büyük Veri) ve İrade Serbestisi Açısından Değerlendirilmesi”, *İÜHFĐ*, C. LXXIV, S. 2, s. 640.

sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

1.2.3.2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

Türk hukukunda kişisel verilerin korunmasına dair ilk düzenleme 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu¹⁰⁸ (TCK) ile “*Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar*” başlığı içinde düzenlenmiştir¹⁰⁹. TCK kapsamında; kişisel verilerin hukuka aykırı olarak elde edilmesi (TCK m.135), hukuka aykırı olarak bir başkasına verilmesi veya ele geçirilmesi (TCK m.136), kişisel verilerin yok edilmemesi (TCK m.138) suç teşkil etmektedir. Ancak TCK’nın yürürlük tarihi olan 2005 yılında kişisel verilerin korunmasına ilişkin özel bir kanun olmadığından, uygulamada hukuka aykırı fillerin tespiti sorun oluşturmaktaydı¹¹⁰. KVKK’nın yürürlüğe girmesi ile bu sorun çözülmüştür¹¹¹.

1.2.3.3. 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK)

Türk hukuku açısından, kişisel verilerin korunmasına yönelik çeşitli kanunlarda düzenlemeler yer alsa da zamanla bu düzenlemelerin tek bir çatı altında toplanmasına ihtiyaç duyulmuştur¹¹². Nitekim KVKK gerekçesinde de kişisel verilerin korunmasına dair ayrı bir yasal düzenlemeye ihtiyaç duyulduğu, bu ihtiyacın Avrupa Birliği üyelik süreci açısından da hissedildiği belirtilmektedir¹¹³.

6698 sayılı KVKK, AB Direktifi esas alınarak hazırlanmış olduğundan, GDPR’da yer alan yenilikler KVKK’da yer almamaktadır. Fakat GDPR geniş bir uygulama alanına sahip olduğundan belirli hâllerde Türkiye’de yer alan veri sorumluları ve veri işleyenlerin GDPR hükümlerinden sorumluluğu söz konusu

¹⁰⁸ RG. S. 25611 T. 12.10.2004.

¹⁰⁹ Zeki HAFIZOĞULLARI ve Muharrem ÖZEN (2009), "Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar", *Ankara Barosu Dergisi*, S. 4, s. 19.

¹¹⁰ Elif KÜZECİ 2020, age. s.478.

¹¹¹ 6698 sayılı KVKK Genel Gerekeçe <https://www.tbmm.gov.tr/sirasavi/donem26/vil01/ssl7.pdf> (ET.22.06.2022).

¹¹² Elif KÜZECİ 2020, age. s.338-350; Türkay HENKOĞLU 2015, age. s. 20; Şehriban İpek AŞIKOĞLU 2018, age. s.6; KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2017), *Kişisel Verilerin Korunması Kanununa Duyulan İhtiyaç*, s. 6, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4182/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanununa-Duyulan-Ihtiyac>, (ET.22.06.2022)

¹¹³ Türkiye Büyük Millet Meclisi, *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı (1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu*, s.5, <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf>. (ET.22.06.2022).

olacaktır¹¹⁴. GDPR’ın, KVKK’ya kıyasla daha ayrıntılı düzenlemelere yer verdiği, veri sorumlusu ve veri işleyen için daha sıkı yükümlülükler getirdiği söylenebilir¹¹⁵.

KVKK m.1 hükmünde kanunun amacı,

“...kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemektir.”

KVKK’nın kabul edilmesinde kişinin mahremiyetini koruma ve veri güvenliğini sağlama amacı da yer almaktadır¹¹⁶.

KVKK m.2 gereğince kanun, kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanır. Kamu kurum ve kuruluşları da KVKK kapsamındadır.

KVKK’nın yayım tarihi olan 7 Nisan 2016’dan sonra işlenen kişisel veriler, kanunda yer alan hükümlere tâbi olacak olup öncesinde işlenmiş kişisel veriler ise geçici m.1/3’e göre göre yayım tarihinden itibaren iki yıl içerisinde KVKK’ya uygun hâle getirilmek zorundadır. Bu süre sonunda Kanun hükümlerine aykırı olduğu tespit edilen kişisel veriler derhâl silinir, yok edilir veya anonim hâle getirilir. Ayrıca Kanunun yayımı tarihinden önce hukuka uygun olarak alınmış rızalar, bir yıl içinde aksine bir irade beyanında bulunulmaması hâlinde, Kanuna uygun kabul edilir.

KVKK m.28’e göre *“istisnalar”* başlığı altında kanun hükümlerinin uygulanmayacağı hâller belirtilmiştir. Bütün kanun hükümlerinin uygulanmayacağı hâller, KVKK m. 28/1’de aşağıdaki şekilde sıralanmıştır,

a) Kişisel verilerin, üçüncü kişilere verilmemek ve veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklere uyulmak kaydıyla gerçek kişiler tarafından tamamen kendisiyle veya aynı konutta yaşayan aile fertleriyle ilgili faaliyetler kapsamında işlenmesi.

b) Kişisel verilerin resmi istatistik ile anonim hâle getirilmek suretiyle araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla işlenmesi.

c) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da

¹¹⁴ Bkz. 1.5.1.2.

¹¹⁵ Hüseyin Murat DEVELİOĞLU 2017, age. s.16-20.

¹¹⁶ KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2018c), 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Amacı ve Kapsamı, s. 2.

<https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/6698%20SAYILI%20K%4%B0%C5%9E%C4%B0SEL%20VER%4%B0LER%4%B0N%20KORUNMASI%20KANUN%E2%80%99UNUN%20AMACI%20VE%20KAPSAMI.pdf> (ET.22.06.2022).

suç teşkil etmemek kaydıyla, sanat, tarih, edebiyat veya bilimsel amaçlarla ya da ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi.

ç) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi.

d) Kişisel verilerin soruşturma, kovuşturma, yargılama veya infaz işlemlerine ilişkin olarak yargı makamları veya infaz mercileri tarafından işlenmesi.”.

KVKK m. 28/2’de ise bazı kanun hükümlerinin uygulanmayacağı hâller düzenlenmiş olup ilgili hüküm gereğince bu hâller şöyledir,

“Bu Kanunun amacına ve temel ilkelerine uygun ve orantılı olmak kaydıyla veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünü düzenleyen 10uncu, zararın giderilmesini talep etme hakkı hariç, ilgili kişinin haklarını düzenleyen 11 inci ve Veri Sorumluları Siciline kayıt yükümlülüğünü düzenleyen 16ncı maddeleri aşağıdaki hâllerde uygulanmaz:

a) Kişisel veri işleminin suç işlenmesinin önlenmesi veya suç soruşturması için gerekli olması.

b) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş kişisel verilerin işlenmesi.

c) Kişisel veri işleminin kanunun verdiği yetkiye dayanarak görevli ve yetkili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca, denetleme veya düzenleme görevlerinin yürütülmesi ile disiplin soruşturma veya kovuşturması için gerekli olması.

ç) Kişisel veri işleminin bütçe, vergi ve mali konulara ilişkin olarak Devletin ekonomik ve mali çıkarlarının korunması için gerekli olması.”.

Tüm kişisel veri işleme faaliyetlerinin, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin temel ilkeler dahilinde gerçekleşmesi gerektiğinden, KVKK’nın tamamen ya da kısmen uygulanmaması şartları oluşmuş olsa bile kişisel veriler, ileride açıklanacak temel veri işleme ilkelerine¹¹⁷ uygun, orantılı olarak işlenmelidir¹¹⁸.

KVKK m. 19’a göre, idari ve mali özerkliğe sahip, kanun ile verilen görevleri yerine getirmek üzere kamu tüzel kişiliğini haiz, Kişisel Verileri Koruma Kurumu’nun kurulması öngörülmüştür.

¹¹⁷ Bkz.1.5.2.

¹¹⁸ KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2019), *Örneklerle Kişisel Verilerin Korunması*, Yayın No:29, Ankara, s.50

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin bağımsız denetim organının kurulması hususunda KVKK m.19'un gerekçesinde AK 108 No.lu Sözleşmesi ve AB Direktifi'ne atıfta bulunulmuştur¹¹⁹.

1.2.3.4. Diğer Kanun ve Yönetmeliklerdeki Düzenlemeler

Türk hukuku açısından kişisel verilerin korunmasına özgü bir düzenleme olan KVKK haricinde diğer kanunlarda da kişisel verilerin korunması ile ilgili ilişkisi olan hükümler mevcuttur¹²⁰. İlk olarak, KVKK'da yer alan düzenlemeler gereğince Türk Medeni Kanunu (TMK)¹²¹ ve Türk Borçlar Kanunu (TBK)¹²² kapsamında kişisel verilerin korunmasına ilişkin hükümler incelenecektir.

KVKK m.11/ğ uyarınca, *“kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme haklarına sahiptir”*. KVKK m.14/3'e göre ise *“Kişilik hakları ihlâl edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat hakkı saklıdır.”*

Burada sözü edilen genel hükümler, kişiliğin korunmasına ilişkin Türk Medeni Kanunu (TMK)¹²³ m.23, 24 ve 25 hükümleri ile kişilik hakkının zedelenmesine ilişkin Türk Borçlar Kanunu (TBK)¹²⁴ m.58 hükmüdür¹²⁵. İleride kişisel verilerin hukukî niteliği kısmında ayrıntılı olarak ele alınacağı üzere, Türk hukuku bakımından bir kişilik hakkı olan kişisel veriler, TMK ve TBK uyarınca kişilik hakkı ve özel hayatın gizliliği kapsamında korunmaktadır¹²⁶. Ancak TMK'da ve TBK'da kişisel verilerin korunması açısından yer alan ilgili düzenlemeler büyük ölçüde, kişisel verilerin

¹¹⁹ KVKK m.19'un gerekçesine göre, *“Kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere, idari ve mali özerkliğe sahip, kamu tüzel kişiliğini haiz Kişisel Verileri Koruma Kurumu kurulmuştur. Avrupa Konseyininin 108 sayılı Sözleşmesi ve Avrupa Birliğininin 95/46/EC sayılı Direktifi, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin ilkelerin uygulanmasını izlemek ve yönlendirmek üzere fonksiyonel olarak bağımsız bir şekilde görev yapacak otoritelerin oluşturulmasını öngörmektedir. Avrupa Birliği üyesi tüm ülkelerde veri koruma kurulları görevlerinde bağımsız otoriteler şeklinde yapılandırılmıştır. Mevzuat kanunlar ve mukayeseli hukuk uygulamaları göz önüne alınmak suretiyle Kişisel Verileri Koruma Kurumu da bağımsız bir idari otorite olarak kurulmuştur. Kurum, Cumhurbaşkanınının görevlendireceği bakan ile ilişkilidir. Kurumun merkezi Ankara'dadır. Kurum, Kurul ve Başkanlıktan oluşmakta olup Kurumun karar organı Kuruldur.”* <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5388/Madde-ve-Gerekcesi-ile-Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Bilgi-Notu-ve-Kisisel-Verilerin-Korunmasina-Iliskin-Terimler-Sozlugu> (ET.22.06.2022).

¹²⁰ Türkiye'deki düzenlemeler kişisel verilerin korunması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Elif KÜZECİ 2020, age. 315-579.

¹²¹ RG. S. 24607, T. 8.12.2001.

¹²² RG. S. 27836, T. 4.2.2011.

¹²³ RG. S. 24607, T. 8.12.2001.

¹²⁴ RG. S. 27836, T. 4.2.2011.

¹²⁵ Damla GÜRPINAR 2017, agm. s.689.

¹²⁶ Hayrunisa ÖZDEMİR 2009, age s. 95. Kişisel verilerin hukukî niteliği için ayrıca bkz.1.4.

ihlâline ilişkin bir tehlikenin bulunmasına ilişkindir¹²⁷.

Kişisel veriler ile ilgili hüküm içeren diğer düzenlemelerin tümünü ayrı ayrı incelemek konumuz sınırları içinde mümkün olmamakla birlikte, bazı kanunlarda ve yönetmeliklerde yer alan kişisel verilerle dair düzenlemelere değinmek faydalı olacaktır¹²⁸.

Adli Sicil Kanunu¹²⁹ m.11, “*Adli sicil ve arşiv bilgileri gizlidir. Bu bilgiler, görevlilerce açıklanamaz ve bu Kanun hükümlerine göre verilen kişi, kurum ve kuruluşlarca verilmiş amacı dışında kullanılamaz.*” şeklinde kişisel veriler ile ilgili düzenleme içermektedir.

Türk Ticaret Kanunu’nda¹³⁰ kişisel verilerle ilgili düzenlemeler yer almakta olup, ilgili Kanun m. 24 uyarınca, ticaret sicili kayıt işlemlerinin elektronik ortamda yapılması için toplanması ve işlenmesi gerekli olan kişisel veriler, kişisel verilerin korunması ve bilgi güvenliğinin sağlanmasına ilişkin mevzuata uygun bir şekilde korunur.

Bilgi edinme hakkının sınırlarını belirleyen Bilgi Edinme Kanunu¹³¹, m.21’de kişisel verilerin korunmasına ilişkin bir düzenleme mevcut olup buna göre,

“Kişinin izin verdiği hâller saklı kalmak üzere, özel hayatın gizliliği kapsamında, açıklanması hâlinde kişinin sağlık bilgileri ile özel ve aile hayatına, şeref ve haysiyetine, meslekî ve ekonomik değerlerine haksız müdahale oluşturacak bilgi veya belgeler, bilgi edinme hakkı kapsamı dışındadır. Kamu yararının gerektirdiği hâllerde, kişisel bilgi veya belgeler, kurum ve kuruluşlar tarafından, ilgili kişiye en az yedi gün önceden haber verilerek yazılı rızası alınmak koşuluyla açıklanabilir.”.

Kişisel verileri ilgilendiren bir başka düzenleme ise İş Kanunu’nda¹³² yer almaktadır. İş Kanunu m. 25’e göre,

“İşveren çalıştırdığı her işçi için bir özlük dosyası düzenler. İşveren bu dosyada, işçinin kimlik bilgilerinin yanında, bu Kanun ve diğer kanunlar uyarınca düzenlemek zorunda olduğu her türlü belge ve kayıtları saklamak ve bunları istendiği zaman yetkili memur ve mercilere göstermek zorundadır. İşveren, işçi hakkında edindiği bilgileri

¹²⁷ Elif KÜZECİ 2020, age. s.452,453.

¹²⁸ Kişisel verilerin korunmasına dair yukarıda bahsedilen düzenlemeler haricinde benzer diğer düzenlemeler için bkz. Mehmet Bedii KAYA, Furkan Güven TAŞTAN, 2022, *Kişisel Veri Koruma Hukuku: Mevzuat & İctihat, Çevrimiçi Sürüm 2.0 (Tam Sürüm)*, s.1507-2366. <https://www.mbkaya.com/hukuk/veri-koruma-hukuku.pdf> (ET.22.06.2022).

¹²⁹ RG. S. 5352, T.01.06.2005.

¹³⁰ RG. S. 27846, T. 14.2.2011.

¹³¹ RG. S. 25269, T.24.10.2003.

¹³² RG. S. 25134, T. 10.6.2003.

dürüstlük kuralları ve hukuka uygun olarak kullanmak ve gizli kalmasında işçinin haklı çıkarı bulunan bilgileri açıklamamakla yükümlüdür.”.

Bir diğer düzenleme ise Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu¹³³ m.23'teki hükmüdür. Hükme göre,

“Üye işyerleri, kartın kullanımı sonucunda kart ve kart hamili ile ilgili edindikleri bilgileri, kanunla yetkili kılınan kişi, kurum ve kuruluşlar hariç olmak üzere kart hamilinin yazılı rızasını almadan başkasına açıklayamaz, saklayamaz ve kopyalayamaz. Üye işyerleri, kart bilgilerini üye işyeri anlaşması yaptığı kuruluş dışındaki şahıs veya kuruluşlarla paylaşamaz, satamaz, satın alamaz ve takas edemez. Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, bu fıkranın uygulanmasını gözetmekle yükümlüdür. Kart çıkaran kuruluşlar, edindikleri kişisel bilgileri gizli tutmak, kendi hizmetlerinin pazarlanması dışında başka amaçlarla kullanmamak ve kanunla yetkili kılınan kişi, kurum ve kuruluşlar dışında kalanların bu bilgilere ulaşmasını engellemek amacıyla gereken önlemleri almakla yükümlüdür.”.

Elektronik İmza Kanunu¹³⁴ da kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeleri içermekte olup, söz konusu Kanun m.12'ye göre,

“Elektronik sertifika hizmet sağlayıcısı; a) Elektronik sertifika talep eden kişiden, elektronik sertifika vermek için gerekli bilgiler hariç bilgi talep edemez ve bu bilgileri kişinin rızası dışında elde edemez, b) Elektronik sertifika sahibinin izni olmaksızın sertifikayı üçüncü kişilerin ulaşabileceği ortamlarda bulunduramaz, c) Elektronik sertifika talep eden kişinin yazılı rızası olmaksızın üçüncü kişilerin kişisel verileri elde etmesini engeller. Bu bilgileri sertifika sahibinin onayı olmaksızın üçüncü kişilere iletmez ve başka amaçlarla kullanamaz.”.

Bir başka düzenleme ise Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik'tir.¹³⁵ Yönetmelik uyarınca Veri Sorumluları Sicilinin oluşturulması, idaresi ile Veri Sorumluları Siciline yapılması kayıtlara ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesi ve Mahremiyetinin Sağlanması Hakkında Yönetmelik¹³⁶ ise KVKK hükümleri kapsamında, Sağlık Bakanlığının merkez ve taşra teşkilatı birimleri ile bunlara bağlı şekilde faaliyet göstermekte olan sağlık hizmeti sunucuları ile bağlı ve ilgili kuruluşları tarafından gerçekleştirilen süreç ve uygulamalarda dikkate alınacak usul ve esasları düzenlemek amacı ile düzenlenmiş olup m.2 gereğince, *“kişisel sağlık verisi işleyen özel hukuk gerçek ve tüzel kişileri ile*

¹³³ RG. S. 26095, T. 01.03.2006.

¹³⁴ RG S. 25355, T. 23.01.2004.

¹³⁵ RG.S. 30286 T.30.12.2017.

¹³⁶ RG.S. 30808 T.21.06.2021.

kamu hukuku tüzel kişilerinin, Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan süreç ve uygulamalara ilişkin faaliyetlerini kapsar.”

Kişisel verilerin korunması kapsamında tamamen veya kısmen otomatik olan veya herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak şartı ile otomatik olmayan yollarla işlenen kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesine ilişkin usul ve esasları belirleme amacı ile Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik¹³⁷ düzenlenmiştir.

1.3. KİŞİSEL VERİLERİN UNSURLARI VE TÜRLERİ

İlk bölümde tanımı yapılan kişisel veri kavramı, bu bölümde unsurlarına ve türlerine dair açıklamalarıyla birlikte detaylı şekilde ele alınacaktır. Bu bağlamda, öncelikle kişisel verinin kapsamının genel anlamda değerlendirilmesinde fayda bulunmaktadır.

1.3.1. Genel Olarak

Kişisel verinin tanımına ilişkin daha önceki açıklamalarımızda da belirtildiği üzere, kişisel veri kavramında, hangi verilerin değerlendirmeye alınacağına ilişkin açık ve sınırlı bir cevap bulunmamaktadır. Uluslararası ve ulusal düzenlemelerde yer alan ortak tanımlardan hareketle kişisel verinin kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi olarak tanımlanması mümkündür¹³⁸. Ancak bu tanımlamalarda kişisel veri kapsamının çok soyut ve geniş tutulmuş olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum doktrin veya uygulamada kişisel veri kapsamının geniş veya dar anlamda yorumlanmasına, kapsama farklı içeriklerin dahil edilmesine yol açacaktır¹³⁹. Tek tek hangi verilerin kişisel veri sayılacağına ilişkin açıklamada bulunmak mümkün olmasa da kişisel verilerin kapsamının belirlenmesi, kişisel verilerin korunması açısından önem taşımaktadır.

Bu sebeple, kişisel veri kavramının sınırlarını ve unsurlarını belirlemek adına Avrupa Komisyonu'nun danışma organı niteliğindeki “*Madde 29 Çalışma Grubu*” (*Article 29 Working Party*)¹⁴⁰ kişisel veri kavramının anlamı ve unsurlarını içeren bir

¹³⁷ RG.S. 30224, T. 28.10.2017.

¹³⁸ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.1; Elif KÜZECİ 2020, age. s. 10; Murat Volkan DÜLGER 2020, age. s.152.

¹³⁹ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.12; Murat Volkan DÜLGER 2020, age. s. 152; Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s. 8.

¹⁴⁰ ARTICLE 29 WORKING PARTY, AB Direktifi 29. Maddesi uyarınca AB üyesi ülkelerin veri koruma otoriteleri, Avrupa Veri Koruma Denetçiliği ve Avrupa Komisyonu temsilcilerden kurulan,

rapor hazırlamıştır¹⁴¹. Anılan raporda kişisel veri kavramının; “*her türlü bilgi*”, “*belirli veya belirlenebilir olma*” “*bilginin kişiye ilişkin olması*” ve “*gerçek kişi*” olmak üzere dört temel unsurdan oluştuğu ifade edilmiştir¹⁴². Ancak bu noktada belirtmek gerekir ki üzerinde görüş birliği sağlanmış olan kişisel veri kavramının unsurları; “*her türlü bilgi*”, “*belirli veya belirlenebilir olma*”, “*bilginin kişiye ilişkin olması*” iken “*gerçek kişi*” olarak sayılan dördüncü unsur doktrinde tartışmalıdır¹⁴³.

1.3.2. Kişisel Verilerin Unsurlar

1.3.2.1. Her Türlü Bilgi

Uluslararası düzenlemelerdeki ve KVKK’daki kişisel veri tanımında yer alan “*her türlü bilgi*” ifadesi kavramının içeriği geniş tutulmak istenmiştir¹⁴⁴. Kişiyi direkt tanımlayan adı soyadı gibi kimliğine ilişkin bilgiler ile bilinebilir hâle getiren ailevi, sosyal, fiziksel, etnik, dini, cinsel, ekonomik bilgiler “*her türlü bilgi*” olarak sayılmaktadır¹⁴⁵. Kimliği belirli veya belirlenebilir kişiye ait kişisel veri kapsamındaki “*her türlü bilginin*” gizli bir bilgi olma zorunluluğu yoktur¹⁴⁶. Bir diğer ifade ile, her türlü bilginin, herkes tarafından bilinebilir, aleni olması veya gizli bir bilgi olması kişisel veri olarak değerlendirilmesinde bir ölçüt değildir. Kişisel veri kapsamına girecek bilginin doğru olması veya ispatlanmış olması da gerekmemektedir¹⁴⁷. Örneğin, özel hastane tarafından muayene sırasında bir kişinin medeni durumu evli olarak kayıt altına alınmış olup ileride o kişinin boşanması durumunda kayıt altında tutulan yanlış bilgi, kişisel veri olmaya devam edecektir¹⁴⁸. Yine bankanın kredi

çalışmalarında bağımsız olan bir danışma organıdır. AB Direktifi’nin Avrupa Topluluğunda yeknesaklaşmasını sağlama, kişisel verilerin korunması hususunda ve uygulamada ortaya çıkan sorunlara ilişkin rapor hazırlama başlıca görevleri arasında yer almaktadır. Görüşleri bağlayıcı değildir. Ancak Avrupa Komisyonu ve Avrupa Birliği üye devletleri tarafından görüşleri dikkate alınmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Murat Volkan Dülger (2019), "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması", *Yaşar Hukuk Dergisi*, C. I, S. 2, Ekim, 2019, s.86.

¹⁴¹ Söz konusu rapor için bkz. Article 29 Data Protection Working Party: Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data, s. (çevrimiçi) https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2007/wp136_en.pdf (ET.22.06.2022)

¹⁴² ARTICLE 29 WORKING PARTY, s.6.

¹⁴³ Kişisel veri kavramının unsurları arasında yer alan “*gerçek kişi*” konusuna ilişkin tartışmalar için bkz.1.3.2.2.

¹⁴⁴ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s. 13; Süleyman YILMAZ ve Gökçe Filiz ÇAVUŞOĞLU 2020, age. s.37; Emine HİZARCİ 2020, age. s.26; Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.9.

¹⁴⁵ FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) 2018, age.s.86, 87; ARTICLE 29 WORKING PARTY, s. 6; KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU 2019, age. s.1; Hüseyin Murat DEVELİOĞLU 2017, age.s.37.

¹⁴⁶ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.14; Şehriban İpek AŞIKOĞLU 2018, age. s.8.

¹⁴⁷ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s. 14; Süleyman YILMAZ ve Gökçe Filiz ÇAVUŞOĞLU 2020, age. s.37; Armağan Ebru BOZKURT YÜKSEL 2016, age. s.88; Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.11.

¹⁴⁸ Süleyman YILMAZ ve Gökçe Filiz ÇAVUŞOĞLU 2020, age. s.37.

vermek için müşterisinin güvenilirliğine ilişkin bilgi edindiği sırada ilgili müşterisinin iflas ettiğine dair bilgi gerçeği yansıtmasa da kimliği belirli bir kişiye ilişkin olduğundan kişisel veri sayılacaktır¹⁴⁹.

Türk hukuku açısından hangi bilgilerin kişisel veri kapsamında değerlendirildiği mahkeme kararlarından anlaşılabilir¹⁵⁰. Anayasa Mahkemesi bir kararında¹⁵¹ kişisel veri olarak, kişinin adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi sadece kimliğini ortaya koyan bilgiler değil; telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler, IP adresi, e-posta adresi, hobileri, tercihleri, etkileşimde bulunduğu kişiler, grup üyelikleri, aile bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı olarak belirlenebilir kılan tüm verileri kişisel veri kapsamında saymıştır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararında¹⁵² da kişisel veriler; “*Belli veya belirlenebilir olan gerçek veya tüzel bir kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade eder.*” şeklinde tanımlanmaktadır.

1.3.2.2. Kimliği Belirli veya Belirlenebilir Kişi Olma

Hukukî anlamda kişi, hukukî ilişkilerde taraf olabilen, hak sahibi ve borç altına girebilen varlık olarak tanımlanmaktadır¹⁵³. Türk Medeni Kanunu¹⁵⁴ (TMK) kişileri gerçek kişiler ve tüzel kişiler olmak üzere ikiye ayırmaktadır¹⁵⁵. Gerçek kişi kavramı bütün insanları tanımlamaktadır¹⁵⁶. Tüzel kişiler ise belirli ve sürekli olarak ortak bir amaca ulaşmak için örgütlenmiş hukuk düzeninin bağımsız birer varlık olarak tanımladığı kişi veya mal topluluklarıdır¹⁵⁷.

Doktrinde gerçek kişilere ait bilgilerin kişisel veri olarak değerlendirileceği konusunda görüş birliği bulunsa da tüzel kişilere ait bilgilerin kişisel verileri

¹⁴⁹ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.14.

¹⁵⁰ İlyas ARSLAN (2021), "Kişisel Verilerin Yabancı Unsurlu Sözleşmelere Aykırı Olarak İşlenmesinden veya Korunmamasından Kaynaklanan Uyuşmazlıklara Uygulanacak Hukukun Tespiti", *İÜHFİM*, C. LXXIX, S. 1, s.142.

¹⁵¹ Anayasa Mahkemesi, T. 09.04.2014, E.2013/122, K. 2014/74. (RG 26.7.2014/29072).

¹⁵² Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T.17.06.2015, E.2014/56, K.2015/1679.

¹⁵³ Rona SEROZAN (1994), *Tüzel Kişiler*, Filiz Kitapevi, İstanbul, s.13; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY-ÖZDEMİR 2021, age. s.2; Bilge ÖZTAN 2021, age. s.37.

¹⁵⁴ RG. S. 24607, T. 08.12.2001.

¹⁵⁵ M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY-ÖZDEMİR 2021, age. s.2; Bilge ÖZTAN 2021, age. s.38.

¹⁵⁶ M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY-ÖZDEMİR 2021, age. s.2; Bilge ÖZTAN 2021, age. s.38; Ahmet M. KILIÇOĞLU (2021), *Medeni Hukuk*, 3.Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, s.195.

¹⁵⁷ M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY-ÖZDEMİR 2021, age. s.289; Bilge ÖZTAN 2021, age. s.40.

kapsamına girip girmediği tartışmalıdır¹⁵⁸. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelerin tüzel kişileri de kapsamı gerektiği yönünde görüşler de mevcuttur¹⁵⁹. Günümüzde baskın olarak kabul edilen görüş göre; kişisel verilerin korunması hakkının, bireyin temel hak ve özgürlüklerinin sağlanması ile ilgili olduğu; bu sebeple kişisel verilerin korunması hakkının gerçek kişilere ait bir kavram olduğu; tüzel kişiler açısından ise, sadece ticari gizliliğin korunması hakkının söz konusu olduğu ifade edilmektedir¹⁶⁰.

Gerçek kişilere ait verilerin, kişisel veri kapsamında sayılacağı yönünde uluslararası düzenlemeler¹⁶¹ daha yaygın olmakla birlikte tüzel kişilerin de bu kapsamda korunduğu ikincil düzenlemeler bulunmaktadır¹⁶². Türk hukuku açısından, KVKK m.3/1/d uyarınca ilgili kişi “*Kişisel verisi işlenen gerçek kişi*” şeklinde tanımlanmaktadır. KVKK m.2’de öngörülen hükme göre,

“Bu Kanun hükümleri, kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanır.”.

O hâlde ilgili hükümde sadece gerçek kişilere ait verilerinin KVKK kapsamında korunacağı ifade edilmiştir.

¹⁵⁸ Tartışmalara dair ayrıntılı bilgi için bkz. Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.18-20; Elif KÜZECİ 2020, age. s.362-363; Murat Volkan DÜLGER 2020, age s.171; Hüseyin Murat DEVELİOĞLU 2017, age. s.30; Süleyman YILMAZ ve Gökçe Filiz ÇAVUŞOĞLU 2020, age.s.38-39; Metin TURAN 2021, age. s.38; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s. 32; Onur BASKIN (2021), *Türk Hukuku Bakımından Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması*, Seçkin Yayınları, Ankara, s. 23; ARTICLE 29 WORKING PARTY, s.21.

¹⁵⁹ Tüzel kişilere ait bilgilerin kişisel veri olarak değerlendirilmesi yönünde görüş için bkz. I. N. WALDEN ve R. N. SAVAGE (1988) “Data Protection And Privacy Laws: Should Organisations Be Protected?” *The International and Comparative Law Quarterly*, C. XIV, S. 2, s.337; Douwe KORFF (2010), “Study On The Protection Of The Rights And Interests Of Legal Persons With Regard To The Processing Of Personal Data Relating To Such Persons”, s.1-59, <https://www.readcube.com/articles/10.2139%2Fssrn.1288583>, (ET.22.06.2022); Doruk GÖNEN (2011) *Tüzel Kişilerde Kişilik Hakkı ve Korunması*, On iki Levha Yayınları, İstanbul, s. 87-100.

¹⁶⁰ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.18-20; Elif KÜZECİ 2020, age. s.362-363; Murat Volkan DÜLGER 2020, age s.171; Hüseyin Murat DEVELİOĞLU 2017, age. s.30; Süleyman YILMAZ ve Gökçe Filiz ÇAVUŞOĞLU 2020, age.s.38-39; Metin TURAN 2021, age. s.38, Onur BASKIN 2021, age. s.23 Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.9; Durmuş TEZCAN (1991) “Bilgisayar Karşısında Özel Hayatın Korunması”, *Anayasa Yargısı Dergisi*, C.VII. s.389.

¹⁶¹ Uluslararası kaynaklardan OECD Rehber İlkeleri, AK 180 No.lu Sözleşme, AB Direktifi ve GDPR; gerçek kişilere ait verilerin kişisel veri kapsamında korunması gerektiği yönünde düzenlemeler içermektedir. Bkz. Murat Volkan DÜLGER 2020, age. s.171; Hüseyin Murat DEVELİOĞLU 2017, age. s.30.

¹⁶² Uluslararası kaynaklardan Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Özel Yaşamın Gizliliğinin Korunmasına İlişkin 2002/58/EC Sayılı Avrupa Birliği Direktifi tüzel kişilere ait verilerin de kişisel veri kapsamında korunması gerektiği yönünde düzenlemeler içermektedir. Bkz. FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) 2018, age. s.85; Nilgün BAŞALP 2004, age. s.27; Hayrunisa ÖZDEMİR 2009, age. s.27; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.31.

Gerçek kişiye ait kişisel veriden söz edebilmek için kişinin belirli veya belirlenebilir olması gerekmektedir. Kişinin belirli veya belirlenebilir olması, mevcut verilerin doğrudan veya dolaylı olarak başka bilgilerle bir araya getirilerek gerçek kişi ile ilişkilendirilmesi yolu ile kişiyi tespit edebilme özelliğidir¹⁶³. Örneğin kişinin adı soyadı ile doğrudan kimliği tespit edilebilirken; boyu, kilosu, dış görünüşüne ait özellikleri, mesleği, gibi kişiye ait nitelikleri ve özellikleri kişinin kimliğini belirlenebilir hâle getirmektedir¹⁶⁴.

1.3.2.3. Bilginin Kişiyeye İlişkin Olması

Bilginin kişiye ilişkin olması ile ifade edilmek istenen, bilginin kişi ile bağlantılı olması; bilginin kişiye ait olmasıdır¹⁶⁵. Bilginin kişi ile bağlantısı içerik, amaç veya sonuç yönünden kurulabilir¹⁶⁶.

Bilginin “içerik” olarak bir kişi ile ilişkili olması, bilginin o kişi “hakkında” olduğu anlamına gelmektedir¹⁶⁷. Kişinin internet ortamında alışveriş yaparken belirtmiş olduğu adres bilgisi, içerik açısından o kişi hakkında olup direkt olarak kişisel veri olarak kabul edilecektir¹⁶⁸.

Bilgi ile kişi arasındaki bağlantının “amaç” unsuru ile kurulduğu durumda, bilginin hangi amaçla tutulduğu önem kazanacaktır. Belirli bir kişinin davranışlarını incelemek, o kişiyi bir davranışa yönlendirmek veya o kişiye istenilen şekilde davranmak amacı ile kullanılan her türlü bilgi, ilgili kişiye ilişkin bilgi olarak değerlendirilmektedir¹⁶⁹. Örneğin bir fabrikada bulunan makinelerin işleyişine ait toplanan verilerin o makinelerin üretim kapasitesini belirleme adına değil de makineyi kullanan işçilerin verimliliğini belirlemek amacı ile kullanılması, işçi açısından kişisel veri oluşturacaktır¹⁷⁰.

Bilginin elde edilmesi sonucunda belirli kişinin hak ve menfaatlerini etkilenmesi, söz konusu bilginin “sonuç” yönü ile kişi ile bağlantılı olduğu anlamına

¹⁶³ FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) 2018, age. s.88,89; ARTICLE 29 WORKING PARTY, s.12; Nilgün BAŞALP 2004, age. s.16; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.37.

¹⁶⁴ ARTICLE 29 WORKING PARTY, s. 12; Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.15; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.37, Süleyman YILMAZ ve Gökçe Filiz ÇAVUŞOĞLU 2020, age. s.40.

¹⁶⁵ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.28.

¹⁶⁶ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.28; Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.17.

¹⁶⁷ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.28; FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) 2018, age. s.90.

¹⁶⁸ Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s. 21.

¹⁶⁹ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.29.

¹⁷⁰ age. s.29.

gelmektedir¹⁷¹. Örneğin bir bölgedeki taşınmaz fiyatlarının emsal değerlerini belirlemek için o bölgedeki bir evin fiyatının örnek alınması, ev hakkındaki nesnel bir bilgi iken o evin sahibi açısından ödemekle yükümlü olduğu vergiyi de tespit etmeye yarayacağından evin değerine ilişkin ev sahibi açısından kişisel bilgi sayılacaktır¹⁷².

1.3.3. Kişisel Verilerin Türleri

1.3.3.1. Genel Nitelikli Kişisel Veriler

Yukarıda yer verilen tanımlamaya göre kişisel veri, kimliği belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi. Kişisel verileri, genel nitelikli kişisel veriler ve özel nitelikli kişisel veriler olmak üzere sınıflandırmak mümkündür.

Özel nitelikli kişisel veri olarak sayılmayan kişisel veriler, genel nitelikli kişisel veri içinde sayılmaktadır. Burada önemli olan nokta, genel nitelikli kişisel verilerin, özel nitelikli kişisel verilerden farklı olarak sınırlı sayıda belirtilmemiş olmasıdır¹⁷³.

1.3.3.2. Özel Nitelikli Kişisel Veriler

Kişisel veri, bir gerçek kişiye ait her türlü bilgi olarak ifade edilse de bazı bilgiler, kişisel verilerin özel bir kategorisi olan “*özel nitelikli kişisel veriler*” olarak tasnif edilmiştir¹⁷⁴. Mevcut düzenlemelerde “*hassas veri*”, “*özel nitelikli veri*” veya “*özel koruma gerektiren veri*” olarak da adlandırılan bu veriler, içeriği gereği kişilerin temel hak ve özgürlüklerini, özel yaşamlarını ihlâl edebilecek güçtedir¹⁷⁵. Söz konusu veriler, bir başkası tarafından öğrenildiği takdirde ilgili kişinin ayrımcılığa uğramasına, mağdur olmasına neden olabilecek türden verilerdir¹⁷⁶. Bu sebeple, söz konusu verilerin korunmasında ayrı bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmuştur¹⁷⁷. Hukukî düzenlemelerde hangi verilerin özel nitelikli kişisel veriler olduğu sayılarak tanımlanmıştır¹⁷⁸.

KVKK kapsamında kişisel veriler, özel nitelikli kişisel veriler ve genel nitelikli

¹⁷¹ age. s.29.

¹⁷² Firdevs YÜZBAŞI TOBAZ 2021, agt. s.54.

¹⁷³ Onur BASKIN 2021, age, s. 31.

¹⁷⁴ Emine HİZARCİ 2020, age. s.27.

¹⁷⁵ Hüseyin Can AKSOY 2010, age.s. 30; Aydın AKGÜL 2014, age. s.18.

¹⁷⁶ KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2018d), *100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*, s.20 <https://www.siberasist.com/images/files/kvkk100soruda.pdf>. (ET.22.06.2022).

¹⁷⁷ Hayrunisa ÖZDEMİR 2009, age s.126; Cemil KAYA (2011), “Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler ve İşlenmesi”, *İÜHFİM*, 2011, C. LXIX, S. 1-2, s. 317.

¹⁷⁸ Hayrunisa ÖZDEMİR 2009, age s.127; Nafiye YÜCEDAĞ (2017), “Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri”, *İÜHFİM*, C. LXXV, S.2, 2017, s.765; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.43.

kişisel veriler olmak üzere iki türe ayrılmıştır. KVKK, özel nitelikli kişisel verileri sınırlı sayma yolu ile açıklamış olup KVKK m. 6/1 hükmü gereğince kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri bu kapsamda değerlendirilmiştir. Özel nitelikli kişisel veriler kanun uyarınca sınırlı sayıda kabul edilmiş olduğundan kıyas yolu ile genişletilme imkânı bulunmamaktadır¹⁷⁹.

Uluslararası düzenlemelerden AB Direktifi m.8 uyarınca kişilerin; ırkı, siyasi düşüncesi, dini ve felsefi inancı ya da sağlık ve cinsel yaşamı gibi birtakım veriler, hassas nitelikli kişisel veriler olarak kabul edilmiştir. Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) ise AB Direktifi'nin tanımladığı hassas veri kapsamına ek olarak yeni düzenlemeler getirmiştir¹⁸⁰. GDPR, genetik verileri ve biyometrik verileri de hassas veri kapsamında değerlendirmektedir¹⁸¹.

GDPR, m. 4/13 gereğince genetik veri,

“Gerçek kişinin fizyolojisi ya da sağlığı hakkında benzersiz bilgi veren ve özellikle söz konusu kişiden alınan bir biyolojik numunenin analizinden kaynaklanan ve söz konusu kişinin kalıtsal özellikleri ile ilgili kişisel verilerdir.”.

GDPR, m. 4/14 uyarınca biyometrik veri ise,

“Gerçek kişinin fiziksel, fizyolojik veya davranışsal özelliklerine ilişkin olan, yüz görüntüleri gibi gerçek kişinin benzersiz olarak tanınmasını sağlayan, özel teknik işlemeden kaynaklanan kişisel verilerdir.”.

GDPR, m. 9/1'de, ayrıca kişinin cinsel yaşamı kategorisine cinsel yönelim ifadesi de eklenerek, bu husus hassas veri kapsamına alınmıştır.

1.4. KİŞİSEL VERİLERİN HUKUKÎ NİTELİĞİ

Kişisel verilerin hukukî niteliğinin belirlenmesi, kişisel verilerin korunmasına ilişkin yolların belirlenmesi bakımından önem taşımaktadır. Kişisel verilerin korunması hususunda korunmak istenen menfaatler doğrultusunda farklı görüşler ve

¹⁷⁹ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s. 30; Nafiye YÜCEDAĞ 2017, agm. s.768; Cemil KAYA 2011, agt. s.319.

¹⁸⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Elif KÜZECİ 2020, age. s.278-289; FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) 2018, age. s.96,97.

¹⁸¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Nüket ÖRNEK BÜKEN ve Çağrı ZEYBEK ÜNSAL (2017), “Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Biyomedikal Alana Yansımaları Açısından Değerlendirilmesi”, *HHFD*, C.VII, S. 2, s.41.

hukukî nitelgeler bulunmaktadı. Kişisel verilerin üzerinde tasarrufta bulunma imkânı sağlayan maddi bir değeri mi yoksa doğuştan kazanılan bir hak mı olduğu Kıta Avrupası ve ABD farklı yaklaşımlarla tartışma konusu olmuştur¹⁸². Kıta Avrupası kişilik hakkı kapsamında, Anglo-Amerikan Hukuk Sistemi ise ekonomik değeri kapsamında kişisel verilerin korunmasını ele almıştır¹⁸³. Bu bölümde genel olarak ele alınacak kişisel verilerin korunması hakkına ilişkin görüşleri; “mülkiyet hakkı görüşü”, “fikri hak görüşü” ve “kişilik hakkı görüşü” başlıkları altında toplamak mümkündür¹⁸⁴.

1.4.1. Mülkiyet Hakkı Görüşü

Kişisel verilerin korunmasını ekonomik hak kapsamında değerlendiren bu görüş, kişisel verilerin hukukî niteliğini mülkiyet hakkı olarak kabul etmektedir¹⁸⁵. Bu görüşe göre kişisel veri, kişinin mal varlığının içinde görölmektedir.¹⁸⁶ Bu sayede kişiler, kendi mülkiyetinde sayılan kişisel verileri hakkında serbestçe tasarrufta bulunabilecek; kişisel verileri üzerinde maddi çıkarlarına uygun anlaşmalar yapabilecektir¹⁸⁷. Bu görüşü savunanlara göre; kişisel verileri kullanma izni alan teşebbüsler, toplanan ve işlenen söz konusu kişisel veriler ile müşterilerine daha kaliteli hizmet sunacak, pazarlama stratejilerini şekillendirecek, üçüncü kişilere devrederek maddi kazanç da elde edebilecektir¹⁸⁸.

Bu durumda kişisel verileri kullanan teşebbüslerin, kişisel verileri adil bir bedel karşılığı satın alması ile daha az ama daha nitelikli veri toplanacağı mülkiyet hakkı

¹⁸² Elif KÜZECİ 2020, age. s.67.

¹⁸³ Elif KÜZECİ 2020, age. s.67, Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.56-57.

¹⁸⁴ Kişisel verilerin hukukî niteliğine ilişkin görüşler ve eleştiriler hakkında detaylı bilgi için bkz. Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s. 37-72; Elif KÜZECİ 2020, age. s.58 vd.; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s. 54-70. Sinan Sami AKKURT (2020) “Kişisel Veri Kavramının Hukukî Niteliğine İlişkin Yaklaşımlara Mukayeseli Bir Bakış” *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, C.II, S.1, s.20-30.

¹⁸⁵ Ann BARTOW (2000), “Our Date, Ourselves: Privacy, Propertization and Gender” *University of San Francisco Law Review*, C. XXXIV, S.4, s. 633 vd.; Lawrence LESSING (2002), “Privacy as Property” *Social Research: An International Quarterly*, C.LXIX, S.1 s.247 vd.; Jerry KANG (1998), “Information Privacy in Cyberspace Transactions”, *Stanford Law Review*, C.L, s. 1193 vd.; Prutova NADEZHA (2004), “Property Rights in Personal Data” *Computer Law & Security Review*, C. XXV, S.6, s.507vd., <https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/property-rights-in-personal-data-learning-from-the-american-disco> (ET.22.06.2022); Pamela SAMUELSON (2000), “Privacy as Intellectual Property?” *Stanford Law Review*, C. LII, s. 1125 vd.

¹⁸⁶ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.57; Elif KÜZECİ 2020, age. s.68; Murat Volkan DÜLGER 2020, age.78; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.55; Sinan Sami AKKURT 2020, agm. s. 22,23.

¹⁸⁷ Prutova NADEZHA 2004, agm. s.507; Jerry KANG 1998, agm. s.1256; Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.57; İbrahim KORKMAZ (2019), *Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması*, Seçkin Yayınları, Ankara, s. 86.

¹⁸⁸ Elif KÜZECİ 2020, age. s.69; Jerry KANG 1998, agm. s.1256-1257; Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.79; Aydın AKGÜL 2014, age. s.74.

görüşünü benimseyenler tarafından savunulmaktadır¹⁸⁹. Bu görüş, kişisel verilerin kötüye kullanılması durumunda ilgili kişiye direkt dava açma ya da zararın tazmininin talep etme yetkisi tanımaktadır¹⁹⁰.

Söz konusu görüşe yapılan eleştirilerin başında kişisel verilerin niteliği itibari ile mülkiyet hakkı kavramı içinde kabul edilemeyeceğine ilişkindir¹⁹¹. Bu görüş, mülkiyet hakkı kapsamında kişisel verileri satın alan yeni malikin, söz konusu verileri veri sahibinin istemeyeceği üçüncü bir kişiye devredebilecek olması ve dilediği gibi tasarrufta bulunabilecek olması yönü ile eleştirilmektedir¹⁹². Eleştiriye göre kişisel verilerin korunmasına ilişkin yükümlülüklerin kurumlara bırakılmaması, ileride ilgili kişiler için maddi ve manevi bakımdan olumsuz sonuçlar doğurabilecektir¹⁹³. İlgili kişi açısından, kişisel verilerinin üçüncü bir kişiye devredilmesi hâlinde nasıl bir sonuç doğacağı tahmin edilmesi de güçtür¹⁹⁴. Çoğu zaman ilgili kişi ile verileri işlemek isteyen taraf eşit konumda olmayacağından, doğuracağı sonuçlar itibariyle mülkiyet hakkı yaklaşımı güçsüz olan tarafın aleyhine olacaktır¹⁹⁵. Bu durumda “kişi” ve “veri” arasındaki bağlantının sonlanacağı¹⁹⁶, ortaya çıkan sonucun da kişisel verilerin işlenmesine ilişkin temel ilkelere aykırı olduğunu söylemek mümkündür¹⁹⁷.

1.4.2. Fikri Mülkiyet Hakkı Görüşü

Fikri mülkiyet hakkı, kişinin düşünsel bir çabanın sonucu olarak ortaya çıkardığı fikri ürünler üzerindeki mülkiyet hakkı olarak tanımlanmaktadır¹⁹⁸. Fikri mülkiyet, gayri maddi mal olan fikir ürünleri üzerindeki mutlak bir haktır¹⁹⁹. Kişisel verilerin hukukî niteliğinin fikri mülkiyet hakkı içinde değerlendiren görüş de kişisel verilerin korunmasını ekonomik bir hak olarak kabul etmektedir²⁰⁰. Bu görüşe göre

¹⁸⁹ Pamela SAMUELSON 2000, agm. s.1132; Elif KÜZECİ 2020, age. s. 69; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s. 57; Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.5; Aydın AKGÜL 2014, age. s.74.

¹⁹⁰ Elif KÜZECİ 2020, age. s.69.

¹⁹¹ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.64; Murat Volkan DÜLGER 2020, age.79.

¹⁹² Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.64; Elif KÜZECİ 2020, age. s.70; Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.23.

¹⁹³ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.65; Murat Volkan DÜLGER 2020, age.79.

¹⁹⁴ Pamela SAMUELSON 2000, agm. s.1145; Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.65.

¹⁹⁵ Elif KÜZECİ 2020, age. s.70.

¹⁹⁶ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.64; Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.24.

¹⁹⁷ Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin ilkeler için bkz.1.5.2.

¹⁹⁸ Ünal TEKİNALP (2012), *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 5.Bası, Vedat Yayıncılık, İstanbul, s. 5; Ahmet M. KILIÇOĞLU (2013), *Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar*, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, s.3.

¹⁹⁹ Fırat ÖZTAN (2008), *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara, s.7; Ahmet M. KILIÇOĞLU 2013, age. s. 4.

²⁰⁰ Pamela SAMUELSON 2000, agm. s.1146; Ann BARTOW 2000, agm. s. 685, 693; Lawrence LESSING 2002, agm. s. 201; Jonathan ZITTRAIN, (2000) “What the Publisher Can Teach the Patient:

kişisel veriler, fikri mülkiyet hakkı kapsamında telif hakkı gibi korunacaktır²⁰¹. Bu bağlamda iki hakkın korunmasında ortak amaç, bilginin korunması ve dağılımının kontrolünün yapılmasıdır²⁰².

Fikri hakların konusunu, kişinin iradesi ile düşünsel bir çabanın sonucu ortaya çıkan fikir ürünleri oluşturmaktadır²⁰³. Ancak kişisel verilerin konusunu oluşturan unsurlar çoğunlukla kişinin çabasını içermeden, kişinin kendisinin var olmasıyla ortaya çıkmaktadır²⁰⁴. Bu nedenle kişisel verilerin tamamını fikri hak kapsamında değerlendirmek mümkün olmayacaktır²⁰⁵. Kişisel verilerin korunması hakkını, fikri mülkiyet hakları kapsamında değerlendiren görüşe bu yönü ile eleştiri getirilmiştir²⁰⁶. Getirilen bir diğer eleştiri ise söz konusu iki hakkın korunmasında amaçsal farklılıkların olduğuna ilişkindir²⁰⁷. Fikri mülkiyet hakkı, kişilerin yeni fikri ürünler ortaya koymasını teşvik etmekte ve emeği korumaktadır²⁰⁸. Kişisel verilerin korunması ile yeni verilerin üretilmesi ve işlenmesi için bu yönde bir teşvikten söz edilemeyeceği; hatta koruma kapsamında bu verilerin işlenmesini sınırlandırmak amaçlanmaktadır²⁰⁹.

Sonuç olarak gerek mülkiyet hakkı görüşü gerekse fikri hak görüşü kişisel verileri meta olarak görmesi ve veri sahibinden çok veri işleyenlerin menfaatini önceliklendirmesi yönü ile eleştirilmektedir²¹⁰.

1.4.3. Kişilik Hakkı Görüşü

Bu görüş, kişisel verileri kişilik hakkının bir parçası olarak görmektedir²¹¹. Kişisel verilerin kişilik hakkı içinde korunması, kişisel verilerin daha kapsamlı şekilde korunmasını sağlamaktadır²¹². Kişilik hakkı, kişinin tam ve sağ doğması ile sahip

Intellectual Property and Privacy in an Era of Trusted Privication”, *Stanford Law Review*, C.LII, s.1201; Elif KÜZECİ 2020, age. s.71; Sinan Sami AKKURT 2020, agm. s.24; Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.29.

²⁰¹ Elif KÜZECİ 2020, age. s.71; Murat Volkan DÜLGER 2020, age.79.

²⁰² Elif KÜZECİ 2020, age. s.71; Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.60.

²⁰³ Ahmet M. KILIÇOĞLU 2013, age. s.3.

²⁰⁴ Elif KÜZECİ 2020, age. s. 71; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s. 58.

²⁰⁵ Süleyman YILMAZ ve Gökçe Filiz ÇAVUŞOĞLU 2020, age. s.61.

²⁰⁶ Elif KÜZECİ 2020, age. s. 71.; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s. 58.

²⁰⁷ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.60.

²⁰⁸ Ahmet M. KILIÇOĞLU 2013, age. s.16.

²⁰⁹ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.66.

²¹⁰ Elif KÜZECİ 2020, age. s.71; Hüseyin Can AKSOY 2010, age.s.67; Murat Volkan DÜLGER 2020, age. s.80; Sinem GÖÇMEN UYARER (2019), *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması*, Seçkin Yayınları, Ankara, s.28.

²¹¹ Elif KÜZECİ 2020, age. s.73; Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.61; Murat Volkan DÜLGER 2020, age. s.80.

²¹² Elif KÜZECİ 2020, age. s.75; Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s. 55.

olduğu, devredilmesi ve vazgeçilmesi mümkün olmayan, zaman aşımına uğramayan, yalnızca hak sahibi tarafından kullanılan mutlak bir hak olarak tanımlanabilir²¹³. Kişilik hakkı için, hukuk düzeni içinde korunan yaşam, beden bütünlüğü, sağlık, onur, özel yaşam gibi tüm kişisel değerlerin üzerinde olan bir hak demek mümkündür²¹⁴. Bir diğer ifade ile kişilik hakkı, kişiyi kişi yapan, kişiliğinin serbestçe gelişmesine katkı sağlayan ve diğer kişilerden de farklılığını ortaya çıkaran bütün değerler üzerinde bir hak²¹⁵.

Türk hukukunda kişilik hakkı kapsamında sayılan değerler tahdidi olarak sıralanmamış, geniş çerçevede koruma altına alınmıştır²¹⁶. TMK m.24 hükmü kişiliğin korunmasını içeren çerçeve bir hükümdür²¹⁷. Uygulamada kişilik hakkının konusuna giren değerlerin tespiti hâkimin takdirine bırakılmıştır²¹⁸. Günümüzde hızla gelişen teknoloji ve değişen insan ilişkileri göz önüne alındığında, bu değerler açısından da değişim söz konusu olacağından, bu şekilde hüküm kurulması yerindedir²¹⁹. Kişilik hakkı şahıs varlığı haklarına ait bir hak olduğu için ekonomik değer taşımayan manevi değerleri korur²²⁰. Ancak bazı hâllerde bu değerlere saldırı sonucunda maddi zararın meydana gelmesi, hakkın maddi niteliğinin olmadığı hususunu değiştirmez²²¹.

Kişilik hakkının yukarıda anılan nitelikleri göz önüne alındığında, kişisel verilerin bu kapsamda değerlendirilmesinin ona daha geniş bir koruma imkânı sağlayacağından söz etmek mümkündür²²². Bu görüşü savunanlar kişisel veriler ile kişilik hakkı kapsamında değerlendirilen özel hayat ve mahremiyet arasında bağ

²¹³ M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ, Saibe OKTAY ÖZDEMİR 2021, age. s.175-178; Ahmet M. KILIÇOĞLU (2016), *Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırlardan Hukusal Sorumluluk*, 5. Bası, Turhan Kitapevi, Ankara, s.3; Serap HELVACI (2001a), *Gerçek Kişiler*, 7.Bası, Legal Yayıncılık, İstanbul, s.106; Rona SEROZAN (1977), "Kişilik Hakkının Korunmasıyla İlgili Bazı Düşünceler", *İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi*, CXI, S.14, s. 93.

²¹⁴ Ahmet M. KILIÇOĞLU 2016, age. s.3; Serap HELVACI (2001b), *Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar*, Beta Basın Yayın, İstanbul, s. 41.

²¹⁵ Sibel ÖZEL (2004), *Uluslararası Alanda Medya ve İnternette Kişilik Hakkının Korunması*, 2.Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara, s.27.

²¹⁶ M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY-ÖZDEMİR 2021, age. s.178; Bilge ÖZTAN 2021, age. s.257; Ahmet M. KILIÇOĞLU 2016, age. s. 5; Rona SEROZAN 1977, agm. s.93.

²¹⁷ Serap HELVACI 2001b, age. s.43; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY-ÖZDEMİR 2021, age. s.178; Bilge ÖZTAN 2021, age.s.257.

²¹⁸ Ahmet M. KILIÇOĞLU 2016, age. s.5; M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY-ÖZDEMİR 2021, age. s.178; Bilge ÖZTAN 2021, age. s.112.

²¹⁹ Serap HELVACI 2001b, age. s. 44.

²²⁰ Mustafa DURAL ve Tufan ÖĞÜZ (2019), *Türk Özel Hukuku-Kişiler Hukuku*, C.II, 20.Bası, Filiz Kitapevi, İstanbul, s.103; Serap HELVACI 2001a, age. s. 105; Oğuzman M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY-ÖZDEMİR 2021, age. s.175; Bilge ÖZTAN 2021, age.257.

²²¹ Ahmet M. KILIÇOĞLU 2016, age. s.7; Serap HELVACI 2001b, age. s.46; Serap HELVACI 2001b, age s.46; Oğuzman M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY-ÖZDEMİR 2021, age. s.175; Bilge ÖZTAN 2021, age.257.

²²² Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s. 55.

kurmaktadır²²³. Bu görüşe göre, kişisel verilerin korunmasının özünde mahremiyet hakkı bulunmaktadır ve bu sebeple de kişilik hakkı kapsamında değerlendirilmelidir²²⁴. Örneğin kişinin özel hayatına dahil olan, aile hayatına, sağlığına, inancına ait verilerin hukuka aykırı olarak, sahibinin izni dışında işlenmesi kişilik hakkının ihlâlini oluşturacaktır²²⁵.

Kişilik hakkı görüşüne yöneltilen ilk eleştiri yalnızca mahremiyet ve özel hayatın korunması hakkına dayanarak kişisel verilerin korunmasına ilişkindir²²⁶. Özel hayat ve kişisel veri kavramları birbirleri ile bağlantılı olsa da tam olarak birbirini karşılamadığı, aynı anlamı ifade etmedikleri gerekçesiyle eleştirilmiştir²²⁷. Kişinin hayat alanı; özel hayat, gizli hayat ve kamuya açık alandan oluşmaktadır²²⁸. Bu noktada kamuya açık alan başkalarınca bilinebilir olay ve hareketleri içerdiğinden özel hayat çerçevesinde korunmayacaktır²²⁹. Kişisel verilerin sadece özel hayat kapsamında değerlendirilmesi hâlinde, örneğin kişinin sosyal medyada kamuya açık şekilde paylaştığı fotoğrafı, adı gibi kişisel verileri özel hayatın gizliliği kapsamında değerlendirilemeyecek; bu durumda da kural olarak kamuya açık alanda kişisel verilerin korunması mümkün olmayacaktır²³⁰.

Bu görüşe yöneltilen bir başka eleştiri ise, kişisel veri sayılan ve kişi ile ilgili olan yanlış bir bilginin işlenmesi özel hayatın gizliliğini ihlâl etmeyeceğinden, bu kapsamda ilgili kişinin korunamayacak olmasıdır²³¹. Hâlbuki gerçek kişi ile ilişkilendirilen her türlü bilginin, gerçek olup olmamasından bağımsız olarak kişisel veri kapsamında korunması gereklidir²³². Kişisel verilerin sadece özel hayat kavramı ile sınırlandırılması, kişi için tam bir koruma sağlamayacaktır²³³.

Bu eleştiriler üzerine kişisel verileri kişilik hakkı içinde değerlendiren ancak özel hayat kavramı ile sınırlandırmayan yeni bir görüş ortaya çıkmıştır²³⁴. Bu görüşün

²²³ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s. 54.

²²⁴ Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s. 65; Sinan Sami AKKURT 2020, agm. s.26.

²²⁵ Sinan Sami AKKURT 2020, agm. s.26.

²²⁶ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.62.

²²⁷ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.62.

²²⁸ M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY-ÖZDEMİR 2021, age. s.208-209; Bilge ÖZTAN 2021, age. s.281.

²²⁹ Serap HELVACI 2001a, age. s.121; Ahmet M. KILIÇOĞLU 2016, age. s.115; Oğuzman M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY-ÖZDEMİR 2021, age. s.208-209; Bilge ÖZTAN 2021, age. s.281.

²³⁰ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.62; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. 2017, s. 63; Ayşe Çiğdem AYÖZGER ÖNGÜN 2019, age. s.15.

²³¹ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s. 62.

²³² ARTICLE 29 WORKING PARTY, s. 6-7.

²³³ Hüseyin Can AKSOY 2010, age.s. 62.

²³⁴ Hüseyin Can AKSOY 2010, age.s.71.

ilk yansıması Alman Anayasa Mahkemesinin 15.12.1983 tarihli Nüfus Sayımı Kanunu'na ilişkin kararında görülmektedir²³⁵. Anılan kararda “*bilgilerin geleceğini belirleme hakkı*” tanımlanmış, kişilik hakkı ile bağlantılı olarak kişisel verilerin korunması gerektiği ifade edilmiştir²³⁶. Kişisel verilerin, insan onuruna ve kişinin kendini geliştirme hakkına atıfla kişilik hakkının bir yansıması olduğu ifade edilmiştir²³⁷. Bireyin, hangi kişisel verilerinin kim tarafından ne sebeple ve nasıl işleneceğine ilişkin karar verme hakkı olduğunu savunan görüş, ilgili kişiye verilerinin geleceğini belirleme hakkı tanımaktadır²³⁸. Bu durumda verilerin serbestçe dolaşımı engellenmeden kişisel verilerin tamamı koruma altına alınmış olacaktır²³⁹.

Avrupa Birliği mevzuatında ve Türk hukukunda günümüzde kişisel verilerin korunması, kişilik hakkının bir gereği olarak düzenlenmiştir. AB hukukunda temel hakların nasıl korunacağına ilişkin bir belge olan Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'na bu noktada değinmek gerekmektedir²⁴⁰.

AB Antlaşması'nda belirtilen üye ülkelerin, uymaları gereken hakların hangileri olduğunu açıklayan Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nın gerekçesinde, bu bildirgenin amacının, temel hak ve özgürlüklerin toplumsal gelişim ve teknolojik gelişmeler ışığında daha belirgin hâle getirilip güçlendirilmesi olduğu izah edilmiştir. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı m.7 vasıtasıyla özel hayatın gizliliğini koruma altına alırken, m.8 hükmü ile ayrı bir başlık altında kişisel verilerin korunması hususunu ele almış; bu düzenleme ile kişisel verilerin korunması Avrupa Birliğinde temel bir hak olarak belirlenmiştir.

Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı m.8'de, “*kişisel verilerin korunması*” başlığı ile herkesin kendisini ilgilendiren, kişisel verilerin korunması hakkına sahip olduğu; bu verilerin, dürüst bir şekilde, belirli amaçlar için ve ilgili kişinin rızasına veya yasa ile öngörülmüş meşru bir temele dayanılarak işleneceği ve herkesin kendisi

²³⁵ BverfGE 65,1 kararı için bkz. Avrupa Birliği Temel Haklar ve Avrupa Konseyi Ajansı (2018), *Avrupa Veri Koruma Hukuku El Kitabı*, Çev. İstanbul Bilgi Üniversitesi Bilişim ve Teknoloji Hukuku Enstitüsü, İstanbul, s.19.

²³⁶ Karar hakkında ayrıntılı değerlendirme için bkz. Elif KÜZECİ (2014), “İstatistikî Birimler ve Bilgilerin Geleceğini Belirleme Hakkı”, *İnsan Hakları Yıllığı*, C. XXXII, s. 54.

²³⁷ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.71; Oğuz ŞİMŞEK 2008, age. s. 115.

²³⁸ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.71.

²³⁹ Ayşe Çiğdem AYÖZGER ÖNGÜN 2019, age. s.19; Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.39.

²⁴⁰ ABTHŞ (Charter of Fundamental Rights of the European Union), 7.12.2000 tarihinde imzalanmış, 2007 tarihli Lizbon Antlaşması'nın 01.12.2009 tarihinde yürürlüğe girmesi ile şart bağlayıcılık kazanmıştır.https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AAOJ.C_.2012.326.01.0391.01.ENG (ET.22.06.2022).

hakkında toplanmış verilere erişme ve bunları düzelttirme hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir.

Kişisel verilerin korunması hakkının ayrı bir başlıkta düzenlenmesi, bu hakkın önemini açık bir şekilde ortaya koymaktadır²⁴¹.

Kanaatimizce de kişisel verilerin hukukî niteliğine ilişkin bahsedilen görüşler içinde kişisel verilerin korunması hakkının, kişilik hakkı kapsamında fakat sadece özel hayatın gizliliği ile özgülmemiş, diğer birçok kişisel değerle de ilişkili, ayrı bir değer olarak düzenlenmesi; eş ifade ile “*bireyin kişisel verilerinin geleceğini belirleme hakkı*” en isabetli olanıdır. Bu sayede kişilik hakkı, özel hayatın gizliliği, şeref, haysiyet, adın, resmin korunması gibi haklar ile de yakından ilişkili olacak ve bu hakların tanıdığı koruma mekanizmalarından da faydalanacaktır²⁴².

Ancak kişisel verilerin korunmasına ilişkin özel bir düzenleme olmadığı durumda, genel anlamda kişilik hakkının korunması, bireyin kendisine ilişkin kişisel verilerinin geleceğini belirleme hakkını da kapsayacaktır²⁴³. Kişisel verileri, kişilik hakkı kapsamında değerlendirirken de sadece özel hayatın gizliliğine dayanmadan, birçok kişisel değerle (insan onuru, özgürlükler, şeref-haysiyet, iktisadi varlık ve hürriyet) bağlantılı olarak ayrı bir değer olarak kabul edilmesi etkin bir koruma sağlayacaktır²⁴⁴.

Nitekim, Türk hukukunda da kişisel veriler ayrı bir hükümle koruma altına alınmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nda (m.20/3) ayrı bir madde ile koruma altına alınan kişisel veriler için geniş kapsamlı bir kişisel değer olarak kabul edildiği söylenebilir²⁴⁵. Türk Hukuku açısından kişisel verilerin korunması hakkı, AY.m.20/3 hükmü ile insan hakkı olarak öngörüldüğü ve bu öngörü doğrultusunda TMK m.23, 24, 26 vd. ve TBK m.58 hükümleri ile kişilik haklarının içinde korunduğu görülmektedir.

Bu durumda Türk Hukuku açısından, AY m.20/3 ve KVKK m.1 vd. hükümleri ile bağımsız bir hak olarak düzenlenmiş olması, TMK m.23, 24, 26 vd. ve TBK m.58 hükümleri ile kişilik hakkı kapsamında düzenlenmiş olması karşısında, kişisel

²⁴¹ Firdevs YÜZBAŞI TOBAZ 2021, agt. s.277.

²⁴² Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.31,32; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.65.

²⁴³ Firdevs YÜZBAŞI TOBAZ 2021, agt. s.277.

²⁴⁴ Sinan Sami AKKURT 2020, agm. s.29.

²⁴⁵ Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.40; Sinan Sami AKKURT 2020, agm. s.27.

verilerin korunması hakkına dair karma bir yaklaşımın benimsendiği anlaşılmaktadır²⁴⁶.

1.5. TÜRK HUKUKUNDA YER ALAN DÜZENLEMELER KAPSAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

1.5.1. Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin İlişkin Temel Kavramlar

Türk Hukukunda kişisel verilerin korunması konusunun değerlendirilebilmesi için, öncelikle, kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel düzenleme niteliğinde olan KVKK'da yer alan temel kavramların incelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, KVKK'da yer alan söz konusu kavramlar ile uluslararası düzenlemelerde yer alan temel kavramların karşılaştırılması olarak ele alınmasında yarar bulunduğundan, uluslararası düzenlemelerdeki kavramlara da ilgili olduğu ölçüde yer verilecektir.

1.5.1.1. Kişisel Verilerin İşlenmesi

Kişisel verilerin işlenmesi, kişisel verilerin toplanmasından silinmesine kadar devam eden bir süreci tanımlar²⁴⁷. Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin süreci; otomatik olan veya olmayan her türlü yöntemle verilerin elde edilmesi, toplanması, kayıt altına alınması, depolanması, değiştirilmesi, silinmesi veya yok edilmesi yeniden düzenlemesi, açıklanması ya da başka bir şekilde elde edilebilir hâle getirilmesi, üçüncü kişilere aktarılması, kullanılmasının sınırlanması amacıyla işaretlenmesi veya tasniflenmesi veya kullanılmasının engellenmesi gibi kişisel veriler üzerinden gerçekleştirilen işlemlerin tümü olarak da ifade edilebilir²⁴⁸. Kısaca kişisel veri üzerinde gerçekleştirilen her faaliyetin kişisel veri işleme sürecine dahil olduğunu söylemek mümkündür²⁴⁹. Bu sürece birden fazla gerçek veya tüzel kişi dahil olabilir²⁵⁰.

KVKK m.3/e uyarınca kişisel verilerin işlenmesi,

“...kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir

²⁴⁶ Sinan Sami AKKURT 2020, agm. s.27.

²⁴⁷ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.21; Armağan Ebru BOZKURT YÜKSEL 2016, age. s.93.

²⁴⁸ Elif KÜZECİ 2020, age. s.14; Emine HİZARCİ 2020, age. s.32.

²⁴⁹ Murat Volkan DÜLGER 2020, age. s.183.

²⁵⁰ Elif KÜZECİ 2020, age. s.372; Emine HİZARCİ 2020, age. s.33.

hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi, ifade eder.”.

Kişisel verileri işleme sürecinin, kanunda anılan bu işlemlerle sınırlı olmadığını, örnek olarak belirtildiğini bu sebeple de gelişen teknoloji ile bu işlemlerin artabileceğini ya da değişebileceğini söylemek mümkündür²⁵¹.

Kişisel verileri işleme sürecine elektronik sistemin dahil edilmesi, kişisel verilerin “*tamamen veya kısmen otomatik yolla*” işlendiği anlamına gelmektedir²⁵². Kanunda sözü edilen “*otomatik olmayan*” kavramı, kişisel verilerin kağıt üzerine işlenmesi ve fiziki ortamda saklanması anlamındadır²⁵³. Kanun kapsamında otomatik olmayan yollarla işlenen kişisel verilerin de bu kapsamda değerlendirilmesi için veri kayıt sistemine dâhil olması gerektiği ifade edilmiştir. Örneğin verilerin sistemli olacak şekilde alfabetik veya kronolojik olarak saklanması hâlinde söz konusu veriler, veri kayıt sisteminin bir parçası olarak kabul edildiğinden, bu veri kaydı KVKK kapsamında değerlendirilecektir²⁵⁴.

Kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlenmesi için ilgili kişinin açık rızası veya açık rızanın gerekmediği hâllerin mevcut olması gerekmektedir²⁵⁵. KVKK m.3/1/a gereğince, “*belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rıza*” açık rızadır. GDPR m.4/11 uyarınca açık rıza,

“...veri sahibinin bir beyan yoluyla ya da açık bir onay eylemiyle kendisine ait kişisel verilerin işlenmesine onay verdiğini gösteren özgür bir şekilde verilmiş spesifik, bilinçli ve açık göstergedir.”.

Açık rızadan söz edebilmek için, belirli bir konuda ve belirli bir amaçla verilerin işleneceği bilgilendirmesinin yapılmasının ardından, ilgili kişinin belirli verilerinin işlenmesine müsaade ettiğini açıkça ve serbestçe ortaya koyması gereklidir²⁵⁶.

²⁵¹ Elif KÜZECİ 2020, age. s.371.

²⁵² Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s. 47; Nilgün BAŞALP 2004, age. s.32.

²⁵³ KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU 2018d, age. s.24.

²⁵⁴ Nilgün BAŞALP 2004, age. s.33; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.47; Hüseyin Murat DEVELİOĞLU 2017, age. s.40-41; KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU 2018c, age. s.6.

²⁵⁵ Oğulcan ÖZKAN 2020, age.s.95

²⁵⁶ Hüseyin Murat DEVELİOĞLU 2017, age. s.52; Kemal ATASOY (2016), “Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması ve Veri Sahibinin Rızası” *MÜHFHAD, Cevdet Yavuz'a Armağan*, C. XXII, S. 3, s. 290; FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) 2018, age. s.113.

Kişisel verilerin işleme şartları arasında açık rızanın aranmadığı hâller KVKK m.5/2’de düzenlenmiştir²⁵⁷. KVKK m.5/2’de sayılan şartlar şu şekildedir,

- a) Kanunlarda açıkça öngörülmesi.
- b) Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması.
- c) Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması.
- ç) Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması.
- d) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması.
- e) Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması.
- f) İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması.”.

Benzer bir düzenleme GDPR m.6’da da yer almaktadır. Kişisel verilerin işlenmesi kapsamında yer alan veri aktarımı, kişisel verileri elinde tutan kişinin yöntem fark etmeksizin bu verileri üçüncü kişilerle paylaşılması olarak tanımlanmaktadır²⁵⁸. Veri aktarımı yurt içi ve yurt dışı veri aktarımı şeklinde gerçekleşmektedir²⁵⁹. Özellikle kişisel verilerin sınır dışı aktarımının düzenlenmesi hem ilgili kişinin hakları bakımından hem de ülkelerin ulusal güvenliğini korumaları açısından önem taşımaktadır²⁶⁰. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeler, kişisel verilerin dolaşımını engellemeyi hedeflemediği gibi verilerin yurt dışına aktarımını kesin olarak yasaklamayı da öngörmemektedir²⁶¹. Ancak kişisel verilerin korunmasına ilişkin ülkelerin gösterdiği hassasiyetin farklı olması ihtimaline karşı verilerin yurt dışına aktarımı özel olarak düzenlenmiştir.

AK 108 No.lu Sözleşme de ise veri aktarımı, kişisel verilerin yabancı bir ülkenin mevzuatına tâbi olan tarafa aktarılması olarak ifade edilmiştir²⁶². GDPR kapsamında ise verilerin aktarımı Avrupa Ekonomik Bölgesi üyesi olan ve olmayan

²⁵⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2018e), *Kişisel Verilerin İşlenme Şartları* <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4190/Kisisel-Verilerin-Islenme-Sartlari>. (ET.22.06.2022).

²⁵⁸ Murat Volkan DÜLGER 2020, age. s. 245; Çetin ARSLAN (2010), “Avrupa Birliği Hukukunda Kişisel Verilerin Üçüncü Ülkelere Aktarılması”. *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.IX, S.1, s.463.

²⁵⁹ Murat Volkan DÜLGER 2020, age. s.244.

²⁶⁰ Firdevs YÜZBAŞI TOBAZ 2021, agt. s.245.

²⁶¹ Elif KÜZECİ 2020, age. s.357.

²⁶² 181 Nolu Ek Protokol m. 2/1.

ülkelere göre ayırım yapılmıştır. Üçüncü ülkelere verilerin aktarımı ayrı şartlara bağlanmıştır²⁶³. KVKK kapsamında ise kişisel verilerin yurt içine ve yurt dışına aktarılması kişinin açık rızasına bağlanmıştır²⁶⁴. Ancak kanunda belirtilen şartların oluşması hâlinde ilgilinin rızasına ihtiyaç duyulmayacaktır²⁶⁵. Kişisel verilerin korunması kapsamında, veri aktarımının yapılacağı ülkede yeterli koruma düzeyinin olması aranmaktadır²⁶⁶.

Kişisel verilerin silinmesi, kişisel verilerin muhafaza edildiği yerlerden ilgili olan kullanıcıların tekrar erişemeyeceği, kullanamayacağı hâle getirilmesidir²⁶⁷. Kişisel verilerin yok edilmesi ise hiç kimse tarafından verilerin geri getirilemeyecek, erişilemeyecek kullanılmayacak hâle getirilmesidir²⁶⁸. Kişisel verilerin yok edilmesinin silinmesinden farkının bir daha geri getirilemeyecek şekilde ortadan kaldırılması olarak ifade edilebilir²⁶⁹.

Kişisel verilerin anonim hâle getirilmesi, verilerin başka verilerle eşleştirilerek kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişi ile ilişkilendirilemeyecek hâle gelmesidir²⁷⁰. Herhangi bir teknik kullanılarak ilgili kişinin bilinmesi hâlinde anonimleştirmeden söz edilemeyeceğinden günümüz teknolojisinde verilerin anonimleştirilmesi oldukça güç olacaktır²⁷¹.

1.5.1.2. Kişisel Verilerin İşlenmesinde Sorumlu Kişiler

1.5.1.2.1. Veri Sorumlusu

Veri sorumlusu, kişisel verilerin işleme amacını, verilerin nasıl ve ne kadar sürelerle işleneceğini tayin eden kişidir²⁷². Veri sorumlusu, kişisel verilerin toplanması ve toplama yöntemi, toplanacak kişisel veri türleri, toplanan verilerin hangi amaçlarla kullanılacağı, hangi bireylerin kişisel verilerinin toplanacağı, toplanan verilerin

²⁶³ Ayrıntılı bilgi için, bkz. Firdevs YÜZBAŞI TOBAZ 2021, agt. 245.

²⁶⁴ KVKK m.8/1, m.9/1.

²⁶⁵ KVKK m.8/2, m.9/2.

²⁶⁶ Nilgün BAŞALP 2004, age. s.68-86; Çetin ARSLAN 2010, agm. s. 464.

²⁶⁷ KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2018a); *Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi*, s.6, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/bc1cb353-ef85-4e58-bb99-3bba31258508.pdf>. (ET.22.06.2022).

²⁶⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Silme, Yok Etme*, s. 9.

²⁶⁹ Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s. 128.

²⁷⁰ Hüseyin Can AKSOY 2010, age. s.25-26.

²⁷¹ Mesut Serdar ÇEKİN 2016, agm. s.635.

²⁷² FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) 2018, age. s.104; Mesut Serdar ÇEKİN 2019, age. s.41; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.67.

paylaşıp paylaşılmayacağı, paylaşılacaksa kiminle paylaşılacağı, verilerin ne kadar süreyle saklanacağı konularında karar vermektedir²⁷³.

KVKK m.3/f.1-1 hükmü veri sorumlusunu, “*kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişi*” olarak tanımlamıştır. Benzer şekilde GDPR m.4 hükmü de veri sorumlusunu “*kişisel verilerin işlenmesinin amaçlarını ve vasıtalarını tek başına veya başkaları ile birlikte belirleyen kişi*” şeklinde ifade etmiştir. Hem kamu hukuku tüzel kişileri hem de özel hukuk tüzel kişileri veri sorumlusu olabilecektir²⁷⁴.

Veri sorumlusu olarak ifade edilen tüzel kişi ile kastedilen tüzel kişilik bünyesindeki bir kişi değil bizzat tüzel kişiliğin kendisidir²⁷⁵. Kişisel verileri işleme sürecinde temel sorumluluk veri sorumlusunun üzerindedir²⁷⁶. Bu süreçte yükümlülükler yerinde getirilmediğinde, idari yaptırımlarda muhatap veri sorumlusu olacaktır²⁷⁷.

Avrupa Adalet Divanı Google Spain kararı²⁷⁸ da veri sorumlusunun tespiti açısından önemli bir karardır. Davacının arama motorunda kendisine ait güncel olmayan bir haberin kaldırılması talebi üzerine konu Avrupa Adalet Divanı’na taşınmış, kararda arama motoru Google, internet ortamında üçüncü kişilerce yayımlanan veya yer alan bilgileri bulma, otomatik olarak indeksleme, geçici olarak saklama ve belirli bir sıralama tercihinin göre internet kullanıcılarının erişimine söz konusu bilgiyi sunma gerekçesi ile veri sorumlusu sayılmış ve bu kapsamda sorumlu tutulmuştur.

KVKK kapsamında veri sorumlusuna birtakım yükümlülükler getirilmiştir. Bu yükümlülüklerin başında KVKK m.10 gereğine “aydınlatma yükümlülüğü” yer almaktadır. Hükme göre,

“Kişisel verilerin elde edilmesi sırasında veri sorumlusu veya yetkilendirdiği kişi, ilgili kişilere; veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği, kişisel verilerin hangi

²⁷³ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen*, s.2, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4195/Veri-Sorumlusu-ve-Veri-Isleyen> (ET.22.06.2022).

²⁷⁴ Elif KÜZECİ 2020, age. s. 364,365, Şehriban İpek AŞIKOĞLU 2018, age. s. 113.

²⁷⁵ Elif KÜZECİ 2020, age. s.370; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.67; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen*, s.1; FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) 2018, age. s.108.

²⁷⁶ Elif KÜZECİ 2020, age. s.366; Emine HİZARCİ 2020, age. s.33.

²⁷⁷ Mesut Serdar ÇEKİN 2019, age. s.41.

²⁷⁸ AB Adalet Divanı Google Spain Kararı; C-131/12, Google Spain SL, Google Inc. v. Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González [GC], 13 May 2014. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62012CJ0131> (ET.22.06.2022).

amaçla işleneceği, işlenen kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılabileceği, kişisel veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi, 11. Maddede sayılan diğer hakları, konusunda bilgi vermekle yükümlüdür.”²⁷⁹.

Veri sorumlusunun veri güvenliğini sağlanması ile kişisel verilerin tam olarak korunmasının mümkün olacağını öngören kanun koyucunun veri sorumlusuna yüklediği sorumlulardan bir diğeri de KVKK m.12 hükmü ile düzenlenmiştir. KVKK m.12/1 gereğince, kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde işlenmesini önlemek, kişisel verilere hukuka aykırı olacak şekilde erişilmesini önlemek, kişisel verilerin muhafazasını sağlamak amacıyla uygun güvenlik düzeyini sağlamaya yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak, veri sorumlusunun yükümlülüklerindedir²⁸⁰.

Yine veri sorumlusu, KVKK m. 12/3 gereği, KVKK hükümlerinin uygulanmasını sağlamak amacı ile kendi kurum veya kuruluşunda denetim yapmak veya yaptırmak zorundadır. KVKK m.12/4 ile veri sorumlusu, öğrenmiş olduğu kişisel verileri KVKK hükümlerine aykırı şekilde başka birine açıklayamayacak ayrıca bu verileri işleme amacının dışında da kullanamayacaktır. Veri sorumlusunun söz konusu yükümlülüğü görevden ayrıldıktan sonra da devam edecektir.

Veri sorumlusunun bir başka yükümlülüğü ise, işlenen kişisel verilerin bir başkası tarafından, kanunî olmayan yollarla ele geçirilmesi hâlinde bu durumu KVKK m.12/5 uyarınca derhal kurula ve ilgili kişilere bildirmesi gerektiğidir.

Veri sorumlusunun yükümlülükleri arasına, Veri Sorumluları Siciline (VERBİS) kaydolma zorunluluğu da girmektedir. KVKK m.16 gereğince, arasında kişisel verileri işleyen, gerçek veya tüzel kişilerin veri işlemeye başlamadan önce Veri Sorumluları Siciline kaydolmaları gerekmektedir. Kural olarak veri işleme faaliyetini gerçekleştiren herkesin sicile kaydolmaları gerekse de kayıt zorunluluğu kuralının istisnaları mevcuttur²⁸¹.

²⁷⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi* <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5394/Aydinlatma-Yukumlulugunun-Yerine-Getirilmesi-Rehberi> , (ET.22.06.2022).

²⁸⁰Veri sorumlusu, Kişisel Verileri Koruma Kurulunca hazırlanan rehberi de göz önünde bulundurarak gerekli önlemleri almalıdır. Rehber için bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler)*, https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/veri_guvenligi_rehberi.pdf (ET.22.06.2022).

²⁸¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Sorularla Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi (VERBİS)*, https://verbis.kvkk.gov.tr/UploadedFiles/SORULARLA_VERB%C4%B0S.pdf (ET.22.06.2022).

1.5.1.2.2. Veri İşleyen

Veri işleyen, kişisel verileri veri sorumlusu adına, veri sorumlusuna bağlı bir şekilde aldığı emirler doğrultusunda işleyen ayrı bir tüzel veya gerçek kişidir²⁸². Veri işleyen, KVKK m.3/1/ğ uyarınca “*Veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişi*” olarak tanımlanmıştır. GDPR m.37’de ise veri işleyene dair “*kişisel verileri, veri sorumlusu adına işleyen gerçek veya tüzel kişiler, kamu otoriteleri veya başka herhangi kurum*” tanımı getirilmiştir. GDPR kapsamında veri işleyenin, kişisel verileri işleyebilmesi için veri sorumlusu ile aralarında kişisel veri işleme sözleşmesi kurulmalıdır²⁸³.

GDPR.m.28/3’te kişisel veri işleme sözleşmesinin asgari unsurları yer almaktadır. KVKK kapsamında ise veri sorumlusunun veri işleyeni yetkilendirmesi için aralarında veri işleme sözleşmesi kurulmuş olması zorunluluk olarak düzenlenmemiştir.

Veri sorumlusunun kendisinin de verileri işleyebilmesi mümkün olduğundan veri sorumlusu ve veri işleyen aynı kişi olabilir²⁸⁴. Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin takdir yetkisi veri sorumlusundadır²⁸⁵. Veri işleyenin ise daha çok teknik konularda söz hakkı bulunmaktadır²⁸⁶.

GDPR kapsamında veri sorumlusuna ait birçok yükümlülük veri işleyene de yüklenmiştir²⁸⁷. KVKK açısından veri işleyenin veri sorumlusu ile müşterek sorumluluğu m.12’de düzenlenmiş olup, kişisel verilerin kanuna aykırı şekilde başkasına açıklanamayacağı ve işleme amacından farklı bir amaçla kullanılamayacağı ifade edilmiştir.

1.5.2. Kişisel Verilerin Korunmasına Hâkim Olan İlkeler

Bu bölümde, KVKK kapsamında benimsenmiş olan kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel ilkeler ele alınmıştır. KVKK’da yer alan söz konusu ilkeler incelenirken, uluslararası düzenlemeler içinden çalışmamız bakımından da önem arz

²⁸² Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen*, s.1.

²⁸³ Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.117.

²⁸⁴ Elif KÜZECİ 2020, age. s.366.

²⁸⁵ age. s.366.

²⁸⁶ Elif KÜZECİ 2020, age. s.366; KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2018f), *Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen*, s. 3.

²⁸⁷ Elif KÜZECİ 2020, age. s.367.

eden, GDPR’da bulunan ilkeler üzerinde durulacaktır. Bu konu bağlamında, KVKK ve GDPR arasındaki benzerlikler ve farklılar değerlendirilecektir²⁸⁸.

1.5.2.1. Genel Olarak

Kişisel verilerin korumasına ilişkin uluslararası ve ulusal düzenlemelerde yer alan ilkeler, kişisel verilerin işlenmesi başta olmak üzere, konusu kişisel veriler olan her türlü faaliyete ilişkindir. Yol gösterici nitelikteki bu ilkeler, istisnai bir durumla karşılaşılmadığı takdirde, kişisel verilerin işlenmesindeki tüm aşamalarda dikkate alınmalıdır²⁸⁹. Bu ilkeler kişisel verilerin korunması hukukunun temelini oluşturmaktadır²⁹⁰.

KVKK m.4/1’e göre kişisel veriler; ancak KVKK’da ve diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak işlenebilir. Kişisel verilerin işlenmesinde uyulması gereken beş temel ilke m.4/2’de sıralanmıştır. KVKK m.4/2,

“Kişisel verilerin işlenmesinde aşağıdaki ilkelere uyulması zorunludur:

- a) Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma.*
- b) Doğru ve gerektiğinde güncel olma.*
- c) Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme.*
- ç) İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma.*
- d) İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme.”*

KVKK m.4 hükmü, AK 108 No.lu Sözleşme ve AB Direktifi doğrultusunda düzenlenmiş²⁹¹ olup AK 108 No.lu Sözleşme , m.5 gereğince “otomatik işleme konu olan kişisel veriler” işlenirken,

- a) Adil biçimde ve yasal yoldan elde edilir ve işlenir,*
- b) Belli ve meşru amaçlar için kaydedilir ve bu amaçlara aykırı şekilde kullanılamaz,*
- c) Kaydedilme amaçlarına göre uygun ve yerinde olur ve aşırı olmaz,*
- d) Doğru bilgileri yansıtır ve gerektiğinde güncellenir,*

²⁸⁸ Kişisel verilerin korunmaması hukukun temel ilkeleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Elif KÜZECİ 2020, age. s.227-311; Murat Volkan DÜLGER 2020, age. s.260-308.

²⁸⁹ Murat Volkan DÜLGER 2020, age. s.260.

²⁹⁰ Elif KÜZECİ 2020, age. s.228; İbrahim KORKMAZ (2016), “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Bir Değerlendirme”, *TBB D*, S.124, s.99; Stephen P. MULLIGAN, Chris D. LINEBAUGH, (2019), “Data Protection Law: An Overview”, *Congressional Research Service Report*, s.43, <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R45631> (ET.22.06.2022).

²⁹¹ KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2018g), *Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler*, s.1, (çevrimiçi), <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4189/Kisisel-Verilerin-Islenmesine-Iliskin-Temel-Ilkeler> (ET.22.06.2022) Murat Volkan DÜLGER 2020, age. s.262.

e) Kaydedilme amaçlarını gerçekleştirmek için gerekli olan süreyi aşmayacak şekilde ilgili kişilerin kimliklerini belirlemeye imkân veren bir biçimde saklanır.”.

AB Direktifi m.6’ya göre ise veri kalitesine ilişkin prensipler aşağıdaki şekilde sıralanmıştır,

“a) adil ve yasal olarak işlenmiş;

b) belirli, açık ve meşru amaçlar için toplanmış ve bu amaçlarla uyumsuz biçimde başkaca işlenmemiş. Üye Devletlerin uygun korunma önlemleri sağlaması koşuluyla; tarihsel, istatistiksel veya bilimsel amaçlar için verilerin detaylı işlenmesi; uyumsuz olarak kabul edilmeyecektir,

c) toplandığı ve/veya ayrıca işlendiği amaçlara ilişkin olarak yeterlidir, ilgilidir ve bu amacı aşmaz,

d) doğrudur ve gerektiği yerde güncel tutulur. Toplanma ve sonrasındaki işleme, silinme veya düzeltilme amaçlarını göz önünde tutarak verilerin yanlış veya eksik olmamasını sağlayacak tüm makul önlemler alınmalıdır,

e) verilerin toplandığı esnada veya sonrasında işlendiği amaçlar için gerekenden daha uzun olmayan süre boyunca, veri öznelerinin tespitine izin veren biçimde tutulur. Üye Devletler, tarihsel, istatistiksel veya bilimsel kullanım amacıyla daha uzun süreli depolanan kişisel veriler için uygun koruma önlemleri alacaktır.”.

GDPR’da ise AB Direktifi’ne kıyasla yeni ilkeler eklendiği, mevcut bazı ilkelerin ise kapsamı genişletildiği anlaşılmaktadır²⁹². Örneğin kişisel verilerin işlenmesinde esas alınan ilkelere “şeffaflık ilkesi”, “veri minimizasyonu ilkesi”, “veri gizliliğinin ve bütünlüğünün sağlanması ilkesi”, “veri sorumlusunun kapsamlı sorumluluk ve hesap verilebilirlik prensipleri” eklenmiştir²⁹³. Bu ilkeleri, “verilerin kaliteli olması” ilkesi çatısı altında toplamak da mümkündür²⁹⁴.

GDPR m.5’te yer alan düzenleme ile kişisel verilerin işlenmesine dair temel ilkeler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir,

“(1) Kişisel veriler:

a) veri sahibi ile ilgili olarak hukuka uygun, adil ve şeffaf bir biçimde işlenir (hukuka uygunluk, adalet ve şeffaflık);

b) belirtilen, açık ve meşru amaçlara yönelik olarak toplanır ve bu amaçlara uygun olmayan bir şekilde işlenmez; kamu yararına arşivleme amaçları, bilimsel veya tarihi araştırma amaçlarıyla veya istatistiksel amaçlarla işleme faaliyeti, 89(1) maddesi

²⁹² Murat Volkan DÜLGER 2020, age. s.262.

²⁹³ age. s.262.

²⁹⁴ Elif KÜZECİ 2020, age. s.228.

uyarınca, baştaki amaçlara aykırı şekilde değerlendirilmez (amacın sınırlandırılması);

c) işlendikleri amaçlarla ilgili olarak yeterli, yerinde ve gerekli olanla sınırlıdır (verilerin en az seviyeye indirilmesi);

d) doğrudur ve gereken şekilde, güncel tutulur; işlendikleri amaçlar göz önünde tutularak, doğru olmayan kişisel verilerin gecikmeye mahal verilmeksizin silinmesi veya düzeltilmesinin sağlanmasıyla ilgili makul tüm adımlar atılmalıdır (doğruluk);

e) veri sahiplerinin yalnızca kişisel verilerin işleme amaçlarının gerektirdiği sürece teşhis edilmesini sağlayan bir şekilde tutulur; 89(1) maddesi uyarınca yalnızca kamu yararına arşivleme amaçlarıyla, bilimsel veya tarihi araştırma amaçlarıyla ya da istatistiki amaçlarla işlendikleri sürece ve veri sahibinin hakları ve özgürlüklerinin güvence altına alınmasına için bu Tüzük uyarınca gereken uygun teknik ve düzenlemeye ilişkin tedbirlerin uygulanmasına tabi olarak, kişisel veriler daha uzun süreler boyunca saklanabilir (saklama süresinin sınırlandırılması);

f) yetkisiz veya yasa dışı işlemeye karşı ve kazara kayba, imhaya veya tahribe karşı koruma da dahil olmak üzere teknik veya düzenlemeye ilişkin uygun tedbirlerin kullanılması suretiyle kişisel verilerin güvenliğini sağlayan bir şekilde işlenir ('bütünlük ve gizlilik').

(2). Kontrolör, 1.paragrafa uygun davranmaktan sorumludur ve buna uygun davrandığını gösterebilmelidir (hesap verebilirlik).”.

1.5.2.2. Hukuka ve Dürüstlük Kurallarına Uygun İşlenmesi İlkesi

Kişisel verilerin korunmasına dair birçok düzenlemede yer alan bu ilkenin diğer, ilkeleri de içerisine alan temel ilke olduğu söylenebilir²⁹⁵. “Hukuka uygun olma ilkesi” ile kişisel verilerin ancak kanunda belirtilen usul ve hâllerde işlenmesi sağlanmaktadır²⁹⁶. Hem hukukun genel ilkelerine hem de pozitif hukuk kurallarına uygunluğu içeren çok geniş ve kapsamlı bir ilkedir²⁹⁷.

“Dürüstlük kuralına uygun olma” ise veri sorumlularının kanunun kendilerine tanıdığı hakları kötüye kullanmadan, veri sahiplerinin çıkarlarını ve makul beklentilerini de dikkate alarak veri işlemeleridir²⁹⁸.

²⁹⁵ AB Direktifi, m.6/1/a; GDPR m.5/1/a.; Elif KÜZECİ 2020, age. s, 228; Hayrunisa ÖZDEMİR 2009, age. s.137.

²⁹⁶ Elif KÜZECİ 2020, age. s.229; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.46; İbrahim KORKMAZ 2016, agm. s.100.

²⁹⁷ Murat Volkan DÜLGER 2020, age. s.263.

²⁹⁸ Mesut Serdar ÇEKİN 2019, age. s. 64; Şehriban İpek AŞIKOĞLU 2018, age. s. 75.

Bu ilke ile paralel şekilde GDPR'a kişisel verilerin işlenmesine hâkim olan ilkelerin arasına “*şeffaflık ilkesi*” de eklenmiş olup bu ilke gereğince hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun şekilde işlenen kişisel verilerin, veri sahibi tarafından kolayca ulaşılabilir ve anlaşılabilir olması gerekmektedir²⁹⁹. “*Şeffaflık ilkesi*”, kişisel verilerin işlenmesi sürecinde ilgili kişinin verilere kolay ulaşmasını, işleme sürecinin anlaşılabilir olmasını ve ilgili kişiye açıkça izah edilmesini ifade etmektedir³⁰⁰.

1.5.2.3. Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma İlkesi

“*Doğru ve gerektiğinde güncel olma ilkesi*” gereğince veri sorumlusu, aldığı önlemlerle kişisel verilerin hatasız ve eksiksiz işlenmesini sağlamalıdır³⁰¹. Güncel olmayan veriler değiştirilmeli; hatasız ve eksiksiz değil ise silinmelidir. Bu sayede hem veri sorumlusunun hem de veri sahibinin hak ve ekonomik menfaatleri korunmuş olacaktır³⁰². Bu noktada işlenen verilerin doğru ve güncel olduğuna ilişkin denetim veri sorumlusunun yükümlülüğünde olsa da ilgili kişiden de değişen bilgileri için bilgilendirme yapması beklenecektir³⁰³.

1.5.2.4. Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşlenme İlkesi

Bu ilke kapsamında veri sorumlusundan kişisel verileri işleme sürecinin tamamında belirli, açık ve meşru amaçlar belirlemesi beklenmektedir³⁰⁴. Veri sorumlusunun ilerde ortaya çıkacak muhtemel bir amaçla şu an için sebebini öngörmediği kişisel verileri işlemesi bu ilkeye uygun düşmemektedir³⁰⁵. İlgili kişiden bu yönde genel bir rıza beyanı almak da açık rıza olarak değerlendirilemeyecektir³⁰⁶. Kişisel verilerin meşru amaçlar için işlenmesi veri işleme sürecinin yasal

²⁹⁹ Elif KÜZECİ 2020, age. s. 230.

³⁰⁰ Elif KÜZECİ 2020, age. s. 230; FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) 2018, age. s.120.

³⁰¹ AB Direktifi, m. 6./1/d; GDPR, d. 5/1.d; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.47; Nilgün BAŞALP 2004, age. s.38.

³⁰² Hüseyin Murat DEVELİOĞLU 2017, age. s. 48; Emine HİZARCİ 2020, age. s.139.

³⁰³ Elif KÜZECİ 2020, age. s.244; Mesut Serdar ÇEKİN 2019, age. s.52,53.

³⁰⁴ Nilgün BAŞALP 2004, age. s. 38; Oğuz ŞİMŞEK 2008, age. s. 83-84; İbrahim KORKMAZ 2016, agm. s.102.

³⁰⁵ Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s. 48; Emine HİZARCİ 2020, age. s.140.

³⁰⁶ Mesut Serdar ÇEKİN 2019, age. s.11; İslam Safa KAYA ve Yüksel TOLUN (2022), *Uygulayıcılar İçin Türkiye’de, Avrupa’da ve California’da Kişisel Verilerin İşlenmesi*, 2. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, s 80.

düzenlemelerle uyumlu olması anlamına gelmektedir³⁰⁷. Ayrıca işleme amacı ilgili kişiye kapsamlı şekilde izah edilmelidir³⁰⁸.

1.5.2.5. İşlendikleri Amaçla Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olma İlkesi

Anılan bu ilke, “belirli, açık ve meşru amaçlarla işleme ilkesinin” devamı olarak ifade edilebilir³⁰⁹. Kişisel verilerin işlenmesinde “belirli, açık ve meşru amaçların” olması gerektiği gibi işlenen verilerin de sadece bu amaçla bağlantılı olması gerekmektedir³¹⁰. Bir başka deyişle kişisel veriler işlenirken amaçlar doğrultusunda sınır belirlenmeli ve gereken kadar veri işlenmelidir³¹¹. İşlenen verilerin daha sonra başka bir amaç için kullanılacak olması hâlinde de meşru bir dayanak bulunmalıdır³¹².

Bu ilke gereğince işlenen veriler, hedeflenen amaç için gerekli olmalı, işleme sonucunda fayda sağlamalıdır³¹³. Kişisel veri ile işleme amacında nedensellik bağı kopmamalıdır³¹⁴. Örneğin üremeye yardımcı tedavilerde kişilerin sağlık bilgilerinin işlenmesi asıl amaca uygun iken bu kapsamda meslek bilgilerinin de işlenmesi asıl amaca uygun olmayacaktır³¹⁵.

GDPR’da “asgari veri ilkesi” olarak düzenlenen bu ilke gereğince asgari sayıda verinin işlenmesi hedeflenmiştir³¹⁶. Amacın dışında fazladan işlenen veriler dolayısıyla ölçülülük ilkesi ihlâl edilmiş olacaktır³¹⁷.

Kişisel verilerin amaca uygun olarak işlendiğinden söz edebilmek için veri sahibinin açık rızasının alınmış olması gereklidir³¹⁸. Veri sahibinin vermiş olduğu rıza sonrasında kişisel verilerin işlenmesi amacı değişirse, yeniden veri sahibi

³⁰⁷ Elif KÜZECİ 2020, age. s.232.

³⁰⁸ Şehriban İpek AŞIKOĞLU 2018, age. s. 168.

³⁰⁹ Şehriban İpek AŞIKOĞLU 2018, age. s. 172; FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) 2018, age. s.122.

³¹⁰ AB Direktifi, m. 6/1.c; GDPR m. 5/1.c.

³¹¹ Mesut Serdar ÇEKİN 2019, age. s.53; Nilgün BAŞALP 2004, age. s.37; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.51.

³¹² Elif KÜZECİ 2020, age. s.242; FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) (2018), age. s.123.

³¹³ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, “Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler”, s.9.

³¹⁴ Hayrunisa ÖZDEMİR 2009, age. s. 142-144.

³¹⁵ Emel BADUR (2016), “Üremeye Yardımcı Tedavi Uygulamalarında Kişisel Verilerin Korunması”, İçinde, Evrensel Hukuk İlkeleri Işığında Türk Medenî Hukukunda Değişimler Sempozyumu, 10-11 Haziran 2016, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ed. Emel Badur, Gamze Turan Başara, Seçkin Yayıncılık Ankara, s. 181.

³¹⁶ Elif KÜZECİ 2020, age. s.237.

³¹⁷ Mesut Serdar ÇEKİN 2016, agm. s.637; Cemil KAYA 2011, agt. s. 324.

³¹⁸ Hayrunisa ÖZDEMİR 2009, age s.141; Mesut Serdar ÇEKİN 2019, age. s.65.

bilgilendirilmeli ve tekrar açık rızası alınmalıdır³¹⁹.

1.5.2.6. İlgili Mevzuatta Öngörülen veya İşlendikleri Amaç İçin Gerekli Olan Süre Kadar Muhafaza Edilme İlkesi

Veri sorumlusunun, kişisel verilerin işlenmesini gerektiren sebebin kalmaması, istenilen amaca ulaşılması hâlinde verileri silmesi, yok etmesi veya anonim hâle getirmesi gereklidir³²⁰. İlke gereğince toplanan veriler, hedeflenen amaca ulaşıldığı süre zarfında kayıt altında tutulmalı, sonra silinmelidir. Kişisel verilerin “*bir gün lazım olur*” düşüncesi ile saklanması, kişilerin maddi manevi bütünlüğüne zara verecek, özel hayatın gizliliği hakkı ihlâl edilmiş olacaktır³²¹. Bu sebeple verilerin süresiz bir şekilde muhafaza edilmesi uygun düşmeyecektir³²².

Bu ilke kapsamında oluşturulmuş GPPR m.17 hükmü toplanan verilerin artık bir amaç taşımadığı hâllerde ilgili kişiye, verilerin silinmesini talep etme hakkı tanımaktadır³²³.

1.5.3. Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sahibine Tanınan Haklar

Kişisel verilerin hukuka uygun işlenmemesi hâlinde kişisel verisi işlenen kişiye, verilerini kontrol etmesi için birtakım haklar tanınmıştır. İlgili kişiye tanınan bu haklar, veri işleme faaliyetinin sınırlarını çizmek ve veri sorumlusunun uyması gereken veri işleme ilkelerinin anlaşılması açısından önem arz etmektedir³²⁴.

Genel olarak kişisel veri sahibinin, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin bilgi edinme ve bir kopyasını talep etme, verilerin gereceğe uygun olarak düzeltilmesini isteme, unutulma hakkı kapsamında verilerin imhasını isteme işleme faaliyetinin sınırlandırılmasını isteme, kişisel verilerin düzeltilmesine, silinmesine veya işleme faaliyetinin kısıtlanmasına ilişkin taleplerin verilerin açıklandığı alıcıya da bildirilmesini talep etme, veri taşınabilirliği hakkı gereği kendisi ile ilgili olarak verilerinin yapılandırılmış ve makine tarafından okunabilecek bir formatta isteme, kişisel verilerin işlenmesine itiraz etme, işlenen verilerin özellikle otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi suretiyle kişinin kendisi aleyhine bir sonucun ortaya

³¹⁹ Hayrunisa ÖZDEMİR 2009, age s. 141.

³²⁰ AB Direktifi m. 6/1.e; GDPR, m. 5/1.e, Mesut Serdar ÇEKİN 2019, age. s. 65.

³²¹ Elif KÜZECİ 2020, age. s.245.

³²² Hayrunisa ÖZDEMİR 2009, age s. 209. Oğuz ŞİMŞEK 2008, age. s. 85; FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) 2018, age. s.129.

³²³ Hüseyin Murat DEVELİOĞLU 2017, age. s. 50.

³²⁴ İslam Safa KAYA ve Yüksel TOLUN 2022, age. s.113.

çıkmasına veya etkileneceği şekilde profil çıkarılmasına itiraz etme³²⁵ ve verilerinin düzenlemelere aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme hakkı mevcuttur³²⁶.

KVKK m. 11 uyarınca “*ilgili kişinin hakları*” düzenlenmiştir. Anılan hükme göre ilgili kişi veri sorumlusuna başvuruda bulunarak kendisi ile ilgili,

- a) Kişisel veri işlenip işlenmediğini öğrenme,
- b) Kişisel verileri işlenmişse buna ilişkin bilgi talep etme,
- c) Kişisel verilerin işlenme amacını ve bunların amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme,
- ç) Yurt içinde veya yurt dışında kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme,
- d) Kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması hâlinde bunların düzeltilmesini isteme,
- e) 7nci maddede öngörülen şartlar çerçevesinde kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini isteme,
- f) (d) ve (e) bentleri uyarınca yapılan işlemlerin, kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini isteme,
- g) İşlenen verilerin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi suretiyle kişinin kendisi aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme,
- ğ) Kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme, haklarına sahiptir.”.

KVKK’da “*unutulma hakkı*”³²⁷ ile ilgili açıkça bir düzenleme yer almamakla

³²⁵ GDPR m.15-22; KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2018h), *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulanması*, s.70.

<https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/K%C4%B0%C5%9E%C4%B0SEL%20VER%C4%B0LER%C4%B0N%20KORUNMASI%20KANUNU%20VE%20UYGULAMASI.pdf> (ET.22.06.2022).

³²⁶ GDPR m.82, KVKK, m.14/3.

³²⁷ “Unutulma hakkı” Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 17.06.2015, E. 2014/4-56, K. 2015/1679 sayılı kararı unutulma hakkını, “...Unutulma hakkı ve bununla ilişkili olan gerektiği ölçüde ve en kısa süreliğine kişisel verilerin depolanması veya tutulması konuları, aslında kişisel verilerin korunması hakkının çatısını oluşturmaktadır. Her iki hakkın temelinde bireyin kişisel verileri üzerinde serbestçe tasarruf edebilmesini, geçmişin engeline takılmaksızın geleceğe yönelik plân yapabilmesini, kişisel verilerin kişi aleyhine kullanılmasının engellenmesini sağlamak yatmaktadır. Unutulma hakkı ile geçmişinde kendi iradesi ile veya üçüncü kişinin neden olduğu bir olay nedeni ile kişinin geleceğinin olumsuz bir şekilde etkilenmesinin engellenmesi sağlanmaktadır. Bireyin geçmişinde yaşadığı olumsuz etkilerden kurtularak geleceğini şekillendirebilmesi bireyin yararına olduğu gibi toplumun kalitesinin gelişmişlik seviyesinin yükselmesine etkisi de tartışılmazdır. Unutulma hakkı; üstün bir kamu yararı olmadığı sürece, dijital hafızada yer alan geçmişte yaşanan olumsuz olayların bir süre sonra unutulmasını, başkalarının bilmesini istemediği kişisel verilerin silinmesini ve yayılmasının önlenmesini isteme hakkı olarak ifade edilebilir. Bu hak bir yandan kişiye “geçmişini kontrol etme”, “belirli hususların geçmişinden silinmesini ve hatırlanmamayı isteme hakkı” sağladığı gibi, diğer yandan muhataplarına kişi hakkındaki bir kısım bilgilerin üçüncü kişilerin kullanmamasını veya üçüncü kişilerin hatırlanmamasına yönelik önlenmeleri alma yükümlülüğü yükler. Bu hakkın; bireylerin fotoğraf, internet günlüğü gibi kendileri hakkındaki içerikleri silmek için üçüncü şahısları zorlamayı içermesinin yanında geçmişteki cezalarına ilişkin bilgilerin veya haklarında olumsuz yorumlara neden olabilecek

birlikte, Anayasa m.20/3 hükmünün, KVKK m.4, 7 ve 11.hükümlerinin ve Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmeliği m.8 hükmünün, söz konusu hakkı sağlamaya yönelik düzenlemeler olduğu ifade edilebilir³²⁸.

Kişisel verilerinin kanuna aykırı işlenmesi sonucu ilgili kişinin zarara uğraması hâlinde, bu zararın giderilmesine ilişkin talebi veri sorumlusu tarafından karşılanmaması hâlinde Kişisel Verileri Koruma Kuruluna Kurula şikâyetle bulunabilir³²⁹. Ayrıca ilgili kişi genel hükümler çerçevesinde tazminat isteme hakkına da sahiptir³³⁰.

Kişisel veriler, kişilik hakkı içinde bir değer olarak görüldüğünden, kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi kişilik hakkının ihlâlini oluşturacaktır³³¹. Kişisel verileri hukuka aykırı olarak işlenmiş olan veri sahibi TMK hükümleri gereğince kişisel verilerinin korunmasını talep edebilecek TBK hükümleri gereğince de tazminat talebinde bulunabilecektir³³².

Türk Hukuku açısından veri sahibi, haksız fiil teşkil eden saldırılara karşı TMK

bilgi ve fotoğraflarının kaldırılmasını isteme hakkını tanıdığı kabul edilmektedir. Diğer taraftan bu hak, bireyin geçmişindeki belirli yönlerinin mümkün olmayacak biçimde hatırlanmaması için önlemler alınmasını gerektirmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) 'nin 8. maddesinde yer alan özel yaşama saygı hakkı altında korunan "mahremiyet hakkı"nın, bireyin kendisi hakkındaki bilgileri kontrol edebilmesi şeklindeki hukuki çıkarlarını da içerdiği ifade edilmektedir. Zira bireyin kendisine ait herhangi bir bilginin, kendi rızası olmaksızın açıklanmaması, yayılmaması ve bu bilgilere başkalarının ulaşmaması kısacası kişisel verilerinin mahrem kalması konusunda hukuki menfaati bulunmaktadır. (Gülay Arslan Öncü, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Özel Yaşamın Korunması, Beta Yayınları, İstanbul 2011, s.182) Kişiyi unutulma hakkının sağlanması ile birlikte özel hayatının gizliliği korunmuş olacaktır. Somut olaya bu kapsamda bakıldığında; davacı, kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanarak, müteselsilen cinsel saldırı suçunun mağdurudur. 2006 yılında gerçekleşen eylem tarihinde davacı bekâr olup maruz kaldığı eylem geleceği açısından etkilidir. Yapılan yargılama sonunda kamu görevlisi olan sanık ceza almıştır. Temyiz istemi üzerine yapılan inceleme sonunda ise hüküm 2009 yılında onanmıştır. Mağdur davacı gerek hazırlık gerekse de yargılama sırasında cinsel saldırının nasıl gerçekleştiğini açık bir şekilde anlatmış, bu anlatımlar doğal olarak karar metnine geçirilmiştir. Karar mağdur ve sanığın ismi rumuzlanmadan 2010 yılı nisan ayında yayımlanan kitapta yer almıştır. Hemen ifade edilmelidir ki; davacının rızası dışında bir kitapta geçen ismi kişisel veri niteliğindedir. Ayrıca şunun da ifade edilmesi gereklidir ki; unutulma hakkı tanımlarına bakıldığında her ne kadar dijital veriler için düzenlenmiş ise de bu hakkın özellikleri ve bu hakkın insan haklarıyla arasındaki ilişkisi dikkate alındığında; yalnızca dijital ortamdaki kişisel veriler için değil, kamunun kolayca ulaşabileceği yerde tutulan kişisel verilere yönelik olarak da kabul edilmesi gerektiği açıktır..." şeklinde tanımlamıştır. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/hukuk-genelkurulu-e-2014-56-k-2015-1679-t-17-6-2015> (ET.22.06.2022).

³²⁸Bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurulu 23.06.2020 tarih, 2020/481Sayılı, kişilerin ad ve soyadı ile arama motorları üzerinden yapılan aramalarda çıkan sonuçların indeksten çıkarılmasına yönelik talepler ile ilgili kararı, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6776/2020-481>(ET.22.06.2022).

³²⁹ KVKK, m.14/1.

³³⁰ Hüseyin Can AKSOY 2010, age.s.80; Hayrunisa ÖZDEMİR 2009, age. s.95; Damla GÜRPINAR 2017, agm. s.679.

³³¹ Bkz. 1.4.3.

³³² Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.177.

m.24 kapsamında korunmaktadır³³³. TMK m. 25 hükmü ile düzenlenen kişiliğe saldırı hâlinde açılacak davalar koruyucu davalar ve tazminat davaları şeklinde iki kısımdan oluşmaktadır. Koruyucu davalar; saldırının önlenmesi davası, saldırının durdurulması davası, saldırının hukuka aykırılığının tespiti davası iken tazminat davaları; maddi tazminat davası, manevi tazminat davası, kazancın geri verilmesi davasıdır³³⁴.

TMK m. 25'te ilgilinin tazminat talebinin kaynağı açık bir şekilde ifade edilmemiştir. TBK bakımından, kişilik haklarına saldırı niteliğindeki eylemlere ilişkin veri sahibinin maddi tazminat talebi TBK. m.58 haksız fiil hükümlerinden kaynaklanmaktadır.

Sonuç olarak kişisel verilerin işlenmesi ile gerçekleşen kişilik hakkının ihlâli haksız fiil sorumluluğu kapsamında düzenlenmiştir³³⁵. Ancak veri sahibi ile veri sorumlusu arasındaki ilişkinin sözleşme ile kurulduğu hâllerde sorumluluğun kaynağı bakımından bir başka sorumluluk türü söz konusu olabilecektir³³⁶. Bir diğer ifade ile, hukuka aykırılık teşkil eden kişisel verileri işleme faaliyetinin sözleşme ilişkisi gerçekleşmesi durumunda ise hem sözleşmeden doğan sorumluluk hem de haksız fiil sorumluluğu gündeme gelecektir³³⁷. Bu hâlde sorumluluk türleri birbirleri ile yarışmayacak, ilgili kişiye tazminat talebinde seçim hakkı tanınmış olacaktır³³⁸.

Örneğin üyelik sözleşmesi sırasında müşterisinin kredi kartı bilgilerini ön görülen süre boyunca alt yapısında saklayacağını belirten online alışveriş sitesi bu bilgileri kalıcı olacak şekilde saklamaya devam eder ve bu süreçte kart bilgileri ele geçirilirse, online alışveriş sitesinin sözleşmeden kaynaklanan kişisel verileri koruma yükümlülüğüne aykırı davrandığı sonucu ortaya çıkacaktır³³⁹. Özel hastane ile hasta arasında kurulan tedavi sözleşmesinin ardından hastanenin açık rıza almaksızın hastanın sağlık verilerini üçüncü kişilere paylaşması hâlinde de sözleşmeye aykırılıktan söz edilebilecektir³⁴⁰.

³³³ Ayrıntılı bilgi için bkz M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY-ÖZDEMİR 2021, age. s. 228-261.

³³⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY-ÖZDEMİR 2021, age. s. 266-282.

³³⁵ Esra TEKİN (2021), *Milletlerarası Özel Hukukta Kişilik Haklarının İnternet Yolu İhlâlinde Sorumluluk*, On İki levha Yayınları, İstanbul, 2021, s.82.

³³⁶ Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.188; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.79 vd.

³³⁷ Serap HELVACI 2001, age. s.162; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.197.

³³⁸ M. Kemal OĞUZMAN, Özer SELİÇİ ve Saibe OKTAY-ÖZDEMİR 2021, age. s. 431.

³³⁹ Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s. 113; Oğulcan ÖZKAN 2020, age. s.188.

³⁴⁰ İlyas ARSLAN 2021, agm. s.146.

BÖLÜM II

MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUKTA HAKSIZ FİİL BAĞLAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HAKKI İHLÂLİ

Günümüzde teknolojik gelişmeler ve yaygın internet kullanımı, kişisel verilerin uluslararası dolaşımını kaçınılmaz şekilde gün geçtikçe arttırmaktadır. Özellikle sosyal medya kullanımındaki artış, e-ticaretteki gelişim ve bulut depolama sistemlerindeki³⁴¹ yaygınlaşma ile kişisel verilerin korunması hakkı ihlalleri, milletlerarası özel hukukla yakın ilişkili hâle gelmiştir³⁴². Bu sebeple de milletlerarası özel hukukta kişilik hakkı kapsamında kişisel verilerin korunması, giderek önem kazanan bir konu olmaktadır.

Kişisel verilerin korunması hakkı ihlalleri, yabancılık unsuru içermesi hâlinde somut olaya hangi hukuk düzeninin uygulanacağı, veri sahibinin uğradığı zarar karşısında hangi hukuka göre zararının tazminini talep edebileceğinin belirlenmesi bakımından önemlidir. Bu konu ayrıca, veri sahibini korumak, veri işleyen veya veri sorumlularının karşılaşılabileceği riskleri belirlemek, ülkeler arası iş birlikleri ve veri korumasına dair ikili ve çok taraflı çalışmaları desteklemek bakımından da önemlidir³⁴³.

³⁴¹ Bulut bilişim modelinin en yaygın kullanılan tanımı Amerikan Ulusal Standartlar ve Teknoloji Enstitüsü (NIST) tarafından “Bulut bilişim, yapılandırılabilir bilişim kaynaklarından oluşan ortak bir havuza, uygun koşullarda ve isteğe bağlı olarak her zaman, her yerden erişime imkân veren bir modeldir. Söz konusu kaynaklar (bilgisayar ağları, sunucular, veri tabanları, uygulamalar, hizmetler vb.) asgari düzeyde yönetsel çaba ve hizmet alıcı-hizmet sağlayıcı etkileşimi gerektirecek kolaylıkta tedarik edilebilmekte ve elden çıkarılabilmektedir.” şeklinde tanımlanmaktadır. Bulut bilişim, kullanıcıların yazılım ve verilerinin sunucular üzerinde bir diğer ifade ile internet bulutu üzerinde depolanmasına imkân tanımakta aynı zamanda bilişim ihtiyaçlarını karşılamak için internet (web) tarayıcıları aracılığıyla çevrimiçi yaygın iş uygulamaları sunmaktadır. Bulut bilişimi ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU (2013), *Bulut Bilişim*, <https://www.btk.gov.tr/uploads/pages/slug/bulut-bilisim.pdf> (ET.22.06.2022); Işıl KARABEY AKSAKALLI, (2019) "Bulut Bilişimde Güvenlik Zafiyetleri, Tehditleri ve Bu Tehditlere Yönelik Güvenlik Önerileri", *Uluslararası Bilgi Güvenliği Mühendisliği Dergisi*, C.V, S.1, ss. 8-34.

³⁴² Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI (2022), *Milletlerarası Özel Hukukta Kişisel Verilerin Korunması*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, s. 174.

³⁴³ Jie (Jeanne) HUANG (2020), “COVID-19 and Applicable Law to Transnational Personal Data: Trends and Dynamics”, *Sydney Law School Research*, Paper No. 20/23, s.4, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3570178 (ET.22.06.2022).

Çalışmamızın ana konusunu oluşturan kişisel verilerin korunması hakkı ihlallerinde uygulanacak hukukun anlaşılabilirliği ve bir temel oluşturulması amacı ile kişisel verilerin korunmasına dair genel bilgiler bir önceki bölümde ele alınmıştır.

Bu bölümde ise, yabancılık unsuru içeren kişisel verilerin korunması hakkı ihlallerinde uygulanacak hukukun tespiti meselesi ile kişisel verilerden kaynaklanan uyuşmazlıklarda Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi, 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (MÖHUK)³⁴⁴ hükümleri uyarınca incelenecektir.

2.1. MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUKTA HAKSIZ FİİL BAĞLAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HAKKI İHLÂLINE UYGULANACAK HUKUKUN TESPİTİ

2.1.1. Yabancılık Unsuru

Bu bölümde milletlerarası özel hukukun esasını oluşturan yabancılık unsuru genel anlamda ele alınacak, ardından kişisel verilerden kaynaklı uyuşmazlıklarda yabancılık unsurunun tespiti üzerinde durulacaktır.

2.1.1.1. Genel Olarak

Bir hukukî olay veya ilişkinin milletlerarası özel hukuk kapsamına girebilmesi için, yabancı unsur taşıması gereklidir. MÖHUK m.1/1'de Kanunun kapsamı ifade edilirken yabancılık unsuruna değinilmiş olup; anılan madde gereğince, yabancılık unsuru taşıyan özel hukuka ilişkin işlem ve ilişkilerde uygulanacak hukuk, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi, yabancı kararların tanınması ve tenfizi konuları MÖHUK'ta düzenlenmiştir. Ancak söz konusu hükümde yabancılık unsurunun tanımı yapılmamış ve bu husus doktrin ve uygulamaya bırakılmıştır³⁴⁵. Yabancı unsurlu hukukî olaylarda veya ilişkilerde, olayın veya ilişkinin birden fazla hukuk düzeni ile ilişki içinde olması söz konusudur³⁴⁶.

³⁴⁴ RG. S. 26728, T. 12.12.2007.

³⁴⁵Vahit DOĞAN (2021), *Milletlerarası Özel Hukuk*, 7. Bası, Savaş Yayınevi, Ankara, s.7.

³⁴⁶ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM (2021), *Milletlerarası Özel Hukuk*, 17.Bası, Beta Basım, İstanbul, s.10; Ergin NOMER (2021), *Devletler Hususî Hukuku*, 23.Bası, Beta Basım, İstanbul, s.4; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE (2021), *Milletlerarası Özel Hukuk*, 9.Bası, Beta Basım, İstanbul, s.5; Gülin GÜNGÖR (2021) *Türk Milletlerarası Özel Hukuku- Kanunlar İhtilafî Hukuku, Milletlerarası Usul Hukuku*" Yetkin Yayınları, Ankara, s.31.

MÖHUK'ta tanımı yapılmamış³⁴⁷ olan yabancılık unsuru doktrinde “*bir hukukî olay veya ilişkiyi oluşturan unsurlardan bir veya birkaçının birden fazla hukuk düzeni ile irtibatlı hâle gelmesini sağlayan unsur*” olarak tanımlanmaktadır³⁴⁸.

Klâsik anlayışa göre irtibat şahsî, coğrafi veya konu itibarıyla sağlanmaktadır³⁴⁹. Bu anlamda hukukî ilişkide tarafların farklı ülke vatandaşı olmaları, farklı ülkelerde yerleşim yerinin veya mutad meskenin bulunması, sözleşme konusunun veya ifa yerinin yabancı ülkede bulunması, sözleşmenin yabancı bir ülkede yapılması, haksız fiilden kaynaklanan sorumluluklarda fiilin yabancı ülkede meydana gelmesi gibi bağlantıların varlığı hâlinde yabancılık unsurundan söz edilmektedir³⁵⁰.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından yabancı unsur,

*“...hukukî işlemi bir devletin hukuk düzeni dışında, en az bir veya daha fazla hukuk düzeni ile irtibatlı hâle getiren unsurdur. Yabancı unsur, şahıs bakımından ve yer bakımından ortaya çıkabilir. Şahıs bakımından yabancı unsur, kişinin tabiiyet durumuna, yer bakımından yabancı unsur hukukî ilişkinin hâkimin bulunduğu devletin dışında gerçekleşmesiyle ortaya çıkar.”*³⁵¹.

Bir diğer görüşe göre ise, şahsî veya coğrafi anlamda yabancı unsuru taşımayan; fakat sözleşmeden kaynaklı borç ilişkisinin milletlerarası ticari hayatı yani,

³⁴⁷ MÖHUK'te genel anlamda kabul edilmesini sağlayan bir düzenleme olmamakla birlikte, ticari sözleşmelerden kaynaklı uyumsuzluklar açısından yabancılık unsurunu tanımlayan 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu'ndaki hüküm gereği yabancılık unsuru m.2'de, “*Aşağıdaki hâllerden herhangi birinin varlığı, uyumsuzluğun yabancılık unsuru taşıdığını gösterir ve bu durumda tahkim, milletlerarası nitelik kazanır.*

1. Tahkim anlaşmasının taraflarının yerleşim yeri veya olağan oturma yerinin ya da işyerlerinin ayrı devletlerde bulunması.

2. Tarafların yerleşim yeri veya olağan oturma yerinin ya da işyerlerinin;

a) Tahkim anlaşmasında belirtilen veya bu anlaşmaya dayanarak tespit edilen hâllerde tahkim yerinden,

b) Asıl sözleşmeden doğan yükümlülüklerin önemli bir bölümünün ifa edileceği yerden veya uyumsuzluk konusunun en çok bağlantılı olduğu yerden, başka bir devlette bulunması.

3. Tahkim anlaşmasının dayanağını oluşturan asıl sözleşmeye taraf olan şirket ortaklarından en az birinin yabancı sermayeyi teşvik mevzuatına göre yabancı sermaye getirmiş olması veya bu sözleşmenin uygulanabilmesi için yurt dışından sermaye sağlanması amacıyla kredi ve/veya güvence sözleşmeleri yapılmasının gerekli olması.

4. Tahkim anlaşmasının dayanağını oluşturan asıl sözleşme veya hukukî ilişkinin, bir ülkeden diğerine sermaye veya mal geçişini gerçekleştirmesi. 21.1.2000 tarihli ve 4501 sayılı Kanun hükümleri saklıdır.” şeklinde tanımlanmıştır.

³⁴⁸Vahit DOĞAN 2021, age. s.6.

³⁴⁹ Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİĞANMEŞE 2021, age. s. 5, dn.1; Vahit DOĞAN 2021, age. s.6.

³⁵⁰ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.10; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİĞANMEŞE 2021, age. s. 5, dn.1; Vahit DOĞAN 2021, age. s.6; Gülören TEKİNALP (2020), *Milletlerarası Özel Hukuk Bağlama ve Usul Hukuku Kuralları*, 13. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, s.20.

³⁵¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T.26.03.2919, E.2017/367, K.2019/350. [https://www-lexpera-com-tr.eu1.proxy.openathens.net/ictihat/yargitay/hukuk-genel-kurulu-e-2017-367-k-2019-350-t-26-3-2019\(ET.22.06.2022\)](https://www-lexpera-com-tr.eu1.proxy.openathens.net/ictihat/yargitay/hukuk-genel-kurulu-e-2017-367-k-2019-350-t-26-3-2019(ET.22.06.2022)).

milletlerarası ticaretin menfaatini ilgilendirmesi ile de bu irtibatın sağlanacağından bahsetmek mümkündür³⁵². Bu görüş, sözleşmenin ekonomik karakteri, sınır ötesi etki meydana getirmesi, milletlerarası ticaretin yararına hizmet etmesi gibi kriterlerin milletlerarası akit kavramının tespitinde rol oynadığını söylemektedir³⁵³.

Doktrinde tarafların hukuk seçimi yapma imkânı olduğu hâllerde, taraf iradesi ile seçilen yabancı bir hukukun ilişkiyi yabancı unsurlu bir hukukî ilişki hâline getirip getirmeyeceği konusunda tartışma bulunmaktadır. Bir görüşe göre tarafların hukuk seçimi yapma imkânı olduğu durumlarda, aralarındaki sözleşmeye yabancı hukukun uygulanacağını kararlaştırmaları ilişkiyi yabancı unsurlu duruma getirecektir³⁵⁴. Katıldığımız diğer görüşe göre ise tarafların yabancı hukukun uygulanmasına yönelik iradeleri yabancılık unsurunun varlığı bakımından tek başına yeterli olmayacaktır³⁵⁵.

Yabancılık unsuru, hukukî olay veya ilişkiyi, hâkimin hukuk düzeni harici başka hukuk düzenleri ile bağlantılı hâle getirmektedir³⁵⁶. Uyuşmazlığa bakan hâkim tarafından, her somut uyuşmazlık özelinde hukukî olay ve ilişki açısından yabancılık unsurunun mevcudiyeti incelenmelidir³⁵⁷.

Yabancılık unsuru; bağlama kuralları açısından uygulanacak hukukun belirlenmesinde, milletlerarası usul hukuku açısından ise mahkemenin milletlerarası yetkisinin belirlenmesinde önem arz etmektedir³⁵⁸.

2.1.1.2. Kişisel Verilerin Korunmasında Yabancılık Unsurunun Tespiti

Gelişen teknoloji ve internetin ziyaret edilecek bir yerden ziyade günlük yaşamın bir parçası hâline gelmesi neticesinde, kişisel veriler alanında ortaya çıkan uyuşmazlıkların çok büyük bir kısmı yabancılık unsuru içermektedir. Bu bağlamda, kişisel verileri işleme faaliyetinin kişi veya yer bakımından yabancılık unsuru içermesi söz konusu olabilmektedir³⁵⁹.

³⁵² Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s. 384-385; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.333; Vahit DOĞAN 2021, age. s.7.

³⁵³ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s. 384-385; Vahit DOĞAN 2021, age. s.7.

³⁵⁴ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.384; Ergin NOMER 2021, age. s.324; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age.333.

³⁵⁵ Vahit DOĞAN 2021, age. s.8; Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.32.

³⁵⁶ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age.s.10; Ergin NOMER 2021, age. s.6; Gülin GÜNGÖR 2021, age. s. 34; Esra TEKİN 2021, age. s.90.

³⁵⁷ Vahit DOĞAN 2021, age. s. 7; Mesut AYGÜN (2015), “Yabancılık Unsurunun Mahiyeti ve Yargılamadaki Rolü”, *DEÜHFD*, C.XVI, Özel Sayı, s. 1032.

³⁵⁸ Mesut AYGÜN 2015, agm. s. 1029.

³⁵⁹ Ayşe İpek SARIÖZ (2012), “HMK’nın 16. Maddesi Uyarınca Haksız Fiillerden Doğan Uyuşmazlıklarda Yetkili Mahkemenin Tespiti ve Hükmün Türk Milletlerarası Usul Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, *MÜHFD*, C.XI, S. 1, s.157.

Veri sahibinin, veri sorumlusunun veya veri işleyen kişinin yabancı devlet vatandaşı olduğu gibi durumlarda yabancılık unsuru ortaya çıkabilecektir³⁶⁰. Veri işleme faaliyetinin tüzel kişiler tarafından yürütülmesi durumunda ise her ne kadar tüzel kişiler bakımından gerçek kişilerde olduğu vatandaşlıktan söz edilmese de bir devlete aidiyetliklerinden söz etmek mümkün olacağından³⁶¹ veri işleme faaliyetini gerçekleştiren tüzel kişinin başka bir devletin tâbiyetinde olduğu hâlde de yabancılık unsurunun varlığından söz edilebilecektir³⁶². Kişisel veri işleme faaliyetinin veya işleme faaliyetinin sonuçlarının yabancı bir ülkede meydana gelmesi de hukukî olay veya ilişkiye yabancılık unsuru sağlayabilecektir³⁶³.

Yabancılık unsuru tespit edilirken, taraflarının yabancı ülke vatandaşı olması, mutad meskenleri ya da yerleşim yerlerinin yabancı bir ülkede bulunmasının dışında, kişisel verinin sınır aşan nitelikte olup olmadığının da dikkate alınması gerektiği kanaatindeyiz³⁶⁴. "Sınır ötesi veri akışı" bilgisayar sunucuları arasında ulusal sınırları aşan bilgi hareketi veya aktarımı olarak tanımlanabilir³⁶⁵. Çevrimiçi ortamda hizmet veren araçların, kendilerine ulaşan kullanıcılardan ücretsiz e-posta, arama motoru sonuçları, haritalar ve yol tarifleri ve sosyal medya aracılığıyla elde ettiği bilgiler sınır ötesi veriye örnek oluşturmaktadır³⁶⁶. Bu kapsamda çevrimiçi ortamlarda gerçekleşen faaliyetlerin birden fazla hukuk düzeninin hâkimiyet alanına girdiği durumlarda yabancılık unsurundan söz edilebilecektir³⁶⁷.

Ancak; çevrimiçi ortamlarda gerçekleşen faaliyetlerin birden fazla hukuk düzeninin hâkimiyet alanına girip girmediği tespit edilirken; internetin bölgesel sınırlarının bulunmaması ve coğrafyasının sanal olması nedeni ile çevrimiçi ortamda gerçekleşen eylemlerin meydana geldiği yerin tespitinin gerçek dünyadaki eylemlerin meydana geldiği yerin tespitine nazaran daha güç olabileceğini belirtmek gerekir³⁶⁸.

³⁶⁰ İlyas ARSLAN 2021 agm. s.145.

³⁶¹ Vahit DOĞAN (2014), *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 12. Bası, Savaş Yayınevi, Ankara, s.214.

³⁶² İlyas ARSLAN 2021 agm. s.145.

³⁶³ Ayşe İpek SARIÖZ 2012, agm. s.157; Esra TEKİN 2021, age. s.92.

³⁶⁴ Benzer şekilde bkz. Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 132; İlyas ARSLAN 2021 agm. s.139.

³⁶⁵ Rachel F. FEFER (2020), "Data Flows, Online Privacy and Trade Policy", *Congressional Research Service*, s.3, <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R45584> (ET.22.06.2022).

³⁶⁶ W. Gregory VOSS (2020), "Cross-Border Data Flows, the GDPR, and Data Governance", *Washington International Law Journal*, C. XXIX S.3, s.488, <https://digitalcommons.law.uw.edu/wilj/vol29/iss3/7> (ET. 22.06.2022).

³⁶⁷ Esra TEKİN 2021, age. s.91.

³⁶⁸ Anni-Maria TAKA (2017), Cross-Border Application Of EU's General Data Protection Regulation (GDPR) – A Private International Law Study On Third State Implications (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uppsala University, Upsala, s.29,30, <http://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1127596&dswid=-78> . (ET. 22.06.2022).

Bu noktada, kişisel verilerden kaynaklanan uyuşmazlıkların çevrimiçi ortamda doğmuş olmasının, başlı başına yabancılık unsuru oluşturmayacağı ileri sürülmektedir³⁶⁹. Örneğin Türkiye’de kurulmuş olan bir özel hastanenin, yerleşim yeri Türkiye olan bir Türk vatandaşının sağlık verilerini, Türkiye’deki sunucularda depolamış olması hâlinde, bu verileri yerleşim yeri yine Türkiye olan bir Türk vatandaşının, Türkiye’de internete erişerek haksız şekilde ele geçirmesinden kaynaklanan uyuşmazlıkta Türk maddi hukuk hükümleri uygulanacaktır³⁷⁰. Bu kapsamda somut olay özelinde ve platformun yapısının dikkate alınarak yabancılık unsuru tespit edilmelidir³⁷¹.

Yabancılık unsurunun tespitine ilişkin bir başka örnek ise; tamamen Türkiye ile bağlantılı bir hukukî ilişkide, sadece teknik alt yapı sağlayan sunucuların yurtdışında bulunmasının tek başına yabancılık unsuru sağlayıp sağlamayacağı hususudur³⁷². Bu örnekte Türkiye’de kurulan bir şirketin, yine yerleşim yeri Türkiye olan Türk vatandaşı gerçek kişiye ait kişisel verilerini yurtdışında bulunan sunucularında saklaması hâlinde, teknik alt yapı sağlayan hizmetler yurtdışında bulunduğu için verilerin yurt dışına aktarılması söz konudur³⁷³. Bu durumda, verilerin yurt dışına aktarılması suretiyle, hukukî ilişkide yabancılık unsurunun oluşması mümkündür³⁷⁴. Örnekte bahsedilen bu verilerin, yurtdışındaki sunucudan üçüncü kişiler tarafından ele geçirilmesi ve yurtdışında kullanılması hâlinde veya hukuka aykırı olarak üçüncü kişilerle paylaşılması hâlinde de yabancılık unsurundan söz edilebilir³⁷⁵. Verilerin ne amaçla olursa olsun, sadece depolamak amacı ile dahi olsa,

³⁶⁹ Ayfer UYANIK ÇAVUŞOĞLU (2002), “İnternet Ortamında İşlenen Haksız Fiil Sorumluluğuna Uygulanacak Hukuk”, *İçinde, Prof. Dr. Ergin NOMER’e Armağan, MHMÖH Bülteni*, C.XXII, S.2, Beta Basım, İstanbul s.974; Doktrinde yer alan bir başka görüş ise siber uzayın (sanal alemin), fiziki dünyadan farklı olarak kendinde özgü bir “dünyayı” ifade ettiğini; bu sebeple ayrı bir hukuk düzeninin oluşturulması gerektiğini ileri sürmektedir. Bu görüş hakkında açıklama için bkz. Ayfer UYANIK ÇAVUŞOĞLU 2002, age. s.968, dn.2; Jonathan ZITTRAIN (2003), “Be Careful What You Ask For: Reconciling a Global Internet and Local Law”, *Cato Institute*, s.8, <https://dash.harvard.edu/handle/1/9696322> (22.06.2022).

³⁷⁰ Benzer şekilde kişilik haklarının ihlalinin internet ortamında gerçekleşmesi hâlinde, “*internetin milletlerarası alanda yaygın işleve sahip olmasının yabancılık unsuru oluşturmayacağına*” dair örnek için bkz. Ayfer UYANIK ÇAVUŞOĞLU 2002, age. s.974.

³⁷¹ Esra TEKİN 2021, age. s.93.

³⁷² Zarar yeri tespit edilirken internet sunucularının fiziksel konumlarının dikkate alınmaması gerektiği, zararın meydana gelmesinde esaslı fonksiyona sahip yerlerin zarar yeri olarak esas alınması gerektiği, zira bilgilere doğrudan ana server’den ulaşmakla ülke içinde bulunan ara server’den ulaşmak arasında bir önemin bulunmadığına dair bkz. Ayfer UYANIK ÇAVUŞOĞLU 2002, agm. s. 987.

³⁷³ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 133.

³⁷⁴ Cengiz PAŞAOĞLU ve Emel CEVHEROĞLU (2020), "Bulut Bilişim Sistemleri Kapsamında Kişisel Verilerin Şifreleme Yöntemleri ile Korunması", *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, C.XIII, S. 2, s. 191,192.

³⁷⁵ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 133.

yurt dışına aktarılmış olması yabancılık unsurunun oluşması için yeterli kabul edilmektedir³⁷⁶.

Neticeten kişisel verilerin işlenmesi sureti ile gerçekleşen kişilik haklarının ihlâlinde; veri sahibinin yabancı devlet vatandaşı olması veya yabancı bir ülkede yerleşik olması, kişisel verileri işleyen ve bu işlenen verilerin güvenliğinden sorumlu olan kişilerin yabancı devlet, devlet kurumu veya yabancı devlet kanunlarına göre kurulmuş olan bir özel hukuk tüzel kişisi ya da yabancı bir gerçek kişi olması, kişisel verilerin depolandığı veya paylaşıldığı yerin yabancı bir devlette bulunması, hukuka aykırı fiilin yabancı bir ülkede gerçekleşmesi ya da fiilin sonucu olan zararın yabancı bir ülkede gerçekleşmesi yabancılık unsurunu sağlayabilmektedir³⁷⁷.

2.1.2. Vasıflandırma

Bu başlık altında yabancı unsurlu bir uyumsuzluğun çözümünde ilk adım olarak kabul edilen vasıflandırma konusu üzerinde durulacaktır. Vasıflandırmaya ilişkin genel bir açıklamanın yapılmasının ardından, kişisel verilerin korunması hakkının milletlerarası özel hukukunda vasıflandırılması incelenecektir. Son olarak kişisel verilerden kaynaklanan uyumsuzluklar açısından taleplerin yarışması meselesi ele alınacaktır.

2.1.2.1. Genel Olarak

Yabancılık unsuru içeren hukukî ilişki, işlem ve olaylara uygulanacak hukukun tespit edilmesini, kanunlar ihtilâfi hukuku kuralları sağlamaktadır³⁷⁸. Kanunlar ihtilâfi hukuku kuralları dar anlamda, bağlama kurallarını ifade etmektedir³⁷⁹. Bağlama kuralları, uygulanacak hukuku işaret eden, maddi hukuk çözümü sunmayan kurallardır³⁸⁰. Bağlama kuralları, içerisinde “*bağlama konusu*” ve “*bağlama noktası*” olmak üzere iki unsuru barındırır³⁸¹. Bağlama konusu, hukukî ilişkinin veya

³⁷⁶ age. s. 133.

³⁷⁷ Esra TEKİN 2021, age. s.92; İlyas ARSLAN 2021 agm. s.138-139; Ayşe İpek SARIÖZ 2012, agm. s.157.

³⁷⁸ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s. 5; Ergin NOMER 2021, age. s.4; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.29; Vahit DOĞAN 2021, age. s.189; Gülören TEKİNALP 2020, age. 3; Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.31.

³⁷⁹ Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.46.

³⁸⁰ age. s. 46.

³⁸¹ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.61; Ergin NOMER 2021, age s.96; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.32; Vahit DOĞAN 2021, age. s.98; Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.50.

uyuşmazlığın niteliği bakımından ait olduğu hukuk kategorisini ifade eder³⁸². Bağlama konusunun belirli bir ülkenin hukukuna bağlanmasını sağlayan bu maddi veya hukukî unsur ise bağlama noktasıdır³⁸³.

Bu noktada yabancı unsurlu uyuşmazlıkların çözümünde uygulanacak hukukun belirlenebilmesi için, öncelikle uyuşmazlığın hangi genel hukuksal kategori kapsamı içinde olduğu tespit edilmeli ve ardından konuya ait bağlama kuralının tespiti yapılmalıdır. Bu sebeple bağlama konusunu oluşturan hukukî olay veya ilişkinin, hukukî karakterini tespit etmek, bir diğer ifade ile vasıflandırması, uygulanacak hukukun belirlenmesi açısından önemlidir³⁸⁴.

Milletlerarası özel hukuk açısından yabancılık unsuru içeren hukukî olay ve ilişkilere uygulanması söz konusu olan birden fazla hukukun, o hukukî olay ve ilişkiye farklı hukukî nitelik tanınması hâlinde vasıflandırma sorunu ortaya çıkacaktır³⁸⁵.

Bağlama konusunun vasıflandırılması konusunda farklı çözüm önerileri getirilmiştir. Bu noktada, hâkimin hukukuna (lex fori) göre vasıflandırma, hüküm statüsüne (lex causae) göre vasıflandırma, mukayeseli hukuka göre vasıflandırma, kademeli vasıflandırma, milletlerarası özel hukuk bakımından vasıflandırma gibi görüşler mevcuttur³⁸⁶. Türk hukukunda, sayılan görüşlerden birinin kabul edilmesine ilişkin hukukî düzenleme bulunmamakla birlikte genel kabul gören görüş, vasıflandırmanın lex fori'ye göre yapılmasıdır³⁸⁷. Vasıflandırmanın hâkimin hukukuna göre yapılması, uyuşmazlığın, hâkimin kendi iç maddî hukuk kurallarının uygulanarak çözümlenmesidir³⁸⁸. Türk hâkimi, yabancı unsurlu uyuşmazlığın çözümünde uygulayacağı kuralları Türk hukukunun kabul ettiği kavram ve kurumları

³⁸² Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.50.

³⁸³ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s. 63; Ergin NOMER 2021, age. s.105; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.33.

³⁸⁴ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s. 74;. Vahit DOĞAN 2021, age. s.220; Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.53.

³⁸⁵ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.75; Ergin NOMER 2021, age. s.97; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.57; Vahit DOĞAN 2021, age. s.220.

³⁸⁶ Vasıflandırma sorunları ve tanımlarına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz, Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.79-84; Ergin NOMER 2021, age. s.100-105; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.55-59; Gülören TEKİNALP 2020, age. s.37-38; Vahit DOĞAN 2021, age. s.220-224 ; Salim Serdar YAĞCI (2017), "Milletlerarası Özel Hukukta Vasıflandırma", *DEHFD Prof. Dr. Şeref Ertuş'a Armağan*, C. XIX, Özel Sayı, s.2633-2646.

³⁸⁷ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.80; Ergin NOMER 2021, age. s.104; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.58; Gülören TEKİNALP 2020, age. s.38; Vahit DOĞAN 2021, age. s.223.

³⁸⁸ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.80; Ergin NOMER 2021, age. s.100; Vahit DOĞAN 2021, age. s.221; Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.52.

esas olarak tayin edecektir³⁸⁹.Türk hâkimi, bağlama kurallarında yer alan bağlama noktalarının anlamını Türk hukukuna göre tespit etmelidir³⁹⁰.

2.1.2.2. Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması Hakkı İhlâlinin Vasıflandırılması

Kişisel verilerin korunması hakkının milletlerarası özel hukuk alanında vasıflandırılması, uygulanacak hukuk düzenini tespit etmek bakımından önem arz etmektedir. Zira kişisel verilerin korunması hakkının ihlâli, çoğunluk görüşü tarafından haksız fiil olarak vasıflandırılmakla beraber, Alman hukukunda azınlıkta kalan görüşe³⁹¹ göre kişilik hakkın ihlâli, ilgili kişinin kişisel değerleri ile ilişkili görülerek kişisel statü içinde vasıflandırılmaktadır³⁹².

Doktrinde kişilik hakkının şahsi statü kapsamında değerlendirilmesi, kişilik hakkı her ne kadar kişisel değerlerin korunması ile ilgi olsa da uyumsuzluğun, tek taraflı olarak kişilik hakkı ihlâl edilen kişinin kişisel statüsüne tâbi tutularak çözülecek olması yönü ile eleştirilmiştir³⁹³. Eleştiriye göre şahsi statü, bireyin yasal sistemde ehliyetini ve hukukî statüsünün tespitini sağladığı için kişilik hakkının şahsi statü kapsamında değerlendirilmesi uygun değildir³⁹⁴. Yöneltilen bir başka eleştiri ise, kişilik hakkı ihlâline ilişkin bir uyumsuzlukta, taraflar arasında menfaat çatışmasının söz konusu olduğuna, bu sebeple menfaatlerin dengede tutulması için vasıflandırmanın haksız fiil statüsü kapsamında olması gerektiğine ilişkindir³⁹⁵.

Yukarıda da ifade edildiği üzere, çoğu hukuk düzeninde olduğu gibi Türk milletlerarası özel hukukunda da kişilik hakkının ihlâline sebep olan eylemler haksız fiil olarak vasıflandırılmıştır³⁹⁶. Bir diğer ifade ile, yabancılık unsuru taşıyan kişilik

³⁸⁹ Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.51.

³⁹⁰ age. s.54.

³⁹¹ Kişisel verilerin korunması hakkı ihlâlinin kişisel statüye tâbi tutulması gerektiği savunan görüş için bkz. Sibel ÖZEL 2004, age. s.82, dn.2.

³⁹² Sibel ÖZEL 2004, age. s.81-83; Vahit DOĞAN 2021, age. s. 446; Günseli ÖZTEKİN GELGEL (2006), *Akit Dışı Borç İlişkilerine Uygulanacak Hukuk Hakkındaki Avrupa Birliği Düzenlemesi*, Beta Basım, İstanbul, s.133,134; Esra TEKİN 2021, age. s.164.

³⁹³ Sibel ÖZEL 2004, age. s.81; Esra TEKİN 2021, age. s.164.

³⁹⁴ Esra TEKİN 2021, age. s.164.

³⁹⁵ Sibel ÖZEL 2004, age. s.82; Esra TEKİN 2021, age. s.164.

³⁹⁶ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.474; Ergin NOMER 2021, age. s.344; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s. 390, Vahit DOĞAN 2021, age. s.446.

Sibel ÖZEL 2004, age. s.82.

haklarının ihlâli, maddi hukuktaki genel kabule uygun şekilde haksız fiil kapsamında değerlendirilerek, uygulanacak hukukun tespitinde bu husus dikkate alınmıştır³⁹⁷.

Buna göre kişisel verilerinin işlenmesi veya korunmaması sureti ile kişilik haklarının ihlâl edildiğini iddia eden taraf, davasını haksız fiil olarak nitelendirerek, söz konusu eylemin tespitini, önlenmesini veya uğradığı zararın tazminini talep edebilecektir³⁹⁸.

Bu görüşe göre, kişilik hakkı ihlâlinin haksız fiil olarak vasıflandırılması ile kişilik hakkının varlığı ve kapsamı da haksız fiil statüsü içinde değerlendirilmelidir.³⁹⁹. Zira kişilik hakkı kapsamının belirlenmesi için ilk olarak milli hukuka gidip daha sonra da ihlâlin sonuçlarını tespit etmek için haksız fiil statüsünü uygulamak; yani dava hakkını iki hukuk sistemine bağlamak davacı açısından hakkaniyetli olmayacaktır⁴⁰⁰.

MÖHUK m. 35 gereğince kişilik haklarının ihlâlinde sorumluluğa uygulanacak hukuk özel bir haksız fiil türü olarak düzenlenmiştir. Bu noktada uygulanacak hukukun tayini bakımından, bağlama kuralının bir unsuru olan bağlama konusunun vasıflandırılması, yabancı unsurlu bir uyuşmazlığın çözümü için önem taşımaktadır. Uyuşmazlığın kişisel verilerin korunması hakkı kapsamına girip girmediğine ilişkin bağlama konusunu vasıflandırma, genel kabul gören eğilime uygun olarak lex fori prensibi ile Türk maddi hukuk kurallarına göre yapılacaktır⁴⁰¹. Türk hukukunda kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlenen bağlama kuralında belirtilen bağlama noktaları, lex fori prensibi uyarınca kavramın ait olduğu Türk hukukuna göre yorumlanacaktır⁴⁰².

2.1.2.3. Kişisel Verilerin Korunması Hakkı İhlâlinden Kaynaklı Yabancı Unsurlu Özel Hukuk Uyuşmazlıkları Bakımından Taleplerin Yarışması

Daha önceki açıklamalarımızda belirtildiği üzere, çoğu hukuk düzeninde olduğu gibi Türk hukukunda da kişisel verilerin hukukî niteliği, şahsın varlığına ilişkin haklar kapsamında değerlendirilmektedir. Kişiler hukuku içinde inceleme alanı bulan

³⁹⁷ Vahit DOĞAN 2021, age. s.447.

³⁹⁸ İlyas ARSLAN 2021 agm. s.145.

³⁹⁹ Sibel ÖZEL 2004, age. s.82; Esra TEKİN 2021, age. s.164.

⁴⁰⁰ Sibel ÖZEL 2004, age. s.82; Esra TEKİN 2021, age. s.164.

⁴⁰¹ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.86; Ergin NOMER 2021, age. s.100,104; Vahit DOĞAN 2021, age. s.224; Gülören TEKİNALP 2020, age. s.37; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.195.

⁴⁰² Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.89; Ergin NOMER 2021, age. s.107; Vahit DOĞAN 2021, age. s.220; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.51; Salim Serdar YAĞCI 2017, agm. s.2644.

kişisel veriler, kişilik hakkı kapsamında yer alan değerlerden biri olarak kabul edilmektedir⁴⁰³. Kişisel değerlere yönelik hukuka aykırı saldırılar ise haksız fiil teşkil eden eylem olarak kabul edilmektedir⁴⁰⁴. Türk maddi hukukunda haksız fiiller akit dışı borç ilişkileri içinde sayılmıştır. Türk maddi hukukunda haksız fiil sorumluluğu, kusurlu ve hukuka aykırı veya ahlâka aykırı bir fiille başkasına zarar verilmesi hâlinde doğmaktadır (TBK.m.49).

Bu durumda Türk hukukunda kişisel verilerin işlenmesi veya korunmaması suretiyle gerçekleşen kişilik haklarının ihlâli, haksız fiil kapsamında değerlendirilecektir⁴⁰⁵. Bu sayede kişisel veriler, kişilik haklarına karşı sağlanan geniş korumadan yararlanmış olacaktır⁴⁰⁶. Kişisel verilerin hem depolanması hem de depolanan bilgilerin edinilmesinin gizliliği açısından meydana gelecek ihlâller, haksız fiilden kaynaklanan borçların konusunu oluşturmaktadır⁴⁰⁷. İlk aşamayı haksız fiiller bakımından kişisel verilerin kayıt altına alınmasında ve saklanmasında ihlâller oluştururken; ikinci aşama ise toplanan verilerin gizliliğinin sağlanamaması ve bu toplanan verilerin şahıslara ya da kamuya açıklanarak ihlâl edilmesidir⁴⁰⁸. Kişisel verilerden kaynaklanan bir başka haksız fiil durumu da kişinin işlenen kişisel verileri hakkında bilgi edinme hakkının önlenmesi hâlinde karşımıza çıkmaktadır⁴⁰⁹.

Diğer yandan kişisel verilerin korunması hakkı ile özel hukukta çeşitli kavramlar arasında bağ kurulabilmek mümkün olduğundan, kişisel verilerin korunması hakkı ihlâllerinden kaynaklı uyuşmazlıklarda dava konusu talebe ilişkin farklı hukukî dayanakların ileri sürülmesi muhtemeldir⁴¹⁰. Bu bağlamda, kişisel verilerden kaynaklı uyuşmazlık, sözleşme ilişkisi içerisinde de meydana gelebilir⁴¹¹.

Sözleşme ilişkisine özgü olarak kişisel verilerin korunması hakkının ihlâl edilmesi, sözleşme kurulmadan önce yapılan görüşmeler esnasında, sözleşmenin kuruluşu ve ifası sırasında hatta ve hatta sözleşme edimleri yerine getirildikten sonra bile veri sahibinin verilerinin hukuka aykırı şekilde işlenmesi veya gereken şekilde korunmaması hâlinde mümkündür⁴¹². Taraflardan en azından birinin gerçek kişi

⁴⁰³ İlyas ARSLAN 2021 agm. s.144.

⁴⁰⁴ Sibel ÖZEL 2004, age. s.82; Esra TEKİN 2021, age. s.166.

⁴⁰⁵ İlyas ARSLAN 2021 agm. s.145.

⁴⁰⁶ Ayşe Çiğdem AYÖZGER ÖNGÜN 2019, age. s.52-53.

⁴⁰⁷ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.477.

⁴⁰⁸ age. s.477.

⁴⁰⁹ age. s.477.

⁴¹⁰ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.196.

⁴¹¹ İlyas ARSLAN 2021 agm. s.144; Süleyman YILMAZ ve Gökçe Filiz ÇAVUŞOĞLU 2020, age. s.115 vd.

⁴¹² Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.196; İlyas ARSLAN 2021 agm. s.145.

olduğu ve sözleşme kapsamında karşı tarafın gerçek kişinin kişisel verilerini işlemek ve korumakla yükümlü olduğu sözleşmelerin başında tüketici sözleşmeleri ve iş sözleşmeleri yer almaktadır⁴¹³. Ancak kişisel verilerin işlendiği sözleşmeler sadece tüketici ve iş sözleşmeleri değildir. Örneğin satım, sponsorluk, reklam yapım ve yayınlama, abonelik veya bulut depolama, çeşitli sosyal medya platformlarına üyelik sözleşmelerinin de kişisel veri işleme faaliyetini içermesi mümkündür⁴¹⁴.

Kişisel verilerden kaynaklanan uyuşmazlıkların akdi ilişki içerisinde ortaya çıkması hem borca aykırılığı hem de haksız fiil sorumluluğunu doğuracaktır⁴¹⁵. Doktrinde hâkim görüş, bir eylemin hem sözleşmeye aykırılık teşkil etmesi hem de haksız fiil teşkil etmesi hâlinde bu sorumlulukların yarışma hâlinde olduğu ve birbirini dışlamayacağıdır⁴¹⁶. Dolayısıyla kişisel verilerin korunması hakkının ihlâlinden kaynaklanan tazminat davaları da haksız fiil veya sözleşme sorumluluğuna ilişkin hükümler çerçevesinde incelenecektir⁴¹⁷.

Örneğin işveren tarafından, yabancı ülke vatandaşı bir işçinin kişisel verilerini sözleşmeye aykırı işlemesi veya hukuka aykırı şekilde işçinin kişisel verilerini kullanması hâlinde yabancı unsurlu bir uyuşmazlık meydana gelmiş olacaktır. Bu durumda kişisel verilerin işlenmesi, yabancı ülke vatandaşı işçi açısından kişilik hakkının ihlâlüne neden olduğu gibi taraflar arasında akdedilen yabancılık unsuru içeren bir sözleşmenin ihlâlüne de sebep olmuştur.

Yukarıda verilen örnekteki uyuşmazlığın yabancılık unsuru içermesi hâlinde ise uyuşmazlığın bir kişilik hakkına aykırılık veya sözleşmeye aykırılık olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceğine bağlı olarak uygulanacak bağlama kuralı, dolaylı olarak uygulanacak hukukun tespiti değişkenlik yaratabilecektir⁴¹⁸.

MÖHUK'ta kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yolu ile kişilik haklarının ihlâlünde uygulanacak hukuka ilişkin düzenleme MÖHUK m. 35/3 gereğince özel haksız fiil türleri arasında yer

⁴¹³ İlyas ARSLAN 2021 agm. s.147.

⁴¹⁴ Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.77 vd; Süleyman YILMAZ ve Gökçe Filiz ÇAVUŞOĞLU 2020, age. s.115 vd; İlyas ARSLAN 2021 agm. s.171 vd.

⁴¹⁵ Vahit DOĞAN 2021, age. s.446; Furkan Güven TAŞTAN 2017, age. s.191.

⁴¹⁶ M. Kemal OĞUZMAN ve M. Turgut ÖZ (2020), *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C.2.,15.Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, s 293-294; Ahmet M. KILIÇOĞLU (2021), *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 18. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, s.579; Gülören TEKİNALP 2020, age. s.296; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.383.

⁴¹⁷ Süleyman YILMAZ ve Gökçe Filiz ÇAVUŞOĞLU 2020, age. s.115vd.; Abdülhamid ZOR (2020), *Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri ve Bu Yükümlülükleri İhlâlden Doğan Özel Hukuk Sorumluluğu*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, s.157 vd.

⁴¹⁸ İlyas ARSLAN 2021 agm. s.144; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.196.

almaktadır⁴¹⁹. Ancak kişisel verilerin korunması hakkı ihlallerinden kaynaklanan tüm uyuşmazlıklar bakımından sadece ilgili hükmün uygulanacağı düşünülmemelidir⁴²⁰.

Yabancılık unsuru içeren sözleşme ilişkisi içerisinde; sözleşme hükümlerine aykırı olarak kişisel verilerinin işlendiğini veya sözleşme ilişkisi içerisinde hukuka uygun işlenen kişisel verilerin gerektiği ölçüde korunmadığını, rızası alınmaksızın verilerinin üçüncü kişilerle paylaşıldığını iddia eden taraf, bu durumda sözleşme sorumluluğu veya haksız fiil sorumluluğundan dilediğini seçerek zararını tazmin edebilecektir⁴²¹. Bu durumda maddi hukukta olduğu gibi milletlerarası özel hukukta da haksız fiil sorumluluğu ile sözleşmeden kaynaklı sorumluluk birbirini dışlamayacak, burada taleplerin yarışması söz konusu olacaktır⁴²². Bir başka ifade ile zarar gören taraf istediği sorumluluk türüne dayanarak, talebini haksız fiil hükümlerine veya sözleşmeye göre istemekte serbesttir⁴²³. Sözleşme ilişkisi içerisinde gerçekleşen yabancı unsurlu kişisel verilerin korunması hakkı ihlallerinde uygulanacak hukuk tespit edilirken doğrudan sözleşmeye uygulanacak hukuka gitmek veya haksız fiil kapsamında uygulanacak hukuku tayin etmek mümkündür. Bu sebeple hem haksız fiil hem de sözleşmeye aykırılık teşkil eden, yabancı unsurlu bir uyuşmazlıkta davacı talebini hangi sorumluluk türüne dayandırıyor o sorumluluğa göre uygulanacak hukuk tayin edilecektir⁴²⁴.

MÖHUK'ta sözleşme ilişkisi içerisinde meydana gelen kişisel verilerin korunması hakkı ihlallerinde uygulanacak hukukun tayinine ilişkin özel bir düzenleme mevcut değildir. Zira gerçek kişilerin taraf olduğu her türlü sözleşmede kişisel verilerle ilgili uyuşmazlıklar meydana gelebileceğinden, bu uyuşmazlıkların meydana gelmesi bir sözleşme türüne özel değildir⁴²⁵. Örneğin bir tüketicinin alışveriş yaptığı mağazanın indirimlerinden faydalanmak için mağaza kartı aldığı sırada paylaşmış olduğu e-posta ve telefon kayıtlarının mağazanın yurtdışında kurulmuş olan ana şirketine aktarılması veya yurtdışındaki sunucularda verilerin depolanması hâlinde, tüketici ile mağaza arasındaki sözleşme uyarınca işlenen verilerin korunmaması, veri

⁴¹⁹ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.196.

⁴²⁰ age. s.233.

⁴²¹ İlyas ARSLAN 2021 agm. s.146-148.

⁴²² Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age.s.383; İlyas ARSLAN 2021, agm. s.147; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. 198.

⁴²³ Haksız fiil sorumluluğu hakkında ayrıntılı bilgi için, Fikret EREN (2010), *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 12.Bası, Yetkin Yayınları, Ankara.s.443-573.

⁴²⁴ Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.383; Vahit DOĞAN 2021, age. s. 444.

⁴²⁵ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.199.

sahibinin talebine rağmen silinmemesi, veri sahibinin rızası dışında üçüncü kişilerle paylaşılması hâlinde ortaya çıkan uyumsuzlukta hangi bağlama kuralının uygulanacağı davacının iddialarını haksız fiil sorumluluğuna veya sözleşme sorumluluğundan hangisine dayandıracağına bağlı olarak değişecektir. Bu durumda kişilik haklarının düzenlediği MÖHUK m. 35 hükmü yerine, tarafların aralarındaki sözleşme ilişkisine uygulanacak hukukun veri ihlâlinden doğan uyumsuzluğa da uygulanması mümkündür⁴²⁶.

O hâlde, Türk hukukunda kişisel verilerinin yabancı unsurlu sözleşmeye aykırı olarak işlendiğini iddia eden ilgili kişi, sözleşme sorumluluğuna dayanarak talepte bulunması hâlinde sözleşmeye aykırı veri işleme eyleminin gerçekleşip gerçekleşmediği, bu kapsamda sözleşme ile edinilen kişisel verilerin işlenmesinin hukuka uygunluğu meselesi, MÖHUK m.24-29 ve 32’de yer alan bağlama kuralları uyarınca yetkili kılınan ülke hukukuna göre belirlenecektir⁴²⁷. Ancak taraflar arasında sözleşme ilişkisinin bulunmadığı hâllerde veya sözleşme ilişkisi içinde zarar görenin seçimlik hakkını kullanarak talebini haksız fiile dayandırması hâlinde uygulanacak hukuk, özel haksız fiil kurallarından biri olan MÖHUK m.35 uyarınca tespit edilecektir⁴²⁸.

2.1.3. Haksız Fiil Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı İhlâlîne Uygulanacak Hukukun Tespiti

MÖHUK’un benimsediği sistematiğe, haksız fiillere ilişkin uygulanacak hukukun tayini genel ve özel bağlama kuralları ile düzenlenmiştir. MÖHUK m. 34’te genel kural ve sınırlar belirtilirken, 35 ilâ 39. maddeler arasında özel haksız fiil türlerine ilişkin bağlama kurallarına yer verilmiştir. Bu kapsamda, ilk olarak MÖHUK m.34’e göre genel olarak haksız fiillere uygulanacak hukukun açıklanmasında fayda bulunmaktadır. Bunun ardından özel haksız fiil türlerinden olan kişilik hakkı ihlâllerinde sorumluluğa ilişkin bağlama kuralı olan MÖHUK m.35 hükmünün de değerlendirilmesi gerekmektedir. Çalışma konumuz ile ilgili olan bu iki hususun da

⁴²⁶ İlyas ARSLAN 2021, agm. s.147.

⁴²⁷ İlgili kişinin tarafı olduğu yabancı unsurlu bir sözleşmeye aykırı olarak elde edilen kişisel verilerin işlenmesinin ve/veya korunmamasının sözleşmeye aykırılık teşkil etmediği ve uyumsuzluklara uygulanacak hukuk ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. İlyas ARSLAN 2021, agm. s.135-191.

⁴²⁸ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.476; Ergin NOMER 2021, age. s.374; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FIGANMEŞE 2021, age. s.392; Vahit DOĞAN 2021, age. s. 448.

incelenmesi neticesinde, ana konuyu oluşturan haksız fiiller bağlamında kişisel verilerin korunması hakkı ihlallerinde uygulanacak hukukun tespiti sağlanabilecektir.

2.1.3.1. Haksız Fiillere Uygulanacak Hukukun Tespiti

2.1.3.1.1. Genel Olarak

Sözleşme dışı, kusurlu ve hukuka yahut ahlâka aykırı bir fiille bir başkasına zarar veren kişinin, zarar görene karşı hukukî sorumluluğu doğmakta, bu sorumluluk ise haksız fiil sorumluluğu (kusur sorumluluğu), olarak tanımlanmaktadır⁴²⁹. Yabancı unsurlu, haksız fiilden kaynaklı borç ilişkilerine uygulamak üzere farklı hukuk sistemlerinde, değişik bağlama kurallarının uygulandığı görülmektedir⁴³⁰.

MÖHUK'un benimsediği sistematikte kural olarak uygulanacak hukuk, haksız fiilin işlendiği yer (ika yeri) hukukudur (lex loci delicti commissi)⁴³¹. Bağlama noktası olarak ika yerinin esas alınması, failin eylemlerinin sonucunu öngörebilmesi ve haksız fiilin işlendiği yer hukukuna göre sorumluluk alabilecek olmasına imkân tanımaktadır⁴³². Haksız fiilin işlendiği yer hukukunun uygulanacak hukuk olarak tercih edilmesine, ika yerinin belirlenmesinin kolay olması ile pratiklik sağlanması ve uyuşmazlığın her iki tarafı ile ilgili olması sebep olarak gösterilebilir⁴³³. Ayrıca haksız fiili işlendiği yerde hukuk düzeni bozulmuş olacağından, uygulanacak hukuk olarak ika yeri hukukunun tayin edilmesi, bozulan düzenin düzeltilmesine de imkân tanımaktadır⁴³⁴.

Haksız fiilin işlendiği yer hukukunun uygulanacak hukuk olarak belirlenmesi, aynı anda aynı fiilin etkisi ile birden çok kişinin birden çok yerde zarar görmesi

⁴²⁹ Haksız fiil kavramı ile haksız fiil kavramının alt türü olan “*dar anlamda haksız fiil*”, sözleşme dışı kusur sorumluluğu TBK m.49'a uygun olarak ifade edilmiştir. TBK m.49 Haksız fiil kavramı, hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Fikret EREN (2010), age. s.443-573. Çalışmamızda hukuka aykırı bir fiil ile bir başkasına kusurlu veya kusursuz olarak zarar verilmesi suretiyle ortaya çıkan hâller haksız fiil olarak nitelendirilmektedir.

⁴³⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Turgut TURHAN (1989), *Haksız Fiilden Doğan Kanunlar İhtilafı Alanında İka Yeri Kuralı*, Dayınlarlı Yayıncılık, Ankara, s.1-22.

⁴³¹ Turgut TURHAN 1989, age. s. 347; Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.466; Ergin NOMER 2021, age. s.363; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.381; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.205, Fatma ESENYEL HANAZ (2018), *Kişilik Haklarının İhlâlinde Sorumluluk Ve Uygulanacak Hukuk (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s.41.

⁴³² Turgut TURHAN 1989, age. s.47,48; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.384; Gülören TEKİNALP 2020, age. s. 354,356.

⁴³³ Marija KRVAVAC, (2010), “Tortious Liability and Conflict of Laws”, *Acta Universitatis Danubius, Juridica*, C. VI, S.2, s. 113, <http://journals.univ-danubius.ro/index.php/juridica/article/view/559/511> (ET.22.06.2022).

⁴³⁴ Turgut TURHAN 1989, age. s.49; Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.467; Cemil GÜNER (2020), “Yapay Zekânın Verdiği Zarardan Doğan Sözleşme Dışı Sorumluluğa Uygulanacak Hukuk”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, C 0, S.15, s.249.

ihtimalinde uyuşmazlıkların çözümünde belirlilik ve yeknesaklık sağlanması açısından önemlidir⁴³⁵.

İka yeri kuralının basit ve uygulaması kolay bir kural olduğu da söz konusu kuralın benimsenmesine ilişkin ileri sürülmüş bir diğer gerekçedir⁴³⁶. Ancak her zaman haksız fiilin işlendiği yerin tespit edilmesi kolay olmayabilir. Özellikle gelişen teknoloji ile beraber internet ortamında işlenen haksız fiillerde örneğin bulut bilişim sistemleri kapsamında gerçekleşen haksız fiilin işlendiği yerin tespit edilmesi zordur⁴³⁷.

2.1.3.1.2. MÖHUK m. 34 Uyarınca Haksız Fiillere Uygulanacak Hukuk

Yukarıda da belirtildiği üzere, yabancı unsur taşıyan haksız fiillere uygulanacak hukukun tayini, genel kural olarak MÖHUK m.34'te düzenlemiş olup buna göre,

- “(1) Haksız fiilden doğan borçlar haksız fiilin işlendiği ülke hukukuna tâbidir.*
- (2) Haksız fiilin işlendiği yer ile zararın meydana geldiği yerin farklı ülkelerde olması hâlinde, zararın meydana geldiği ülke hukuku uygulanır.*
- (3) Haksız fiilden doğan borç ilişkisinin başka bir ülke ile daha sıkı ilişkili olması hâlinde bu ülke hukuku uygulanır.*
- (4) Haksız fiile veya sigorta sözleşmesine uygulanan hukuk imkân veriyorsa, zarar gören, talebini doğrudan doğruya sorumlunun sigortacısına karşı ileri sürebilir.*
- (5) Taraflar, haksız fiilin meydana gelmesinden sonra uygulanacak hukuku açık olarak seçebilirler.”.*

Söz konusu hükme göre, haksız fiilden doğan taleplere uygulanacak hukuk konusunda esas itibariyle bağlama noktası olarak “*lex loci delicti commisi*” yani “*ika yeri*” tercih edilmiş olmakla birlikte “*hukuk seçimi*”ne de yer verilmiştir. Ayrıca MÖHUK'ta “*daha sıkı ilişkili ülke hukukunun*” uygulanmasına imkân veren istisnai bağlama kuralı da kabul edilmiştir.

2.1.3.1.2.1. Haksız Fiilin İşlendiği Yer Hukuku

MÖHUK m. 34/1 uyarınca genel haksız fiillere uygulanacak hukuka dair bağlama kuralının ilk basamağı, haksız fiilin işlendiği ülke hukukudur. Haksız fiilin

⁴³⁵ Turgut TURHAN 1989, age. s.41-43.

⁴³⁶ age. s.43.

⁴³⁷ Sibel ÖZEL 2004, age. s.87-88; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 205.

işlendiği ülke, haksız fiilin meydana geldiği, ika edildiği ülkedir⁴³⁸. İka yeri, haksız fiilin meydana geldiği yer olup, MÖHUK m. 34/1 hükmü ile ika yeri kuralının (lex loci delicti commissi) benimsendiği anlaşılmaktadır⁴³⁹. Bu noktada “*haksız fiilin işlendiği yer*” ifadesi ile “*fiil yerinin*” mi yoksa “*zararın doğduğu yerin*” mi kastedildiği tereddüt konusu olabilir⁴⁴⁰. Türk hukuku açısından ika yeri olarak “*zararın meydana geldiği yer*” tercih edilmiştir⁴⁴¹. Zararın meydana geldiği yer, “*zararın meydana geldiği anda zarar gören hakkın konusunu oluşturan varlığın bulunduğu yerdir*”.⁴⁴²

MÖHUK m. 34/2 gereğince haksız fiilin işlendiği yer ile zararın meydana geldiği yerin farklı ülkelerde olması hâlinde zararın meydana geldiği ülke hukuku uygulanacaktır. Haksız fiilin birden fazla ülkede işlenmesine karşı zarar yerinin tek bir ülkede meydana gelmesi hâlinde Türk hâkimi, MÖHUK m. 34/2 uyarınca uygulanacak hukuku tayin edecektir.

Bazı istisnai hâllerde ika yeri tespit edilemeyebilir, yine bazı hâllerde ika yeri ve zarar yeri birden fazla ülkede bulunuyor olabilir veya her ikisi de birden çok ve farklı ülkede bulunuyor olabilir⁴⁴³. Örneğin kutuplarda, açık denizde, serbest hava sahasında, uzayda işlenen haksız fiillerde ika yeri belirlenemeyeceğinden, bu durumda milli hukuk, bayrak hukuku, sicil yeri hukuku, haksız fiili işleyen, zarar görenin hukuku veya lex forinin uygulanması teklif edilmiş, zararın doğuş biçimine göre bunlardan birinin seçilmesi mümkündür⁴⁴⁴.

MÖHUK m.34/3 gereğince, haksız fiilden doğan borç ilişkisinin başka bir ülke ile daha sıkı ilişkili olması hâlinde bu ülke hukuku uygulanacaktır. Daha sıkı ilişkili hukuk, istisna kuralı olup, daha sıkı ilişkili hukukun uygulanabilmesi için hem ika yerinin taraflar ve haksız fiil ile bağlantısının zayıf olması gerekmekte hem de başka bir hukuk sisteminin taraflar ve olay ile bağlantısının güçlü olması gerekmektedir⁴⁴⁵.

⁴³⁸ Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.210.

⁴³⁹ Gülören TEKİNALP 2020, s.359; Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.210.

⁴⁴⁰ Ergin NOMER 2021, age. s.365; Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.210.

⁴⁴¹ Ergin NOMER 2021, age. s.366; Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.210.

⁴⁴² Turgut TURHAN 1989, age. s.365-422; Ergin NOMER 2021, age. 366.

⁴⁴³ Turgut TURHAN 1989, age. s.194; Sibel ÖZEL 2004, age. s. 171vd.

⁴⁴⁴Turgut TURHAN 1989, age. s.347; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.386; Vahit DOĞAN 2021, age. s. 441; Gülören TEKİNALP 2020, age. s.365; Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.211; Açık denizlerde de çevre kirliliği olayları açısından ika yeri için bkz. Sema ÇÖRTOĞLU KOCA (2007), "Milletlerarası Özel Hukuka Göre Açık Denizlerde Meydana Gelen Çevre Kirliliğine Uygulanacak Hukuk", *DEÜHFD, Prof. Dr Ünal Narmanlıoğlu'na Armağan*, C.IX, s. 811.

⁴⁴⁵Daha sıkı ilişkiliyi sağlayan irtibat noktaları, zararın meydana geldiği yer, fiilin işlendiği yer, tarafların vatandaşlığı, tarafların yerleşim yeri, mutad meskeni, idare merkezi, iş yeri, malların bulunduğu yer, fiilin işlendiği yer, taraflar arasında haksız fiil öncesi hukukî ilişki bulunuyorsa hukukî

MÖHUK m.34/3'ün uygulanmasına ilişkin hâkimin takdir hakkı bulunmamakta olup bir diğer ifade ile daha sıkı ilişki hukukun varlığını tespit eden hâkim, o hukuku uygulamak zorundadır⁴⁴⁶.

2.1.3.1.2.2. Hukuk Seçimi

MÖHUK m. 34/5 gereğince, haksız fiilin meydana gelmesinden sonra, taraflar uygulanacak hukuku açık olarak seçme imkânına sahiptir. Kanunda yer alan “açık” ifadesinden, tarafların zımnî irade beyanı ile hukuk seçimi yapamayacakları, açık irade beyanı ile hukuk seçimi yapabilecekleri sonucuna varılmaktadır⁴⁴⁷. MÖHUK m. 34/5 hukuk seçimine zaman itibari ile sınırlama getirmiş, hukuk seçimini “haksız fiilin meydana gelmesinden sonra” mümkün kılmıştır⁴⁴⁸. Bu sebeple taraflara kısıtlı bir hukuk seçimi imkânı tanındığını ifade etmek mümkündür⁴⁴⁹. Bu noktada zararın meydana geldiği ülkenin tayini zorluk arz ettiği hâllerde, hukuk seçiminin etkili bir araç olduğunu belirtmek gerekecektir⁴⁵⁰.

2.1.3.1.2.3. Bağlama Kuralının Uygulama Alanı

Türk milletlerarası özel hukukunda, haksız fiillere uygulanacağı kabul edilen haksız fiilin ika yeri, zarar yerinin farklı olması durumunda ise zarar yeri hukuku şeklindeki temel kural; haksız fiil ehliyeti, ispat yükü, kanunî karineler, haksız fiil sorumluluğunun temeli (kusur, tehlike), sorumluluğun şartları ve sonuçları, tazminat ve tazminatın kapsamına da uygulanır⁴⁵¹.

ilişkinin ağırlık merkezinin bulunduğu yer, trafik kazalarında aracın tescil yeri, bulunduğu yer olabilir. Bkz. Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.211; Daha sıkı ilişkili hukukun uygulanabilmesi için dikkat edilmesi gereken hususlar konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Turgut TURHAN 1989, age. 381vd; Gülören TEKİNALP 2020, age.s.362-366.

⁴⁴⁶ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.470; Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.212.

⁴⁴⁷ MÖHUK m.34/5'te yer alan “açık” hukuk seçimine ilişkin değerlendirme için bkz. Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.471; Vahit DOĞAN 2021, age. s.442.

⁴⁴⁸ MÖHUK m.34/5 düzenlemesinin fayda sağlamayacağına ilişkin eleştiri için bkz. Ergin NOMER 2021, age. s. 371; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.383, dn.542.

Ayrıca hukuk seçiminin haksız fiilin meydana gelmesinden önce de prensip olarak yapılabilmesi gerektiği hakkındaki görüş için bkz. Ergin NOMER 2021, age. s. 371.

⁴⁴⁹ Ergin NOMER 2021, age. s. 371.

⁴⁵⁰ Turgut TURHAN 1989, age. s.399 vd; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.386; Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.212.

⁴⁵¹ Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.387. Gülören TEKİNALP 2020, s.361, 362.

2.1.3.2. Özel Haksız Fiil Türlerinden Olan Kişilik Haklarının İhlâlinde Uygulanacak Hukukun Tespiti

Bu başlıkta, MÖHUK'ta özel haksız fiil türleri arasında yer alan, kişilik haklarının ihlâlinde sorumluluğa uygulanacak hukukun tespiti ele alınacaktır. İlk olarak, kişilik haklarının ihlâline uygulanacak hukukun tayininde neden özel bir bağlama kuralına ihtiyaç duyulduğu açıklanacak; ardından kişilik haklarının ihlâlinde sorumluluğa uygulanacak bağlama kuralları, cevap hakkı ve düzenlemenin uygulama alanı ele alınacaktır.

2.1.3.2.1. Kişilik Hakları İhlâlinin Özel Bir Haksız Fiil Türü Olarak Düzenlenmesinin Amacı

Yukarıda değinildiği üzere, MÖHUK m.34'te haksız fiillere uygulanacak hukuka ilişkin genel prensipler düzenlenmiş olup kanun koyucu tarafından genel kuralın yetersiz kaldığı düşüncesi ile bazı haksız fiil türlerine özel bağlama kuralları düzenlenmiştir. Nitekim kişilik haklarının ihlâlinde sorumluluğa uygulanacak hukuk, MÖHUK m. 35 uyarınca özel bir haksız fiil türü olarak düzenlenmiştir.

Anılan maddede, “*Kişilik haklarının ihlâlinde sorumluluk*” başlığı altında “*kişilik haklarının basın, radyo, televizyon gibi medya yoluyla, internet veya diğer kitle iletişim araçları ile ihlâli*” düzenlenmektedir. Ancak kitle iletişim araçları kullanılmadan kişilik hakkının ihlâlinde sorumluluğa uygulanacak hukuk ise haksız fiilden doğan sorumluluğa uygulanacak hukuk hakkında genel hüküm niteliğindeki MÖHUK m.34 kapsamında belirlenecektir⁴⁵². MÖHUK'un bu düzenlemeleri, bazı farklılıklar içermekle beraber kaynak İsviçre Milletlerarası Özel Hukuku Hakkında Federal Kanununun düzenlemeleriyle uyumludur⁴⁵³.

Kişilik haklarının medya ve basın yolu ile veya elektronik ortam da ihlâl edilmesinden kaynaklanan haksız fiiller gelişmekte olan hukuk konularıdır. Bu noktada kanun koyucunun, teknolojik gelişmeleri göz önüne alarak, genel olarak haksız fiile ilişkin bağlama kurallarının, kişilik hakkının ihlâlinde sorumluluğa

⁴⁵²Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s. 475; Bilgin TİRYAKİOĞLU (2010), “Genel Olarak Haksız Fiillere, Haksız Rekabete ve Rekabetin Korunmasına Uygulanacak Hukuk”, *İçinde, Avrupa'da Devletler Özel Hukuku ve Yeni Türk Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un Akitler ve Ticaret Hukukuna İlişkin Hükmüleri*, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dr. Nüsret-Semahat Arsel Uluslararası Ticaret Hukuku Araştırmaları Merkezi Konferans Yayınları Serisi – 2, Legal Yayıncılık, İstanbul, s. 212; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.390; Gülören TEKİNALP 2020, age. s.366.

⁴⁵³MÖHUK m. 35 hükmünün mehazi, İsviçre Milletlerarası Özel Hukuk Federal Kanunu'nun m.139 hükmüdür.

uygulanacak hukuka ilişkin meseleyi çözümlenmede tek başına yeterli olmayacağından hareketle özel bir düzenlemeye ihtiyaç duyduğunu söylemek mümkündür⁴⁵⁴.

Basın, radyo, televizyon gibi medya yoluyla, internet veya diğer kitle iletişim araçları yolu ile gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlinde, fiil ve zarar yerinin çokluğu, meydana gelen zararın genellikle manevi zarar olması ve oluşan zararın çoğu kez belirli bir ülkede lokalize olmaması sebebi ile diğer haksız fiil türlerine uygulanacak hukuk konularından ayrılmaktadır⁴⁵⁵.

Daha önce de belirttiğimiz üzere, MÖHUK m. 34'e göre haksız fiilden kaynaklı uyuşmazlıklara uygulanacak hukuk, objektif bağlama kurallarına göre tayin edildiği hâlde ise, kural olarak ika yeri hukukunun uygulanması öngörülmektedir. Fakat kişilik haklarının medya ve basın yolu ile veya elektronik ortam da ihlâl edilmesi hâlinde bu kural uygulandığında, birtakım sorunlarla karşılaşılması muhtemeldir. Örneğin haksız fiil unsurlarının farklı ülkelerde gerçekleştiği hâllerde⁴⁵⁶ veya hiçbir devletin egemenlik alanını bulunmadığı ortamda ika edildiği hâllerde zarar yerinin belirlenmesi güç olacaktır⁴⁵⁷. Bu kapsamda çevrimiçi ortamların fiziki ortamdaki ayrı, bağımsız sanal bir ortam olması, herhangi coğrafi alanın içinde olmaması çevrimiçi ortamlarda gerçekleşen haksız fiiller açısından da bağlama noktalarının yorumlanmasını zorlaştıracaktır⁴⁵⁸. Kitle iletişim araçları ile kişilik hakkı ihlâline uygulanacak hukukun, klasik haksız fiil kuralları uyarınca tespit edilmesinin adaletli sonuçlar doğurmayacağı öngörülerek özel bir düzenlemeye gidilmiştir⁴⁵⁹.

Sonuç olarak kanun koyucu, kitle iletim araçlarının yayıldığı alanın tespitindeki güçlüğü de göz önüne alarak, fiil yeri ve zarar yeri ayrımı yerine zarar

⁴⁵⁴ Bu ihtiyaç, MÖHUK m.35'in gerekçesinde, "2675 sayılı Kanunda yer verilmeyen "Kişilik haklarının ihlâlinde Sorumluluk" başlıklı yeni bir maddedir. Kişilik haklarının ihlâlinde sorumluluğa uygulanacak hukukun ayrı bir maddede düzenlenmesinin başlıca gerekçesi, 2675 sayılı Kanundaki genel haksız fiil kuralının bu konuda yetersiz kalmasıdır. Çünkü burada düzenlenen haksız fiil, belirsiz sayıda alıcı karşısında teknik araçlarla çok yaygın bilgilendirme yoluyla kişilik hakkının ihlâlidir." şeklinde ifade edilmiştir.

⁴⁵⁵ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.475.

⁴⁵⁶ Jean-Gabriel CASTEL (1990), "Multistate Defamation: Should the Place of Publication Rule be Abandoned for Jurisdiction and Choice of Law Purposes?", *Osgoode Hall Law Journal*, C.XXIII, S.1, s.155.<http://digitalcommons.osgoode.yorku.ca/ohlj/vol28/iss1/5>, (ET.22.06.2022).

⁴⁵⁷ Esra TEKİN 2021, age. s.168.

⁴⁵⁸ Sibel Özel (2010) "İmalatçının Sorumluluğu ve Kitle İletişim Araçları Yoluyla Kişilik Hakkının İhlâlinde Uygulanacak Hukuk", *İçinde, Avrupa'da Devletler Özel Hukuku ve Yeni Türk Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un Akitler ve Ticaret Hukukuna İlişkin Hükümleri*, Koç Üniversitesi Dr. Nüsret-Semahat Arsel Uluslararası Ticaret Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi Konferans Yayınları Dizisi-2, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2010, s.226.

⁴⁵⁹ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.475; Ergin NOMER 2021, age. s.373; Sibel ÖZEL 2004, age. s.83; Vahit DOĞAN 2021, age. s.447.

görenin iradesinin belirli oranda dikkate alındığı bir düzenlemeyi kabul etmiştir⁴⁶⁰. Bu özel düzenleme sayesinde, zayıf durumda olan kişi açısından genel olarak haksız fiile uygulanacak hukuk hükümlerine (MÖHUK m. 34) göre daha geniş bir koruma da sağlanmıştır⁴⁶¹.

2.1.3.2.2. MÖHUK m.35 Uyarınca Kişilik Hakkının İhlâlinde Uygulanacak Hukuk

2.1.3.2.2.1.Genel Olarak

Kişilik haklarının ihlâlinde sorumluluk başlıklı MÖHUK m.35'te yer alan düzenleme, kişilik hakkının basın, medya, internet ve diğer kitle iletişim araçları ile ihlâl edilmesine ilişkindir. Düzenlemeye göre,

“(1) Kişilik haklarının, basın, radyo, televizyon gibi medya yoluyla, internet veya diğer kitle iletişim araçları ile ihlâlinde doğan taleplere, zarar görenin seçimine göre;

a) Zarar veren, zararın bu ülkede meydana geleceğini bilecek durumda ise zarar görenin mutad meskeni hukuku,

b) Zarar verenin işyeri veya mutad meskeninin bulunduğu ülke hukuku veya

c) Zarar veren, zararın bu ülkede meydana geleceğini bilecek durumda ise zararın meydana geldiği ülke hukuku uygulanır.

(2) Kişilik haklarının ihlâlinde cevap hakkı, süreli yayınlarda, münhasıran baskının yapıldığı ya da programın yayınlandığı ülke hukukuna tâbidir.

(3) Maddenin birinci fıkrası, kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yolu ile kişiliğin ihlâl edilmesinden doğan taleplere de uygulanır.”.

MÖHUK m.35/1'e göre, “medya” kavramı içinde sayılan iletişim araçları basın, radyo ve televizyon olup internet ve diğer kitle iletişim araçları ile gerçekleşen ihlâller de bu kapsamda değerlendirilmektedir.

Bu noktada bir görüşe göre, facebook⁴⁶², twitter⁴⁶³, instagram⁴⁶⁴, whatsapp⁴⁶⁵

⁴⁶⁰ Vahit DOĞAN 2021, age. s.447.

⁴⁶¹ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.475.

⁴⁶² Amerika merkezli olan, insanların birbiri ile iletişim kurmasını ve bilgi alışverişi yapmasını amaçlayan bir sosyal ağ hizmetidir. <https://www.facebook.com/facebook/about/> (ET. 22.06.2022).

⁴⁶³ Amerika merkezli olan, kullanıcılarını mesajlarının yayımlandığı ve birbirleriyle etkileşim hâlinde olduğu bir sosyal ağ hizmetidir. <https://about.twitter.com/tr> (ET. 22.06.2022).

⁴⁶⁴ Amerika merkezli olan, sosyal medyada fotoğraf ve video paylaşma uygulamasıdır. <https://about.instagram.com/> (ET. 22.06.2022).

⁴⁶⁵ Amerika merkezli olan, akıllı telefonlar için geliştirilen anlık mesajlaşma ve arama veya haberleşme uygulaması sunan bir şirkettir. <https://www.whatsapp.com/> (ET. 22.06.2022).

vb. veya e-posta aracılığı ile başka bir kişinin ismini, resmini kişisel bilgilerini paylaşmanın da MÖHUK m.35/1 kapsamında ele alınması gereken hukukî sorunlardandır⁴⁶⁶.

Düzenlemede açıkça yer almamakla birlikte, doktrinde, internet aracılığı ile kişilik haklarının ihlâlinin “*kamuya (umama) açık*” bir ortamda gerçekleşmesi aranmaktadır⁴⁶⁷. Bu sebeple doktrinde, kamuya açık olma şartını yerine getirmeyen e-posta ile gerçekleşen kişilik hakkı ihlâllerine uygulanacak hukukun MÖHUK m. 34’e göre tayin edilmesi gerektiği yönünde görüş mevcuttur⁴⁶⁸.

2.1.3.2.2.2. MÖHUK m. 35/1 Uyarınca Uygulanacak Hukuk

Medya yolu ile kitle iletişim araçları ile gerçekleşen kişilik hakkı ihlâllerine uygulamak üzere farklı hukuk sistemlerinde, değişik bağlama kurallarının benimsendiği görülmektedir⁴⁶⁹. Yukarıda da değinildiği üzere Türk hukuku açısından, kişilik hakkı ihlâllerine uygulanacak hukuk MÖHUK m. 35’te üç fıkra hâlinde düzenlenmiştir.

MÖHUK m.35/1’de yer alan düzenlemeye göre, medya yolu ve kitle iletişim araçları ile gerçekleşen kişilik hakkı ihlâllerine uygulanacak hukuk, zarar gören tarafın seçimine bırakılmıştır⁴⁷⁰. Zarar gören kişiye tanınan seçme hakkı, zarar göreni koruma amacının yansımasıdır⁴⁷¹. Ancak bu husus zarar veren kişi tarafından öngörülme şartının getirilmesi ile dengelenmeye çalışılmıştır⁴⁷². Nitekim zarar verenin öngöremediği bir hukuka göre davranışlarından sorumlu olması hakkaniyetli görülmemiş; öngörülebilme şartı aranmadan uygulanacak tek hukuk, failin işyeri veya mutad meskeni hukuku olarak düzenlenmiştir⁴⁷³.

⁴⁶⁶ Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.217.

⁴⁶⁷ Ergin NOMER 2021, age. s.373; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.391; Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.217.

⁴⁶⁸ Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.391.

⁴⁶⁹ Medya yolu ile kitle iletişim araçları ile gerçekleşen kişilik hakkı ihlâllerine uygulamak üzere farklı hukuk sistemlerinde, değişik bağlama kurallarına ilişkin ayrıntılı bilgi ve mukayeseli hukuk incelemesi için Sibel ÖZEL 2004, age. s.87 vd; Esra TEKİN 2021, age. s.168 vd.

⁴⁷⁰ Kanun koyucunun zarar görene tanıdığı bu hakkı, haksız fiil hukukunda, haksız fiilin mağduruna duyulan sempatinin bir yansıması olarak yorumlanacağı yönünde bkz. Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.391, dn.567’da anılan Gerhard KEGEL (1995), *Internationales Privatrecht*, 7. Auflage, München s.537.

⁴⁷¹ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.215; Rona AYBAY ve Esra DARDAĞAN 2008, age. s.281.

⁴⁷² Rona AYBAY ve Esra DARDAĞAN 2008, age. s. 281.

⁴⁷³ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.478.

Zarar gören taraf, MÖHUK m.35/1’de belirtilen, farklı bağlama noktalarına istinaden düzenlenen bağlama kurallarından, durumuna uygun olan birini seçebilecektir. Zarar gören sadece kanunda yer alan bağlama noktalarından birini seçebilecektir. Kişilik hakkı ihlâl edilmesi sebebi ile zarar gören mağdura tanınmış olan bu seçim hakkı, sözleşmeden doğan borç ilişkilerine uygulanacak hukuk gibi tarafların karşılıklı iradelerinin uyuşması ile oluşan bir hukuk deęildir⁴⁷⁴. Doktrinde bir görüşe göre, mağdura tanınan bu seçimin, teknik anlamda bir hukuk seçimi olmadığı, teknik anlamda hukuk seçiminin bir sözleşme olduğu, mağdura tanınan bu hakkın bir tercih hakkı olduğu ileri sürülmektedir⁴⁷⁵. Bir başka görüş ise, bu hakkın mağdura tercih esasına dayalı, “sınırlı bir hukuk seçimi” imkânı tanıdığı yönündedir⁴⁷⁶. Nitekim kanun gerekçesinde de, kişilik hakkı internet dâhil tüm kitle iletişim araçları ile ihlâl edilen tarafa, “maddede yer alan alternatif seçeneklerden birini tercih esasına dayalı, sınırlı bir hukuk seçimi imkânı” tanındığı belirtilmektedir⁴⁷⁷. Ancak gerekçede, tarafların kendi aralarında uygulanacak hukuku tayin edebilme imkânından söz edilmemektedir.

Bu sebeple kanaatimizce, MÖHUK m. 35/1 hükmü ile zarar görenin, zararın bu ülkede meydana geleceğini bilecek durumda olması şartı ile “zararın meydana geldiği ülke hukukunun” veya “zarar görenin mutad meskeni hukukunun” uygulanmasını veya zarar görenin, herhangi bir şart içermeden “zarar verenin işyeri veya mutad meskeninin bulunduğu ülke hukukunun” uygulanmasını isteyebilmesi açısından bir tercih hakkından söz edilmektedir. Bir diğer ifade ile zarar görene tercih edebileceği üç bağlama noktası sunulmuştur⁴⁷⁸. MÖHUK m. 35/1 hükmü taraflara, kendi aralarında uygulanacak hukuku tayin edebilme hakkı tanınamış olduğundan, teknik anlamda bir hukuk seçiminden söz edilemeyecektir.

Burada bahsedilmesi gereken bir diğer konu da zarar göreninin tercih hakkını ne zaman kullanılacağıdır. MÖHUK m.35/1’de zarar görene tanınan tercih hakkının ne zaman kullanılabilceği kanun hükmünde açıkça düzenlenmemiştir. Ancak kanunda, “ihlâlden doğan taleplere, zarar görenin seçimine göre” uygulanacak

⁴⁷⁴ age. s.478.

⁴⁷⁵ Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.217.

⁴⁷⁶ Ergin NOMER 2021, age. s. 373; Gülören TEKİNALP 2020, age. s. 366; Esra TEKİN 2021, age. s.213; Fatma ESENYEL HANAZ 2018, agt. s.383.

⁴⁷⁷ ADALET BAKANLIĞI (2006), *Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun Tasarısı ve Adalet Bakanlığı Raporu* s.13, <https://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0337.pdf>. (ET. 22.06.2022).

⁴⁷⁸ Bağlama noktalarına ilişkin detaylı açıklamalar ileride yapılacaktır, bkz. 2.1.3.3.2.

hukukun belirleneceği belirtildiğinden, tercih hakkının ihlâlin gerçekleşmesinden sonra bir diğer ifade ile uyuşmazlığın ortaya çıkmasından sonra kullanılabilceği anlaşılmaktadır⁴⁷⁹.

2.1.3.2.2.3. MÖHUK m. 35/2 Uyarınca Cevap Hakkı

MÖHUK m. 35/2 hükmü kişilik haklarının ihlâli sebebi ile doğan cevap hakkına uygulanacak hukuka ilişkin düzenlemeyi içermektedir. Cevap hakkı, basın özgürlüğünün kötüye kullanılmasını engellemek amacı ile, kişilik hakkı ihlal edilen kişiye, aynı araçları kullanarak cevap verme, kendini savunma imkânı sağlayan bir hak olarak tanımlanabilir⁴⁸⁰.

Cevap hakkına uygulanacak hukuk konusunda MÖHUK m.35/1 hükmüne bir istisna getirilmiştir⁴⁸¹. MÖHUK m. 35/2 gereğince, “*kişilik haklarının ihlâlinde cevap hakkı*⁴⁸² *sürelî yayınlarda, münhasıran baskının yapıldığı ya da programın yayınlandığı ülkenin hukukuna tâbidir.*” Basın Kanunu⁴⁸³ m.2/c gereğince, “*Belli aralıklarla yayımlanan gazete, dergi gibi basılmış eserler ile haber ajansları yayınları*” sürelî yayındır. Sürelî yayın niteliği taşımayan yayınlarda cevap hakkı MÖHUK m.35/1 uyarınca yapılacaktır⁴⁸⁴.

Cevap hakkına ilişkin, baskının veya programın yapıldığı yer hukukunun uygulanması ile zarar veren kuruma bir kolaylık tanındığı, bilmediği farklı hukuklar yerine, bildiği bir hukuka tâbi olma imkânı sağladığı MÖHUK gerekçesinde ifade edilmiştir⁴⁸⁵.

2.1.3.2.2.4. Bağlama Kuralının Uygulama Alanı

Kişilik hakkının basın, medya, internet ve diğer kitle iletişim araçları ile ihlâl edilmesine uygulanacak hukukun MÖHUK m. 35’e göre tayin edilebilmesi için ihlâlin sözleşme ilişkisinden kaynaklanmaması gereklidir⁴⁸⁶. Bu durumda, hukukî sorumluluğun doğması için kusurun gerekip gerekmediği, hukuka uygunluk nedenleri,

⁴⁷⁹ Fatma ESENYEL HANAZ 2018, agt. s.559.

⁴⁸⁰ Aysel ÇELİKEL, Bahadır Erdem, 2021, age. s.478.

⁴⁸¹ age. s.478.

⁴⁸² Kanun metninde “cevap hakkı” ifadesi yer almakta olup bu ifadeden; cevap ve düzeltme hakkı olarak anlaşılması gerektiğine ilişkin bkz. Sibel ÖZEL 2004, age. s. 115-116.

⁴⁸³ RG. S.25504, T. 26.06.2004.

⁴⁸⁴ Gülin GÜNGÖR 2021, age. s.219.

⁴⁸⁵ Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun Tasarısı ve Adalet Bakanlığı Raporu, s.14.

⁴⁸⁶ Esra TEKİN 2021, age. s.210.

kusur sorumluluğunda fiilin hukukî niteliğinin belirlenmesi ile bu tür bir fiilin sorumluluk kaynağı olup olamayacağı, zararın kapsamı, tazminat talebine hakkı olanlar ile tazminatın türünün, içeriğinin ve miktarının belirlenmesi, failin maddî ve/veya manevî zararlardan sorumlu tutulup tutulamayacağı, maddî zararın mahrum kalınan kâr ile dolaylı zararları kapsayıp kapsamadığı, illiyet bağına ilişkin meseleler, haksız fiil ehliyetine ilişkin değerlendirmeler haksız fiil statüsü kapsamında değerlendirilecektir⁴⁸⁷.

2.1.3.3. Haksız Fiil Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı İhlâline Uygulanacak Hukukun Tespiti

2.1.3.3.1. Genel Olarak

Kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması nedenleriyle kişilik haklarının ihlalden doğan sorumluluk, MÖHUK m.35/3'e göre, kişilik haklarının medya ve kitle iletişim yoluyla ihlalden doğan sorumlulukla birlikte aynı bağlama kurallarına tâbidir⁴⁸⁸. Bu noktada, Türk hukukunda kişisel verilerin korunmasına dair genel bir düzenlemenin bulunmadığı bir dönemde, kişisel verilerle ilgili bağlama kuralının MÖHUK'ta düzenlenmesinin de önemli bir husus olduğunu belirtmek gerekir⁴⁸⁹.

O hâlde, kişisel verilerin korunması hakkından doğan haksız fiil sorumluluğuna uygulanacak hukuk, MÖHUK m.35/3'e hükmü gereğince, aynı maddenin birinci fıkrasında yer alan bağlama kuralına göre belirlenecektir.

MÖHUK m. 35/1 hükmü kişilik haklarının; basın, radyo, televizyon gibi medya yoluyla, internet veya diğer kitle iletişim araçları ile ihlâline ilişkin bir düzenleme olmakla birlikte, kişisel veriler hususunda anılan maddeden bir sınırlama yapılmadığı anlaşılmaktadır. Neticeten, MÖHUK m. 35 kapsamında kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yolu ile kişilik haklarının ihlâlinin hangi yol ile gerçekleştiğinin bir önemi yoktur⁴⁹⁰. İleride inceleneceği üzere MÖHUK m.35/3'ün uygulama alanı kapsamında kişisel verilerin

⁴⁸⁷ Fatma ESENYEL HANAZ 2018, agt. s.412; Esra TEKİN 2021, age. s.210.

⁴⁸⁸ 5718 sayılı MÖHUK öncesi dönemde de kişisel verilerin işlenmesi sureti ile kişilik hakkının ihlâl edilmesinin haksız fiil olarak vasıflandırılması gerektiği yönünde görüşler için bkz. Sibel ÖZEL 2004, age. s 82-83 Günseli ÖZTEKİN GELGEL 2006, age. s.133-134.

⁴⁸⁹ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 207.

⁴⁹⁰ age. s. 209.

işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yolu ile kişilik haklarının ihlâli hâlidir⁴⁹¹.

2.1.3.3.2. MÖHUK m. 35/3 Uyarınca Uygulanacak Hukuk

MÖHUK m. 35/1’de yer alan zarar görenin uygulanmasını tercih ettiği hukuk, MÖHUK m. 35/3 gereğince kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yoluyla kişiliği ihlâl edilmesinden kaynaklanan taleplerde de uygulanacaktır.

Kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yoluyla ve genel anlamda kitle iletişim araçları ile kişilik haklarının ihlâlinde uygulanacak hukukun tespitinde, kanun koyucu tarafından, kitle iletişim araçlarının yayıldığı alanın tespitinin güçlüğü dikkate alınarak, “*haksız fiilin işlendiği yer*” ilkesinden uzaklaşarak daha yakın bağlama noktaları öngörülmüştür⁴⁹².

Bu bağlamda, MÖHUK m.35/1’de sayılan bağlama noktaları; zarar görenin seçimine göre zarar görenin mutad meskeni, zarar verenin iş yeri, zarar verenin mutad meskeni, zararın meydana geldiği yer olarak belirlenmiş olup aşağıda detaylı şekilde incelenecektir.

2.1.3.3.2.1.Zarar Görenin Seçimine Göre, Zarar Görenin Mutad Mesken Hukuku

Kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yoluyla kişilik haklarının ihlâli hâlinde zarar görene tanınan talep hakkı doğrultusunda MÖHUK m.35/1/a hükmü ile “*zarar veren, zararın bu ülkede meydana geleceğini bilecek durumda ise zarar görenin mutad meskeni hukuku*” uygulanacaktır.

İlk olarak zarar gören ifadesi ile veri sahibinin kastedildiği söylenebilir⁴⁹³. Türk hâkimi, somut uyuşmazlıkta, bağlama noktasını Türk hukukuna göre yorumlayacağından KVKK m.3/ç uyarınca veri sahibi sadece gerçek kişi olacaktır. MÖHUK m.35/1/a hükmünü değerlendirebilmek için öncelikle mutad mesken kavramının üzerinde durmak gerekecektir.

⁴⁹¹ Bkz. 2.1.3.3.4.

⁴⁹² Sibel ÖZEL 2004, age. s.88; Vahit DOĞAN 2021, age. s.447.

⁴⁹³ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 219.

Mutad mesken kavramından ne anlaşılması gerektiğine ilişkin bir görüş birliği bulunmadığı gibi pozitif düzenlemelerde de kavram henüz tanımlanabilmiş değildir⁴⁹⁴. Mutad mesken kavramının, yerleşim yeri kavramındaki gibi hukukî bir içeriğe sahip olmayıp fiilî durumu yansıttığı ifade edilmiştir.⁴⁹⁵ Mutad mesken, ilgili kişinin hayat ilişkilerinin merkezi niteliğinde olduğu yer olarak tanımlanabilir⁴⁹⁶. Bir yerin hayat ilişkilerinin merkezi niteliğinde olması, kişinin işyerinin, sosyal çevresinin, ailevi ve kültürel ilişkilerinin o yer ile yakından ilişkili olması anlamını taşımaktadır⁴⁹⁷.

Mutad mesken kavramı, kişinin belli bir yerde veya bölgede çok fazla geçici olmayan; fakat yerleşim yeri gibi de sürekli kalma gayesinin aranmadığı oturmalar olarak da kabul edilebilir⁴⁹⁸. Belirtmek gerekir ki, mutad mesken kavramı hukukî bir kavram olarak değil, fiilî bağlantıyı ifade etmek için kullanılmaktadır⁴⁹⁹. Kişinin, bir süre bir yerde bulunması ile iş ve sosyal hayatını o yerde kurması, o yer ile bağının olması anlamındadır⁵⁰⁰. Bu bakımından, kişinin bulunduğu yerden eğitim, tatil gibi amaçlarla ayrılması hâlinde mutad meskeni değişmeyecektir⁵⁰¹. Doktrinde yer alan bu görüşe göre, mutad meskenin tespitinde ilgili yerde geçirilen süreden ziyade, o yerde oturma eylemi boyunca kurulan sosyal ilişkilerin, oturmanın niteliğinin esas alınması gerektiği belirtilmektedir⁵⁰².

Kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yolu ile kişiliğin ihlâlinden doğan taleplerde zarar görenin mutad mesken hukukunun uygulanması ile kişinin sosyal bağlarının en güçlü olduğu, en fazla tanındığı, hayatının merkezi olan yerde korunması amaçlanmıştır⁵⁰³. Kişisel verilerin kişilik hakkı içinde bir değer olarak, kişinin özüne ilişkin olduğu ve kişinin yerleşik olduğu sosyal çevre içinde korunmaya değer bir tanınmışlığı olduğu gerekçesi ile

⁴⁹⁴ Mutad mesken kavramı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Işıl ÖZKAN (2003), *Devletler Özel Hukukunda İkemetağ, Mutad Mesken Ve İşyeri Bağlama Noktalarının Yeniden Değerlendirilmesi*, Naturel Yayıncılık, Ankara, s.24 vd; İlyas ARSLAN (2014), *Milletlerarası Özel Hukukta Mutad Mesken Kavramı*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, s.25 vd.

⁴⁹⁵ İlyas ARSLAN 2014, age. s.25; Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.188; Vahit DOĞAN 2021, age. s.218; Ergin NOMER 2021, age. s. 121; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.41.

⁴⁹⁶ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.188; Ergin NOMER 2021, age. s. 121; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.44; Gülören Tekinalp 2020, age. s.57.

⁴⁹⁷ Ergin NOMER 2021, age. s. 121.

⁴⁹⁸ Işıl ÖZKAN 2003, age.34; Vahit DOĞAN 2021, age. s.219.

⁴⁹⁹ Vahit DOĞAN 2021, age. s.219.

⁵⁰⁰ İlyas ARSLAN 2014, age. s.54; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 221.

⁵⁰¹ Ergin NOMER 2021, age. 121.

⁵⁰² Işıl ÖZKAN 2003, age.33.

⁵⁰³ Fatma ESENYEL HANAZ 2018, agt. s.393; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.392; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.224.

bağlama noktalarının içinde zarar görenin mutad meskeninin de yer alması gerektiği söylenebilir⁵⁰⁴.

MÖHUK m.35/1/a gereğince zarar gören tarafından, kendi mutad meskeni hukukunun uygulanacak hukuk olarak seçilebilmesi için “*öngörülebilirlik şartını*” sağlaması gereklidir⁵⁰⁵.

Öngörülebilme şartı ile zarar gören ve zarar verenin menfaatleri dengelenmeye çalışılmıştır⁵⁰⁶. Bir devletin hukukunun zarar gören tarafından uygulanacak hukuk olarak seçilebilmesi için, zarar verenin, eyleminin sonuçlarının bu ülkede meydana gelebileceğini bilecek durumda olması gereklidir⁵⁰⁷. O hâlde, zarar görene tanınmış olan tercih hakkı, öngörülebilirlik şartı ile dengede tutulmaya çalışılmıştır⁵⁰⁸. Zarar verenin, zararın meydana geleceği yeri bilip bilemeyeceği tespit edilirken, objektif olarak bilebilecek durumda olması aranacaktır⁵⁰⁹.

MÖHUK m. 35/1/a hükmünde zarar görenin mutad mesken hukukunun uygulanması için zararın burada meydana gelmesi ve zarar verenin, zararın burada meydana geleceğini öngörmesi şartlarına bağlanmıştır. Bu noktada bir görüşe göre, MÖHUK m.35/1/a ve c bentlerinde aynı bağlama noktasına yer verildiği ifade edilmiştir⁵¹⁰. MÖHUK m.35/1/c’ye göre zararın meydana geldiği yer hukuku, zarar verenin zararın burada meydana geleceğini öngörmesi şartı ile uygulanacak olup ilgili hüküm, MÖHUK m.35/1/a’da yer alan “*zarar görenin mutad meskeni*” aynı zamanda “*zararın meydana geldiği yer*” olması gerektiği kuralını da kapsamış olacaktır⁵¹¹. Nitekim MÖHUK m.35/1/a ve c bentlerinin tekrarlayan hükümler içermesine eleştiri getirilmiştir, MÖHUK m.35/1/a bendinde yer alan bağlama noktasının ayrıca yer verilmesine gerek olmadığı söylenmiştir⁵¹².

Azınlıkta kalan bir başka görüşe göre ise, zarar görenin kendi mutad mesken hukukunu seçebilmesi için zarar verenin fiilinin sonuç doğurması gerekli değildir⁵¹³.

⁵⁰⁴ Esra TEKİN 2021, age. s.205.

⁵⁰⁵ Esra TEKİN 2021, age. s.205; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 224.

⁵⁰⁶ Esra TEKİN 2021, age. s.204-205.

⁵⁰⁷ Vahit DOĞAN 2021, age.s.447.

⁵⁰⁸ Esra TEKİN 2021, age. s. 205.

⁵⁰⁹ Vahit DOĞAN 2021, age. s.447.

⁵¹⁰ Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s 392; Fatma ESENYEL HANAZ 2018, agt. s.393; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age.216.

⁵¹¹ Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age.392; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age.216.

⁵¹² Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age.392; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age.216.

⁵¹³ Sibel ÖZEL 2004, age. s.108, dn.167.

Nitekim zarar görenin mutad meskeninde ortaya çıkması zarar veren tarafından engellenebileceğinden önemli olan, zarar görenin mutad meskeninde zararın meydana geleceğini öngörmüş olmasıdır⁵¹⁴. Belirli bir kişiyi hedef alan kişilik hakkı ihlâlinde zararın, zarar görenin mutad meskeninin bulunduğu ülkede meydana geleceğinin öngörülebilir olduğu kabul edilebilmelidir⁵¹⁵.

İnternet ortamında kişisel verilerin ihlâl edilmesinde ise diğer yollara göre zararın daha geniş bir etki alanı bulunmaktadır. Öngörülebilirliğin internet ortamında nasıl tespit edileceği ise bu bakımından belirsizdir⁵¹⁶. Ancak internet yoluyla gerçekleşen kişilik hakkı ihlâlinde kaynaklanan uyuşmazlıklarda uygulanacak hukuku belirlerken, mağdurun mutad meskeninin bulunduğu yer hukukuna odaklanmak, mutad meskeni tespit etmek kolay olduğundan, internet ortamında meydana gelen zarar yerinin tespit edilmesi konusunda zahmetleri bertaraf edecektir⁵¹⁷.

2.1.3.3.2.2. Zarar Görenin Seçimine Göre, Zarar Verenın İşyeri veya Mutad Mesken Hukuku

MÖHUK m.35/1/b uyarınca zarar gören, herhangi bir şart aranmaksızın, zarar verenin işyeri veya mutad meskeninin bulunduğu ülke hukukunu, uygulanacak hukuk olarak tercih imkânına sahiptir. Bu tercih hakkında öngörülme şartı aranmasının sebebi, zarar verenin kendi hukukundan kaçma imkânının engellenmesi gayesidir⁵¹⁸. Gerçekten, zarar veren kişinin kendi bulunduğu ülke hukukunun kurallarına göre hareket etme yükümlülüğü olduğundan, zarar verenin işyeri veya mutad meskeninin bulunduğu ülke hukukunun uygulanmasıyla ilgili öngörme şartının aranmaması uygun düşmektedir⁵¹⁹.

Kişisel verilerin işlenmesi ile kişiliğın ihlâl edilmesinden doğan sorumluluğa zarar verenin mutad mesken veya işyeri hukukunun uygulanması, veri sorumlusuna hukukî öngörülebilirlik ve kesinlik sağlamakla birlikte, birden fazla ülkede zarar yerinin bulunması hâlinde, uyuşmazlığın tek bir hukuk uygulanarak çözülmesine

⁵¹⁴ age. s.108, dn.167.

⁵¹⁵ Ergin NOMER 2021, age. s.374.

⁵¹⁶ Esra TEKİN 2021, age. s. 206.

⁵¹⁷ Fatma ESENYEL HANAZ 2018, agt. s.541-542.

⁵¹⁸ Sibel Özel 2010, agm. s.227.

⁵¹⁹ Fatma ESENYEL HANAZ 2018, agt. s.558.

imkân tanımaktadır⁵²⁰. Bu sayede, kişilik haklarının ihlâline uygulanacak hukukun tayini basitleşmiş olacak; özellikle internet ortamında zarar yerinin birden fazla olabileceği göz önüne alındığında uyuşmazlığa tek bir hukukun uygulanması sonucu sağlanmış olacaktır⁵²¹.

Söz konusu bağlama noktası, zarar veren açısından kendisine asgari maliyetle en fazla güvenlik ve öngörülebilirlik sağlayacak bağlama noktasıdır⁵²². Bu durumda zarar veren sorumluluklarını tespit edebilmek adına zarar görenin mutad meskeni hukukunu veya zararın meydana geldiği yer hukukunu araştırmadan sadece kendi işyeri veya mutad mesken hukukuna göre değerlendirme yapmış olması yeterli olacaktır⁵²³.

Bağlama noktasının, davalıya odaklanarak zarar verenin işyeri veya mutad meskeni olarak seçilmesine yöneltilen eleştiri, zarar verenin mutad mesken veya işyerinin bulunduğu yerin fiil yerinden farklı olduğu takdirde, haksız fiil ilişkisi ile bu yer arasında gerçek bir bağlantının bulunmayacağı, bu sebeple de bu bağlama noktasının uygulanamayacağı yönündedir⁵²⁴. Ayrıca zarar veren taraf, veri güvenliği konusunda lehine olan ülkede iş yerini kurabilecek, bir diğer ifade ile uygulanacak hukuku kendi lehine belirleyebilecektir⁵²⁵. Bu sebeple, bağlama noktası olarak sadece zarar verenin mutad meskenin veya iş yerinin öngörülmüş olması taraflar arasındaki dengeyi bozacaktır⁵²⁶.

2.1.3.3.2.3. Zarar Görenin Seçimine Göre Zararın Meydana Geldiği Yer Hukuku

MÖHUK m.35/1/c gereğince, zararın meydana geldiği ülke hukukunun yetkili hukuk olarak tayini için zarar verenin zararın bu ülkede meydana geleceğini bilecek durumda olması (öngörülebilirlik şartı) gerekmektedir. Öngörme koşulunun sağlanmadığı durumlarda, zarar görenin bu hukuku tercih etme imkânı bulunmayacaktır⁵²⁷.

⁵²⁰ Fatma ESENYEL HANAZ 2018, agt. s. 553; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.236-237.

⁵²¹ Esra TEKİN 2021, age. s.206; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 236.

⁵²² Fatma ESENYEL HANAZ 2018, agt. s. 551; Esra TEKİN 2021, age. s. 206-207.

⁵²³ Fatma ESENYEL HANAZ 2018, agt. s. 551; Esra TEKİN 2021, age. s. 206-207.

⁵²⁴ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.226.

⁵²⁵ Esra TEKİN 2021, age. s.279.

⁵²⁶ Sibel ÖZEL 2004, age. s.93; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.226.

⁵²⁷ Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.391.

İnternet ortamında coğrafi sınırların bir önemi kalmadığı için zarar yerinin belirlenmesi güç olacaktır⁵²⁸. İnternetin dünya çapındaki etki alanı düşünüldüğünde, internet ortamında işlenen haksız fiillerde zararın birden çok ülkede meydana gelmesi hâlinde uyuşmazlığa hangi ülkenin hukukunun uygulanacağı sorunu ortaya çıkabilecektir⁵²⁹. Zarar veren açısından tayin edilecek hukukun öngörülebilmesi güçleşecek, zarar gören ise internetin dünya çapındaki etki alanına dayanarak kendisi için en lehe hukuku uygulanacak hukuk olarak seçebilecektir⁵³⁰. Bu durum ise zarar veren açısından dengesiz bir sonuç doğurabilir⁵³¹. Kaldı ki bir kişiden dünyadaki tüm hukuk sistemlerine uygun davranması beklenemeyecektir⁵³². Bu dengeyi sağlamak adına MÖHUK m.35/1/c gereğince zarar görenin, zararın meydana geldiği hukuku seçebilmesi için öngörülebilirlik şartı getirilmiştir⁵³³. Fakat internet ortamında zarar verenin öngörülebilirlik şartının nasıl sağlanacağı hususuna, kanunda ve gerekçesinde yer verilmemiştir⁵³⁴.

Kişisel verilerin ihlâlinde fiil ve zarar yerlerinin birden çok yerde olması muhtemel olup bu durumda kişilik hakkı ihlâlinin oluşum anı ve yerinin belirlenmesi bir hayli güçleşecektir⁵³⁵.

Bu kapsamda kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılmasının nasıl yapıldığı, zararın meydana geldiği yer bakımından önemlidir. Nitekim verilerin elde edilmesi, depolanması yurtdışına aktarımı, verilerin rıza alınmadan paylaşılması, yurtdışına gönderilen verilerin o ülkede çeşitli amaçlarla kullanılması gelişen teknoloji ve internet yardımı ile sıkça ve kolaylıkla gerçekleştirilen işlemlerdir⁵³⁶. Örneğin, yabancı bir şirket ile irtibatlı Türkiye’de bulunan bir şirketin, Türkiye’deki müşterilerinin adres bilgilerini, veri sahiplerinin rızası dışında yurt dışında yerleşik şirketin, yurtdışındaki sistemine aktarması ve paylaşması kişisel verilerin ihlâli olarak değerlendirilecektir.

⁵²⁸ Ayfer UYANIK ÇAVUŞOĞLU 2002, agm.s.977; Sibel ÖZEL 2010, agm. s.617.

⁵²⁹ Esra TEKİN 2021, age. s.208.

⁵³⁰ age. s. 208.

⁵³¹ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.228.

⁵³² Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.228.

⁵³³ Vahit DOĞAN 2021, age. s.447; Esra TEKİN 2021, age. s. 208.

⁵³⁴ Esra TEKİN 2021, age. s. 208, dn. 996.

⁵³⁵ Birden çok zarar yerinin bulunması durumunda ise hangi zarar yerinin tercih edileceği konusunda da farklı yaklaşımlar mevcuttur. MÖHUK m.35’te bu konu üzerinde durulmamış olmakla birlikte bu yaklaşımlar, her bir zarar için ayrılabilen zarar yeri hukuku, ortak bir yerin seçimi imkânı, zarar yerlerinden birinin veya ağırlıklı olanı seçmek şeklindedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Sibel ÖZEL 2004, age. s.83-101; Ayfer UYANIK ÇAVUŞOĞLU 2002, age. s 983 vd.

⁵³⁶ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.229.

Yine bir başka örnek vermek gerekirse, kişisel verilerin hukuka aykırı depolanmasından kaynaklı bir uyuşmazlıkta zarar yerinin, verilerin temin edildiği yer mi yoksa verilerin depolandığı yer mi olacağı sorusu gündeme gelmektedir. Yine, verilerin üçüncü kişilere rıza dışında aktarılması hâlinde, zarar yerinin, aktaranın bulunduğu yer mi aktarıldığı yer mi sorunu ile karşılaşmak mümkündür. Özellikle internet kullanımının yaygınlaşması ile birçok şirket veri bankası, bulut bilişim sistemleri gibi hizmetlerini yabancı ülkedeki hizmet sağlayıcılardan karşılamakta bu durum da zarar yerinin tespitini güçleştirmektedir.

Bu noktada ifade etmek gerekir ki bir yerin zarar yeri olabilmesi için o yer ile zarar gören kişi arasında belirli bir bağın varlığı aranacak; kişinin hiçbir ilişkisinin bulunmadığı yer zarar yeri olarak sayılmayacaktır⁵³⁷. Zarar yeri tespit edilirken kişinin hayat ilişkilerinin merkezi dikkate alınmalı, kişinin; iş, aile, eğitim hayatı, sosyal çevresi göz önüne alınarak gerçekten zararın gördüğü yer tespit edilmelidir⁵³⁸. Diğer bir ifade ile, hukuken korunan menfaatin ihlâl edildiği yer zarar yeridir⁵³⁹.

Bu sebeple kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yolu ile kişilik hakkı ihlâlinde zarar yeri tespit edilirken gelişen teknolojik altyapı da göz önüne alınarak somut olaya göre değerlendirilme yapılmalıdır⁵⁴⁰. Özellikle kitle iletişim araçlarıyla ve kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi ile gerçekleşen kişilik haklarının ihlâlinde, ika yeri ve zarar yerinin birden fazla ülkede ortaya çıkabilmesi muhtemel olup MÖHUK m. 35'te bu durum üzerinde durulmamıştır⁵⁴¹.

Ancak bir görüşe göre, genel olarak zararın birden fazla yerde ortaya çıkması hâlinde tercih yapılırken olaya en yakın ilişkide bulunan milletlerarası özel hukuk hakkaniyetini sağlamaya en yakın hukuk seçilmelidir⁵⁴². Bu seçim yapılırken ise zararın fiziksel zarardan ziyade manevi zarar olması, haksız fiilin esaslı unsurları ve taraflar arasındaki denge de dikkate alınmalıdır⁵⁴³. Bir başka görüşe göre birden çok yerde zararın meydana gelmesi hâlinde, bozulan düzeni gidermek adına haksız fiilden en fazla zarar görülen yerin dikkate alınması gereklidir⁵⁴⁴. Kişisel verilerden kaynaklı

⁵³⁷ Sibel ÖZEL 2004, age. s.95; Sibel Özel 2010, agm. s.617.

⁵³⁸ Sibel Özel 2010, agm. s.617.

⁵³⁹ Turgut TURHAN 1989, age. s. 170-171.

⁵⁴⁰ Esra TEKİN 2021, age. s.209.

⁵⁴¹ Cemil GÜNER 2020, agm. s.254.

⁵⁴² Sibel ÖZEL 2004, age s.88; Turgut TURHAN 1989, age. s.198-200.

⁵⁴³ Sibel ÖZEL 2004, age s.88; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 209.

⁵⁴⁴ Rona AYBAY ve Esra DARDAĞAN 2008, age. s.281.

kişilik hakkı ihlâlinde zarar yerlerinin birden fazla olması hâlinde ise veri sahibi ön plânda tutulmalı; fakat zarar yerinin olay ile bağlarının olması da gereklidir⁵⁴⁵.

MÖHUK m. 35 gereğince bir zararın bulunması gereklidir. Kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması nedeniyle kişilik hakkının ihlâl edilmesi hâlinde ilgili kişinin talepte bulunabilmesi için veri sahibinin ya da ilgili bir başka kişinin zarar uğraması ya da talep etmekte hukuka uygun menfaatinin bulunması aranmaktadır⁵⁴⁶. Burada uygulanacak hukuku tayin eden zarar doğrudan zarardır⁵⁴⁷. Ancak diğer zararlar da tazmin edilmesi mümkündür. Haksız fiil neticesinde doğrudan zarar görenin kişinin ailesi yakınları gibi başka kişilerin de zarar görmesi dolaylı olarak zarar görmesi de gündeme gelebilir⁵⁴⁸. Örneğin ilgili kişinin dini veya etnik bilgilerinin hukuka aykırı şekilde işlenmesi yolu ile kişilik hakkı ihlâl edildiğinde aile üyelerinin de bu eylemden etkilenmesi olasıdır.

2.1.3.3.3. Haksız Fiillerde Hukuk Seçimi ve Kişisel Verilerin Korunmasında Davacıya Tanınan Bağlama Noktasını Tercih Yetkisi

Haksız fillere uygulanacak hukuku düzenleyen MÖHUK m.34/5 hükmü taraflara haksız fiilin meydana gelmesinden sonra ve açık bir şekilde yapılabilecek kısıtlı bir hukuk seçimi imkânı tanınmış olmasına rağmen, böyle bir düzenleme MÖHUK m. 35'te kişilik haklarının ihlâlüne ilişkin olarak yer almamaktadır.

Doktrinde bir görüş, MÖHUK m. 34/5'te belirtilen hukuk seçimi imkânının, özel haksız fiil türleri hakkında da kabul edilmesinin hukuken mümkün olduğunu savunmaktadır⁵⁴⁹. Bu görüşü savunanlara göre, MÖHUK m. 35'te hukuk seçimini yasaklayan açık bir düzenleme de bulunmadığı için tarafların MÖHUK m. 34/5'te yer alan hukuk seçimi hakkından yararlanmasında hukukî engel yoktur⁵⁵⁰. Bir başka görüş

⁵⁴⁵ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.218.

⁵⁴⁶ age. s. 213.

⁵⁴⁷ Haksız fiil hukukunu belirleyen zararın, haksız fiil meydana geldiği anda meydana gelen zarar olduğu, bu zararın manevi zarar değil maddi zarar, kar mahrumiyeti değil fiili zarar, dolaylı veya yansıma zarar değil, doğrudan zarar, müstakbel veya muhtemel zarar değil mevcut zarar olduğu yönünde bkz. Ergin NOMER 2021, age. s.366; Fatma ESENYEL HANAZ 2018, agt. s.334.

⁵⁴⁸ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 214.

⁵⁴⁹ Ergin NOMER 2021, age. s.376; Ayşe İpek SARIÖZ 2012, agm. s. 184-188.

⁵⁵⁰ Özel haksız fiil türü olarak MÖHUK m.47 ile düzenlenen haksız rekabete uygulanacak bağlama kuralları açısından da hukuk seçiminin bulunmadığı, aksine bir hüküm bulunmadığı için genel hükmün tanıdığı bu imkândan istifade edilmesinin hukuken mümkün olduğu yönünde, bkz.Ergin NOMER 2021, age. s.376.

ise genel hükmün tanımış olduğu hukuk seçiminin, haksız fiilin özel türleri bakımından kabul edilemeyeceğini belirtmektedir⁵⁵¹.

Haksız fiilin özel bir türü olan kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yolu ile doğan haksız fiil sorumluluğuna uygulanacak hukuku tercih etme hakkı sadece zarar gören için, duruma göre zarar verenin öngörmesi koşuluna bağlı olarak veya koşulsuz olarak tanınmıştır⁵⁵². Bir diğer ifade ile, MÖHUK m. 35'e göre, tarafların hukuk seçimi hakkında bir düzenlemeye yer verilmemiş ve MÖHUK m. 34'e atıf da yapılmamıştır. Bu durumda, kural olarak, m.34/5 uyarınca haksız fiillere ilişkin genel hükümde öngörülen hukuk seçiminin, MÖHUK m.35 uyarınca bir karşılığı olmadığını söylemek mümkündür⁵⁵³.

Genel olarak haksız fiil statüsüne tâbi uyuşmazlıklar bakımından, tarafların hukuk seçiminde bulunmamaları hâlinde, uygulanacak hukuk objektif bağlama kuralı vasıtasıyla tespit edilmektedir. Ancak özel haksız fiil türü olarak düzenlenen kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması nedeniyle doğan haksız fiil sorumluluğuna uygulanacak hukuk konusundaki önemli bir sorun ise mağdurun uygulanacak hukuku seçmemesi hâlinde, MÖHUK m. 35 hükmünün hangi hukukun uygulanacağına ilişkin bir düzenlemeye yer vermemesidir⁵⁵⁴. Ayrıca MÖHUK m. 35 hükmünde, MÖHUK m. 34/3'te yer aldığı gibi, haksız fiil ile daha sıkı ilişki içinde bulunan bir ülkenin tespiti hâlinde, daha sıkı

⁵⁵¹ Bilgin TİRYAKİOĞLU 2010, agm. s.213; Burcu YÜKSEL (2014), "Choice of Law in Civil and Commercial Matters Under Turkish Private International Law in Comparison With Their Equivalents under the Rome I and Rome II Regulations", *İçinde, Turkish and EU Private International Law –A Comparison-*, Ed.Paul Beaumont, On İki Levha Yayınları, İstanbul, s.197.

⁵⁵² Ergin NOMER 2021, age. s. 371; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.391.

⁵⁵³ Candan YASAN (2015), *İmalatçının Sorumluluğuna Uygulanacak Hukuk (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s.145.

⁵⁵⁴ Benzer şekilde özel haksız fiil türlerinden biri olan MÖHUK m.36 hükmü ile düzenlenen imalatçının sözleşme dışı sorumluluğunda da davacının hukuk seçimi yapmaması hâlinde hangi hukukun tayin edileceği belirtilmemiştir. Bu durum davacı açısından kendisi için en uygun hukuku araştırma külfeti getirmekte, bu süreç zaman alacağı gibi davacı için güç, masraflı da olacaktır. Genellikle de davacının ayıplı maldan doğan zararına ilişkin talebini kısıtlayacaktır. Zarar görenin hukuk seçiminde bulunmadığı hâllerde genel kural olan MÖHUK m. 34/1-2 ve 3 hükmünün uygulanacağına dair açık bir ifadenin madde metnine eklenmesinin isabetli olacağına dair görüş için bkz. Feriha BİLGE TANRIBİLİR (2010a), "Milletlerarası Özel Hukukta Ürün Sorumluluğuna İlişkin Kurallara Genel Bakış", *GÜHFD C. XIV, S. 2, s. 282*.

ilişkili ülkenin hukukunun uygulanmasını sağlayan bir düzenleme de bulunmamaktadır⁵⁵⁵.

Bu durumda, zarar görenin kanunda düzenlenen bağlama noktalarına göre uygulanacak hukuklardan birini tercih etmesi gerektiği kabul edilecektir. Bu tercih, kanunun getirdiği bir külfet olup zarar görenin tercih hakkını kullanmaması hâlinde hâkimin onun adına uygulanacak hukuku tayin etme imkânı bulunmamaktadır⁵⁵⁶. Bu sebeple, zarar gören kendi lehine olan hukuku belirlemek için araştırmalıdır⁵⁵⁷. Bunun, zarar gören için güç, masraflı ve zaman alan bir süreç olduğu hususunda şüphe bulunmamaktadır.

Kanaatimizce zarar görenin tercihte bulunmadığı durumda, genel kural olan MÖHUK m. 34/1-2 ve 3 hükmünün uygulanacağına dair açık bir ifadenin madde metnine eklenmesi yerinde olacaktır. Zira, bu belirsizlikler, uygulamada sorunlara ve yorum farklılıklarına yol açabilecektir.

2.1.3.3.4. Bağlama Kuralının Uygulama Alanı

Önceki bölümlerde belirtildiği üzere, Türk hukukunda kişisel verilerin işlenmesi KVKK m.3/1/e gereğince,

“...kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi, ifade eder.”

Kişisel verileri işleme sürecinin, kanunda anılan bu işlemlerle sınırlı olmadığını, örnek olarak belirtildiğini bu sebeple de gelişen teknoloji ile bu işlemlerin artabileceğini ya da değişebileceğini⁵⁵⁸ göz önüne alarak kişisel veriler üzerinde yapılan her faaliyet yolu ile veya bilgi almak hakkının sınırlandırılması ile kişilik

⁵⁵⁵ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 218. MÖHUK m.35 hükmüne “*en sıkı ilişkili hukuk*” hükmünün eklenmesinin isabetli olmayacağı, internetin ise geleneksel medyadan farklı olarak düzenlenmesi gerektiği, internet ortamındaki uyuşmazlıklarda en sıkı ilişkili hukukun uygulanması yönünde bkz. Esra TEKİN 2021, age. s.223.

⁵⁵⁶ Seçil ETLİOĞLU ERÇETİNGÖZ (2019), İnternet Ortamında Şeref Ve Haysiyetin Korunmasında Uygulanacak Hukuk (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s.149.

⁵⁵⁷ Benzer yönde ürün sorumluluğuna ilişkin bkz. Feriha BİLGE TANRIBİLİR 2010a, agm. s.283.

⁵⁵⁸ Elif KÜZECİ 2020, age. s.371.

hakkının ihlâlinde uygulanacak hukuk, MÖHUK m. 35/3 gereğince 35/1’de yer alan bağlama kurallarına göre tayin edilecektir⁵⁵⁹.

Bir diğer değinilmesi gereken konu ise kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılmasından kaynaklanan kişilik hakkı ihlâllerine uygulanacak hukukun düzenlendiği MÖHUK m. 35/3 hükmünün kişisel verilerin işlenmesinden doğan talepler için de geçerli olup olmadığıdır⁵⁶⁰. MÖHUK m. 35 kişilik hakkı ihlâlinin özel bir türüne ilişkin düzenlemeler içermektedir. Kişisel verilerin işlenmesi yolu ile meydana gelecek tüm ihlâller kişilik hakkının ihlâlinin konusunu oluşturduğundan; kişisel verilerin işlenmesi yolu ile kişilik hakkının ihlâlüne ilişkin taleplerde MÖHUK m. 35/3’e göre uygulama alanı bulacaktır⁵⁶¹. Bu talepler kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi sebebi ile tazminat talebi, hukuka uygun işlenen verilerin yeterli ölçüde korunamamasından dolayı meydana gelen zararın tazmini talebi olabileceği gibi kişinin, veri sorumlusundan hangi verilerinin işlendiğine ilişkin bilgi talep etmesine rağmen bilgilendirilmemesi durumu da olabilir⁵⁶². Bu durumda kişilik hakkı ihlâl edilmeyen hâllerde, örneğin ilgili kişinin verilerinin başka bir ülkeye aktarılmasına dair koşullar ve taleplerde henüz kişilik hakkını ihlâl etmediğinden MÖHUK m. 35’te yer alan kuralların uygulama alanı bulmayacağını söyleyebiliriz⁵⁶³.

Yukarıda bahsedildiği üzere, MÖHUK m. 35’te yer alan bağlama kuralı, kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi edinme hakkının sınırlandırılması suretiyle kişilik haklarının ihlâllerinde uygulama alanı bulacaktır. Haksız fiiller bağlamında kişisel verilerin korunması hakkı ihlâllerinde uygulanacak hukuk MÖHUK m. 35/3 uyarınca tayin edilecektir. Tayin edilecek hukukun maddi hukuk hükümlerine tâbi olacak hususlarının neler olduğu ise bağlama kuralının uygulama alanını oluşturmaktadır⁵⁶⁴.

Özel hukuk alanında yabancılık unsuru taşıyan kişisel verilerle ilgili uyumsuzluklara ilişkin bağlama kurallarına ait bağlama konuları, MÖHUK m. 35’te kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yolu ile kişilik haklarının ihlâlinden doğan talepler olarak

⁵⁵⁹ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 210.

⁵⁶⁰ age. s. 211.

⁵⁶¹ age. s. 212.

⁵⁶² age. s. 213.

⁵⁶³ age. s. 212, dn.122.

⁵⁶⁴ Fatma ESENYEL HANAZ 2018, agt. s.411.

belirtilmiştir. Türk hâkimi bağlama konusunun kapsamını kuralın ait olduğu hukuk sistemine göre değerlendirecektir⁵⁶⁵.

Bu doğrultuda, hukukî sorumluluğun temeli, şartları ve sorumluluktan doğan taleplere ilişkin meseleler, hukuka uygunluk sebepleri, zararın kapsamı, failin maddî ve/veya manevî zararlardan sorumlu tutulup tutulamayacağı, maddî zararın mahrum kalınan kâr ile dolaylı zararları kapsayıp kapsamadığı, illiyet bağına ilişkin meseleler, haksız fiil sorumluluğu için failin kastının ya da ihmâlinin bulunması gerekliliği ve haksız fiil ehliyetine ilişkin değerlendirmeler, tazminat borçlularının belirlenmesi, tazminat türü ve miktarının belirlenmesi haksız fiil statüsü kapsamındadır⁵⁶⁶.

Yine, Türk hâkimi, yabancı unsurlu bir uyuşmazlıkta veri işleme faaliyetinin hukuka uygun olup olmadığını, eylemin kişilik haklarını ihlâl edip etmediğini, ilgili kişinin; bilgi alma hakkının sınırlandırılıp sınırlandırılmadığını, hukuka aykırı eylemin önlenmesini, tespitini veya uğradığı zararın tazminini konu eden talebini MÖHUK hükümleri gereğince uygulanacak hukukun tespit edildiği ülke hukukuna göre karara bağlayacaktır⁵⁶⁷.

2.1.3.4. Yabancı Hukukun Uygulanmasını Engelleyen Hâller

Yabancılık unsuru taşıyan bir uyuşmazlıkta bağlama kurallarıyla yetkili kılınan hukuk, hâkimin iç hukuku olabileceği gibi yabancı hukuk da olabilir⁵⁶⁸. MÖHUK m.2/1 uyarınca, Türk kanunlar ihtilâfî kurallarına göre tespit edilen yabancı hukuk re'sen uygulanacaktır. Bağlama kuralına göre, yabancı bir hukuk düzeninin yetkili olması hâlinde, hâkim, önceden bilmediği, kendine ait olmayan kurallarla karşı karşıya kalmaktadır.

MÖHUK m.2/1'e göre, "*Hâkim, Türk kanunlar ihtilâfî kurallarını ve bu kurallara göre yetkili olan yabancı hukuku re'sen uygular. Hâkim, yetkili yabancı hukukun muhtevasının tespitinde tarafların yardımını isteyebilir*".

Bu durumda hâkim öncelikle bağlama kuralının uygulanması neticesinde yetkili kılınan yabancı hukukun muhtevasını belirlemeye çalışacaktır⁵⁶⁹. Şüphesiz ki

⁵⁶⁵ Ergin NOMER 2021, age. s.107; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.89; Vahit DOĞAN 2021, age. s.220.

⁵⁶⁶ Turgut TURHAN 1989, age. s.248-298; Fatma ESENYEL HANAZ 2018, agt. s.411; Esra TEKİN 2021, age. s.210.

⁵⁶⁷ İlyas ARSLAN 2021 agm. s.145.

⁵⁶⁸ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s 140.

⁵⁶⁹ Yabancı hukukun uygulanması hususunda ayrıntılı bilgi için bkz. Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age.s.170-178; Ergin NOMER 2021, age. s.189-202.

hâkimin yabancı hukuku bilme yükümlülüğü bulunmamakla birlikte, hâkim yabancı hukukun muhtevasını re'sen ve bizzat araştırmakla görevlidir. Yabancı hukuk muhtevasının temin ve tespitini hukukla veya diplomatik yollarla belirlemeye çalışır. Bunun için ilk vasıta, Yabancı Hukuk Hakkında Bilgi Edinilmesine Dair Avrupa Sözleşmesi⁵⁷⁰ ve bu Sözleşmeye Ek Protokolü'dür⁵⁷¹. Türkiye'nin de taraf olduğu Yabancı Hukuk Hakkında Bilgi Edinilmesine Dair Avrupa Sözleşmesi ve Sözleşmeye Ek Protokolü ile üye devletler arasında yabancı hukuk hakkında adli mercilerce bilgi edinilmesini kolaylaştırmak amaçlanmıştır⁵⁷². Sözleşme dışında Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler Ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü'nden veya T.C. Dışişleri Başkanlığı ve Bakanlık aracılığı ile hukuk kurallarına ihtiyaç duyulan ülkedeki Türkiye elçilik veya konsoloslüğundan, hâkim yabancı hukukun ait olduğu ülkenin Türkiye'deki elçilik veya konsolosluklarından da bilgi isteyebilir⁵⁷³.

Hâkim, yabancı hukukun muhtevasının tespitinde tarafların yardımını da isteyebilir. Ancak bu hâlde tarafların temin ettiği belgeleri kabul edip etmeme konusunda takdir yetkisini haizdir. Eğer bunları yeterli veya güvenilir bulmazsa devamında kullanmak zorunda değildir⁵⁷⁴.

Hâkimin tüm araştırmalara rağmen yabancı hukukun muhtevasının tespit edilemediği hâllerde MÖHUK m.2/2 gereğince *“Yabancı hukukun olaya ilişkin hükümlerinin tüm araştırmalara rağmen tespit edilememesi hâlinde, Türk hukuku uygulanır.”*

2.1.3.4.1. Kamu Düzenine Aykırılık

Yukarıdaki açıklamalarımızda belirtildiği üzere MÖHUK m. 2 gereğince, yabancı unsurlu bir uyuşmazlıkta hâkim, bağlama kurallarına göre belirlediği devlet hukukunun muhtevasını tespit edip somut olaya uygulamakla yükümlüdür. Bununla birlikte somut olaya uygulanacak devlet hukukunun, Türk hukuku olmadığı durumda bu yabancı devlet hukukunun muhtevasının olduğu gibi uygulanması bazı hâllerde

⁵⁷⁰ RG. S. 15338, T. 26.08.1975.

⁵⁷¹ RG. S. 25601, T. 02.10.2004.

⁵⁷²Sözleşme metni için bkz. <https://diabgm.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/48202010461467.1.pdf> (ET.22.06.2022).

⁵⁷³ Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.77. Doktrinde hâkimin yabancı hukukun muhtevasının temin ve tespiti için bilirkişilik müessesesinden ve hukukî mütalâa usulünden de faydalanmasının mümkün olduğu ileri sürülmektedir. Bkz. Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.176, dn197; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.77, dn.129,130.

⁵⁷⁴ Ergin NOMER 2021, age. s.196.

hukuk düzenimiz açısında sakıncalı olabilir. Zira yabancı hukukun uygulanması hâkim açısından adeta “açığa imza” gibidir⁵⁷⁵. O hâlde yabancı hukukun bir tür “pasaport kontrolünden” geçirilmesi gerekir⁵⁷⁶. Kanunlar ihtilâfi hukukunda anılan kontrol “kamu düzenine aykırılık” mekanizmasıyla sağlanır. “*Kamu düzenine aykırılık*” mekanizmasıyla somut olaya uygulanacak sakıncalı yabancı kanunun uygulanmasına engel olunur.

“*Kamu düzenine aykırılık*” mekanizması zamana ve mekâna göre farklılık gösterebilmesi, tanımının tam olarak yapılmasını güçleştirmektedir⁵⁷⁷. Belirli bir ülkede, belirli bir zamanda kamu yararlarını, kamu vicdanı ile genel ahlâkı çok yakından ilgilendiren hususların kamu düzeni kavramına dâhil olduğu kabul edilmektedir⁵⁷⁸. Milletlerarası özel hukuk açısından kamu düzeni kavramı, iç hukuka kıyasla daha dar ve sınırlı ele alınmış olduğundan, iç hukukta kamu düzeninden sayılarak düzenlenen esaslar, milletlerarası özel hukuk bakımından kamu düzeninden sayılmayabilir⁵⁷⁹. Bu anlamda kamu düzeni müdahalesinin istisnai nitelikte olduğunu belirtmek gerekir⁵⁸⁰.

Yabancı hukuk düzenindeki bir normun uygulanması neticesinde hükmedilen karar, hâkimin hukukunun adalet anlayışına açık bir aykırılık oluşturmakta ve hâkimin hukuk düzenindeki temel ilkelere ters düşmekte ise bu norm uygulanmayacak olup, bu durum kamu düzeninin olumsuz etkisi (menfi işlevi) olarak adlandırılmaktadır⁵⁸¹. Burada esas alınan husus, yabancı hukukunun bir normunun soyut olarak hâkimin hukukunun kamu düzenine aykırı olmasından ziyade, bu normun uygulanması sonucunda verilecek kararın hâkimin hukukunun kamu düzenine aykırı olmasıdır⁵⁸².

⁵⁷⁵ Ergin NOMER 2021, age. s.164; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.83; Vahit DOĞAN 2021, age. s.258.

⁵⁷⁶ İ Ergin NOMER 2021, age. s.164.

⁵⁷⁷ Vahit DOĞAN 2021, age. s.259.

⁵⁷⁸ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.141; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.84.

⁵⁷⁹ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.148.

⁵⁸⁰ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.145; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.87; Gülören TEKİNALP 2020, age. s.45; Vahit DOĞAN 2021, age. s. 258; Feriha BİLGE TANRIBİLİR (2010b) “5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun’un Genel Hükümlerinde Yapılan Değişiklikler Üzerine”, *TBB*, S. 87, s.216.

⁵⁸¹ Ergin NOMER 2021, age. s.167; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.85; Vahit DOĞAN 2021, age. s.259; Feriha BİLGE TANRIBİLİR 2010b, agm. s.216.

⁵⁸² Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age., s.87; Vahit DOĞAN 2021, age. s.259,260.

Yabancı hukukun uygulanmasından vazgeçilmesi hâlinde boşluk gündeme gelebilir⁵⁸³. Kamu düzeninin uygulanacak yabancı hukuka müdahalesi sonucu uyuşmazlığa hangi hukukun uygulanacağına ilişkin farklı görüşler mevcuttur⁵⁸⁴.

Bir görüşe göre, yabancı kanunun kamu düzenine aykırılık teşkil etmesi hâlinde, bunun yerine Türk hukukunun uygulanması gerekmektedir⁵⁸⁵. Doktrinde kabul edilen diğer bir görüş ise yetkili yabancı hukukun uygulanmasından vazgeçilmesi hâlinde ortaya çıkan boşlukta hâkimin, öncelikle ilgili yabancı hukuktaki başka bir norm ile bu boşluğu doldurması gerektiğini kabul etmektedir⁵⁸⁶. Yabancılık unsuru içeren uyuşmazlıklarda verilecek kararlar hâkimin ülkesinde hüküm ve sonuç doğurduğu gibi; ilişki ile bağlantılı yabancı ülkeler açısından da hüküm ve sonuç doğuracaktır⁵⁸⁷. Boşluğun yabancı hukuktaki başka bir norm ile doldurulması mümkün değil ise hâkim kendi hukukunu uygulayarak boşluğu doldurur. Buna kamu düzeninin önce olumsuz sonra olumlu etkisi, (önce menfi sonra müspet etkisi) denilmektedir⁵⁸⁸. Türk hukukunda kamu düzeninin hem olumsuz etkisi (menfi işlevi) hem de önce olumsuz sonra olumlu etkisi, (önce menfi sonra müspet etkisi) kabul edilmiştir⁵⁸⁹.

MÖHUK m.5 hükmü, kamu düzeninin uygulanacak yabancı hukuka müdahalesini düzenlemiştir. Söz konu hüküm gereğince, yetkili yabancı hukukun belirli bir olaya uygulanan hükmünün Türk kamu düzenine açıkça aykırı olması hâlinde, bu hüküm uygulanmaz; gerekli görülen hâllerde, Türk hukuku uygulanır. MÖHUK anlamında kamu düzenine aykırılık, Türk hukukunun temel değerleri ile bağdaşmama hâlinde ortaya çıkar⁵⁹⁰. Yukarıda da bahsedildiği gibi, kamu düzeni kavramının sınırlarını gösteren bir tarifin yapılmasının güç olması nedeni ile teker teker nelerin kamu düzenine aykırı olduğunu belirlemek mümkün değildir⁵⁹¹. Bu

⁵⁸³ Vahit DOĞAN 2021, age. s.260.

⁵⁸⁴ İki görüş içinde ayrıntılı bilgi için bkz. Ergin NOMER 2021, age. s.180-182.

⁵⁸⁵ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.142,146.

⁵⁸⁶ Ergin NOMER 2021, age. s.179; Feriha BİLGE TANRIBİLİR 2010b, agm. s.216.

⁵⁸⁷ Vahit DOĞAN 2021, age. s. 260.

⁵⁸⁸ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.151; Ergin NOMER 2021, age. s.169,182; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.102; Vahit DOĞAN 2021, age. s.260,261; Feriha BİLGE TANRIBİLİR 2010b, agm. s.216.

⁵⁸⁹ Feriha BİLGE TANRIBİLİR 2010b, agm. s.216.

⁵⁹⁰ Vahit DOĞAN 2021, age. s. 263.

⁵⁹¹ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.152; Vahit DOĞAN 2021, age. s.262.

sebeple nelerin kamu düzenine aykırılık oluşturacağını tespit etmek hâkimin takdirine bırakılmıştır⁵⁹². Hâkim bu takdirini belirli ilkeler dahilinde kullanmalıdır⁵⁹³.

Nitekim, Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararında kamu düzeni aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir,

“O hâlde, iç hukuktaki kamu düzeninin çerçevesi ,Türk hukukunun temel değerlerine, Türk genel adap ve ahlâk anlayışına, Türk kanunlarının dayandığı temel adalet anlayışına, Türk kanunlarının dayandığı genel siyasete, Anayasada yer alan temel hak ve özgürlüklere, milletlerarası alanda geçerli ortak prensip ve özel hukuka ait iyi niyet prensibine dayanan kurallara, medeni toplulukların müştereken benimsedikleri ahlâk ilkeleri ve adalet anlayışının ifadesi olan hukuk prensiplerine, toplumun medeniyet seviyesine, siyasi ve ekonomik rejimine, insan hak ve özgürlüklerine aykırılık şeklinde çizilebilir. İç hukukta kamu düzeninin, tarafların uymak zorunda oldukları, kamu hukukundan ve özel hukuktan doğan ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri kurallar olarak anlaşılması gerekir ”⁵⁹⁴.

Yabancı hukuk normunun kamu düzenine aykırılık gerekçesiyle uygulanmaması için ise bu aykırılığın “açıkça” olması gerekmektedir⁵⁹⁵.

Türk hukukunda kamu düzeninin, uygulanacak yabancı hukuka müdahalesi istisnai bir nitelik olarak görülmesi, belirlenen yabancı hukukun kural olarak uygulanması ve bu hukukun uygulanmasından ancak ülkenin kamu düzenine aykırılık teşkil etmesi hâlinde vazgeçilebilmesi anlamına gelmektedir.⁵⁹⁶

Ayrıca belirtmek gerekir ki, yabancı hukukun Türk hukukundan farklı bir düzenlemeye sahip olması başlı başına kamu düzeninin müdahalesini gerektirmeyecektir. Zira her hukuk sistemi arasında farklılıklar olması doğaldır⁵⁹⁷. Ancak Türk hukukunun temel değerleri ile bağdaşmama hâlinde kamu düzenine aykırılık ortaya çıkacaktır. Yabancı hukuk kuralına kamu düzeninin müdahalesi için hükme konu olan hukukî münasebetin “ülke ile ilişkisinin” bulunması şarttır⁵⁹⁸.

Bu durumda yetkili yabancı kanun hükmü Türk kamu düzenine aykırılık teşkil ettiğinde bu hüküm dışındaki hükümlerle çözüm bulunuyorsa yetkili hukukun

⁵⁹² Feriha BİLGE TANRIBİLİR 2010b, agm. s. 215.

⁵⁹³ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.149.

⁵⁹⁴ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun E. 2010/1, K. 2012/1 sayılı ve 10.02.2012 tarihli kararı, (www.lexpera.com.tr) (ET. 22.06.2022)

⁵⁹⁵ Ergin NOMER 2021, age. s.169; Feriha BİLGE TANRIBİLİR 2010b, agm. s.216.

⁵⁹⁶ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.153; Ergin NOMER 2021, age. s.169; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.85.

⁵⁹⁷ Ergin NOMER 2021, age. s.171; Vahit DOĞAN 2021, age. s. 262.

⁵⁹⁸ Ergin NOMER 2021, age. s.169; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.88, Vahit DOĞAN 2021, age. s. 266.

uygulanmasına devam edilmeli, söz konusu yabancı hukuk ile çözümlenemediği takdirde, yetkili hukukun tespit edildiği bağlama kuralına geri dönülmesi uygun olacak, somut olaya uygulanan bağlama kuralı, basamaklı bağlama kuralı ise, sonraki basamağa göre uygulanacak hukuk yeniden tespit edilmelidir⁵⁹⁹. MÖHUK m.5, “*gerekli görülen hallerde*” Türk hukukunun uygulanmasını belirttiğinden öncelikle bağlama kuralının gösterdiği hukuk somut olayda uygulanmalı, gerekli görüldüğü takdirde ise Türk hukukuna başvurulmalıdır⁶⁰⁰. Yetkili yabancı hukukun belirli bir olaya uygulanan hükmünün, Türk hukuku açısından tahammül edilemez seviyede olması hâlinde kamu düzeninin müdahalesinden bahsedilecektir⁶⁰¹.

Türk hâkimi tarafından, kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yolu ile kişilik hakkı ihlallerinde uygulanacak hukukun Türk hukuku olduğunun tespit edilmesi hâlinde, uyuşmazlık yerel karakterli bir dava şeklinde karara bağlanacaktır⁶⁰². Bu durumda kişisel verilerin işlenmesi veya korunmaması nedeniyle kişilik hakkının ihlâl edilip edilmediği, kişisel verilerin işlenmesini ve korunmamasını hukuka uygun kılan bir sebebin olup olmadığı, tazminat talep edilmesi hâlinde bunun şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediği gibi konular, Türk hukukuna göre hüküm altına alınacak, bu konuda özel kanun niteliğinde olan KVKK başta olmak üzere Türk kanunları uygulanacağından bir problemle karşılaşmayacaktır⁶⁰³. Fakat uygulanacak hukukun yabancı bir ülke hukuku olması hâlinde kural olarak uyuşmazlığa yetkili kılınan yabancı ülke hukukunun maddi hukuk kurallarının uygulanması gerekeceğinden bu durumda ortaya çıkacak sonuca göre kamu düzeninin müdahalesi söz konusu olabilir⁶⁰⁴. Kişisel verileri hukuka aykırı işlenen kişinin zararının tazmin edilmesine ilişkin bir düzenlemenin olmaması, veri sahibinin her türlü hukukî korumanın dışında tutulması gibi durumlarda kamu düzeninin müdahalesi söz konusu olabilir⁶⁰⁵. Örneğin Türk hukuku bakımından talep edilen tazminat miktarı, meydana gelen zararın tazminini sağlayacak miktarda olmalıdır. Bu sebeple zarar görenin zenginleşmesine sebep olacak tazminat miktarları Türk kamu

⁵⁹⁹ Feriha BİLGE TANRIBİLİR 2010b, agm. s. 217.

⁶⁰⁰ Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.86; Ergin NOMER 2021, age. s.169.

⁶⁰¹ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.147; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.85; Vahit DOĞAN 2021, age. s.263; Feriha BİLGE TANRIBİLİR 2010b, agm. s. 217.

⁶⁰² İlyas Arslan 2021, agm. s.180.

⁶⁰³ agm. s.180.

⁶⁰⁴ agm. s.180,181.

⁶⁰⁵ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.204,205.

düzenine aykırı olarak kabul edilmektedir⁶⁰⁶. Bir başka örnek olarak, Türk hukuku, cezalandırma amaçlı bir tazminatı öngörmediğinden, Türk mahkemelerinde görülmekte olan tazminat davasında, cezalandırıcı sistemi kabul eden bir hukukun uygulanması gerektiği hâllerde hâkim, kamu düzenine aykırılık gerekçesiyle söz konusu hukuku uygulamayabilecektir⁶⁰⁷.

2.1.3.4.2. Doğrudan Uygulanan Kurallar

Milletlerarası unsurlu hukukî ilişkilerde, uygulanacak yabancı hukukun bir diğer sınırını doğrudan uygulanan kurallar oluşturmaktadır⁶⁰⁸. Doğrudan uygulanan kurallar, bir hukukî olay veya ilişkinin milletlerarası nitelik taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın bağlama kurallarına ihtiyaç duyulmadan, doğrudan doğruya uygulanan kurallar olarak tanımlanabilir⁶⁰⁹. Bu kuralların, kamu hukuku veya özel hukuk karakterli olması ya da emredici veya düzenleyici nitelikte olması önem arz etmemektedir⁶¹⁰. Doğrudan uygulanan kurallar, devletin organizasyonunu düzenlemek amacı ile toplum menfaatinin, devletin ekonomik ve sosyo-politik menfaatlerinin korunması için getirilmiş emredici nitelikte kurallardır⁶¹¹.

Doğrudan uygulanan kuralları hâkimin hukukunun doğrudan uygulanan kuralları ve yabancı hukukun doğrudan uygulanan kuralları olarak sınıflandırmak mümkündür⁶¹². Yabancı hukukun doğrudan uygulanan normları ise hüküm statüsünün doğrudan uygulanan normları ve üçüncü devletin doğrudan uygulanan normları biçiminde ayrılmaktadır⁶¹³.

⁶⁰⁶ Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s. 300.

⁶⁰⁷ Başak BAŞOĞLU (2016), “Cezalandırıcı Tazminat (Punitive Damages) Yaptırımı ve Bu Yaptırımın Türk Hukukuna Etkilerinin Değerlendirilmesi”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: XV, S.1, s. 629.

⁶⁰⁸ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.155; Ergin NOMER 2021, age. s.184; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.8; Hatice ÖZDEMİR KOCASAKAL (2001), *Doğrudan Uygulanan Kurallar ve Sözleşmeler Üzerindeki Etkileri*, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul s.8; Vahit DOĞAN 2021, age.s. 278.

⁶⁰⁹Gülören TEKİNALP 2020, age. s.49; Hatice ÖZDEMİR KOCASAKAL 2001, age. s.27-29; Ergin NOMER 2021, age. s.187; Vahit DOĞAN 2021, age. s.278; Mustafa ERKAN (2011), “MÖHUK Madde 31 Bağlamında Türk Hukukunda Doğrudan Uygulanan Kurallara Bakış” *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.XV, S. 2, s.81,84.

⁶¹⁰ Hatice ÖZDEMİR KOCASAKAL 2001, age. s.8.

⁶¹¹ Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.9; Hatice ÖZDEMİR KOCASAKAL 2001, age. s.12; Feriha BİLGE TANRIBİLİR 2010b, agm. s.217.

⁶¹² Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.157; Vahit DOĞAN 2021, age. s. 278.

⁶¹³ Ergin NOMER 2021, age. s.324 vd; Hatice ÖZDEMİR KOCASAKAL 2001, age. s.52 vd; Vahit DOĞAN 2021, age. s.282 vd.

MÖHUK m.6, hâkimin hukukunun doğrudan uygulanan kurallarına ilişkin bir düzenlemedir⁶¹⁴. MÖHUK m.6 uyarınca *“Yetkili yabancı hukukun uygulandığı durumlarda, düzenleme amacı ve uygulama alanı bakımından Türk hukukunun doğrudan uygulanan kurallarının kapsamına giren hâllerde o kural uygulanır.”*

Türk hukuku bakımından hâkimin hukukunun doğrudan uygulanan kurallarının iki temel özelliğinden söz etmek mümkündür. Bunlar, ilgili kuralların, emredici nitelikte olması ve uyuşmazlığın yabancı unsur taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın uygulanması gereken hukuka başvurmaya gerek olmadan uygulanacak olmasıdır⁶¹⁵.

Türk hukukunda somut olaya ilişkin doğrudan uygulanan kuralların mevcut olması hâlinde bağlama kurallarına başvurulmayacaktır. Ancak hâkimin hukuk düzeninde doğrudan uygulanan kurallar mevcut olmadığında bağlama kurallarına göre uyuşmazlığa uygulanacak hukuk tayin edilecektir. Somut uyuşmazlıkta, kanunları uygulanacak devletin hukuk düzeninde doğrudan uygulanan kurallar varsa bu kurallar da uygulanacaktır; ayrıca uyuşmazlıkla ilgili olduğu ölçüde üçüncü bir devletin hukuk düzeninde bulunan doğrudan uygulanan kuralların uygulanması da gerekmektedir⁶¹⁶. Nitekim esasa uygulanacak hukuk açısından doğrudan uygulanan normları konusunda MÖHUK'ta açık bir düzenleme yapılmasına gerek yoktur⁶¹⁷. MÖHUK m.2, kanunlar ihtilâfı kuralları uyarınca tespit edilen yabancı hukukun re'sen bir bütün olarak uygulanmasını düzenlemekte olup sonuç olarak bu hukuktaki doğrudan uygulanan kurallar da uygulanacaktır⁶¹⁸.

Türk hukukunda sadece sözleşmeden doğan borç ilişkileri açısından üçüncü devletin doğrudan uygulanan kurallarının uygulanabilmesi ihtimali düzenlenmiştir⁶¹⁹. MÖHUK m.31 uyarınca, sözleşmeden doğan ilişkinin tâbi olduğu hukuk uygulanırken, sözleşmeyle sıkı ilişkili olduğu takdirde üçüncü bir devletin hukukunun doğrudan uygulanan kurallarına etki tanınabilir. Hâkime, somut olayın özelliğini göz önüne alarak, üçüncü devletin doğrudan uygulanan kurallarının uygulanması

⁶¹⁴ Vahit DOĞAN 2021, age. s. 280.

⁶¹⁵ Ergin NOMER 2021, age. s.185; Vahit DOĞAN 2021, age. s. 281.

⁶¹⁶ Feriha BİLGE TANRIBİLİR 2010b, agm. s.219-220.

⁶¹⁷ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.158.

⁶¹⁸ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.158; Ergin NOMER 2021, age. s.343; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.374; Hatice ÖZDEMİR KOCASAKAL 2001, age. s.53; Vahit DOĞAN 2021, age. s.283; Gülören TEKİNALP 2020, age. s.299.

⁶¹⁹ Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.373; Feriha BİLGE TANRIBİLİR 2010b, agm. s.221.

konusunda takdir hakkı tanınmıştır⁶²⁰. Üçüncü devletin doğrudan uygulanan kurallarının uygulanabilmesi için, sözleşmeye doğrudan uygulanma iradesi, üçüncü ülke ile sözleşmeden doğan borç ilişkisi arasında “sıkı ilişki” bulunması ve hâkimin yapacağı değerlendirme sonucunda üçüncü ülkenin korunmaya değer ve açıkça üstün bir menfaatinin bulunması şarttır⁶²¹. Türk kamu düzenine aykırılık hâli, yabancı hukukun doğrudan uygulanan kurallarının uygulanmasında sınırı oluşturacaktır.⁶²²

Türk hukukunda doğrudan uygulanan kuralların uygulanması, kamu düzeninden farklı olarak, bir uyuşmazlıkta, doğrudan uygulanan kuralların var olması hâlinde Türk hâkimi tarafından uyuşmazlığın yabancı unsurlu olup olmamasından bağımsız olarak, bağlama kurallarının gösterdiği yabancı hukuka hiç gidilmeden, tespit edilen doğrudan uygulanan kuralı uygulayacaktır⁶²³.

Bu noktada, Türk hukukunda var olan ve uygulanacak yabancı maddi hukuk kurallarının uygulanmasını engelleyen kişisel verilerin islenmesine/korunmasına ilişkin kurallardan hangilerinin doğrudan uygulanan kural niteliğinde olduğuna değinmek gerekecektir.

Kişisel veriler hakkında düzenlemelerin doğrudan uygulanan kurallar niteliğinde olup olmadığını tespit etmek, yabancılık unsuru içeren bir uyuşmazlıkta uygulanabilirliği açısından önem taşımaktadır. Bir konu hakkındaki düzenlemelerin tamamını doğrudan uygulanan kurallar olarak nitelendirmek uygun olmayacaktır⁶²⁴. Bir kuralın doğrudan uygulanan kural niteliğinde olup olmadığı tespit edilirken, “uygulama zorunluluğu doğuran özel amacına” ve “tespit edilmiş özel uygulama alanına” bakılması gereklidir⁶²⁵.

KVKK ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin diğer düzenlemelerde yer alan bazı kurallar, her türlü hukukî işlem ve ilişki bakımından Türk mahkemelerince dikkate alınması gereken bir doğrudan kural olarak nitelendirilebilir. Bir kuralı doğrudan uygulanan kurallar olarak nitelendirirken, bu kuralın konulmasındaki amacın devletin sosyal, ekonomik politikaları dahilinde her somut olayda uygulanması

⁶²⁰ Ergin NOMER 2021, age. s.326; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİĞANMEŞE 2021, age. s.290; Bu geniş takdir yetkisi, yol açabileceği belirsizlik nedeniyle eleştirilmiştir. Bkz. Hatice ÖZDEMİR KOCASAKAL 2001, age. s.75 vd.

⁶²¹ Vahit DOĞAN 2021, age. s.423.

⁶²² Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİĞANMEŞE 2021, age. s.372-373; Feriha BİLGE TANRIBİLİR 2010b, agm. s.222.

⁶²³ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.161; Ergin NOMER 2021, age. s.185.

⁶²⁴ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.203.

⁶²⁵ Ergin NOMER 2021, age. s.186; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİĞANMEŞE 2021, age. s.11; Gülören TEKİNALP 2020, age. s.49-50; Vahit DOĞAN 2021, age. s.278.

gerektiren bir amaç olup olmadığı ve bu amaca başka bir yol ile ulaşılamıyor olup olmadığı yönünde bir değerlendirme yapılmalıdır⁶²⁶. Zira doktrinde ifade edildiği üzere doğrudan uygulanan kuralların amacına ve konuluş sebebine bakılması gereklidir⁶²⁷.

Örneğin, özel nitelikli kişisel işlenmesi şartlarını düzenleyen KVKK m.6 hükmü için doğrudan uygulanan kural özelliği taşıdığı söylenebilir. Bu durumda yetkili yabancı hukukta özel nitelikli veri olarak nitelendirilmeyen, hatta bir veri olarak nitelendirilmeyen, gerçek kişiye ait kişisel verilerin işlenmesinden kaynaklan uyuşmazlıklarda, Türk hâkimi bu veriyi bir kişisel veri olarak nitelendirecek ve verinin KVKK m.6'ya uygun olarak işlenip işlenmediğini tespit etmesi gerekecektir⁶²⁸.

Yine, kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasını hüküm altına alan KVKK m.9, bir doğrudan uygulanan kural olarak kabul edilebilir. Şöyle ki, kişisel verileri yurt dışına aktarmak isteyen bir kişi, KVKK m.9'da yer alan koşullara uygun olarak hareket etmelidir. Aksi durumda, ortaya çıkan yabancı unsurlu bir uyuşmazlıkta yetkili yabancı hukuk, kişisel verilerin işlenmesini (veri aktarımı) aykırı bir davranış olarak nitelendirmeyerek, kişisel verileri koruma yükümlülüğüne aykırı davranılmadığını kabul etse dahi, Türk mahkemesi veri aktarımının KVKK m.9'daki şartlara uygun yapıp yapılmadığını tespit edebilecektir⁶²⁹.

Sonuç olarak, Türk hâkimi önüne gelen bir uyuşmazlıkta kişisel verilerin işlenmesine/korunmasına ilişkin Türk hukukunda tespit etmiş olduğu doğrudan uygulanan kuralları, yabancılık unsuru içersin veya içermesin bütün ihtilâflarda uygulayacaktır. Ancak Türk hâkimi bu tespiti yaparken, başta KVKK olmak üzere Türk hukukunda kişisel verilerin korunmasına ilişkin tüm düzenlemelerin amaçları doğrultusunda bir değerlendirme yapılmalıdır⁶³⁰.

⁶²⁶ Gülören TEKİNALP 2020, age. s.50.

⁶²⁷ Ergin NOMER 2021, age. s.186; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİĞANMEŞE 2021, age. s.11; Vahit DOĞAN 2021, age. s.278; Gülören TEKİNALP 2020, age. s.49-50.

⁶²⁸ İlyas Arslan 2021 agm.s.183.

⁶²⁹ agm. s.183.

⁶³⁰ 6 Temmuz 2019 tarihinde Resmi Gazete'de (RG 6.7.2019/30823) yayımlanarak yürürlüğe giren Bilgi ve İletişim Güvenliği Tedbirleri ile İlgili 2019/12 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'nde, bilginin dijital ortamlara taşınması, bilgiye erişimin kolaylaşması, altyapıların dijital hâle gelmesi ve bilgi yönetim sistemlerinin yaygın olarak kullanılması, ciddi güvenlik risklerini beraberinde getirdiğinden karşılaşılan güvenlik risklerinin azaltılması, etkisiz kılınması ve özellikle gizliliği, bütünlüğü veya erişilebilirliği bozulduğunda milli güvenliği tehdit edebilecek veya kamu düzeninin bozulmasına yol açabilecek kritik türdeki verilerin güvenliğinin sağlanması amacıyla tedbirler alınmıştır. Bir görüş, anılan Genelgenin ilk maddesinin Türk hukukunun doğrudan uygulanan kurallarından biri olarak nitelendirilebileceğini ileri sürmektedir. Genelgenin ilk maddesi uyarınca, "nüfus, sağlık ve iletişim kayıt bilgileri ile genetik ve biyometrik veriler gibi kritik bilgi ve veriler yurtiçinde güvenli bir şekilde depolanacaktır". Ayrıca yurt dışındaki sunucularda, kamu kurum ve

2.2. HAKSIZ FİİL BAĞLAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HAKKI İHLÂLLERİNDE TÜRK MAHKEMELERİNİN MİLLETLERARASI YETKİSİ

Bu bölümde haksız fiil bağlamında kişisel verilerin korunması hakkı ihlâllerinde Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi ele alınacaktır.

2.2.1. Genel Olarak

Yabancılık unsuru taşıyan özel hukuk uyuşmazlıklarında geçerli olan yargılama usulünü belirleyen hukuk dalı, milletlerarası usul hukukudur⁶³¹. Milletlerarası usul hukukunun esaslı hususlarından birini milletlerarası yetki oluşturmaktadır.

Genel anlamda yetki bir davanın hangi yerdeki görevli mahkeme tarafından bakılacağını belirlemektedir⁶³². Yetkiyi “iç yetki” ve “milletlerarası yetki” olarak ikiye ayırmak mümkündür.

İç yetki, bir uyuşmazlığa belirli bir devlet sınırları içinde hangi yerdeki mahkeme tarafından bakılacağını belirlemektedir⁶³³. Milletlerarası yetki ise yabancılık

kuruluşlarının veri depolaması söz konusu genelge ile yasaklanmıştır. Söz konusu düzenlemenin, doğrudan uygulanan kural olarak nitelendirilebileceği yönündeki bu görüşe göre, genelgede söz edilen kişisel verilerin, yabancı ülkelerdeki sunucularda depolanmasına ilişkin bulut depolama sözleşmelerinden kaynaklanan ihtilâflarda, bulut depolama sözleşmelerinin geçerliliğini ve ifasını etkileyebilecek olan bu kural Türk hâkimi tarafından dikkate alınacaktır. Bkz. Ece UYANIK (2020), “Bulut Depolama Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk” *İçinde, Atipik Sözleşmelere Uygulanacak Hukuk*, Ed. Sibel Özel, Hatice Selin Pürselim Arning, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, s. 526. Genel olarak genelgeler, “*idare tarafından, alt idari birimlere ya da idare edilenlere yönelik olarak, üst hukuk kuralının nasıl yorumlanabileceğini ya da üst hukuk kuralının ne şekilde uygulanması gerektiğini ifade eden düzenlemelerdir. Çeşitli Danıştay kararlarında da ifade edildiği üzere genelgelerin hukuk âlemine yeni bir unsur katmaması, mevcut kuralları açıklayıcı nitelik taşıması ve en önemlisi de ilgililerin subjektif haklarını, menfaatlerini ihlal etmemesi daha uygundur.*” şeklinde ifade edilmektedir. Bkz. Kemal GÖZLER (2019), *İdare Hukuku*, C.I, 3.Bası, Ekin Yayınları, Bursa, s.819-825. Fakat, Bilgi ve İletişim Güvenliği Tedbirleri konulu 2019/12 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'nin, normlar hiyerarşisi gereğince dayanak düzenlemesine ilgili genelgede yer verilmemiştir. Bu bağlamda ilgili genelge hükmünün başlı başına değerlendirilerek doğrudan uygulanan kural niteliğinin tespitinin mümkün olmadığı kanaatindeyiz.

⁶³¹ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.500;Ergin NOMER 2021, age. s.381; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.407; Vahit DOĞAN 2021, age. s.23; Gülören TEKİNALP 2020, age. s.389.

⁶³² Hakan PEKCANITEZ ve Oğuz ATALAY, Muhammet ÖZEKES (2012), *Medeni Usul Hukuku*, 13. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara, s. 134; Süha TANRIVER (2021), *Medeni Usûl Hukuku*, C:1, 4.Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, s.233; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI (2018), *Medeni Usûl Hukuku*, 4.Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, s.205.

⁶³³ Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2018, age. s.205.

unsuru taşıyan bir uyuşmazlığın çözümü için münhasıran kuralın ait bulunduğu ülke mahkemelerinde görülüp görülmeyeceğini belirlemektedir⁶³⁴.

Burada iç yetki ile milletlerarası yetki “*yabancılık unsuru*” kavramı ile birbirinden ayrılmamaktadır. Zira milletlerarası yetkiden farklı olarak iç yetki ile bir devlet mahkemesinin bir uyuşmazlığa bakıp bakamayacağına yönelik bir tespit yapılmamakta, sadece uyuşmazlığın bir devlet içinde coğrafi olarak nerede çözümleneceği belirlenmektedir⁶³⁵.

Yabancılık unsuru içeren hukukî olay veya ilişkiye bağlı olarak çıkan uyuşmazlıkların çözümü bakımından belirli bir devletin mahkemesinin yetkili olup olmaması milletlerarası yetki kavramı ile izah edilmektedir⁶³⁶. Milletlerarası usul hukuku bakımından, her bir devletin hangi koşullarda ve ne zaman kendi mahkemelerinin yetkili olacağını belirlemesi hususunda kendisinin yetkili olacağı kabul edilmiştir⁶³⁷. Bu sebeple de milletlerarası antlaşmaların haricinde milletlerarası yetki kurallarının tesisi bakımından milletlerarası boyutta ortak yetki kuralları bulunmamaktadır⁶³⁸.

Ayrıca ifade etmek gerekir ki “*milletlerarası*” ifadesi uyuşmazlığın yabancılık unsuru taşıdığını belirtmekte olup, yabancılık unsuru içeren meselelerde uygulanan milli usul hukuku kurallarını işaret etmektedir⁶³⁹. Yabancılık unsuru ihtiva eden özel hukuk uyuşmazlıklarında milletlerarası yetki, kural olarak uyuşmazlık veya davanın tarafları ile mahkeme arasındaki kişisel veya coğrafi irtibata göre tesis edilmektedir⁶⁴⁰.

⁶³⁴ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.565; Ergin NOMER 2021, age. s.457; Ergin NOMER (2018), *Milletlerarası Usul Hukuku*, 2.Bası, Beta Basım, İstanbul, s.198; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s. 452; Vahit DOĞAN 2021, age. s.38; Nuray EKŞİ (2010), “Yabancı Mahkemenin “Aşırı” Yetkisinin Tenfiz Mahkemesi Tarafından Denetlenmesi (5718 Sayılı MÖHUK md. 54/b)”, *İKÜHFD*, C. IX, S. 2, 2010, s.28.

⁶³⁵ Ergin NOMER 2018, age. s.53; Zeynep İSTEMİ (2020), *Türk Milletlerarası Usul Hukukunda Milletlerarası Yetki (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s.9.

⁶³⁶ Ergin NOMER 2018, age. s.198; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s. 452-453.

⁶³⁷ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s. 566; Ergin NOMER 2018, age. s.98; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.452; Vahit DOĞAN 2021, age. s.38.

⁶³⁸ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.565; Ergin NOMER 2021, age. s.457; Ergin NOMER 2018, age. s.98; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s. 452; Vahit DOĞAN 2021, age. s.38.

⁶³⁹ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.565; Ergin NOMER 2021, age. s.457; Ergin NOMER 2018, age. s.198; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s. 452; Vahit DOĞAN 2021, age. s. 38.

⁶⁴⁰ Vahit DOĞAN 2021, age. s.38.

Türk hukukunda, milletlerarası yetkiye ait özel kurallar konulması yerine iç hukukun yer itibari ile yetki kuralları nazara alınması tercih edilmiştir⁶⁴¹. Bu bakımdan usul hukuku hükümlerine göre yer itibariyle yetkili bir mahkemenin milletlerarası yetkisi de bulunmaktadır⁶⁴².

Kişisel verilerden kaynaklanan uyuşmazlıklarda Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi MÖHUK'ta yer alan özel hükümler ve MÖHUK m. 40 gereği mevzuatta yer alan diğer düzenlemeler ile tesis edilecektir⁶⁴³. Yetki ile ilgili temel düzenlemeyi içeren MÖHUK m. 40'a göre, "*Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini, iç hukukun yer itibariyle yetki kuralları tayin eder.*". Bu sayede coğrafi olarak yetkili bir Türk mahkemesinin bulunması milletlerarası yetkinin varlığı için gerekli ve yeterli olmuş olacaktır⁶⁴⁴.

MÖHUK'ta temel düzenleme haricinde, bazı özel konular için ayrı yetki kuralları düzenlemiştir⁶⁴⁵. MÖHUK m. 41 "*Türklerin kişi hâllerine ilişkin uyuşmazlıklar*", m. 42 "*yabancıların kişi hâllerine ilişkin bazı davalar*", m. 43 "*yabancılık unsuru içeren miras davaları*", m. 44 "*iş ilişkisi ve iş sözleşmesinden doğan davalar*", m. 45 "*tüketici sözleşmelerine ilişkin davalar*" ve m. 46 "*sigorta sözleşmesine ilişkin davalar*" şeklinde özel yetki kuralları düzenlenmiştir.

2.2.2. Haksız Fiil Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı İhlâllerinde Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisinin Belirlenmesi

2.2.2.1. Genel Olarak

Kişisel verilerin işlenmesi sureti ile kişilik hakkının ihlâl edilmesi haksız fiil olarak vasıflandırılmış olmakla beraber MÖHUK'ta kişisel veriler ile ilgili uyuşmazlıklara ilişkin özel bir yetki kuralı bulunmamaktadır. Bu noktada MÖHUK m. 41'in, Türklerin kişi hâllerine ilişkin uyuşmazlıklarda yetkiyi, m. 42'nin ise yabancıların kişi hâllerine ilişkin davalarda yetkiyi düzenlediği ve anılan maddelerin kişisel veriler ile ilgisinin bulunup bulunmadığı sorusu sorulabilir⁶⁴⁶. Ancak bu maddelerin kapsamı farklı olup, MÖHUK m. 41 hükmünde kişi hâlleri ile ifade

⁶⁴¹ Ergin NOMER 2021, age. s.457; Vahit DOĞAN 2021, age. s.39.

⁶⁴² Ergin NOMER 2018, age. s.99.

⁶⁴³ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 102.

⁶⁴⁴ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.566; Ergin NOMER 2021, age. s.457; Ergin NOMER 2018, age. s.99; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s. 462; Vahit DOĞAN 2021, age. s.61.

⁶⁴⁵ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s. 566

⁶⁴⁶ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 103.

edilmek istenen kişinin şahsi statüsünü belirleyen hâllerdir⁶⁴⁷. Kişisel veriler ile ilgili uyuşmazlığın MÖHUK m. 42 kapsamına girmesi de mümkün değildir. Zira hangi uyuşmazlık konularının madde kapsamında olduğu sayılmıştır⁶⁴⁸.

Sonuç olarak Türk hukuku açısından haksız fiilden kaynaklanan kişisel verilere ilişkin uyuşmazlıklara ait özel bir yetki kuralı bulunmadığından, genel hükümlere göre yetkili mahkeme tespit edilecektir⁶⁴⁹. MÖHUK m.40 atfı uyarınca diğer ilgili yetki düzenlemeleri değerlendirecektir.

2.2.2.2. İç Hukukun Yer İtibariyle Yetki Kuralları Uyarınca Haksız Fiil Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı İhlâllerine İlişkin Davalarda Yetki

MÖHUK'ta haksız fiillere ilişkin özel bir yetki kuralı bulunmadığından söz konusu uyuşmazlıklarda Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi MÖHUK m. 40 atfı uyarınca iç hukukun yer itibari ile yetki kurallarına göre tespit edilecektir⁶⁵⁰. Bu durumda yabancılık unsuru içeren özel hukuka ilişkin işlem ve ilişkilerde Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi özel olarak düzenlenmediği hâllerde milletlerarası yetki, Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK)⁶⁵¹ve kişilik haklarını koruyan davalarda yetkili mahkemeyi tayin eden TMK hükümleri gereğince tespit edilecektir⁶⁵².

Türk medeni usul hukukunda yetki sistemi genel yetkili ve özel yetkili mahkemeler olmak üzere düzenlemiştir⁶⁵³. Genel yetki kuralı, kural olarak bütün davalar bakımından yetkili mahkemeyi ifade ederken, sadece kanunda belirtilen dava veya dava türlerine ilişkin istisnaî nitelikteki kural ise özel yetki kuralı olarak tanımlanmaktadır. Kural olarak özel yetki kuralı genel yetki kuralını kaldırmayıp,

⁶⁴⁷ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.623; Ergin NOMER 2021, age. s.476; Ergin NOMER 2018, age. s.99; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.490; Vahit DOĞAN 2021, age. s.61.

⁶⁴⁸ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 104.

⁶⁴⁹ Kişisel verilerin yabancı unsurlu sözleşmelere aykırı olarak işlenmesinden veya korunmamasından kaynaklanan uyuşmazlıklar bakımından özel bir yetki kuralları uygulama alanı bulacağına ilişkin bilgi için bkz. Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.105-115.

⁶⁵⁰ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.566; Ergin NOMER 2021, age. s..457; Ergin NOMER 2018, age. s.99; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.462; Vahit DOĞAN 2021, age. s.61.

⁶⁵¹ RG, S. 27836, T.04.02.2011.

⁶⁵² Esra TEKİN 2021, age. s.123; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 105.

⁶⁵³ Baki KURU, Burak AYDIN (2021), *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Ders Kitabı*,6. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, s.62-63; Süha TANRIVER 2021, age. s.249; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2018, age. s.214.

onunla uygulanacaktır⁶⁵⁴. Ancak kanunda bazı davaların mutlak suretle belirli bir mahkemede görülmesini hükmettiği mahkemelere kesin yetkili mahkemelere denilmektedir⁶⁵⁵.

2.2.2.2.1. İç Hukukta Genel Yetkili Mahkeme

Kesin yetki kuralının bulunmadığı hâllerde dava her koşulda genel yetkili mahkemede açılabilir, kesin yetki kuralının söz konusu olduğu durumda da davanın sadece kesin yetkili mahkeme tarafından bakılması gerekecektir⁶⁵⁶. Türk hukukunda genel yetkili mahkeme, HMK m. 6 uyarınca “*davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesidir. Yerleşim yeri, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre belirlenir.*”.

Genel yetkili mahkemenin yerleşim yerine göre tespit edilecek olması hususu gerçek kişiler ve tüzel kişiler açısından ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Gerek kişiler açısından, yerleşim yeri TMK m. 19 gereğince “*Yerleşim yeri bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir.*”. Anılan maddenin ikinci fıkrası ile bir kimsenin aynı zamanda birden fazla yerleşim yerinin olamayacağına hükmedilmiş olup kanun koyucu tarafından yerleşim yerinin tekliği ilkesi kabul edilmiştir⁶⁵⁷.

TMK m. 20/1’e göre,

“Bir yerleşim yerinin değiştirilmesi yenisinin edinilmesine bağlıdır. Önceki yerleşim yeri belli olmayan veya yabancı ülkedeki yerleşim yerini bıraktığı hâlde Türkiye’de henüz bir yerleşim yeri edinmemiş olan kimsenin hâlen oturduğu yer, yerleşim yeri sayılır.”.

Ancak her hâlükârda Türkiye’de yerleşim yeri olmayanlar için HMK m. 9 uyarınca genel yetkili mahkeme, davalının Türkiye’deki mutad meskeninin bulunduğu yer mahkemesidir. Ancak, diğer özel yetki hâlleri saklı kalmak üzere, malvarlığı haklarına ilişkin dava, uyuşmazlık konusu malvarlığı unsurunun bulunduğu yerde de açılabilir.

⁶⁵⁴ Baki KURU, Burak AYDIN 2021, age. s.62-63; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2018, age. s.214.

⁶⁵⁵ Baki KURU, Burak AYDIN 2021, age. s.63 -66; Süha TANRIVER 2021, age. s.259; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ, Emel HANAĞASI 2018, age. s. 214.

⁶⁵⁶ Baki KURU, Burak AYDIN 2021, age. s.63; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.355.

⁶⁵⁷ Zeynep İSTEMİ 2020, agt. s.55, 56.

Tüzel kişilerin yerleşim yerleri ise TMK m. 51 gereğince “*Tüzel kişinin yerleşim yeri, kuruluş belgesinde başka bir hüküm bulunmadıkça işlerinin yönetildiği yerdir.*”

Kişisel verilerden doğan uyuşmazlıklarda davalı sayısının birden fazla olması muhtemeldir. Kişisel verilerin üçüncü kişilerle paylaşılması, işlenen verilerin birden fazla kişi tarafından ele geçirilmesi, birden fazla kişi tarafından hukuka aykırı elde edilen verilerin kullanılması gibi durumlarda davalı taraf birden çok olacaktır⁶⁵⁸.

Davalı sayısının birden fazla olması hâlinde ise genel yetkili mahkemeye ilişkin düzenleme, HMK m. 7’de yer almaktadır. Anılan madde uyarınca,

“Davalı birden fazla ise dava, bunlardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde açılabilir. Ancak, dava sebebine göre kanunda, davalıların tamamı hakkında ortak yetkiyi taşıyan bir mahkeme belirtilmişse, davaya o yer mahkemesinde bakılır. Birden fazla davalının bulunduğu hâllerde, davanın, davalılardan birini sırf kendi yerleşim yeri mahkemesinden başka bir mahkemeye getirmek amacıyla açıldığı, deliller veya belirtilerle anlaşılırsa, mahkeme, ilgili davalının itirazı üzerine, onun hakkındaki davayı ayırarak yetkisizlik kararı verir.”

İstisna olarak davalıların tamamı hakkında yetkili bir düzenlemenin varlığı hâlinde, dava düzenlemeye göre tespit edilen yer mahkemesinde görülecektir⁶⁵⁹.

Nitekim kişisel verilerden kaynaklı yabancılik unsurlu uyuşmazlıklarda davalının gerçek kişi veya tüzel kişi olmasına göre genel yetkili mahkeme, yukarıda açıkladığımız düzenlemeler çerçevesinde belirlenecektir.

2.2.2.2.2. İç Hukukta Özel Yetkili Mahkeme ve Haksız Fiillerde Yetkili Mahkemenin Tayini

Kişisel verilerden kaynaklı uyuşmazlıklar için tespit edilecek özel yetkili mahkemeler, haksız fiilden doğan davalara veya sözleşmeden doğan davalara göre değişkenlik gösterecektir⁶⁶⁰. Bu kapsamda çalışmamızın sınırları dahilinde sadece haksız fiilden doğan davalar için yetkili mahkemeler incelenecektir⁶⁶¹.

Haksız fiilden doğan davalar için özel yetkili mahkeme, HMK m.16 uyarınca “*haksız fiilden doğan davalarda, haksız fiilin işlendiği veya zararın meydana geldiği*

⁶⁵⁸ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.120.

⁶⁵⁹ Baki KURU, Burak AYDIN 2021, age. s.65.

⁶⁶⁰ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 121.

⁶⁶¹ Sözleşme ilişkisi içinde gerçekleşen kişisel verilerin korunmaması hakkı ihlallerine ilişkin davalarda özel yetkili mahkeme için bkz. Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.129.

yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yeri mahkemesi” olarak düzenlenmiştir. Bu kural seçimlik yetki kuralı olup kesin bir yetki kuralı olmadığı için HMK m. 6’da düzenlenen genel yetki kuralı ile uygulanacaktır⁶⁶².

Kanunda bahsedilen yerlerin Türkiye’de olduğunun tespit edilmesi hâlinde, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi bulunacaktır⁶⁶³. Haksız fiilden mağdur olan kişinin en uygun ve en hızlı biçimde mağduriyetini gidermek adına yetki için kabul edilen irtibat noktalarına göre birden fazla seçenek mevcuttur⁶⁶⁴.

İlk olarak *“haksız fiilin işlendiği yer”* ifadesinden hem haksız fiilin işlendiği yer hem de fiilin tamamlandığı yer anlaşılmalıdır⁶⁶⁵. Şöyle ki bu iki yerin farklı ülkeler olması hâlinde iki mahkemenin de milletlerarası yetkiye sahip olduğu edilecektir⁶⁶⁶. Bazı hâllerde haksız fiilden kaynaklanan zararın, haksız fiilin işlendiği yer dışında bir yerde ortaya çıkma ihtimali de bulunmaktadır⁶⁶⁷. Özellikle teknoloji ve internetin yaygınlaşması göz önüne alındığında kişisel verilerin hukuka aykırı işlendiği yer ile zararın farklı yer olması ihtimali en fazla internet üzerinde mevcuttur⁶⁶⁸. Birden fazla yerde zararın meydana gelmesi hâlinde de zarar yerlerinin her biri yetkili mahkemenin tespitinde dikkate alınmalıdır⁶⁶⁹. Örneğin bir kişinin kendi mutad meskeninden farklı bir ülkede kurulan ve bu ülkede faaliyet gösteren bir e-ticaret sitesi üzerinden, sağlık bilgilerini sisteme girerek kendisi için en uygun doğal vitamini satın aldığı bir olayda, e-ticaret sitesinin söz konusu sağlık verilerinin üçüncü bir ülkede kurulan sağlık alanında çalışmalar yürüten bir şirketle paylaşılması hâlinde, haksız fiilin işlendiği yer ile zarar yeri aynı olmayacaktır⁶⁷⁰. Bir başka örnekte de e-ticaret sitesi üzerinden alışveriş yapan bir kişinin kayıtlı kredi bilgilerinin üçüncü bir ülkede bulunan bir kişi tarafından ele geçirilip bu bilgilerin kullanılması hâlinde haksız fiilin gerçekleştiği yer ile zararın meydana geldiği yer birbirinden farklıdır. Bu hâller de her iki ülke yer mahkemesinin yetkili olacağı düzenlenmiştir. Bu noktada bir haksız fiilin sonucunda birden yerde de zarar meydana gelebilir. Sağlık bilgilerinin paylaşıldığı örnek

⁶⁶² Süha TANRIVER 2021, age. s.259; Ramazan ARSLAN, Ejder YILMAZ, Sema TAŞPINAR AYVAZ ve Emel HANAĞASI 2018, age. s.222; Esra TEKİN 2021, age. s.171.

⁶⁶³ Ergin NOMER 2021, age. s.472.

⁶⁶⁴ Süha TANRIVER 2021, age. s.258; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 122.

⁶⁶⁵ Ergin NOMER 2021, age. s. 473.

⁶⁶⁶ Ergin NOMER 2021, age. s. 474; Ayşe İpek SARIÖZ 2012, agm. s. 161.

⁶⁶⁷ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.582; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.480; Vahit DOĞAN 2021, age s. .66.

⁶⁶⁸ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 122; Esra TEKİN 2021, age. s.203.

⁶⁶⁹ Ayşe İpek SARIÖZ 2012, agm. s.166.

⁶⁷⁰ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.122.

açısından ele aldığımızda, bu verilerin birden fazla ve farklı ülkelerde bulunan kişilerle paylaşılması, birden çok zarar yerinin ortaya çıkması anlamına gelecektir.

İnternet ortamında gerçekleşen haksız fiillerde yetki konusunda tam bir görüş birliği sağlanamamıştır⁶⁷¹. İnternet ortamında gerçekleşen kişisel veri ihlâlinde internetin etki alanı sebebi ile internete erişim sağlanan her yerin, zarar yeri olarak kabul edilip edilmeyeceğine ilişkin bir görüşe göre, internete erişim sağlanan her yerin, zararın meydana gelmesi muhtemel yer olarak kabul edileceği sonucuna varılmamalıdır⁶⁷². Zira bu etkinin zarara dönüşebilmesinde birtakım unsurların varlığı gerekecektir⁶⁷³. Zararın meydana geldiği yer, veri sahibi ile ilişkilendirilen bir yer olmalıdır⁶⁷⁴. Hukuken korunan değerler ile zarar yeri arasında bağlantı olmalıdır⁶⁷⁵. Zarar yeri belirlenirken veri sahibinin, ihlâl sebebiyle korunmaya değer menfaatleri o yer ile ilişkilendirilebilmelidir⁶⁷⁶.

İnternet ortamında meydana gelen haksız fiillerde, kişisel veri ihlâline neden olacak bilgilerin internete yüklenmesi tam anlamıyla haksız fiilin gerçekleştiği anlamına gelmeyecektir⁶⁷⁷. Zararın meydana gelebilmesi için, kişisel verilerin kamuoyuna paylaşılması, internetten erişimin sağlanması gerekecektir⁶⁷⁸. Bu anlamda irtibat noktasının zarar yeri olduğu durumlarda zarar yeri; veri sahibinin ihlâl nedeni ile zarar hissettiği, zarar nedeni ile mağduriyete uğradığı, yaşamsal ilişkilerinin ve menfaatlerinin merkezi olduğu yerdir⁶⁷⁹. Ancak internet aracılığı ile kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde paylaşılması hâlinde üçüncü kişilerin içerikten haberdar olup olmadığının tespiti her zaman mümkün değildir⁶⁸⁰. Bu sebeple zarar yeri tespit edilirken, içeriğin erişilebilir olmasını tek kıstas olarak belirlemeden, erişim yeri,

⁶⁷¹ Ergin NOMER 2021, age. s.473.

⁶⁷² Ergin NOMER 2021, age. s.473; Haluk BİLGİÇ (2004), “İnternet Üzerinden İşlenen Yabancı Unsurlu Haksız Fiilden Doğan Davalarda Yetkili Mahkemenin Belirlenmesi (Türk, Amerikan Ve Fransız Sistemleri)”, *İçinde, 75. Yaş Günü İçin Baki Kuru Armağanı*, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara s.216; Sibel Özel 2010, agm, s.226; Esra TEKİN 2021, age. s.134; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.124.

⁶⁷³ Ergin NOMER 2021, age. s.474; Ayşe İpek SARIÖZ 2012, agm. s.166.

⁶⁷⁴ Sibel Özel 2010, agm. s.226; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.124.

⁶⁷⁵ Ayfer UYANIK ÇAVUŞOĞLU 2002, agm. s.991.

⁶⁷⁶ Ayşe Elif ULUSU KARATAŞ, (2020), “Medya Ve İnternet Yoluyla Sınıraşan Kişilik Hakkı İhlâllerinde AB Ve Türk Hukuklarındaki Milletlerarası Yetki Kurallarının Karşılaştırmalı Değerlendirmesi”, *İçinde, Kişilik Haklarına İlişkin Güncel Sorunlar*, Ed. Sanem Aksoy Dursun, Arzu Genç, Arıdemir, On İki Levha Yayıncılık İstanbul, s.240.

⁶⁷⁷ Sibel Özel (2004), “İnternet Yoluyla Kişilik Hakları İhlâllerinde Uygulanacak Hukuk Meselesi”, *MHB, Prof. Dr. Sevin TOLUNER’e Armağan*, C. XXIV, S. 1-2 s. 612.

⁶⁷⁸ Sibel ÖZEL 2004, age. s.175; Sibel ÖZEL(2021), “Haksız Fiillere Uygulanacak Hukukun “Daha Sıkı İlişkili Hukuk” Temelinde Belirlenmesi” *Public and Private Internatioal Law Bulletin*, c. XLI, S.2, s. 496.

⁶⁷⁹ Sibel Özel 2010, agm. s. 226.

⁶⁸⁰ Ayşe İpek SARIÖZ 2012, agm. s.176.

mağdurun yerleşim yeri veya mutad meskeni gibi diğer irtibat noktalarıyla beraber değerlendirilmek uygun düşecektir⁶⁸¹.

Yetki için kabul edilen bir diğer irtibat noktası ise zararın meydana gelme ihtimali olan yerdir. HMK m. 16 hükmünün davacıya, zararın meydana gelme ihtimali olan yerlerde dava açma yetkisi tanınması, istediği yerde dava açma hakkı olarak değerlendirilmemelidir⁶⁸². Zararın meydana gelme ihtimali olan yerin yetkili mahkemesi zararın meydana gelmesinden önce yetkili olup zararı önleyici özelliktedir⁶⁸³. Örneğin kişisel verileri hukuka uygun işlenen kişi, verilerinin rızası dışında üçüncü kişilerle paylaşılacağına dair bir haber alması hâlinde zararın meydana gelmesi ihtimali söz konusudur⁶⁸⁴.

Son olarak HMK m. 16 uyarınca zarar görenin yerleşim yeri için de yetki tesis edilmesi, TMK m. 25/5 düzenlemesi ile paralellik göstermektedir⁶⁸⁵. Zira TMK m. 25/5 gereğince “*Davacı, kişilik haklarının korunması için kendi yerleşim yeri veya davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir.*”. Bu sayede davalının yerleşim yeri mahkemesinin haricinde davacı kendi yerleşim yeri mahkemesinde dava açma hakkına sahiptir⁶⁸⁶. Bu irtibat noktası, sadece davacının menfaatlerine hizmet etmektedir⁶⁸⁷. Zararın meydana geldiği yer ile zarar görenin yerleşim yerinin farklı olduğu hâllerde, zarar görenin yerleşim yeri mahkemesine yetki tesis edilmesi, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi konusunda aşkın yetkiye neden olduğu yönünde eleştirilmiştir⁶⁸⁸. Bu durumda zarar yeri ve haksız fiilin işlendiği yerin Türkiye dışında olması hâlinde, zarar gören sadece kendi yerleşim yeri Türkiye’de bulunduğu için davayı Türkiye’de açabilmesi hâlinde aşkın yetkiden söz edileceği yönünde eleştiri

⁶⁸¹ Esra TEKİN 2021, age. s. 185. Ayrıca internete erişimin sağlandığı her yerin zarar yeri olacağı fakat kişinin yerleşim yeri veya mutad meskenin zararın ekonomik sonuçlarının doğduğu yer olması nedeni ile önem arz ettiği hakkında bkz. Hatice ÖZDEMİR KOCASAKAL (2002), “İnternet Aracılığıyla Kurulan Uluslararası Özel Hukuk İlişkilerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümünde Yetkili Mahkemenin Tespiti” *GÜHFD, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan*, C.I. S.1, s.502.

⁶⁸² Ayşe İpek SARIÖZ 2012, agm. s.171.

⁶⁸³ Ayşe İpek SARIÖZ 2012, agm. s.172; Esra TEKİN 2021, age. s. 135.

⁶⁸⁴ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 126.

⁶⁸⁵ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.577; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİĞANMEŞE 2021, age. s.407; Vahit DOĞAN 2021, age. s. 67.

⁶⁸⁶ Vahit DOĞAN 2021, age. s.66.

⁶⁸⁷ Esra TEKİN 2021, age. s.229.

⁶⁸⁸ Sibel ÖZEL 2004, age. s.141; Nuray EKŞİ 2010, s. 65; Banu ŞİT (2009), “İnternet ve Milletlerarası Yetki”, *İçinde, Halûk Konuralp Anısına Armağan*, C.3, Yetkin Yayınları, Ankara, s.962; Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.127.

getirilmiştir⁶⁸⁹. Yine, haksız fiillerde zarar görenin yerleşim yerinin aynı zamanda zararın meydana geldiği yer olması hâlinde de bu yer mahkemesi yetkili olacaktır⁶⁹⁰.

Sonuç olarak, Türk mahkemelerinin milletler arası yetkisine ilişkin genel kural uyarınca, iç hukukta yer itibarı ile yetkisini düzenleyen kurallara bağlı olduğu için, HMK m.16 ve TMK m.25/5 hükümleri gereğince bir Türk mahkemesinin yetkili olarak tespit edilmesi hâlinde dava o yer mahkemesinde görülebilir.⁶⁹¹ HMK ve TMK hükümleri gereğince belirlenen yerlerin Türkiye dışında olması hâlinde, yabancı unsurlu somut uyuşmazlığın çözümünde yetkili Türk mahkemesinin bulunmadığı kabul edilecektir⁶⁹².

2.2.3. Yetki Anlaşması

2.2.3.1. Yetki Anlaşması Gereğince Haksız Fiil Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı İhlâllerinde Yabancı Mahkemelerin Yetkisinin Belirlenmesi

Taraflar aralarındaki yabancılik unsuru taşıyan borç ilişkisinden doğan uyuşmazlığın yetkili Türk mahkemesi yerine yabancı bir mahkemede çözülmesine yetki anlaşması ile karar verilebilecektir⁶⁹³.

MÖHUK m. 47'ye göre,

“Yer itibarıyla yetkinin münhasır yetki esasına göre tayin edilmediği hâllerde, taraflar, aralarındaki yabancılik unsuru taşıyan ve borç ilişkilerinden doğan uyuşmazlığın yabancı bir devletin mahkemesinde görülmesi konusunda anlaşabilirler. Anlaşma, yazılı delille ispat edilmesi hâlinde geçerli olur. Dava, ancak yabancı mahkemenin kendisini yetkisiz sayması veya Türk mahkemelerinde yetki itirazında bulunulmaması hâlinde yetkili Türk mahkemesinde görülür.”

Kuralın lafzından yetki anlaşmasının geçerli olabilmesi için, uyuşmazlığın yabancı unsurlu olması, Türk mahkemelerinin yetkisinin münhasır yetki esasına göre düzenlenmemiş olması ve uyuşmazlığın borç ilişkisinden doğmuş olması gerektiği anlaşılmaktadır. Ayrıca doktrinde kanunda belirtilen şartların dışında ileri sürülen bir

⁶⁸⁹ Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 127; Zeynep İSTEMİ 2020, agt. s.83.

⁶⁹⁰ Sibel ÖZEL 2004, age. s.141; Banu ŞİT 2009, agm. s.962.

⁶⁹¹ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.615; Ergin NOMER 2021, age. s.487; Ergin NOMER 2018, age. s.197; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.452; Vahit DOĞAN 2021, age. s.23; Gülören TEKİNALP 2020, age. s.389;.

⁶⁹² Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s.129.

⁶⁹³ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s. 662; Ergin NOMER 2021, age. s.488; Ergin NOMER 2018, age. s. 127; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.503; Vahit DOĞAN 2021, age. s.78.

diğer husus ise yetki anlaşması ile yetkilendirilen mahkemenin belirli veya belirlenebilir olması şartıdır⁶⁹⁴.

Yetki anlaşmasının geçerli olabilmesi için uyumsuzluğun borç ilişkisinden kaynaklı olması gerekli olup borç ilişkisi bakımından bir ayırım yapılmamıştır⁶⁹⁵. Sözleşmeden, haksız fiilden ya da sebepsiz zenginleşmeden doğan borç ilişkileri yetki sözleşmesinin konusunu oluşturabilir⁶⁹⁶. MÖHUK'ta yetki sözleşmesinin şekli konusunda sınırlayıcı herhangi bir kural bulunmamakla birlikte, akdedilen yetki sözleşmesinin ispatı ancak yazı delille mümkün olacaktır⁶⁹⁷. Bir diğer ifade ile, yetki sözleşmesinin yazılı olması gerekliliği bir geçerlilik şartı değil ispat şartıdır⁶⁹⁸.

Ayrıca, MÖHUK m. 47/2 gereğince iş, tüketici ve sigorta sözleşmesinden doğan uyumsuzluklarda 44, 45 ve 46. maddelerde belirlenen mahkemelerin yetkisi tarafların anlaşmasıyla bertaraf edilemeyecektir⁶⁹⁹. Madde gerekçesinde,

“Ekonomik yönden güçlü olan taraf karşısında zayıf durumda bulunan tarafın, iş sözleşmelerinde işçinin, tüketici sözleşmelerinde tüketicinin ve sigorta akitlerinde sigorta ettiren ile sigorta edilen ve sigortadan istifade edilecek kişilerin 44. 45. ve 46. maddelerde gösterilen mahkemelerin yetkisinden yoksun bırakılmaması için, anılan mahkemelerin yetkisinin, yetki anlaşmaları ile bertaraf edilmesi önlenmiştir.”⁷⁰⁰

⁶⁹⁴ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.646-649; Ergin NOMER 2021, age. s.495; Ergin NOMER 2018, age. s. 136; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.513-515; Vahit DOĞAN 2021, age. s.82-83.

⁶⁹⁵ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.646; Ergin NOMER 2021, age. s.495; Ergin NOMER 2018, age. s. 136; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.512, dn 188; Vahit DOĞAN 2021, age. s.82.

⁶⁹⁶ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s. 646; Ergin NOMER 2021, age. s.495; Ergin NOMER 2018, age. s.136; Vahit DOĞAN 2021, age. s. 82; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s. 513.

⁶⁹⁷ Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s. 650.

⁶⁹⁸ Vahit DOĞAN 2021, age. s.85.

⁶⁹⁹ Söz konusu hüküm doktrinde farklı şekillerde yorumlanmaktadır. Bir görüşe göre anılan bu hüküm zayıf olan tarafı koruma gayesi ile sınırlı münhasır yetki kuralı teşkil etmektedir. Bkz. Aysel ÇELİKEL ve Bahadır ERDEM 2021, age. s.608; Cemal ŞANLI, Emre ESEN ve İnci ATAMAN FİGANMEŞE 2021, age. s.522-523; Bir başka görüş ise MÖHUK m.44,45,46 hükümlerinin, zayıf taraf bakımından bir kesin yetki hâlinin yaratıldığı değerlendirilmektedir. Bkz. Sema ÇÖRTOĞLU KOCA (2016), Zayıf Tarafın Korunduğu Sözleşmelerde Mahkemelerin Milletlerarası Yetkisi, Yetkin Yayınları, Ankara, s.278; Zayıf tarafın, yetki anlaşması ile yetkilendirilmiş olan mahkemenin, karara bağlanmasını kendisi için uygun olacağını ön görerek davasını bu mahkemede açması hâlinde yetki anlaşmasının geçerli sayılması gerektiğine ilişkin bkz. Vahit DOĞAN 2021, age. s.130; MÖHUK m.47/2'de yer alan düzenlemenin, kesin ifade içermesi sebebiyle sözleşmenin zayıf tarafının lehine bile olsa, tarafların yetki anlaşması yapılabilme imkânının ortadan kalktığına dair bkz. Rona AYBAY ve Esra DARDAĞAN 2008, age.s. 76; MÖHUK m.47/2'de yer alan “yetkinin, sözleşmeyle bertaraf edilmemesi” kavramının “münhasır yetki” kavramı ile farklı anlamda olduğu yönünde görüş için bkz. Bkz Nuray EKŞİ (2020), Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, 2. Bası., Beta Yayınları, İstanbul, s.219.

⁷⁰⁰ Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun Tasarısı ve Adalet Bakanlığı Raporu, s.17.

Bu durum sosyal devlet anlayışının bir yansıması olup işçi, tüketici, sigorta ettiren veya lehtar, güçsüz konumda kabul edildiğinden bazı düzenlemelerle korunması amaçlanmıştır⁷⁰¹.

Haksız fiiller bağlamında MÖHUK m.47/2 hükmünün uygulama alanı bulunmamaktadır. Kişisel verilerden doğan uyuşmazlıklarda yetkili mahkeme, veri sahibi ile karşı taraf arasındaki ilişkiye göre tespit edilecektir. Örneğin sözleşme ilişkisi içerisindeki veri sahibi ile veri işleyen arasındaki uyuşmazlık bu sözleşmeye dayanıyorsa, sözleşmede yetki maddesinin yer alması hâlinde uyuşmazlığın görüleceği yetkili mahkeme yetki sözleşmesi gereğince tespit edilecektir⁷⁰². Aynı örnek üzerinden devam edersek, taraflar arasında yetki anlaşmasının bulunması hâlinde davacının kişisel verilerin korunması hakkının ihlâline ilişkin taleplerini sözleşme sorumluluğuna veya haksız fiil sorumluluğuna dayandırması yetkili mahkemenin tespit noktasında önem arz etmeyecektir⁷⁰³. Yetki ile uygulanacak hukuk birbirinden farklı olduğundan, bu durumda taraflar arasında bir yetki anlaşmasının varlığı önemlidir; ancak taraflar arasında yetki sözleşmesinin mevcut olmaması hâlinde davacı talebini sözleşme sorunluluğuna dayandırıyor, sözleşmelerden doğan davalarda yetkili mahkemeyi gösteren hükümler uyarınca, haksız fiil sorumluluğuna dayandırıyor ise haksız fiil hükümleri uyarınca yetkili mahkemeye başvurulmalıdır⁷⁰⁴.

2.2.3.2. Yetki Anlaşması Gereğince Haksız Fiil Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı İhlâllerinde Türk Mahkemesinin Yetkisinin Belirlenmesi

MÖHUK'ta yabancılık unsuru içeren borç ilişkisinden doğan uyuşmazlıklarda, Türk mahkemesinin yetkilendirilmesine ilişkin bir düzenleme mevcut değildir⁷⁰⁵. Bu sebeple MÖHUK m.40 atfına istinaden, Türk mahkemelerinin yetkili olmadığı milletlerarası uyuşmazlıklarda, Türk mahkemelerini yetkilendiren yetki anlaşmasının geçerliliği ve şartları, HMK m.17-18'e tâbi olacaktır⁷⁰⁶.

HMK m. 17'ye göre, *“tacirler veya kamu tüzel kişileri, aralarında doğmuş veya doğabilecek bir uyuşmazlık hakkında, bir veya birden fazla mahkemeyi*

⁷⁰¹ Sema ÇÖRTOĞLU KOCA 2016, age. s.30.

⁷⁰² Ayşe Yasemin AYDOĞMUŞ GISOLDI 2022, age. s. 140.

⁷⁰³ age. s.137.

⁷⁰⁴ age. s.137-141.

⁷⁰⁵ Vahit DOĞAN 2021, age. s.87; Gülce GÜMÜŞLÜ TUNÇAĞIL (2016), *Milletlerarası Özel Hukukta Sivil Hava Taşımacılığı Kazaları ve Taşıyıcının Hukukî Sorumluluğu*, Yetkin Yayınları, Ankara, s.245.

⁷⁰⁶ Ergin NOMER 2018, age. s.126; Sema ÇÖRTOĞLU KOCA 2016, age. s. 259; Hakan PEKCANITEZ ve Oğuz ATALAY, Muhammet ÖZEKES 2012, age. s. 126.

sözleşmeyle yetkili kılabilirler”. Yetki sözleşmesinin geçerlilik şartı ise HMK m.18’de düzenlenmiştir. Taraflar üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilecekleri ve kesin yetki hâllerinin bulunmadığı konularda yetki sözleşmesi yapabileceklerdir. Yetki sözleşmesinin geçerli olabilmesi için yazılı olarak yapılması gereklidir. Ayrıca uyuşmazlığın kaynağı olan hukuki ilişki, belirli veya belirlenebilir olmalıdır. Tarafların yetki anlaşması ile yetkili kıldıkları mahkeme veya mahkemeleri açıkça belirtmeleri de şarttır.

O hâlde, kişisel verilerden doğan uyuşmazlıklarda Türk mahkemelerinin seçimini öngören yetki anlaşması iki nedenle geçersiz sayılabilir; öncelikle yetki anlaşması tarafların tacir veya kamu tüzel kişisi olmaması hâlinde geçersiz olacaktır, ikinci olarak sözleşmeden doğan uyuşmazlıklar bakımından kesin yetkili mahkemenin bulunması (HMKm.15/2) veya yetki anlaşması yapılmasının yasaklanması (İş Mahkemeleri Kanunu⁷⁰⁷ m.6) halinde yetki anlaşması geçersiz sayılacaktır⁷⁰⁸.

Ancak KVKK gereğince sadece gerçek kişilerin verileri, kişisel veri olarak nitelendirildiğinden, KVKK kapsamında bir veri, gerçek kişiye ait olduğu sürece korunacaktır. Bir verinin sadece tüzel kişiyi ilgilendirmesi hâlinde ise o veri, KVKK kapsamında korumaya dâhil edilemeyecek; ancak tüzel kişinin verisi, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişi ile ilişkilendirilebildiği ölçüde, bu veri korunacaktır⁷⁰⁹.

Bu durumda kişisel veriler ile ilgili uyuşmazlıklar bakımından, Türk mahkemesini yetkilendiren bir anlaşmanın geçerli olup olmayacağı sorusu gündeme gelecektir.

Sonuç olarak HMK m.17 ve m.18 hükümleri çerçevesinde, kişisel verilerden kaynaklanan uyuşmazlıklarda Türk mahkemelerini yetkilendiren yetki anlaşmasının,

⁷⁰⁷ RG. S.7036 T. 12.10.2017.

⁷⁰⁸ İlyas ARSLAN (2021), “Kişisel Verilerin Yabancı Unsurlu Sözleşmelere Aykırı Olarak İşlenmesinden veya Korunmamasından Kaynaklanan Davalarda Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi”, *1.Uluslararası Kişisel Verileri Koruma Kongresi’nde sunulmuştur*, <https://www.youtube.com/watch?v=Z0Zljxe4COE&list=LL&index=15&t=2846> (ET.22.06.2022)

⁷⁰⁹ KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2018), *İlgili Kişi Kimdir?*, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2034/Ilgili-Kisi-Kimdir> (ET.22.06.2022); Firdevs YÜZBAŞI TOBAZ 2021, agt. s.50; Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun 10.02.2022 tarih, 2022/103 sayılı kararı, tüzel kişiler hakkında bilginin gerçek kişilerle ilişkili olması durumunun somut olay özelinde göz önünde bulundurulması gerektiğine ilişkin olup, “...şikâyete konu edilen Şirket adında ilgili kişinin ad ve soyadı geçse de, sosyal medyada yapılan paylaşımlarda tüzel kişiliğin hedeflendiği anlaşıldığından söz konusu veri gerçek kişiye değil tüzel kişiliğe ait veri olarak değerlendirildiğinden şikâyet konusunun Kanun kapsamında olmadığı kanaatine varılması nedeniyle yapılacak bir işlem olmadığına” şeklindedir. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7293/2022-103> (ET.22.06.2022).

HMK m.17’de öngörülen kişi bakımından sınırlama nedeni ile geçersiz olacağını söylemek mümkündür⁷¹⁰.

⁷¹⁰ İlyas ARSLAN 2021, agb.; Çalışmamızın sınırlarını genişletmemek adına ayrıntılı olarak incelememekle birlikte, kişisel veriler ile ilgili uyumsuzluklar bakımından HMK m.17 hükmünün uygulama alanı bulup bulmayacağı meselesinin, gerçek kişi tacirler açısından da değerlendirilmesi mümkündür. Gerçek kişi tacirlerin verilerinin, kişisel veri sayılıp sayılmayacağına dair bir görüşe göre, gerçek kişi tacirin, ticari faaliyetlerinin dışında yaptığı işlemler yönünden tacir olarak nitelendirilebilmesi mümkün olmamakla birlikte, gerçek kişi tacirin verileri, kişisel veri kapsamında KVKK’ya uygun şekilde elde edilmelidir. Bu bakımından gerçek kişi tacir de KVKK tarafından getirilen korumadan yararlanma hakkına sahiptir. Bkz.Yıldırım KESER (2020), “Tüketicinin Kişisel Verisinin İşlenmesinde Açık Rıza”, *SÜHFD*, C.XXVIII, S.3, s.1193,1210; Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun 22.04.2020 tarih, 2020/307 sayılı kararında ise “*tacirlerin ya da şirket hissedarlarının isim, kimlik, adres ve benzeri bilgileri üzerinde Müdürlükler tarafından yapılan işlemlerin kişisel veri işleme faaliyeti olduğu*” belirtilmiştir. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6895/2020-307> (ET.22.06.2022). Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun 02.11.2021 tarih, 2021/1107 sayılı kararında ise, gerçek kişi tacir ilgili kişiye ait kredi notu bilgisinin kişisel veri kapsamında değerlendirildiği ifade edilmiştir. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7264/2021-1107> (ET.22.06.2022). Bu konu ile ilgili bir diğer görüş ise, bir ticarî işletme veya şirkete ait sırların kişisel veri olarak nitelendirilmesinin mümkün olmayacağını, ancak gerçek kişi tacire ait ticarî sırların kişisel veri kapsamında ele alınabileceğini ifade etmektedir. Bkz S.Hilal ÜÇÜNCÜ (2019), *Medeni Yargılama Hukukunda Kişisel Verilerin Ve Sırların Korunması*, On iki Levha Yayınları, İstanbul,s 22.

SONUÇ

Teknolojik gelişmeler ile birlikte dijitalleşen dünyada, kişisel verilerin işlenmesi bir gereklilik olmakla birlikte, kişisel verilerin uluslararası dolaşımı da kaçınılmaz şekilde gün geçtikçe artmaktadır. Bu noktada kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yolu ile kişilik hakkı ihlallerinden kaynaklı uyuşmazlıkların yabancılık unsuru taşıması yüksek muhtemeldir.

Kişisel veri kavramı uluslararası ve ulusal düzenlemelerde birbiri ile uyumlu olacak şekilde, çok soyut ve geniş olarak düzenlenmiş ve içeriğinin oluşturulması doktrin ve uygulamaya bırakılmıştır. Bu kavramda, *“her türlü bilgi”*, *“belirli veya belirlenebilir olma”* *“bilginin kişiye ilişkin olması”* ortak unsur olarak kabul edilmektedir. Kişisel veri, türleri bakımından, özel nitelikli kişisel veriler ve genel nitelikli kişisel veriler olmak üzere iki ana başlığa ayrılabilir. Kişisel verinin hukukî niteliği hususunda kişisel verilerin korunması, Avrupa Birliği mevzuatında ve Türk hukukunda kişilik hakkının bir gereği olarak düzenlenmiştir.

Kişisel verilerin işlenmesi, kişisel verilerin toplanmasından silinmesine kadar devam eden bir süreci ifade etmektedir. Uluslararası ve ulusal alanda, kişisel verilerin korumasına ilişkin birtakım ortak ilkeler belirlenmiştir. Kişisel verilerinin kanuna aykırı işlenmesi sonucu zarara uğrayan veri sahipleri, zararın giderilmesini isteme ve genel hükümler çerçevesinde tazminat isteme hakkına sahiptir. Türk hukukunda, kişisel verilerin işlenmesi ile gerçekleşen kişilik hakkının ihlâli haksız fiil sorumluluğu kapsamında düzenlenmiştir.

Kişisel verilerin işlenmesi yolu ile kişilik haklarının ihlâli hâlinde; veri sahibinin yabancı devlet vatandaşı olması veya yabancı bir ülkede yerleşik olması, kişisel verileri işleyen ve bu işlenen verilerin güvenliğinden sorumlu olan kişilerin yabancı devlet, devlet kurumu veya yabancı devlet kanunlarına göre kurulmuş olan bir özel hukuk tüzel kişisi ya da yabancı bir gerçek kişi olması, kişisel verilerin depolandığı veya paylaşıldığı yerin yabancı bir devlette bulunması, hukuka aykırı fiilin

yabancı bir ülkede gerçekleşmesi ya da fiilin sonucu olan zararın yabancı bir ülkede gerçekleşmesi yabancılık unsurunu sağlayabilmektedir.

Taraflar arasında sözleşme ilişkisinin bulunmadığı hâllerde veya sözleşme ilişkisi içinde zarar görenin seçimlik hakkını kullanarak talebini haksız fiile dayandırması hâlinde uygulanacak hukuk, özel haksız fiil kurallarından biri olan MÖHUK m.35 uyarınca tespit edilecektir. MÖHUK'ta kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yolu ile kişilik haklarının ihlâlinde uygulanacak hukuk, MÖHUK m.35/3 uyarınca kişilik hakkının ihlâlinde sorumlulukla ilgili aynı maddenin birinci fıkrasının uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yolu ile kişilik hakkı ihlâllerinden kaynaklı uyuşmazlıklarda uygulanacak hukuk MÖHUK m.35 uyarınca tayin edilecek olup, zarar görene uygulanacak hukuka ilişkin Kanun'da belirtilen alternatiflerden seçim yapma imkânı sunulmuştur. MÖHUK m.35/1 a ve c bentleri gereğince, zarar verenin zararın bu ülkede meydana geleceğini bilecek durumda olması koşulu ile, zarar gören kendi mutad meskeninin bulunduğu yer hukukunu veya zararın meydana geldiği ülke hukukunu seçebilecektir. MÖHUK m.35/1/b uyarınca zarar gören, öngörülme şartı olmaksızın zarar verenin işyeri veya mutad meskeninin bulunduğu ülke hukukunun uygulanmasını seçebilecektir. Kanun koyucu zarar göreni koruma amacı ile zarar gören kişiye seçme hakkı tanımış; ancak zarar veren kişi tarafından öngörülme şartını getirerek tarafların menfaatlerini dengelenmeye çalışmıştır.

Kişisel verilerin korunması hakkı ihlâllerinde MÖHUK m.35 kapsamında uygulanacak hukuk olarak tespit edilen yabancı hukukun uygulanması sınırını kamu düzeni ve doğrudan uygulanan kurallar oluşturmaktadır.

Kişisel verilerin korunması hakkı ihlâllerinde Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi MÖHUK m. 40 atfı gereğince iç hukukun yer itibari ile yetki kurallarına göre tespit edilecektir. Türk mahkemelerinin milletler arası yetkisine ilişkin genel kural uyarınca, iç hukukta yer itibari ile yetkisini düzenleyen kurallara bağlı olduğu için, HMK ve TMK hükümleri gereğince bir Türk mahkemesinin yetkili

olarak tespit edilmesi hâlinde dava o yer mahkemesinde görülebilir. Kişisel verilerle ilgili uyuşmazlıklarda taraflar arasında yetki sözleşmesinin yapılması da mümkündür.

Sonuç olarak, kişisel verilerin korunmasına ilişkin endişeler neticesinde gelişen kişisel verileri koruma hukuku, yeni bir alan olmakla birlikte teknolojik gelişmeler karşısında güncel kalabilmesi için sürekli gelişme hâlinindedir. Teknolojik gelişmeler, bilgi toplumuna geçişimizi sağlamış, bilgi güç ile eş değer hâle gelmiştir. Teknolojik gelişmelerin yanında, küreselleşmenin etkisi ile de daha fazla bilginin ülkeler arası dolaşımı hızlanmıştır. Yaşanan teknolojik gelişmeler verilerin toplanmasını, depolanmasını, aktarılmasını, giderek kolaylaştırdığı gibi, toplanan verilerin bir arada değerlendirilmesi, toplumların yönlendirilmesinde etkili olmaya başlamış, veriler ekonomik bir değer hâline gelmiştir. Özellikle internetin gelişmesi ile de dünyada sınırlar kalkmış ve daha fazla bilginin ülkeler arası dolaşımı sağlanmıştır. Bu durum yabancılık unsuru taşıyan kişisel verilerden kaynaklanan uyuşmazlıkların da artmasına neden olmuş, milletlerarası özel hukukun etkin rol oynaması ihtiyacı doğmuştur.

KAYNAKÇA

- ADALET BAKANLIĞI (2006), *Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun Tasarısı ve Adalet Bakanlığı Raporu*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0337.pdf>. (ET.22.06.2022).
- AKGÜL Aydın (2014), *Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması*, Beta Basım Yayın, İstanbul.
- AKGÜL Aydın (2015), “Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: ‘Unutulma Hakkı’ ve AB Adalet Divanı’nın ‘Google Kararı’”, *TBBD*, S.116, ss.11-38.
- AKKURT Sinan Sami (2020) “Kişisel Veri Kavramının Hukukî Niteliğine İlişkin Yaklaşımlara Mukayeseli Bir Bakış” *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, C.II, S.1, ss.20-32.
- AKINCI Ayşe Nur (2017), “Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”, *Kalkınma Bakanlığı-Çalışma Raporu 6*, T.C. Kalkınma Bakanlığı, İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Ankara.
- AKINCI Ayşe Nur (2019), *Büyük Veri Uygulamalarında Kişisel Veri Mahremiyeti, Uzmanlık Tezi*, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Yayın No: 0001, Ankara.
- AKSAKALLI KARABEY Işıl (2019) ““Bulut Bilişimde Güvenlik Zafiyetleri, Tehditleri Ve Bu Tehditlere Yönelik Güvenlik Önerileri”, *Uluslararası Bilgi Güvenliği Mühendisliği Dergisi*, C.V S1.1, ss. 8-34.
- AKSOY Hüseyin Can (2010), *Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması*, Çakmak Yayınevi, Ankara.
- ARSLAN Çetin (2010), “Avrupa Birliği Hukukunda Kişisel Verilerin Üçüncü Ülkelere Aktarılması”. *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.IX, S.1, ss.447-487.
- ARSLAN DURMUŞ Seda (2020), “İşçinin Özel Yaşamının İş İlişkinine Etkisi”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XXV, S. 42, ss. 135-168.

- ARSLAN Ramazan, YILMAZ Ejder, TAŞPINAR AYVAZ Sema ve HANAĞASI Emel (2018), *Medeni Usûl Hukuku*, 4.Bası, Yetkin Yayınları, Ankara.
- ARSLAN İlyas (2014), *Milletlerarası Özel Hukukta Mutad Mesken Kavramı*, On İki Levha Yayınları, İstanbul.
- ARSLAN İlyas (2021), "Kişisel Verilerin Yabancı Unsurlu Sözleşmelere Aykırı Olarak İşlenmesinden veya Korunmamasından Kaynaklanan Uyuşmazlıklara Uygulanacak Hukukun Tespiti", *İÜHFİM*, C. LXXIX, S.1, ss.135-191.
- ARSLAN İlyas (2021), "Kişisel Verilerin Yabancı Unsurlu Sözleşmelere Aykırı Olarak İşlenmesinden veya Korunmamasından Kaynaklanan Davalarda Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi", *1.Uluslararası Kişisel Verileri Koruma Kongresi*,<https://www.youtube.com/watch?v=Z0Zljxe4COE&list=LL&index=15&t=2846> (ET.22.06.2022).
- ARTICLE 29 WORKING PARTY (2007), "*Opinioti 4/2007 On The Concept Of Personal Data*",<https://www.clinicalstudydatarequest.com/Documents/Privacy-European-guidance.pdf> (ET.22.06.2022).
- ATASOY Kemal (2016), "Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması ve Veri Sahibinin Rızası" *MÜHFHAD*, *Cevdet Yavuz'a Armağan*, C. XXII, S. 3, ss.269-301.
- AVRUPA BİRLİĞİ TEMEL HAKLAR VE AVRUPA KONSEYİ AJANSI (2018), *Avrupa Veri Koruma Hukuku El Kitabı*, Çev. İstanbul Bilgi Üniversitesi Bilişim ve Teknoloji Hukuku Enstitüsü,https://itlaw.bilgi.edu.tr/media/2020/3/30/Bilgi_Avrupa_Veri_Koruma_Mevzuat%C4%B1_El_Kitab%C4%B1_2018_TR_v01_16022019.pdf (ET.22.06.2022).
- AYBAY Rona ve DARDAĞAN Esra (2008), *Uluslararası Düzeyde Yasa Çatışmaları (Kanunlar İhtilâfi)*, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- AYDOĞMUŞ GISOLDI Ayşe Yasemin (2022), *Milletlerarası Özel Hukukta Kişisel Verilerin Korunması*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- AYÖZGER ÖNGÜN Ayşe Çiğdem (2019), *Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Özel Düzenlemeler Dahil Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 2.Bası, Beta Yayınları, İstanbul.
- Mesut AYGÜN (2015), "Yabancılık Unsurunun Mahiyeti ve Yargılamadaki Rolü", *DEÜHFD*, C.XVI, Özel Sayı, ss. 1025-1066.

- BADUR Emel (2016), “Üremeye Yardımcı Tedavi Uygulamalarında Kişisel Verilerin Korunması”, *İçinde, Evrensel Hukuk İlkeleri Işığında Türk Medenî Hukukunda Değişimler Sempozyumu, 10-11 Haziran 2016, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi*, Ed.Emel Badur, Gamze Turan Başara, Seçkin Yayıncılık Ankara.
- BARTOW Ann (2000), “Our Date, Ourselves: Privacy, Propertization and Gender” *University of San Francisco Law Review*, C. XXXIV, S.4., ss. 633-704.
- BASKIN Onur (2021), *Türk Hukuku Bakımından Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- BAŞALP Nilgün (2004), *Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması*, Yetkin Yayınları, Ankara.
- BAŞALP Nilgün (2015), “Avrupa Birliği Veri Koruması Genel Regülasyonu’nun Temel Yenilikleri”, *MÜHFHAD*, C.XXI, S.1, ss.77-106.
- BAŞOĞLU Başak (2016), “Cezalandırıcı Tazminat (Punitive Damages) Yaptırımını ve Bu Yaptırımın Türk Hukukuna Etkilerinin Değerlendirilmesi”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.XV, S.1, ss.617-637.
- BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU (2013), *Bulut Bilişim*, <https://www.btk.gov.tr/uploads/pages/slug/bulut-bilisim.pdf> (ET.22.06.2022).
- BİLGİ TEKNOLOJİ VE HUKUK ENSTİTÜSÜ, (2020), *Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Düzenlemeler Çerçevesinde Uluslararası Veri Aktarımı Yeni Gelişmeler ve Uygulamaya İlişkin Hukuki Değerlendirmeler*, https://itlaw.bilgi.edu.tr/media/2020/3/30/Final%20Veri_Aktarimi_Raporu_30.03.2020.pdf.
- BİLGİÇ Haluk (2004), “İnternet Üzerinden İşlenen Yabancı Unsurlu Haksız Fiilden Doğan Davalarda Yetkili Mahkemenin Belirlenmesi (Türk, Amerikan Ve Fransız Sistemleri)”, *İçinde, Türkiye Barolar Birliği 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı*, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara.
- BOZKURT YÜKSEL Armağan Ebru (2016), *Bulut Bilişiminde Kişisel Verilerin Korunması*, Yetkin Yayınları, Ankara.
- CASTEL Jean-Gabriel (1990), "Multistate Defamation: Should the Place of Publication Rule be Abandoned for Jurisdiction and Choice of Law Purposes?", *Osgoode Hall Law Journal*, C.XXIIIIV, S.1, ss..153-177 .<http://digitalcommons.osgoode.yorku.ca/ohlj/vol28/iss1/5>, (ET.22.06.2022) .
- COUNCIL OF EUROPE, *European Convention on Human Rights*, https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf (ET.22.06.2022).

- COUNCIL OF EUROPE, *Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data*, <https://rm.coe.int/1680078b37> (ET.22.06.2022).
- COUNCIL OF EUROPE *Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data*, European Treaty Series No. 108, 28.01.1981 <https://rm.coe.int/1680078b37> (ET. 22.06.2022<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A31995L0046> (ET.22.06.2022).
- COUNCIL OF EUROPE, *Modernised Convention for the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data* (Kişisel Verilerin İşlenmesi Karşısında Bireylerin Korunması İçin Modernize Edilmiş Sözleşme), <https://rm.coe.int/convention-108-convention-for-the-protection-of-individualswith-regar/16808b36f1> (ET.22.06.2022).
- ÇEKİN Mesut Serdar (2016), “6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkına Kanun’un Big Data (Büyük Veri) ve İrade Serbestisi Açısından Değerlendirilmesi”, *İÜHFM*, C. LXXIV, S. 2, ss.629-644.
- ÇEKİN Mesut Serdar (2019), *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 2.Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- ÇELİKEL Aysel ve ERDEM Bahadır (2021), *Milletlerarası Özel Hukuk*, 17.Bası, Beta Basım, İstanbul.
- ÇÖRTOĞLU KOCA Sema (2007), "Milletlerarası Özel Hukuka Göre Açık Denizlerde Meydana Gelen Çevre Kirliliğine Uygulanacak Hukuk", *DEÜHFD*, Prof. Dr Ünal Narmanlıoğlu'na Armağan, C.IX, ss.783-814.
- ÇÖRTOĞLU KOCA Sema (2016), *Zayıf Tarafın Korunduğu Sözleşmelerde Mahkemelerin Milletlerarası Yetkisi*, Yetkin Yayınları, Ankara.
- DEVELİOĞLU Hüseyin Murat (2017), *6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- DURAL Mustafa ve ÖĞÜZ Tufan (2019), *Türk Özel Hukuku-Kişiler Hukuku*, C.II, 20.Bası, Filiz Kitapevi İstanbul.
- DÜLGER Murat Volkan (2019), "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması", *Yaşar Hukuk Dergisi*, C. I, S. 2, Ekim, 2019, ss.71-174.

- DÜLGER Murat Volkan (2020), *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 3.Bası, Hukuk Akademisi Yayıncılık, İstanbul.
- DOĞAN Vahit (2014), *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 12. Bası, Savaş Yayınevi, Ankara.
- DOĞAN Vahit (2021), *Milletlerarası Özel Hukuk*, 7. Bası, Savaş Yayınevi, Ankara.
- EKŞİ Nuray (2010), “Yabancı Mahkemenin “Aşırı” Yetkisinin Tenfiz Mahkemesi Tarafından Denetlenmesi”, *İKÜHFD*, C. IX , S. 2, ss. 25-70.
- EKŞİ Nuray (2020), *Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*, 2. Bası., Beta Yayınları, İstanbul.
- ELBİR Nazlı (2020), *Kişiliğin Korunması Bağlamında İşçiye Ait Kişisel Verilerin Korunması*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- EREN Fikret (2010), *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 12.Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- ERKAN Mustafa (2011), “MÖHUK Madde 31 Bağlamında Türk Hukukunda Doğrudan Uygulanan Kurallara Bakış” *GÜHFD* , C.XV, S. 2, ss.81-121.
- ETLİOĞLU ERÇETİNGÖZ Seçil (2019), *İnternet Ortamında Şeref Ve Haysiyetin Korunmasında Uygulanacak Hukuk* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- ESENYEL HANAZ Fatma (2018), *Kişilik Haklarının İhlâlinde Sorumluluk Ve Uygulanacak Hukuk* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- EUROPEAN COURT OF JUSTICE, C-131/12, Google Spain SL, Google Inc. v. Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González [GC], 13 May 2014. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62012CJ0131\(ET.22.06.2022\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62012CJ0131(ET.22.06.2022)).
- EUROPEAN UNION, *Charter of Fundamental Rights of the European Union*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12012P%2FTXT> (ET.22.06.2022).
- EUROPEAN UNION, “Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data”, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A31995L0046> (ET.22.06.2022).

- EUROPEAN UNION, “Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (GDPR)”, <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679> (ET.22.06.2022).
- FEFER Rachel F. (2020), “Data Flows, Online Privacy and Trade Policy”, *Congressional Research Service* <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R45584> (ET.22.06.2022).
- FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) (2018), *Handbook on European Data Protection Law- 2018 Edition*. Luxembourg Publications Office, s.88,89, <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/handbook-european-data-protection-law> (ET. 22.06.2022).
- GÖÇMEN UYARER Sinem (2019), *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- GÖNEN Doruk (2011) *Tüzel Kişilerde Kişilik Hakkı ve Korunması*, On iki Levha Yayınları, İstanbul.
- GÖZLER Kemal (2019), *İdare Hukuku*, C.I, 3.Bası, Ekin Yayınları, Bursa.
- GÖZLER Kemal (2018), *İnsan Hakları Hukuku*, 2.Bası, Ekin Yayınları, Bursa.
- GÜNER Cemil (2020), “Yapay Zekânın Verdiği Zarardan Doğan Sözleşme Dışı Sorumluluğa Uygulanacak Hukuk”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, C 0, S.15, s.229-272.
- GÜNGÖR Gülin (2021) *Türk Milletlerarası Özel Hukuku- Kanunlar İhtilafı Hukuku, Milletlerarası Usul Hukuku*” Yetkin Yayınları, Ankara.
- GÜMÜŞLÜ TUNÇAĞIL Gülce (2016), *Milletlerarası Özel Hukukta Sivil Hava Taşımacılığı Kazaları ve Taşıyıcının Hukukî Sorumluluğu*, Yetkin Yayınları, Ankara.
- GÜRPINAR Damla (2017), “Kişisel Verilerin Korunamamasından Doğan Hukukî Sorumluluk” *DEÜHFD, Prof. Dr. Şeref Ertaş’a Armağan*, C. XIX, Özel Sayı, ss.679-694.
- HAFIZOĞULLARI Zeki ve ÖZEN Muharrem (2009), "Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar", *Ankara Barosu Dergisi*, S. 4, ss.9-22.
- HELVACI Serap (2001a), *Gerçek Kişiler*, 7.Bası, Legal Yayıncılık, İstanbul.

- HELVACI Serap (2001b), *Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar*, Beta Basın Yayın, İstanbul.
- HENKOĞLU Türkay (2015), *Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması*, Yetkin Yayınları, Ankara.
- HİZARCİ Emine (2020), *6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun AB Veri Koruma Hukuku Işığında Değerlendirilmesi*, Yetkin Yayınları, Ankara.
- HUANG Jie (Jeanne) (2020), “COVID-19 and Applicable Law to Transnational Personal Data: Trends and Dynamics”, *Sydney Law School Research Paper* No. 20/23, ss.1-46. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3570178 (ET.22.06.2022).
- İSTEMİ Zeynep (2020), *Türk Milletlerarası Usul Hukukunda Milletlerarası Yetki (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KAYA Cemil (2011), “Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler ve İşlenmesi”, *İÜHFMD*, C. LXIX, S. 1-2, ss.317-334.
- KAYA İslam Safa ve TOLUN Yüksel (2022), *Uygulayıcılar İçin Türkiye’de, Avrupa’da ve California’da Kişisel Verilerin İşlenmesi*, 2. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara.
- KESER Yıldırım (2020), “Tüketicinin Kişisel Verisinin İşlenmesinde Açık Rıza”, *SÜHFD*, C. XXVIII, S.3, ss. 1181-1215.
- KILINÇ Doğan (2012), “Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması”, *AÜHFD*, C.LXI, S. 3, s. 1089-1169.
- KILIÇOĞLU Ahmet M. (2013), *Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar*, 2. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara.
- KILIÇOĞLU Ahmet M. (2016), *Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırılarından Hukuksal Sorumluluk*, 5. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara.
- KILIÇOĞLU Ahmet M. (2021), *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 18. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara.
- KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2017), *Kişisel Verilerin Korunması Kanununa Duyulan İhtiyaç* <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4182/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanununa-Duyulan-Ihtiyac> (ET.22.06.2022).

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2018a), *Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi*, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/582ad48e-0a69-417f-ad9c-30cc08b7b5aa.pdf> (ET. 22.06.2022).

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2018b), *Kişisel Verilerin Korunması Alanında Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler*, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4183/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Alaninda-Uluslararası-ve-Ulusal-Düzenlemeler>, (ET.22.06.2022).

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2018c), *6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Amacı ve Kapsamı* <https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/6698%20SAYILI%20K%20C4%B0%20C5%9E%20C4%B0SEL%20VER%20C4%B0LER%20C4%B0N%20KORUNMASI%20KANUNUN%20E%80%99UNUN%20AMACI%20VE%20KAPSAMI.pdf> (ET.22.06.2022).

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2018d), *100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu* <https://www.siberasist.com/images/files/kvkk100soruda.pdf>. (ET.22.06.2022).

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2018e), *Kişisel Verilerin İşlenme Şartları*, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4190/Kisisel-Verilerin-İslenme-Sartlari> (ET.22.06.2022).

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2018f), *Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen* <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4195/Veri-Sorumlusu-ve-Veri-İsleyen> (ET.22.06.2022).

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2018g), *Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler*, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4189/Kisisel-Verilerin-İslenmesine-İliskin-Temel-İlkeler> (ET.22.06.2022).

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2018h), *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulanması*, <https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/K%20C4%B0%20C5%9E%20C4%B0SEL%20VER%20C4%B0LER%20C4%B0N%20KORUNMASI%20KANUNU%20VE%20UYGULAMASI.pdf> (ET.22.06.2022).

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2018ı), *İlgili Kişi Kimdir?*, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2034/Ilgili-Kisi-Kimdir> (ET.22.06.2022).

- KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (2019), *Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi*
<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/41784a70-2bac-4e4a-830f-35c628468646.PDF> (ET. 22.06.2022).
- KORFF Douwe (2010), “Study On The Protection Of The Rights And Interests Of Legal Persons With Regard To The Processing Of Personal Data Relating To Such Persons”, ss.1-59, <https://www.readcube.com/articles/10.2139%2Fssrn.1288583> (ET.22.06.2022).
- KORKMAZ İbrahim (2016), “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Bir Değerlendirme”, *TBBD*, S.124, ss.81-152.
- KORKMAZ İbrahim (2019), *Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- KRVAVAC Marija (2010), “Tortious Liability and Conflict of Laws”, *Acta Universitatis Danubius, Juridica*, C. VI, S.2, s. 113, <http://journals.univ-danubius.ro/index.php/juridica/article/view/559/511> (ET.22.06.2022).
- KÜZECİ Elif (2014), “İstatistikî Birimler ve Bilgilerin Geleceğini Belirleme Hakkı”, *İnsan Hakları Yıllığı*, C. XXXII , ss. 53-75.
- KÜZECİ Elif (2020), *Kişisel Verilerin Korunması*, 4.Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- LESSING Lawrence (2002), “Privacy as Property” *Social Research: An International Quarterly*, C.LXIX, S.1 ss.1125-1173.
- MANAV A. Eda (2015) “İş İlişkisinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması”, *GÜHFD*, C. XIX, S. 2, ss. 95-136.
- METİN Yüksel (2002), “Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı”. *AÜSBFD*, C. LVII, S.IV, ss. 35-62.
- MULLIGAN Stephen P., LINEBAUGH Chris D., (2019), “Data Protection Law: An Overview”, *Congressional Research Service Rpeort*, <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R45631> (ET.22.06.2022).
- NOMER Ergin (2018), *Milletlerarası Usul Hukuku*, 2.Bası, Beta Basım, İstanbul.
- NOMER Ergin (2021), *Devletler Hususî Hukuku*, 23.Bası, Beta Basım, İstanbul.
- OECD, *Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data*, <https://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecdguidelinesontheProtectionofPrivacyandTransborderFlowsOfPersonalData.htm> (ET. 22.06.2022).

- OCAK Ayşenur (2021), “İnsan Hakları Açısından Devlet Tarafından İşlenen Kişisel Verilerin Açıklanması” *Ankara Barosu Dergisi*, C. LXXVIII, sayı. 4, ss. 37-74.
- OĞUZMAN M. Kemal ve ÖZ M. Turgut (2020), *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C.2.,15.Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul.
- OĞUZMAN M. Kemal, SELİÇİ, Özer ve OKTAY-ÖZDEMİR Saibe (2021), *Kişiler Hukuku*, 20.Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- ÖRNEK BÜKEN Nüket ve ZEYBEK ÜNSAL Çağrı (2017), “Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Biyomedikal Alana Yansımaları Açısından Değerlendirilmesi”, *HHFD*, C.VII, S. 2, ss.33-54.
- ÖZDEMİR Hayrunisa (2009), *Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- ÖZDEMİR KOCASAKAL Hatice (2001), *Doğrudan Uygulanan Kurallar ve Sözleşmeler Üzerindeki Etkileri*, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- ÖZDEMİR KOCASAKAL Hatice (2002), “İnternet Aracılığıyla Kurulan Uluslararası Özel Hukuk İlişkilerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümünde Yetkili Mahkemenin Tespiti” Galatasaray ÜHFD Y.1. S.1 Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan, ss.484-513.
- ÖZEL Kadir Can (2020) “Ana Hatlarıyla Kişisel Verilerin Korunmasının Tarihsel Süreci İle Amacı Ve Kişisel Verilerin Korunması Hakkı”, *İstanbul Barosu Dergisi*, C.MCMXCIV, S.2, ss.241-255.
- ÖZEL Sibel (2004), *Uluslararası Alanda Medya ve İnternette Kişilik Hakkının Korunması*, 2.Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- ÖZEL Sibel (2004), “İnternet Yoluyla Kişilik Hakları İhlallerinde Uygulanacak Hukuk Meselesi”, *MHB, Prof. Dr. Sevin TOLUNER’e Armağan*, C. XXIV, S. 1-2, ss.609-618.
- ÖZEL Sibel (2010), “Kişilik Hakları Ve İmalatçının Sözleşme Dışı Sorumluluğu: İmalatçının Sorumluluğu Ve Kitle İletişim Araçları Yoluyla Kişilik Hakkının İhlâlinde Uygulanacak Hukuk”, *İçinde, Avrupa’da Devletler Özel Hukuku Ve Yeni Türk Milletlerarası Özel Hukuk Ve Usul Hukuku Hakkında Kanun’un Akitler Ve Ticaret Hukukuna İlişkin Hükümleri*, Koç Üniversitesi Dr. Nüsret-Semahat Arsel Uluslararası Ticaret Hukuku Uygulama Ve Araştırma Merkezi Konferans Yayınları Dizisi-2, Legal Yayıncılık, İstanbul.

- ÖZEL Sibel (2021), “Haksız Fiillere Uygulanacak Hukukun “Daha Sıkı İlişkili Hukuk” Temelinde Belirlenmesi” *Public and Private International Law Bulletin*, C. XLI, S.2, ss. 483-515.
- ÖZKAN Işıl (2003), *Devletler Özel Hukukunda İkemtgah, Mutad Mesken Ve İşyeri Bağlama Noktalarının Yeniden Değerlendirilmesi*, Naturel Yayıncılık, Ankara.
- ÖZKAN Oğulcan (2020), *Kişisel Verilerin Korunması*, Yetkin Yayınları, Ankara.
- ÖZTAN Fırat (2008), *Fikir Ve Sanat Eserleri Hukuku*, Turhan Kitapevi, Ankara.
- ÖZTAN Bilge (2021), *Kişiler Hukuku, Gerçek Kişiler*, 11.Bası, Yetkin Yayınları, Ankara.
- ÖZTEKİN GELGEL Günseli (2006), *Akit Dışı Borç İlişkilerine Uygulanacak Hukuk Hakkındaki Avrupa Birliği Düzenlemesi*, Beta Basım, İstanbul.
- PAŞAOĞLU Cengiz ve CEVHEROĞLU Emel (2020), "Bulut Bilişim Sistemleri Kapsamında Kişisel Verilerin Şifreleme Yöntemleri ile Korunması", *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, C.XIII, S. 2, ss.183-195.
- PEKCANITEZ Hakan ve ATALAY Oğuz, ÖZEKES Muhammet (2012), *Medeni Usul Hukuku*, 13. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara.
- POLATER Yusuf Ziya (2010), *Türk Hukukunda ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması*, Adalet Yayınevi, Ankara.
- PRUTOVA Nadezha (2004), “Property Rights in Personal Data” *Computer Law & Security Review*, C. XXV, S.6, ss. 507-521, <https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/property-rights-in-personal-data-learning-from-the-american-disco> (ET.22.06.2022).
- SARIÖZ Ayşe İpek (2012), “HMK’nın 16. Maddesi Uyarınca Haksız Fiillerden Doğan Uyuşmazlıklarda Yetkili Mahkemenin Tespiti ve Hükmün Türk Milletlerarası Usul Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, *MÜHFD*, C.XI, S. 1, s.155-184.
- SEROZAN Rona (1977), "Kişilik Hakkının Korunmasıyla İlgili Bazı Düşünceler", *İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi*, CXI, S.14, ss. 93-112.
- SEROZAN Rona (1994), *Tüzel Kişiler*, Filiz Kitapevi, İstanbul.
- ŞANLI Cemal, ESEN Emre ve ATAMAN FİGANMEŞE İnci (2021), *Milletlerarası Özel Hukuk*, 9.Bası, Beta Basım, İstanbul.
- ŞİMŞEK Oğuz (2008), *Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, Beta Yayınları, İstanbul.

- ŞİT Banu (2009), “İnternet ve Milletlerarası Yetki”, *Halûk Konuralp Anısına Armağan*, C.3, Ankara, Yetkin Yayınları, ss.917 – 968.
- TAKA Anni-Maria (2017), *Cross-Border Application Of EU’s General Data Protection Regulation (GDPR) – A Private International Law Study On Third State Implications (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Uppsala University, Upsala, <http://uu.divaportal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1127596&dswid=-78> . (ET.22.06.2022).
- TBMM, *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*, (Universal Declaration on Human Rights), <https://www.tbmm.gov.tr/Arama/Sonuc?q=insan+haklar%C4%B1+evrensel+beyannemesi> (ET.22.06.2022).
- TANRIBİLİR Feriha BİLGE (2010a), “Milletlerarası Özel Hukukta Ürün Sorumluluğuna İlişkin Kurallara Genel Bakış”, *GÜHFD* C. XIV, S. 2, ss.121-140.
- TANRIBİLİR Feriha BİLGE (2010b) “5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun’un Genel Hükümlerinde Yapılan Değişiklikler Üzerine”, *TBB*, S. 87, ss.195– 227.
- TANRIVER Süha (2021), *Medeni Usûl Hukuku*, C.1, 4. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara.
- TAŞTAN Furkan Güven (2017), *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, 2.Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- TDK, Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr> (ET.22.06.2022).
- TEKİN Esra (2021), *Milletlerarası Özel Hukukta Kişilik Haklarının İnternet Yolu İhlâlinde Sorumluluk*, On İki levha Yayınları, İstanbul.
- TEKİN Nurullah (2014), “Kişisel Verilerin Korunması İle İlgili Türkiye’deki Kanun Tasarısının Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Işığında Değerlendirilmesi” *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, C.0, S.4, ss. 222-262.
- TEKİNALP Gülören (2020), *Milletlerarası Özel Hukuk Bağlama ve Usul Hukuku Kuralları*, 13. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul.
- TEKİNALP Ünal (2012), *Fikrî Mülkiyet Hukuku*, 5.Bası, Vedat Yayıncılık, İstanbul.
- TEZCAN Durmuş (1991) “Bilgisayar Karşısında Özel Hayatın Korunması”, *Anayasa Yargısı*, C.VII. s. 385–392.
- TİRYAKİOĞLU Bilgin (2010), “Genel Olarak Haksız Fillere, Haksız Rekabete ve Rekabetin Korunmasına Uygulanacak Hukuk”, *İçinde, Avrupa’da Devletler Özel Hukuku ve Yeni Türk Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun’un Akitler ve Ticaret Hukukuna İlişkin Hükümleri*, Koç Üniversitesi Hukuk

- Fakültesi Dr. Nüsret-Semahat Arsel Uluslararası Ticaret Hukuku Araştırmaları Merkezi Konferans Yayınları Serisi – 2*, Legal Yayıncılık, İstanbul.
- TURAN Metin (2021), *Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması*, 4.Bası, Seçkin Yayınları, Ankara.
- TURHAN Turgut (1989), *Haksız Fiilden Doğan Kanunlar İhtilafı Alanında İka Yeri Kuralı*, Dayınlarlı Yayıncılık, Ankara.
- ULUSU KARATAŞ Ayşe Elif (2020), “Medya Ve İnternet Yoluyla Sınıraşan Kişilik Hakkı İhlallerinde AB Ve Türk Hukuklarındaki Milletlerarası Yetki Kurallarının Karşılaştırmalı Değerlendirmesi”, *İçinde, Kişilik Haklarına İlişkin Güncel Sorunlar*, Ed.Sanem Aksoy Dursun, Arzu Genç, Arıdemir, On İki Levha Yayıncılık İstanbul.
- United Nations, “Guidelines for the Regulation of Computerized Personal Data Files”, <https://www.refworld.org/pdfid/3ddcafaac.pdf> (ET.22.06.2022).
- UYANIK Ece (2020), “Bulut Depolama Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk” *İçinde, Atipik Sözleşmelere Uygulanacak Hukuk*, Ed.Sibel Özel, Hatice Selin Pürselim Arning, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, ss. 499-538.
- UYANIK ÇAVUŞOĞLU Ayfer (2002), “İnternet Ortamında İşlenen Haksız Fiil Sorumluluğuna Uygulanacak Hukuk”, *İçinde, Prof. Dr. Ergin Nomer’e Armağan, MHMÖH Bülteni*, C.XXII, S.2, ss.967-998.
- ÜÇÜNCÜ S. Hilal (2019), *Medeni Yargılama Hukukunda Kişisel Verilerin Ve Sırların Korunması*, On iki Levha Yayınları, İstanbul.
- VOSS W. Gregory (2020), “Cross-Border Data Flows, the GDPR, and Data Governance”, *Washington International Law Journal*, C. XXIX S.3, s.488, <https://digitalcommons.law.uw.edu/wilj/vol29/iss3/7> (ET.22.06.2022).
- WALDEN I.N. ve SAVAGE R. N. (1988) “Data Protection and Privacy Laws: Should Organisations Be Protected?” *The International and Comparative Law Quarterly*, Vol. XIIV, No. 2, s.337-347.
- YAĞCI Salim Serdar (2017), “Milletlerarası Özel Hukukta Vasıflandırma”, *DEHFD Prof. Dr. Şeref Ertaş’a Armağan*, C. XIX, Özel Sayı, s.2633-2646.
- YASAN Candan (2015), *İmalatçının Sorumluluğuna Uygulanacak Hukuk (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- YILMAZ Süleyman ve ÇAVUŞOĞLU Gökçe Filiz (2020), *Kişisel Verileri Koruma Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara.

- YÜCEDAĞ Nafiye (2017), “Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri”, *İÜHFM*, C. LXXV, S.2, 2017, ss.765-790.
- YÜKSEL Saadet (2012), *Özel Yaşamın Bir Parçası Olarak Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Gizliliğine Önleyici Denetimle Müdahale*, Beta Yayınları, İstanbul.
- YÜKSEL Burcu (2014), “Choice of Law in Civil and Commercial Matters Under Turkish Private International Law in Comparison With Their Equivalents under the Rome I and Rome II Regulations”, *İçinde, Turkish and EU Private International Law –A Comparison-*, Ed. Paul Beaumont, Burcu Yüksel, On İki Levha Yayınları, İstanbul.
- YÜZBAŞI TOBAZ Firdevs (2021), *Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda Ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, Trabzon Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- ZITTRAIN Jonathan (2003), “Be Careful What You Ask For: Reconciling a Global Internet and Local Law”, *Cato Institute*, <https://dash.harvard.edu/handle/1/9696322> (22.06.2022).
- ZOR Abdülhamid (2020), *Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri Ve Bu Yükümlülükleri İhlâlinden Doğan Özel Hukuk Sorumluluğu*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.